

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 93 · 7. juni
Sesjonen 2022–2023

Møte onsdag den 7. juni 2023 kl. 10

President: Nils T. Bjørke

Dagsorden (nr. 93):

1. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 70/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/771 (Innst. 436 S (2022–2023), jf. Prop. 49 LS (2022–2023))
2. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i forbrukerkjøpsloven mv. (gjennomføring av nytt forbrukerkjøpsdirektiv i norsk rett) (Innst. 435 L (2022–2023), jf. Prop. 49 LS (2022–2023))
3. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Kathy Lie, Mona Fagerås og Andreas Sjalg Unneland om krisesentertilbud for kvinner i aktiv rus (Innst. 474 S (2022–2023), jf. Dokument 8:168 S (2022–2023))
4. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i utenriktjenesteloven mv. (rekruttering og forflytning i utenriktjenesten og kjønnsnøytrale titler) (Innst. 396 L (2022–2023), jf. Prop. 71 L (2022–2023))
5. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Lan Marie Nguyen Berg, Guri Melby, Ola Elvestuen, Ingrid Fiskaa, Andreas Sjalg Unneland, Bjørnar Moxnes og Dag-Inge Ulstein om norsk oppfølging av kinesiske myndigheters overgrep mot uigurene og brudd på internasjonal rett (Innst. 292 S (2022–2023), jf. Dokument 8:150 S (2022–2023))
6. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Marie Sneve Martinussen og Hege Bae Nyholt om en utvidet sanksjonsliste mot bidragsytere til Russlands angrepskrig (Innst. 293 S (2022–2023), jf. Dokument 8:146 S (2022–2023))
7. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Nordisk samarbeid (Innst. 397 S (2022–2023), jf. Meld. St. 16 (2022–2023))
8. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Rapport til Stortinget fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd 2022 (Innst. 440 S (2022–2023), jf. Dokument 17 (2022–2023))
9. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingrid Fiskaa og Kari Elisabeth Kaski om internasjonal gjeldsslette for å nå berekraftsmåla (Innst. 447 S (2022–2023), jf. Dokument 8:221 S (2022–2023))
10. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Sivert Bjørnstad, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen om å samkjøre nytt miljøregelverk for Svalbard med den varslede Svalbardmeldingen (Innst. 336 S (2022–2023), jf. Dokument 8:163 S (2022–2023))
11. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Samtykke til godkjenning av endringer av 30. september 2015 og 26. september 2018 i Overenskomst om internasjonal jernbanetraffikk (Innst. 415 S (2022–2023), jf. Prop. 70 LS (2022–2023))
12. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i lov om Overenskomst om internasjonal jernbanetraffikk (COTIF-lova) (Innst. 414 L (2022–2023), jf. Prop. 70 LS (2022–2023))
13. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i taubanelova og tivoli-lova (undersøking av ulykker og hendingar) (Innst. 416 L (2022–2023), jf. Prop. 74 L (2022–2023))
14. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen og Bård Hoksrud om bedre veisikkerhet (Innst. 448 S (2022–2023), jf. Dokument 8:194 S (2022–2023))
15. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Dag-Inge Ulstein og Kjell Ingolf Ropstad om å øke trafikksikkerheten for skolebusser, lastebiler og øvrig tungtransport (Innst. 427 S (2022–2023), jf. Dokument 8:199 S (2022–2023))
16. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Mimir Kristjánsson om akutte tiltak mot sosial dumping i drosjenæringen (Innst. 395 S (2022–2023), jf. Dokument 8:206 S (2022–2023))
17. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Guri Melby, Grunde

Almeland, Abid Raja, Ane Breivik, Ingvild Wetrhus Thorsvik og André N. Skjelstad om å utvide nullvekstmålet

(Innst. 428 S (2022–2023), jf. Dokument 8:218 S (2022–2023))

18. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilsen om å utvikle nullvekstmålet i veitrafikken

(Innst. 423 S (2022–2023), jf. Dokument 8:228 S (2022–2023))

19. Referat

Presidenten [10:00:18]: Representanten Gisle Meininger *Saudland*, som har vore permittert, har igjen teke sete.

Representanten Hege Bae Nyholt vil setja fram eit representantforslag.

Hege Bae Nyholt (R) [10:00:41]: På vegne av stortingsrepresentantene Seher Aydar, Bjørnar Moxnes, Tobias Drevland Lund og meg selv vil jeg sette fram et representantforslag om tilbakekjøp av velferdseidomme.

Jeg ber om hastebehandling etter Stortingets forretningsorden § 39 c.

Presidenten [10:01:04]: Forslaget vil verta handsama etter reglementet.

Før sakene på møtekartet vert tekne opp til handsaming, vil presidenten opplysa om at møtet i dag held fram utover kl. 16.

Etter ynske frå familie- og kulturkomiteen vil sakene nr. 1 og 2 verta handsama under eitt.

Sak nr. 1 [10:01:29]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 70/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/771 (Innst. 436 S (2022–2023), jf. Prop. 49 LS (2022–2023))

Sak nr. 2 [10:01:46]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i forbrukerkjøpsloven mv. (gjennomføring av nytt forbrukerkjøpsdirektiv i norsk rett) (Innst. 435 L (2022–2023), jf. Prop. 49 LS (2022–2023))

Margrethe Haarr (Sp) [10:02:08] (ordfører for sakene): Disse sakene handler om samtykke til EØS-komiteens beslutning om nytt forbrukerkjøpsdirektiv, og om

endringer i forbrukerkjøpsloven og en mindre endring i markedsføringsloven for å gjennomføre direktivet i norsk rett.

Først vil jeg takke komiteen for et meget godt samarbeid med denne saken. Det er en samlet komité som stiller seg bak innstillingene samt alle merknadene. Jeg vil videre gjøre rede for de kommentarene som komiteen har til saken.

Hele komiteen er opptatt av å styrke forbrukerrettighetene samtidig som vi mener at forbrukerpolitikken må ha et bærekraftsperspektiv. Norge har i dag gode forbrukerrettigheter og på mange områder verdens beste forbrukervern. Det nye forbrukerkjøpsdirektivet er i utgangspunktet totalharmonisert, slik at det ikke er adgang til å fastsette regler i nasjonal rett som avviker fra direktivets regler. Dette betyr at nasjonale regler ikke kan gi lavere eller høyere forbrukerrettigheter enn det direktivet fastsetter. Det er derfor behov for å gjøre endringer i dagens lovverk for å tilpasse seg direktivet.

Det er fordeler med felles regler i Europa. Det handles mye mer på tvers av landegrensene, og felles regler vil være med på å sikre forbrukernes rettigheter, også for handel utenfor landet. Samtidig har komiteen vært særlig oppmerksom på at disse endringene ikke skal være med på å svekke dagens forbrukerrettigheter.

Høringsinnspillene støtter i all hovedsak de foreslåtte endringene, men de inneholder også en viss bekymring for at visse endringer kan svekke forbrukervernet i Norge. En samlet komité er opptatt av å styrke forbrukermakten og forbrukernes rettssikkerhet og har med dette som bakgrunn pekt på visse områder som vi bør være særlig oppmerksomme på.

Det er viktig at forbrukernes interesser og rett til erstatningsgjenstand ivaretas. I henhold til dagens forbrukerkjøpslov kan forbrukeren ha rett til under visse vilkår å disponere en lånegjenstand i en periode. Denne regelen er foreslått fjernet i sin nåværende utforming, men det presiseres i en bestemmelse at hvis det framstår som rimelig ut fra forbrukerens behov, kan erstatningsgjenstand brukes som avhjelp. Slik sett vil forbrukeren fortsatt kunne kreve erstatningsgjenstand. Komiteens medlemmer forutsetter derfor at forbrukernes rett til erstatningsgjenstand også er ivaretatt i ny lov, og ber regjeringen følge nøye med på utviklingen for å sikre at den lovendringen ikke endrer praksis på det området.

Når det gjelder hevingsoppgjør, pålegger direktivet forbrukerne flere plikter enn i dag, som at forbrukeren skal sørge for at ting leveres til selger, og eventuelt legge ut for den kostnaden. Det er presisert i lovforslaget at selger fortsatt skal bære kostnaden ved en tilbakelevering. Komiteens medlemmer vil derfor understreke at formålet med lovendringen ikke er å pålegge forbrukerne økt økonomisk risiko gjennom å bli pålagt å legge ut for returfrakt.

Forbrukerrådets kartlegginger viser at forbrukerrettighetene ofte ikke blir ivaretatt i dagens leiemarked. Det mangler i dag en egen vernelov for leie, leasing o.l. Dette er et marked som er økende og samtidig bra med tanke på et miljøperspektiv. Komiteen er opptatt av å sikre forbrukervernet også på leiemarkedet og mener derfor at man bør se på hvordan forbrukerrettighetene innen forbrukerkjøp, som i dag er uregulert, kan styrkes gjennom en egen forbrukertjenestelov. Vi håper at regjeringen tar med seg dette innspillet og vurderer behovet for å styrke forbrukerrettighetene i framtiden.

Presidenten [10:05:50]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sakene nr. 1 og 2.

Sak nr. 3 [10:05:53]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Kathy Lie, Mona Fagerås og Andreas Sjalg Unneland om krisesentertilbud for kvinner i aktiv rus (Innst. 474 S (2022–2023), jf. Dokument 8:168 S (2022–2023))

Presidenten [10:06:08]: Etter ynske frå komiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar parti-gruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Tage Pettersen (H) [10:06:36] (ordfører for saken): La meg starte med å takke forslagsstillerne bak representantforslaget og komiteen for et godt samarbeid i arbeidet med saken.

En samlet komité anerkjenner de utfordringene som løftes i representantforslaget, og viser videre til at regjeringen så langt ikke har fulgt opp anmodningsvedtaket fra 2021 hvor regjeringen ble bedt om å sørge for at personer i aktiv rus har tilgang til et krisesentertilbud med tverrfaglig kompetanse på rus og vold. Komiteen viser til samtlige høringsinnspill som alle støtter opp om initiativene i representantforslaget.

NIM foreslår konkret:

«Myndighetene bør utrede hvordan hjelpetilbud til voldsutsatte i aktiv rus kan styrkes, og sikre gruppen reell tilgang til et godt krisesentertilbud over hele landet.»

Som saksordfører er jeg glad for at en samlet komité stiller seg bak forslaget om at regjeringen bes fremme forslag om endringer i krisesenterloven, der kommunenes ansvar for krisesentertilbudet til utsatte grupper tydeliggjøres.

La meg fortsette med utgangspunkt i Høyres ståsted. Med kun 43 krisesenter rundt om i landet vårt mener jeg vi må klare å etablere en politikk som er både relevant, treffsikker og oppdatert. I juni i fjor kom rapporten Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner, og her retter Riksrevisjonen alvorlig kritikk mot myndighetenes innsats mot partnervold. Av rapporten framgår det også at det er varierende oppfølging av nettopp krisesenterloven ute i kommunene.

Som tidligere ordfører og representantskapsleder for krisesenteret i Moss mener jeg det er opplagt at kommunale handlingsplaner kan bidra til å tette mange av disse kunnskapshullene og sørge for at voldsofre får like god hjelp uavhengig av hvor de bor. Slike handlingsplaner vil også bidra til at temaet kommer på dagsordenen i den øverste politiske og administrative ledelsen ute i kommunene.

I Innst. 64 S for 2022–2023 besluttet et flertall at regjeringen må påse at kommunene, enten i egenregi eller i interkommunalt samarbeid, har vedtatt en handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Dette er et arbeid som jeg mener må gis prioritet. I regjeringens arbeid med krisesentertilbud forventer vi at man løfter fram kommunenes ansvar for krisesentertilbudet, spesielt for utsatte grupper og personer i aktiv rus.

Det er grunn til å være utålmodig, og vi fremmer derfor i dag et forslag der vi ber regjeringen om umiddelbart å oppdatere veilederen til krisesenterloven, slik at den tydeligere omhandler krisesentertilbudet til disse utsatte gruppene.

Så en stemmeforklaring til slutt: Høyre vil sekundært stemme for komiteens tilråding II, og så tar jeg opp det forslaget Høyre er med på.

Presidenten [10:09:22]: Representanten Tage Pettersen har teke opp det forslaget han refererte til.

Åse Kristin Ask Bakke (A) [10:09:37]: Krisesentera er eit viktig og heilt sentralt tilbod til barn, kvinner og menn som opplever vald i nære relasjonar eller truslar om det same. Målet med tilbodet er at dei som opplever fysisk, psykisk og seksuell vald, skal kunne oppsøkje eit offentleg og trygt tilbod, eit steg på vegen ut av eit uutthaldeleg tilvære, og med moglegheit til å få ei ny framtid. Tilbodet er meint å skulle gje den enkelte støtte, rettleiing og hjelp til å ta kontakt med andre delar av tenesteapparatet, og det skal vere gratis anten behovet er langvarig eller kortvarig. Lova om kommunale krisesentertilbud gjev kommunane plikt til å sørgje for at tilbodet faktisk finst der ute. Det å ha eit tilgjengeleg tilbod føreset at det òg er for kvinner med rusproblem eller i aktiv rus, slik forslagsstillarane beskriv det i representantforslaget sitt. Så langt som råd skal det leggjast

til rette for individuelle tilbud, men ein er kjend med, slik statsråd Toppe òg beskriv det i brevet sitt til Stortinget, at tilboda ikkje er tilstrekkelege overalt.

Eg ser fram til å drøfte forslag til endringar i krisesenterlova, at me skal få ei samla oppdatering av statusen for tilbodet, både nye og gamle problemstillingar, og moglegheit til å styrkje den samla innsatsen vår for dei som i kvardagen opplever vald og truslar om det. Det viktigaste er sjølvstøtt å førebyggje. Med urolege tider, med krigen i Ukraina og mange flyktningar som kjem til Noreg, med usikkerheit for framtida og fleire enn før som slit økonomisk, er det likevel behov for auka merksemd og omtanke for å forsikre oss om at vi som samfunn bidreg til at truslar om vald i nære relasjonar ikkje aukar. Det var òg årsaka til at regjeringa i fjor valde å foreslå ei ekstra løyving til krisesentera på 16,3 mill. kr, der det òg blei gjort kjent at sårbare kvinner og barn frå Ukraina kunne oppleve både menneskehandel og anna kriminell verksemd, og at mange ville trenge den hjelpa som eit krisesenter kan gje.

Eg vil òg nytte moglegheita til å takke Krisesentersekretariatet, Norske Kvinners Sanitetsforening og alle andre organisasjonar som står bak, og som hjelper i det engasjementet som saka treng, og ser òg fram til innspel deira for den vidare handsaminga av ei ny krisesenterlov. Eg er trygg på at vi får gode diskusjonar i samband med det òg ved eit seinare høve.

Margrethe Haarr (Sp) [10:12:45]: Hver dag opplever noen å bli utsatt for vold, overgrep og trakassering fra en som står dem aller nærmest. Krisesentertilbudet er et livsviktig tilbud til alle dem som trenger beskyttelse, sikkerhet, råd og veiledning, og kommunen har en plikt til å sørge for et krisesentertilbud til voldsutsatte menn, kvinner og barn, også for kvinner i aktiv rus. Det er kommunene som har ansvar for å gi et krisesentertilbud, og loven og tilhørende forskrifter setter rammene for hva krisesentertilbudet skal inneholde, og hvordan det skal innrettes. Dagens krisesentertilbud kan derfor variere fra kommune til kommune, men det aller viktigste er at kommunene skal legge til rette for at alle som trenger det, skal få et godt tilbud. Det er kjent gjennom ulike studier og kartlegginger at personer i aktiv rus er en av de mest voldsutsatte gruppene i Norge, og at de så klart også har behov for et krisesentertilbud.

Krisesenterloven er tydelig på at alle som er utsatt for vold i nære relasjoner, skal få tilbud i et krisesenter. I veilederen er tilbud til personer med rusutfordringer omtalt. Krisesenteret skal samarbeide med andre deler av tjenesteapparatet dersom det er nødvendig for å gi et helhetlig og samordnet tilbud, som vi vet denne brukergruppen ofte trenger. De fleste krisesentrene i landet tar imot kvinner i aktiv rus, men likevel må man erkjenne at

tilbudet til kvinner med rusproblemer ikke er godt nok, og at man har hørt om at flere blir avvist. Sånn kan vi ikke ha det. Det er allerede i dag omtalt i lov og veileder at kvinner i aktiv rus, eller personer som har rusproblemer, skal få et tilbud. Når vi ser at det tilbudet ikke er godt nok, er det viktig at man overfor kommunene tydeliggjør det ansvaret de har for å gi et tilbud også til personer i aktiv rus. Oppdatering av loven og veilederen er derfor et viktig arbeid i den sammenheng, da det vil kunne være med på å tydeliggjøre ansvaret kommunene har, stille mer konkrete krav og dermed sikre at alle kan ha et godt tilbud på krisesenteret. Det er derfor bra at regjeringen allerede er i gang med en gjennomgang av krisesenterloven, og at man drøfter behovet for endringer. Hvordan man vil sikre et godt krisesentertilbud til personer i aktiv rus, er en del av det arbeidet som nå pågår, og forslag til endringer vil bli lagt ut allerede nå til høsten. Det er tydelig at statsråden er opptatt av å sikre alle et godt krisesentertilbud, og jeg ser fram til at regjeringens arbeid kommer til behandling i Stortinget.

Silje Hjemdal (FrP) [10:15:32]: Mye godt har vært sagt, og jeg vil berømme SV, som har løftet dette forslaget, nettopp fordi dette er et tema som Fremskrittspartiet ved gjentatte anledninger har tatt opp. Jeg mener at det er lov å være utålmodig også i denne saken.

Det er ikke alle som lever et A4-liv, og vi kan alle komme ut for en livskrise. Alle vi som sitter i denne salen, vet hvilke utfordringer det kan bære med seg når man lever et liv i rus, både for en selv og for menneskene rundt, men også hvilke farer man utsetter seg for. Å bli utsatt for vold og overgrep er en av de risikoene mange av disse – i hovedsak kvinner, men også menn – bærer. Denne saken dreier seg nettopp om den gruppen, som trenger og egentlig har krav på hjelp, som ikke alle opplever å få i dag. Derfor ser man også ulikheter på krisesentrene med hensyn til om de kan tilby denne hjelpen. Jeg husker veldig godt fra 2015, da jeg var sosialbyråd i Bergen, at dette var noe vi hadde i fokus. Heldigvis vet jeg, etter min kontakt med Krisesenter for Bergen og omegn, at i dag er dette et tilbud som er på plass, og som flere andre i landet ser til Bergen for.

Nå har vi blitt lovet endringer gjennom ganske mange år. Som det også ble påpekt av representanten fra Høyre, er ikke dette anmodningsvedtaket fulgt opp, så Fremskrittspartiet stiller seg i dag bak de forslagene som SV legger fram, og som vi er en del av, nettopp fordi vi er utålmodige og mener at det har vært nok taler, bl.a. fra denne talerstol, der man har lovet fortgang i prosessene, men der vi ser at det drar ut i årelange prosesser.

Sannsynligvis er det store mørketall når det gjelder hvor mange som trenger slik hjelp, både kvinner og menn. Men vi har ikke den tiden, så vi mener det er vel-

dig viktig at Fremskrittspartiet også er utålmodig i denne saken og presser på for endring, selv om stort sett alle i salen her er enige om forslagene i dokumentet.

Med det tar jeg opp de forslagene som Fremskrittspartiet er med på.

Presidenten: Då har representanten Silje Hjemdal teke opp dei forslaga ho viste til.

Kathy Lie (SV) [10:18:53]: Alle som utsettes for vold i nære relasjoner, har rett til å komme til et krisesenter og bli tatt imot, uansett hvor i landet de bor, og uansett hvilke utfordringer de har. «Alle» – smak på det ordet. Likevel er det bare 12 av 47 krisesentre som sier uforbeholdent ja til å ta imot kvinner i aktiv rus. 8 sier nei, og 27 sier at de vurderer det i hvert enkelt tilfelle.

Mennesker som lever i rusmiljøer, er blant de mest voldsutsatte gruppene i Norge, og kvinnene er i særdeleshet mest utsatt. Volden de utsettes for, skjer ofte på så daglig basis at det for mange blir en del av det vanlige livet. Det skal ekstremt mye til for disse kvinnene å ta det skrittet å dra til et krisesenter, men mange rusavhengige møter en stengt dør. De kommer aldri tilbake. Som regel drar de tilbake til den krisen de rømte fra, der den som utøver volden, også er den de er avhengige av for å få tak i rusmidler.

Krisesenter er et tilbud kommunene er pålagt å ha, og krisesenterloven slår fast at det er kommunenes ansvar å sørge for et godt nok tilbud. Velferdsforskningsinstituttet gjorde en utredning i 2014 om hvordan kommunene hadde implementert krisesenterloven. Der var hovedkonklusjonen at kommunene ikke klarte å gi et tilfredsstillende tilbud til personer med tilleggsproblematikk, at de i liten grad hadde oversikt over eller hadde utviklet et tilbud til disse gruppene.

2014 er ganske lenge siden. Det burde ha blitt bedre siden da. Med en tydelig rapport i hånden burde kommunene sjekket ut tilstanden til sitt krisesenter og sørget for at tilbudet var godt nok, og at det tilfredsstilte kravene i loven.

Da jeg spurte ledere av krisesentre om hva som er de største utfordringene, var svaret helt entydig: Det handler om ressurser, det handler om uegnede bygninger med for liten plass til skjerming, og det handler om midler til å ha nok ansatte med riktig kompetanse. Kommunene har hele ansvaret for å ha et godt nok tilbud til alle. Dette har tydeligvis ikke fungert godt nok så langt. Det har aldri vært så store variasjoner i krisesentertilbudet fra kommune til kommune som det er i dag.

Jeg er glad for at en samlet komité er enig med SV i at krisesenterloven må endres slik at tilbudet til utsatte grupper tydeliggjøres, og jeg er glad for at vi er enige om at veilederen til loven må oppdateres, slik at den tydeligere omhandler tilbudet til utsatte grupper. Vi i SV mener at det er greit å gjøre ting i riktig rekkefølge, og at det

er greit at loven endres først og så veilederen, men det må da komme ganske kjapt.

Jeg skulle ønske at flertallet hadde sett nytten av de andre gode forslagene våre, men jeg håper oppmerksomheten rundt denne saken og den senere lovbehandlingen vil føre til forandring, slik at krisesentertilbudet blir for alle.

Hege Bae Nyholt (R) [10:22:07]: Vold mot kvinner er en epidemi som herjer i Norge. Siden år 2000 er 171 kvinner blitt drept av partneren sin. Forskningsrapporten «Partnerdrap i Norge – endringer over tid?» viser tydelig at de fleste partnerdrapene hadde forvarsler og registrerte risikofaktorer. Rødt mener det er på tide å ta til seg Riksrevisjonens harde kritikk. Vår innsats mot vold i nære relasjoner har ikke vært god nok. Derfor støtter Rødt dette forslaget.

Det er et tankekors at de i de mest utsatte gruppene for vold i nære relasjoner, også er de som har de dårligste hjelpetilbudene. Krisesentrene har lenge ropt varsko om krisesentertilbudet, ikke fordi det er mangel på kompetanse eller engasjement, men fordi krisesenterøkonomien skjæres inn til beinet. Som Krisesentersekretariatet sier i sitt høringsinnspill: Det står ikke på viljen. Det står på ressursene.

Vi vet at sårbare grupper rammes hardest av vold i nære relasjoner. Kvinner i aktiv rus er svært voldsutsatt, og de trenger desperat et forsvarlig krisesentertilbud. Å nedprioritere arbeidet mot vold i nære relasjoner er å nedprioritere arbeidet mot partnerdrap. I verste fall fører manglende tilbud til at folk dør. Det må vi som folkevalgte ta svært alvorlig.

For å kunne oppfylle kravene i krisesenterloven er det mange krisesentre som trenger mer egnede bygg å holde til i. For å ta imot kvinner i aktiv rus og andre utsatte grupper må det være forsvarlig for brukeren, de ansatte og andre brukere ved senteret. Da trenger man bygg som er tilrettelagt for et mangfold av brukere. I dag er det flere krisesentre som har råd til å verken pusse opp eller etablere seg andre steder, og derfor kommer Rødt til å fremme et forslag om at krisesentre med dag- og døgntilbud skal inngå i Husbankens ordning med lånetilskudd.

Vi som folkevalgte har ansvaret for innbyggernes trygghet i gatene, på jobben og også i hjemmet. Når hjelpeapparatet ikke klarer å fange opp ropene om hjelp, er det vårt ansvar. Vold i nære relasjoner er ikke en privat sak, det er en politisk sak som krever kraftfulle tiltak. En av fire drap i Norge er partnerdrap. Ofrene er som oftest kvinner i usikre livssituasjoner. En stor andel kunne blitt avverget hvis man hadde investert mer i det forebyggende arbeidet og hjelpetilbudet. Tiden er inne for å gi krisesentrene i landet et skikkelig løft, for vi har ingen flere kvinner å miste.

Grunde Almeland (V) [10:24:51] (komiteens leder): Først og fremst vil jeg takke representantene for å ha fremmet et så godt og viktig forslag.

Kvinner med rusavhengighet er en av de mest voldsutsatte gruppene i samfunnet vårt. Det som gjør situasjonen ekstra krevende for noen, er at de står i et dobbelt avhengighetsforhold – de er både avhengig av rusmidler, og de er avhengig av en voldsutøver som forsyner dem med rusmidler. Det gjør det veldig krevende for dem å komme seg ut av det voldelige forholdet.

Etter Venstres syn er det helt avgjørende at disse menneskene blir møtt med den hjelpen de trenger og fortjener. Vi har et ansvar for å få et tilbud på plass som kan gi kvinnene det pusterommet de trenger, at de møtes av personell som har tilstrekkelig kunnskap og kompetanse til å fange opp hvilke av kvinnene som ikke bare sliter med rus, men som også er voldsofre. Vi er helt avhengig av at informasjon om hjelpetilbudet når fram til menneskene som er rusavhengig.

Det finnes per i dag ingen oversikt, ingen nøyaktige tall på hvor mange mennesker det er som er rusavhengige, og som ønsker og trenger et slikt hjelpetilbud. Det finnes ingen statistikk over hvor mange som i tillegg til å bli utsatt for vold, er i et symbiotisk forhold med sin voldsutøver.

Etter Venstres syn er det helt sentralt at vi kartlegger så mye som mulig av hva som kreves av oss som samfunn, og hvor stort behovet for hjelp er, og at vi kartlegger hvor mange som per i dag står uten et hjelpetilbud.

Vi må også sørge for at det utarbeides nasjonale retningslinjer og kvalitetskrav til krisesentertilbudet for personer i aktiv rus. Etter Venstres syn bør retningslinjene bl.a. slå fast at personer med rusavhengighet ikke skal bli møtt med sanksjoner om de bruker rusmidler på krisesenteret. Dette er en av grunnene til at det er viktig at personer med rusavhengighet får sitt eget krisesentertilbud, noe Stortinget også stemte for i 2021, som flere har sagt her i dag. På denne måten unngår man at andre mennesker i sårbare situasjoner må bo på krisesenter sammen med personer som aktivt ruser seg.

I dag faller noen av de manglende brikkene i puslespillet på plass, i hvert fall i form av Stortingets vedtak. Men langt fra alt. Det gjenstår fortsatt et stort arbeid for å gi mennesker med rusavhengighet et verdig hjelpetilbud.

Til slutt en kort stemmeforklaring: Venstre kommer subsidiært til å stemme for tilrådingens II dersom forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, faller. Jeg forstår ikke helt hvorfor komiteen ikke kunne blitt enig om det opprinnelige forslaget. Det er ingen motsetning å starte et arbeid med veilederen til krisesenterloven, sånn at den ligger klar parallelt med at loven ligger klar, men jeg aksepterer at man vil vente til loven er vedtatt.

Statsråd Kjersti Toppe [10:28:08]: Krisesentera skal sikra eit godt og heilskapleg tilbod til kvinner, menn og barn som er utsette for vald eller truslar om vald i nære relasjonar. Lova gjeld for alle, også kvinner og menn med rusavhengigheit. Det er plikta til kommunane å sikra eit gratis krisesentertilbud til alle som er i målgruppa for lova, også dei som slit med rus. Kvar brukar skal ifølgje lova så langt som råd få ei individuell vurdering av behova sine. Dei som av ulike årsaker ikkje kan opphalda seg på krisesenter, skal altså kunna få eit anna tilbod. Dette står allereie svært tydeleg i forarbeida til lova. Krisesentera skal òg hjelpa dei som treng det, å koma i kontakt med rett teneste.

Vi veit at det i praksis ikkje alltid er slik at alle med rusutfordringar får hjelp på sitt krisesenter. Det er dessverre slik at dei som kanskje treng det aller mest, ikkje får eit tilbod alle plassar. Det kan vera forståelege forklaringar på at nokre krisesenter vegrar seg for å ta inn kvinner og menn i aktiv rus eller med store psykiske lidningar. For eksempel, og ikkje minst, kan det vera bygningsmessige forhold som gjer det vanskeleg å kunna ha den fleksibiliteten som trengst for òg å kunna skjerma andre bebuarar som treng ro og vern, f.eks. barn som bur på krisesenter.

Vi må òg hugsa på at mange kommunar jobbar godt med desse gruppene. Fleire kommunar tilbyr krisesenterplass i rusinstitusjon, der både rusomsorg og krisesenter kan samarbeida slik at utsette får hjelp med både valdsproblem og rusproblem. Desse plassane kan følgja krav til tryggleik som ligg i forskrifta. Andre kommunar har nyare krisesenterbygg med skjerma bustadar, som gjer det enklare. Fleire kommunar har òg fått tilskot frå statlege tilskotsordningar for å vidareutvikla tilbodet til særleg utsette grupper på krisesenter.

Eg er opptatt av å få på plass eit godt krisesentertilbud til alle som treng det. Regjeringa er no i gang med ein gjennomgang av krisesenterlova, der vi ser på og vurderer endringar som skal auka kvaliteten i tilbodet. Krisesentertilbudet til personar i aktiv rus er ein viktig del av dette. Det kjem til å verta sendt ut eit høyringsforslag til hausten.

I dag er det to forslag som ser ut til å få fleirtal. Det er at kommunen sitt ansvar for krisesentertilbud til utsette grupper skal tydeleggjerast i det nye forslaget til lov, og at det straks krisesenterlova er endra, må koma på plass ein rettleiar for tilbodet til utsette grupper. Dette er forslag som eg skal ta med meg i det vidare arbeidet.

Presidenten [10:31:11]: Det vert replikkordskifte.

Tage Pettersen (H) [10:31:22]: Det vi alle har til felles her, er at vi er opptatt av problemstillingen. Samtidig ser vi vel alle at tiden også løper.

Som det har vært nevnt i debatten, ble det i 2021 vedtatt en anmodning om å sørge for at personer i aktiv rus har tilgang til et krisesentertilbud. Jeg refererte også til Innst. 64 S, som riktignok er fremmet av justiskomiteen. Der ble det vedtatt at man skal sørge for å etterse at kommunene har en vedtatt handlingsplan mot vold i nære relasjoner, og at det arbeidet må gis prioritet.

Spørsmålet til statsråden blir nå: Hvordan vil statsråden som et minimum ta med seg disse to vedtakene inn i det vi vedtar i dag om at Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i krisesenterloven, slik at vi faktisk også får hensyntatt de to vedtakene som Stortinget har ment er viktige for å hjelpe flest mulig i en sårbar situasjon?

Statsråd Kjersti Toppe [10:32:20]: Eg er heilt einig i det representanten viser til, dei vedtaka som er fatta, som eigentleg alle partia ønskjer for forbetring av krisesentertilbudet. Eg har i mitt departement eit arbeid i gang med ei revidering av krisesenterlova, der dette med tilbod til utsette grupper kjem til å verta tydeleggjort.

Når det gjeld ein handlingsplan på justisområdet, har vi òg ein opptrappingsplan mot vald og overgrep mot barn og vald i nære relasjonar, som ein arbeider med. Noko av dette vil det vera naturleg å ta inn i det arbeidet. Regjeringa planlegg òg ei førebyggings- og behandlingreform på rusfeltet, der det òg er naturleg at dette vert tatt opp. Så det er fleire parallelle prosessar som gjeld dette viktige arbeidet.

Tage Pettersen (H) [10:33:27]: Flere parallelle prosesser kan jo være bra hvis alle de parallelle prosessene har samme framdrift og et høyt tempo. Nå ser det ut til at II i innstillingen blir vedtatt tilnærmet enstemmig i dag, men det er et mindretallsforslag her om at regjeringen burde starte oppdateringen av veilederen til krisesenterloven allerede nå. Debatten viser også på en god måte at det er både viktig og riktig for å spare tid. Spørsmålet til statsråden er da: Ville det være et stort problem å starte opp arbeidet med å oppdatere veilederen i dag, selv om det endelige forslaget til oppdatert krisesenterlov ikke er ferdig utarbeidet?

Statsråd Kjersti Toppe [10:34:13]: Det ville ikkje vera eit stort problem, men eg meiner det er ulogisk å gjera det i den rekkjefølgja. No meiner eg at vi må bruka alle ressursar på å få lova endra, få ut høyringsforslaget og få ei god landing av det, og så må ein revidera rettleiaren eller retningslinjene.

Det er heller ikkje slik at dagens retningslinjer ikkje seier noko om det. Dette vert presisert i den faglege rettleiaren som er i dag, og skildra korleis kommunane bør innretta krisesentertilbudet for å gi eit forsvarleg tilbod

til alle. Eg får heller oppmoda alle om å lesa rettleiaren, og så vil det koma ei revidering når krisesenterlova er endra.

Silje Hjemdal (FrP) [10:35:14]: Det er bra at arbeidet med ny lov er i gang, selv om vi er utålmodige. Nettopp på bakgrunn av det har jeg lyst til å vise til et innspill som vi fikk fra Actis, som går på problematikken rundt dette med definisjonen av «nær relasjon» i regelverket. I noen tilfeller kan det nok være litt stivbent, og i noen miljø, bl.a. rusmiljøet, er det ikke nødvendigvis alltid sånn at man f.eks. har felles folkeregistrert adresse, men har likevel en nær relasjon. Jeg håper derfor at statsråden vil ta med seg dette inn i arbeidet, slik at man kan utvise en form for fornuftig skjønn i disse tilfellene. Mitt spørsmål til statsråden er om hun vil ta med seg innspillet fra Actis i behandlingen av ny lov.

Statsråd Kjersti Toppe [10:36:16]: Det vil eg. Eg har sjølv hatt møte med Actis der dei har tatt opp denne problemstillinga, som eg har stor forståing for. Vi må sjå på det. Om vi lagar ein ny definisjon av «nære relasjonar», kan det òg vera ting der vi ikkje ser konsekvensane av. Eg vil berre varsla at dette må vi gå grundig inn i, men at det vil verta vurdert, kan eg seia, utan at eg kan lova kva utfallet vert.

Eg synest det er ei enormt viktig problemstilling Actis tar opp, og som eg er heilt sikker på at mange har møtt på i det praktiske livet. Det er mange som treng beskyttelse mot vald i sin nære omgangskrets, der forholda gjer at ein vert dobbelt avhengig, slik andre har beskrive det som i dag.

Silje Hjemdal (FrP) [10:37:14]: Det er også bakgrunnen for at Fremskrittspartiet ikke fremmer et konkret forslag, men har en merknad som flere er med på. Jeg benytter likevel sjansen til å komme med et annet innspill til arbeidet med denne loven. Fremskrittspartiet har ved en rekke anledninger når vi har diskutert krisesentertilbud rundt om i landet, løftet problemstillinger om kjæledyr. Det er faktisk en stor utfordring at en del mennesker som lever med vold og trusler, blir hos voldsovergriper fordi man er redd for å forlate dyrene sine hjemme, enten for at voldsutøver skal begå grov kriminalitet mot dyr eller bruke dem som trussel.

Selv om Fremskrittspartiet ikke har fått flertall for forslagene sine, har vi fått støtte til en rekke merknader om dette opp gjennom. Jeg har tro på at statsråden er en god dyrevenn. Er dette innspillet om dyrevelferd noe statsråden vil ta med seg inn i arbeidet med loven?

Statsråd Kjersti Toppe [10:38:20]: Vi har vel vore i ein liknande diskusjon før. Eg har òg vore på besøk på nokre litt større krisesenter som har eit sånt tilbod i

dag, og det er veldig flott. Om ikkje alle har det, har ein iallfall tilgang til nokre krisesenter som òg har plass til dyr. Slik det er i dag, er det litt tilfeldig om ein har plass eller anledning til det, men ein har hatt ein vilje lokalt og funne gode ordningar for det.

Eg kan veldig godt førestilla meg at dette har betydning for mange, og at ein tenkjer på dyra sine. Vi ser òg at flyktningar tar med seg det kjæraste dei har, som ofte kan vera eit kjæledyr.

Utover det: Vi tar det med. Om det då skal tydelegjerast i lov eller forskrift, eller om vi på andre måtar kan leggja til rette for det, får vi sjå på.

Kathy Lie (SV) [10:39:38]: I Norges institusjon for menneskerettigheters rapport Rus og menneskerettigheter påpekes det at krisesenterloven § 3, som forplikter kommunene til å gi et krisesentertilbud så langt råd er, gir kommunene adgang til å nedprioritere tilbud til spesielt utsatte grupper. Vi har møttes i debatt om dette forslaget tidligere i år, og da ble det sagt at krisesenterloven allerede i dag slår fast at kommunene har plikt til å gi alle et krisesentertilbud. Jeg lurer på hvilke tiltak statsråden vil gjøre for at kommunene ikke skal benytte seg av dette smutthullet i loven, og om det er en formulering som statsråden vil vurdere å fjerne i forslaget til lovendring.

Statsråd Kjersti Toppe [10:40:21]: Utan å ha paragrafen føre meg no oppfattar eg at paragrafen slår fast at ein har plikt til å sikra ei individuell vurdering så langt som råd er. Viss det kan verta brukt til å unnlata å ta inn visse grupper, er det uheldig. Men eg trur først og fremst det er heilt andre årsaker til at nokre krisesenter i dag ikkje tar inn personar som er rusavhengige. Det er 4 av 43 som seier dei ikkje gjer det, og ein god del som seier at dei vurderer det – alt etter kva som passar, men ikkje at dei absolutt ikkje tar imot.

Eg skal vera observant på den paragrafen.

Kathy Lie (SV) [10:41:26]: Tidligere var krisesentrene 80 pst. statlig finansiert. Da den finansieringsordningen ble avvirket, ble det fordelt penger inn i kommunerammen. Men det er blitt gjort kjent for meg at pengene ble skjævt fordelt mellom kommunene, noe som førte til at forskjellene i tilbudet har økt. Jeg vet at regjeringen er motstander av å begrense kommunenes selvstyre gjennom øremerking av midler. Jeg lurer på om statsråden vil gjøre en vurdering av hvordan den fordelingsnøkkelen har slått ut, og se på om det bør gjøres noen justeringer som gjør at ikke noen kommuner kommer spesielt dårlig ut med tanke på krisesentrene.

Statsråd Kjersti Toppe [10:42:07]: For å seia det som det er: Dette spørsmålet kan eg ikkje svara godt på.

Dette har å gjera med inntektssystemet til kommunane og kva som skjedde da dette vart innlemma. Det kjenner eg ikkje godt nok til. Det er alltid ein diskusjon om inntektssystemet er rettferdig og varetar alle dei ulike kommunane godt nok. Eg tar med meg det som representanten seier, og kan gjera ein gjennomgang av det for å sjå. Dette ligg først og fremst til Kommunaldepartementet å vurdere. Så eg kan ikkje svara betre på det enn dette, men det finst ein del tilskotsordningar som ein god del kommunar har nytta seg av. Det er ikkje ubetydelege midlar som har gått til det. Det gjeld nettopp for å utvikla tilbodet til utsette grupper. Det tenkjer eg er ein god ting å ha med seg i debatten vi står i no.

Presidenten [10:43:03]: Replikskordskiftet er avslutta. Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [10:43:13]

Innstilling frå utanriks- og forsvarskomiteen om Endringer i utenriktjenesteloven mv. (rekruttering og forflytning i utenriktjenesten og kjønnsnøytrale titler) (Innst. 396 L (2022–2023), jf. Prop. 71 L (2022–2023))

Presidenten [10:43:22]: Etter ynske frå utanriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:43:50] (ordførar for saka): Eg vil starta med å takka for samarbeidet i komiteen.

Saka handlar om to ting. For det fyrste er det forslag til endringar i utanrikstenestelova om rekruttering og flytting i utanrikstenesta. I tillegg føreslår regjeringa endringar i ei rekkje lover om kjønnsnøytrale titlar.

Bakgrunnen for den første delen er at Utanriksdepartementet opplever det som stadig meir krevjande å fylla alle stillingane ved utanriksstasjonane. Ei ny rotasjonsordning var då eit av dei viktigaste råda i ein gjennomgang gjennomført av ein konsulent. Departementet argumenterer med at ei slik ny rotasjonsordning bør ta omsyn til andre forhold i tillegg til den enkelte sine kvalifikasjonar.

Komiteen har merka seg at arbeidstakarorganisasjonane går imot forslaga og meiner at dei er i strid med kvalifikasjonsprinsippet i statstilsettelova. Fleirtalet i komiteen sluttar seg likevel til forslaget frå regjeringa på dette punktet, og dei vil ganske sikkert argumentera for det i innlegga sine.

Det komiteen er einig om, er å støtta forslaget om å endra ordet «utanrikstenestemann» til det kjønnsnøytrale «utanrikstilsett» i alle aktuelle lover. Det same meiner alle høyringsinstansane som har uttalt seg.

Så vil eg gå over til SVs synspunkt i saka.

Det springande punktet i denne saka er: Skal kvalifikasjonsprinsippet gjelda, eller skal arbeidsgjeveren få ein utvida styringsrett og kunna leggja avgjerande vekt på andre omsyn i tildeling av stillingar i rotasjonsordninga? SV meiner det fyrste. Me meiner at Utanriksdepartementet må ha ein langsiktig strategi for å rekruttera og halda på dei beste utanrikstilsette, som det no skal heita. Å prøva å gjera det enklare for seg sjølv på kort sikt vil kunna undergrava dette formålet på lengre sikt. Kvalifikasjonsprinsippet er der av ein grunn og bør òg gjelda i utplasseringa av dei tilsette på utanriksstasjonane. Det er i Noregs interesse at utanrikstenesta framleis held eit høgt fagleg nivå, og det sikrar legitimitet både eksternt og internt at alle er trygge på at den best kvalifiserte fekk jobben.

SV legg til grunn at det gjeld eit ulovfesta kvalifikasjonsprinsipp i staten, ikkje berre for tilsette i ledige stillingar der kvalifikasjonsprinsippet er lovfesta gjennom statstilsettelova, men òg for andre tildelingar av funksjonar som arbeidsgjevar gjer i kraft av styringsretten. Eit slikt prinsipp er m.a. omtalt i ei sak frå Sivilombodet. Kvalifikasjonsprinsippet er viktig både for samfunnet og for arbeidstakarane, ved at objektive kriterium avgjer kven som får posisjonar i forvaltninga.

Vidare meiner SV at representasjon av og medverking frå dei tilsette sikrar gode prosessar internt. Denne medverkinga bør vera både effektiv og reell. Då må kriteria for utveljing vera så objektive som mogleg, og representantane for dei tilsette må ha moglegheit til å koma med innvendingar dersom dei vurderer at fastsette kriterium ikkje er følgde. Å ha meir uklare kriterium legg grunnlag for rotete prosessar og potensielt større konflikter rundt tilsetjingane. På godt norsk: Tildelingar etter trynefaktor, eller mistankar om dette, skaper ikkje eit godt arbeidsmiljø, og det vil kunna skada ryktet utanrikstenesta har ute i verda.

SV vil difor avvisa forslaget frå regjeringa til nytt andre punktum i § 7 første ledd og nytt fjerde ledd i same paragraf, då desse vil vera eit steg vekk frå at kvalifikasjonsprinsippet skal gjelda, og slik vil svekkja moglegheita dei tilsette har til medverking.

Sekundært oppfordrar me regjeringa til å gjera det tydeleg at kvalifikasjonsprinsippet må gjelda når dei fastset forskrifter om kriterium for tildeling av stillingar i rotasjonsordninga. Slik kan regjeringa sikra at berre i dei tilfella der kandidatar blir vurdert å ha like gode kvalifikasjonar, kan andre omsyn leggjast vekt på.

Når det gjeld forslaget til nytt femte ledd i § 7 i utanrikstenestelova om gruppeopptak, vil me òg avvisa dette. SV meiner at slike gruppeopptak må følgja statstilsettelova. Aspirantane si tid som mellombels tilsette må reduserast så mykje som mogleg, og dei som er rekrutterte gjennom gruppeopptak, bør i alle fall bli gjeve fast tilsetjing før dei tiltrer ved ein utanriksstasjon.

Eva Kristin Hansen (A) [10:49:01]: Utenrikstjenesten har siden Norges selvstendighet i 1905 arbeidet utrettelig med å fremme Norges interesser internasjonalt. I en mer sammenvevd verden har dette arbeidet blitt stadig viktigere, for rammene for norsk politikk og vår handlefrihet påvirkes i stor grad av verden rundt oss. Derfor er det viktig at utenrikstjenesten har rett kompetanse på rett plass til rett tid, og for å få det til må tjenesten endre seg i takt med samfunnsutviklingen, som den har gjort mange ganger gjennom historien.

I proposisjonen framheves det at det de senere årene har vist seg stadig mer krevende å fylle alle stillingene ved utenriksstasjonene gjennom de interne flytteprosessene. Dette forklares ved å vise til at ansatte i utenrikstjenesten anser det som mindre attraktivt enn tidligere å søke seg ut. Som Norsk Tjenestemannslag har dokumentert, kan det være på grunn av partners arbeidssituasjon, stadig større arbeidsbelastning, at det er krevende å være ute over tid, og at den økonomiske pakken ikke veier opp for dette eller bortfallet av partners inntekt. I proposisjonen framheves det at det de senere årene også har vist seg å være enkelte uklarheter omkring gjeldende regelverk for vedtak om forflytninger i utenrikstjenesten. Regjeringen fremmer derfor et forslag som vil forankre vedtak om forflytninger i utenrikstjenesten i ny rotasjonsordning som en særordning. Som utenriksministeren har informert Stortinget om, er det klokt å gjøre dette for å sikre at vi har en framtidsrettet utenrikstjeneste som kan ivareta norske interesser i en mer uforutsigbar verden. Men i implementeringen av lovendringen blir det, som utenriksministeren har informert om, viktig å lage en forskrift og komme fram til en praksis som vektlegger den enkelte ansattes ønsker, behov og ambisjoner, samtidig som tjenesten styres på en formåls- og kostnadseffektiv måte.

For å kunne løse utfordringene med at stadig færre søker seg ut, blir det viktigste å sørge for at utenrikstjenesten har motiverte arbeidere som faktisk ønsker seg ut. Da er det nødvendig at rotasjonsordningen, sammen med de øvrige vilkårene for ansatte i utenrikstjenesten, bidrar til å rekruttere og beholde ansatte med pågangsmot og et høyt faglig nivå. Som arbeidstakerorganisasjonene i UD skriver i sitt samlede høringsinnspill til lovendringene, er det også viktig at de ansatte har tillit til rekrutteringsprosessen. Det er derfor verdt å merke seg

at flertallet i komiteens innstilling understreker at ansatterepresentasjon og medvirkning er viktig for å sikre gode prosesser innad og legitimitet utad. Dette flertallet er også tydelig på at utvelgelseskriteriene må være så objektive som mulig for å sikre reell medvirkning og kontroll, sånn at tillitsvalgte har anledning til å påse at fastsatte kriterier blir fulgt.

Starten på 2020-årene, med global pandemi og Russlands brutale invasjonskrig i Ukraina, har gjort det ettertrykkelig klart at vi har behov for en sterk og effektiv utenriktjeneste. Lovendringene vi vedtar i dag, vil bidra til dette, for som det understrekes i proposisjonen, legges det opp til at effektiviseringsgevinstene skal bli anvendt til styrking av personalforvaltningen, bedre oppfølging av tjenestenes medarbeidere, mer systematisk karriereplanlegging og god ivaretagelse av personell ved utetjeneste. Det er viktig, for som utenriksministeren har understreket, er dyktige og motiverte medarbeidere avgjørende for utenriktjenestens resultater.

Ingjerd Schou (H) [10:52:55]: Norge skal holde seg med en god og kompetent utenriktjeneste. Det har vært slik helt siden 1906, da vår tid som internasjonalt selvstendig aktør begynte.

Norges omdømme og vår evne til internasjonalt samarbeid og posisjonering i verden er helt og holdent avhengig av et godt diplomatisk korps. Dette krever god rekruttering. Det krever også at utenriktjenesten kan holde på sine ansatte og gi dem muligheter til utvikling.

Så lenge vi har hatt en utenriktjeneste, har den vært en flyttepliktig etat. Rotasjonen omfatter både embetsstillinger og statsansattstillinger og baserer seg på søknader fra den enkelte. Jeg vil spesielt trekke fram dette momentet. Øvrige forslag til endringer i proposisjonen støttes av en samlet komité og er godt redegjort for av saksordføreren.

Det i proposisjonen som spesielt fanget høringsinstansenes oppmerksomhet, var forslaget til ny rotasjonsordning. Forslaget til endringer er langt på vei begrundet i områdegjennomgangen Utenriksdepartementet fikk gjennomført i perioden 2020–2021. I rapporten fra denne gjennomgangen ble endring i rotasjonsordningen framhevet som en av de viktigste anbefalingene.

Utenriksdepartementet foreslår å endre loven for å forankre flyttinger i utenriktjenesten som en særordning. Argumentet for ny ordning er at å bygge arbeidsoppgaver gjennom flytting ikke er ensbetydende med prosedyrer for nyansettelser i ledige stillinger. Ny rotasjonsordning bør imidlertid ta hensyn til kompetansestyrking, byrdefordeling, rotasjonstakt og familieforhold, i tillegg til den enkeltes kvalifikasjoner.

Vi støtter anbefalingene fra områdegjennomgangen og Utenriksdepartementets forslag. Samtidig er det viktig at ny ordning ivaretar sentrale hensyn for utenriktjenesten. Det er i Norges interesse at ny rotasjonsordning bidrar til å rekruttere og beholde ansatte og slik sikre at tjenesten fortsatt skal holde et høyt faglig nivå.

Det er viktig at ansatterepresentasjon og ansattmedvirkning sikrer gode prosesser innad og legitimitet utad. Vi anser det som nødvendig at utvelgelseskriteriene må være så objektive som mulig. Under høringen framkom det bekymring fra flere instanser, hvorav flere var bransjeorganisasjoner. Utenriksdepartementet bør hensynta flere av disse, spesielt med tanke på forankring av flyttinger og ansatterepresentasjon. Det gjelder ikke minst i den videre implementeringen av loven og utarbeidelse av nødvendige forskrifter.

Når det gjelder øvrige deler av proposisjonen, viser jeg til saksordføreren innlegg.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:56:25]: Jeg vil bare påpeke en litt artig inkurie her når det gjelder kjønnsnøytrale titler. I forslaget til ny § 3 står det «embetsmann». Det gjør det to steder. Det står også «embetsmann» i det punktet som saksordføreren bemerket at de er uenig i, i § 7. I § 136 står det «styrmannen». Det er i og for seg interessant at departementet, som jeg antar har jobbet lenge med dette, har kommet frem til å lage kjønnsnøytrale titler som «embetsmann» og «styrmannen». Det er for så vidt ikke så veldig viktig, men det er allikevel noe man kan notere seg.

En annen måte å skaffe tilstrekkelig med folk og flinke folk i departementet på er å redusere antall utestasjoner. Jeg skjønner at det ikke er særlig populært i det diplomatiske korps, men det er en tanke som hadde tjent både norske interesser og skattebetalernes interesser, hvis man hadde tenkt på den måten. Da hadde man fått akkurat den kompetansen man trenger.

Og ærlig talt: Det er da en selvfølge at man må lytte til arbeidsgiver hvis arbeidsgiver trenger kompetansen. Her er det altså krav om å flytte oppover. Det er ikke engang å gå sidelengs – man flytter oppover i systemet ved å bli tvangsflyttet. Det kan da umulig være et problem, selv om noen arbeidstakerorganisasjoner skulle være uenig i det og hevde at det er en mangel på kompetansekrav. Jeg synes det er veldig underlig.

Alle er enige om at man har kjønnsnøytralitet i tittlene, men jeg håper at departementet går foran og foreslår kjønnsnøytralitet, og så gjennomfører det selv, når de faktisk fremmer dokumentet.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:58:38]: Utenriktjenesten ivaretar norske interesser i en verden i endring. Derfor har jeg foreslått endringer når det gjelder antall utestasjoner og vår representasjon der. Det er

ikke noe man vedtar i utenriktjenesten som sådan, det ligger på mitt bord å avgjøre.

Når det internasjonale landskapet blir mer krevende, må også utenriktjenestens verktøy og ressurser tilpasses for å innfri det som er samfunnets forventninger. Regjeringa foreslår derfor å forbedre utenriktjenestens rotasjonsordning for medarbeidere, som vekselvis tjenestegjør på utenriksstasjoner og i Norge. Jeg anser dette som et svært viktig og positivt forslag, som vil bidra til å videreutvikle utenriktjenesten for å møte dagens og også framtidens behov. Gjennom lovforslaget legges ramme for økt forutsigbarhet både for den enkelte og for hele utenriktjenesten, og målet er å sikre kompetente medarbeidere på alle våre utenriksstasjoner, utvikle og utnytte tjenestens samlede kompetanse og ivareta en rettferdig byrdefordeling mellom ansatte over tid. Jeg ønsker også å ivareta medfølgende familie i arbeidet med forflytning, for dette er jo spesielt i utenriktjenesten, det er den tjenesten hvor de ansatte faktisk har flytteplikt, og vi ønsker at flest mulig, dersom de ønsker det, skal kunne ha muligheten til å ta med seg familien der de skal jobbe.

Når verden blir mer uforutsigbar, blir det også større behov for oppfølging og ivaretagelse av den enkelte medarbeider, og forslaget legger til rette for å styrke tjenestenes personalforvaltning.

Gruppeopptaket av aspiranter og administrativt personell er vår viktigste rekrutteringsvei til utenriktjenestens rotasjonsordning, og disse ordningene må avstemmes med statsansattelovens bestemmelser og møte tjenestens behov. Lovforslaget åpner også for mer smidig bruk av hele vår bistandsfaglige kompetanse på utenriksstasjonene.

Utenriktjenesten har tatt store steg for å rette opp skjevheter og sørge for like muligheter for både kvinner og menn, og forslaget til kjønnsnøytrale titler vil ytterligere forsterke dette arbeidet. Jeg er tilfreds med at komiteen deler regjeringens vurdering av at Utenriksdepartementet har behov for en særlig rotasjonsordning, og at komiteens flertall støtter lovforslaget slik det foreligger i proposisjonen.

Det som er viktig, er at å forskriftsfeste regler om forflytning sikrer størst mulig grad av likebehandling, det sikrer forutsigbarhet og etterprøvnbarhet som er basert på objektive kriterier. Jeg er opptatt av at arbeidstakerorganisasjonene fortsatt skal ha reell medvirkning også i ny ordning og ser fram til et tillitsfullt samarbeid. Dette er noe helt annet enn trynefaktor. Det er kvalifikasjoner som legges til grunn, men om mennesker skal reise på den helt andre siden av kloden for å representere utenriktjenesten over mange år i et annet land, må vi også ta andre hensyn i en slik rotasjonsordning. Regjeringas lovforslag er et viktig tiltak for å sikre at utenriktje-

nensten tilpasser seg i møte med en verden i endring, og det vil bidra til god ivaretagelse av norske interesser i alle deler av verden.

Presidenten [11:01:53]: Det vert replikkordskifte.

Ingjerd Schou (H) [11:02:05]: Det er i Norges interesse at vi har en ny rotasjonsordning som bidrar til å rekruttere, men også beholde ansatte og slik sikre at tjenesten fortsatt holder et høyt faglig nivå. Da er det, som utenriksministeren selv var inne på, viktig at ansattrepresentasjon og ansattmedvirkning sikrer gode prosesser innad og legitimitet utad, og også at utvelgelseskriteriene er mest mulig objektive.

Jeg tror jeg vet svaret, men jeg tenkte jeg skulle gi utenriksministeren anledning til å svare på hvordan man sikrer det og involverer ansatte når det gjelder både representasjon og medvirkning.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:02:47]: De ansatte i utenriktjenesten er veldig godt representert når vi innstiller til ulike stillinger. Det som er viktig for meg, er at hvis det er slik at bare et slags rotasjonsprinsipp skal legges til grunn, vil personer som har erfaring med Europa, kunne søke Europa igjen. Det viser seg at det er flere som søker dit, at man spesielt etter pandemien og også av familiehensyn ønsker å ha en tilstedeværelse nær Norge.

For at vi kan fordele byrdene likt på alle familier og også fordele mellom generasjoner, er det viktig for meg å kunne ha noe mer fleksibilitet. Det handler bl.a. om at hvis kun kvalifikasjonsprinsippet legges til grunn, kan man ikke ta hensyn til barnefamilier, og jeg må ta mer hensyn til dem for at vi skal beholde et diplomatisk korps i Utenriksdepartementet med både kvinner og menn som skal ta vare på sine familieforpliktelser. Derfor trenger jeg denne fleksibiliteten.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:04:07]: Det er ikke så stor uenighet om disse endringene i loven, men jeg vil komme tilbake til det jeg tok opp om antall utenriksstasjoner. Man løser mye av problemet med kompetanse dersom man har færre stasjoner man skal be- manne. Spørsmålet til statsråden er hvorvidt hun har kartlagt hvor mange utestasjoner vi har, sammenlignet med Sverige, Danmark eller Finland. Er det slik at vi ligger suverent i teten, noe jeg mistenker, eller er det slik at vi har færre enn Sverige, Finland og Danmark?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:04:40]: Sverige har markant flere utenriksstasjoner enn oss, men vi må også se på representasjonen over hele verden. Vi vet at når vi skal følge opp bl.a. bistandsprosjekter, er det veldig viktig å ha lokal tilstedeværelse, slik at vi følger pengene dit de skal gå. Det viste også Afghani-

stan-evalueringen. Det bidro til å kvalitetssikre det enkelte prosjektet. Derfor er den tilstedeværelsen viktig.

Vi har nå bidratt til å styrke tilstedeværelsen i Europa – i Vilnius, for å kunne dekke Belarus, og i Kyiv, for å kunne følge opp hjelp til Ukraina og også på det sikkerhetspolitiske og handelspolitiske området. Vi har veldig mye norsk teknologi som kan bidra til det grønne skiftet. Det har også vært lagt ned noen utenriksstasjoner for å få plass til prioriterte områder. Det er en løpende diskusjon.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:05:47]: Utanriksministeren gjorde langt på veg greie for korleis andre omsyn enn kvalifikasjonsprinsippet skal bli tekne omsyn til ved fordelinga av plasseringane på utanriksstasjonane, og nemnde særleg barnefamiljar. Det er klart det er ein del av utfordringsbildet framover at ein del synest det er vanskeleg å reisa langt vekk.

Det går an å snu på spørsmålet òg: Korleis kan ein gjera det meir attraktivt, òg for dei som har mindre barn, å vera utstasjonerte ved utanriksstasjonar som er lenger vekk frå Noreg?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:06:37]: Jeg tror det aller viktigste er at medfølgende har et arbeid, en viss form for tilknytning til arbeidslivet. Det har gjort det noe lettere under pandemien at fjernarbeid har blitt enklere å gjennomføre, men vi vil se på muligheten til at de som kanskje har ansettelse i Utenriksdepartementet eller et annet sted, og som er medfølgende, kan holde på jobben i en eller annen form, og også at de får rettigheter basert på at de da kanskje avbryter sin karriere midlertidig for å følge med. Jeg tror det viktigste er at man kan reise sammen med den som er medfølgende. Da er det lettere også å få med barna.

Det handler også om hvordan vi følger opp de barna som reiser ut. Vi har gjort undersøkelser omkring det. Der har vi lært en del fra Forsvaret, som er vant til at mamma eller pappa reiser ut på et utenlandsoppdrag. Nå er det på en annen måte, for nå reiser man ofte med familien, og dette krever en annen oppfølging som vi ikke har vært gode nok på tidligere.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:07:42]: Me anerkjenner alle at dette er vanskelege avveingar, men eg synest det er positive signal frå utanriksministeren å prøva å gjera det meir attraktivt òg for barnefamiljar å vera utstasjonerte, og kanskje då lenger vekk frå Noreg.

Det me har sett fingeren på her, saman med arbeidstakarorganisasjonane, er at det i desse prosessane no ser ut til at det blir meir uklart kva slags kriterium som skal gjelda ved tildelinga av dei forskjellige posisjonane på utanriksstasjonane. Korleis kan utanriksministeren og Utanriksdepartementet sørgja for at dei kriteria blir så

objektive som mogleg, sånn at det ikkje blir tvil om at det er den best kvalifiserte som får jobben?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:08:34]: Det er et objektivt kriterium å ta familiehensyn. Det er derfor vi vil endre på dette med kvalifikasjonsprinsippet. Regjeringas lovforslag understreker at faglige kvalifikasjoner fortsatt vil være av stor betydning for å sikre rett person på rett sted. Forflytning er dessuten bare aktuelt når den ansatte fyller de kvalifikasjonene som er fastsatt for den enkelte stilling.

Regjeringas lovforslag redegjør for at forflytningen av medarbeidere i en rotasjonsordning er en del av utenriktjenestens særpreg. De senere årene har det oppstått en del tvil om denne regelanvendelsen ved forflytning, bl.a. ved kvalifikasjonsprinsippet, slik det har framkommet i høringen. Forslaget om å forankre forflytningen i utenriktjenesten som en særordning, vil rydde opp i uklårheter, og jeg mener det tydeliggjør hvilket regelverk som kommer til anvendelse.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:09:32]: Eg takkar for svaret.

No har me berre snakka om til dels kvalifikasjonsprinsippet og omsynet til barnefamiljar, men det er fleire omsyn som er lista opp i forslaget frå regjeringa. Korleis skal dette då vektast? Viss det ikkje er berre familieomsyn, kva andre omsyn er det utanriksministeren meiner skal bli vektlagt ved tildelinga til utanriksstasjonane?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:10:03]: Det er veldig stor forskjell mellom de utenriksstasjonene vi har. Noen utenriksstasjoner er forbundet med såpass stor grad av usikkerhet at vi ikke anbefaler at familiene tas med, og noen er man kortere til stede på, fordi det medfører en ganske stor belastning. Kabul har tidligere vært en slik utenriksstasjon, men nå har vi bl.a. Sør-Sudan og også andre.

Vi ønsker å fordele disse byrdene mer jevnt, slik at hvis man har tatt en utenriksstasjon som medfører veldig stor personlig belastning, kan man da ved neste tjenestested kanskje få en stasjon som medfører mindre belastning, som gjør at en kan få med seg familien, og som gjør at vi over tid kan fordele belastningen noe mer mellom de enkelte ansatte. Det er ikke bare familieprinsippet som legges til grunn, det er også den samlede belastningen ved det enkelte tjenestested.

Presidenten [11:11:00]: Replikordskiftet er avsluttet.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:11:10]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Lan Marie Nguyen Berg, Guri Melby, Ola Elvestuen, Ingrid Fiskaa, Andreas Sjalg Unneland, Bjørnar Moxnes og Dag-Inge Ulstein om norsk oppfølging av kinesiske myndigheters overgrep mot uigurene og brudd på internasjonal rett (Innst. 292 S (2022–2023), jf. Dokument 8:150 S (2022–2023))

Presidenten [11:11:33]: Etter ynske frå utanriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Åsmund Aukrust (A) [11:12:07] (ordfører for saken): La meg starte med å takke komiteen for et veldig godt samarbeid i denne saken, som viser at alle partier på Stortinget står bak en sterk bekymring for dagens situasjon for uigurene og for andre minoriteter i Xinjiang. Det er ingen politisk uenighet om virkelighetsbildet, og det har gjort at vi i dag står sammen om det aller meste.

Norge har gjennom flere år arbeidet langs flere spor for menneskerettigheter i Kina, både i internasjonale fora og bilateralt, og det gjør vi også i dag. Situasjonen for uigurene blir tatt opp i all politisk dialog med kinesiske myndigheter. Det ble senest gjort da Kinas utenriksminister var i Oslo i mai. I vårt møte samlet komiteen seg om et felles budskap som alle partier sto bak – framført av komiteens leder. Det samme skjedde da utenriksministeren møtte ham i det påfølgende møtet.

FNs høykommissær for menneskerettigheter, Michelle Bachelet, la i fjor sommer fram en rapport som beskriver menneskerettighetssituasjonen i Xinjiang. Rapporten konkluderte med at det er begått alvorlige menneskerettighetsbrudd i Xinjiang mot uigurene og andre muslimske minoriteter, og at handlingene kan utgjøre forbrytelser mot menneskeheten. Derfor tok Norge og en rekke andre land initiativ til at situasjonen i Xinjiang skulle settes på agendaen i FNs menneskerettighetsråd, som er den viktigste arenaen for å diskutere nettopp det. Dessverre oppnådde ikke Norge flertall for det. Det ene forslaget fremmet av forslagsstillerne handler om at Norge skal fortsette å arbeide for dette i internasjonale fora, og at rapporten skal komme på rådets agenda. Hele komiteen, alle partier, står sammen i en merknad som sier nettopp det, at Norge skal fortsette å arbeide for at dette skal komme på rådets agenda, alter-

nativt i andre internasjonale fora, slik som FNs generalforsamling. Jeg synes det er veldig bra at alle partier har samlet seg om politikk på dette veldig viktige området.

Det andre forslaget som ble fremmet, handler om at regjeringen skal sette ned et eksternt utvalg som skal se på om kinesiske myndigheter bryter med internasjonal rett. Flertallspartiene mener at vi skal stå fast ved det som har vært norsk linje gjennom skiftende regjeringer, at det er dommere som skal avgjøre om det er brudd på internasjonal rett – og hva som er brudd på internasjonal rett – ikke politikere. Nettopp fordi det er snakk om alvorlige lovbrudd, er det viktig at dette gjøres på en riktig måte. Vi mener det også er uklart hva slags status et norsk regjeringsnedsatt utvalg vil ha, så regjeringspartiene stemmer mot forslaget. Jeg antar at mindretallet vil redegjøre for forslaget.

Til slutt: Menneskerettighetene er under press mange steder. Det er derfor bra og viktig at Norge fortsetter å arbeide for FNs høykommissær for menneskerettigheters sterke stilling, og at det er slik at når alvorlige rapporter kommer opp, skal de alltid komme på rådets bord.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:15:37] (komiteens leder): Jeg vil først få slutte meg til saksordførers innlegg og også takke komiteen for et veldig konstruktivt samarbeid. Det er ingen tvil om den dype bekymringen komiteen nærer for menneskerettighetssituasjonen i Xinjiang, og det er også kommet veldig tydelig til uttrykk i innstillingen, der en enstemmig komité ber om at regjeringa fortsetter med å ta opp rapporten fra FNs høykommissær for menneskerettigheter i ulike internasjonale fora.

Bakteppet her er at det var en lang kamp for at FNs høykommissær for menneskerettigheter i sin tid skulle få tilgang til disse områdene – og få tilgang på en sånn måte at hun kunne gjøre undersøkelser der kinesiske myndigheter ikke skulle ha hoveddelen av regien. Det var en viktig kampsak for Norge. Norge har over år også skjerpet kritikken av Kina når det gjelder menneskerettigheter, og det har det vært all grunn til, for situasjonen har gått i feil retning. Jeg opplever veldig tydelig at den nåværende regjeringa også gjør det samme, og fortsetter det arbeidet som jeg opplever det har vært tverrpolitisk enighet om i Stortinget. Vi har gjort det bilateralt direkte med Kina, og vi har selvfølgelig også gjort det i sammenhenger der vi har gått sammen med andre land både om å uttrykke bekymring, om å fremme forslag og også om å ha fellesinnlegg og jobbe for at FNs høykommissær for menneskerettigheter skal få tilgang.

Det er riktig som saksordføreren sier, at vi også tok opp dette fra komiteens side da vi hadde Kinas utenriksminister på besøk i komiteen. Det opplever jeg er et vik-

tig signal å sende både fra Stortinget og tilsvarende fra regjeringa, at denne bekymringen er noe som blir tatt opp på tvers av storting og regjering. Jeg er veldig fornøyd med at komiteen samler seg om denne intensjonen, og jeg er også trygg på at den vil bli fulgt opp av regjeringa.

Til det som ligger som et forslag nå, knyttet til det å sette ned et utvalg for å se på de folkerettslige sidene ved dette, eventuelt en folkemorddefinisjon: Her mener jeg det er viktig at vi opprettholder det som har vært norsk linje gjennom skiftende regjeringer, nemlig at det ikke er politiske erklæringer, men dommeres bevisvurdering som utgjør grunnlaget for en eventuell straffeforfølgelse. Det er viktig prinsipielt, og det er også viktig fordi det er i samsvar med rettsstatens prinsipper, som vi ellers legger til grunn. Når det er sagt, betyr det ikke at alvorlighetsgraden av det som skjer i Xinjiang undervurderes av komiteen. Jeg opplever tvert imot at den tydelige og sterke kritikken som framkommer både fra Stortinget og fra regjeringa, og det Stortinget har samlet seg bak i det andre forslaget, er en veldig klar beskjed.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:18:57]: Alle er enige om at situasjonen for uigurene og andre minoriteter i Xinjiang-provinsen er virkelig alvorlig. Norske myndigheter har vært tydelig på å ta opp den uholdbare menneskerettssituasjonen for disse gruppene, både i bilaterale samtaler med kinesiske myndigheter, som det tidligere er referert til, og ikke minst i internasjonale fora.

Den rapporten som ble framlagt fra FNs side i fjor, dokumenterer disse menneskerettighetsbruddene på en god og viktig måte. Det er viktig at denne rapporten følges opp, og jeg er derfor glad for at norske myndigheter tok initiativ til at rapporten skulle drøftes i FNs menneskerettighetsråd. Selv om vi ikke fikk gjennomslag for det, må arbeidet følges videre opp i ulike sammenhenger, og det må brukes enhver anledning til å ta opp denne problemstillingen.

Norge har ingen tradisjon for å fastslå alvorlige internasjonale forbrytelser gjennom rene politiske vedtak. Vi har nettopp behandlet dette temaet i andre saker i utenrikskomiteen, og fra norsk side er det viktig å opprettholde skillet mellom politiske erklæringer og domstolsavgjørelser. Det er svært viktig og vil selvfølgelig ha en større integritet i den type saker.

Når vi gjør det, må vi forholde oss til den langvarige praksisen med at det er domstolen som vurderer om en alvorlig internasjonal forbrytelse har funnet sted, og om den prinsipielle linjen er i tråd med rettsstatens prinsipper, med bevisgjennomføring og rettsanvendelse. En nedsettelse av et norsk regjeringsoppnevnt utvalg for å avklare om kinesiske myndigheters behandling av uigurer og andre minoriteter i Xinjiang-provinsen bryter

med internasjonal rett, vil også være brudd med denne linjen. Derfor støtter ikke Senterpartiet forslaget om å opprette et eksternt utvalg til å gjennomgå denne saken.

Vi mener Norge må følge denne saken opp i ulike FN-fora og også få gjennomgått nye påstander om tvangsarbeid og tvangssterilisering. I det videre arbeid med disse spørsmålene er både arbeidet i FNs menneskerettighetsråd og arbeidet i Den internasjonale arbeidstakerorganisasjonen, ILO, særdeles viktig.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:21:42]: Det er deilig å være den eneste som har et annet synspunkt enn alle andre i salen. Det er interessant i en politisk debatt – at man ikke får presentert det andre synet, men finner en eller annen grunn til hvorfor man kan støtte en eller annen person i FN, eller et menneskerettighetsbrudd, eller andre ting man kan finne på å støtte.

Fremskrittspartiets utgangspunkt er hva som gagnar Norge, ikke hva som eventuelt skulle gagne uigurene. Man kan selvsagt stille spørsmålet om hvorvidt det gagnar uigurene noe som helst at vi fordømmer Kina. Så hva er egentlig målet med dette forslaget? Dette forslaget er først og fremst en egenmarkering. Det er for å vise at vi bryr oss mer om menneskerettighetsbrudd i Kina enn andre. Jeg synes ikke det er noe å være stolt av. Jeg synes faktisk ikke det. Jeg synes det vi burde være stolt av, er om vi klarer å promotere det som er Norges interesser, og det sier seg ikke selv at det er i Norges interesser at vi skal holde på i denne sal med å fordømme Kina i enhver retning.

Jeg er heller ikke noe glad for utviklingen og hvordan uigurene behandles – uigurene, som var 4 millioner mennesker for ikke så mange år siden, og nå er 11 millioner mennesker, som også utenriksministeren fra Kina sa til oss i komiteen. Utenriksministeren sa også at det er blitt utført nesten tusen terrorangrep av uigurene mot Kina, og de er også naboland til Afghanistan og Kirgisistan. Det er en utfordring for dem. Det er ikke dermed sagt at vi skal unnskyldte det. Vi bør behandle det på en god måte, men i hvert fall ikke her.

Hva er det vi ønsker å oppnå? Dette er en debatt som egentlig umulig kan ganne noen – ikke de som fremmer forslaget, ikke vi som sitter her, og ikke Norge, bortsett fra ved en egenmarkering. En vil alltid finne en organisasjon – betalt av skattebetalerne – og en debatt i Dagsnytt 18 som vil støtte opp under dette. Gang på gang på gang opplever en det, istedenfor at det tas utgangspunkt i Norges interesser.

Jeg har hørt politikere fra både regjering og opposisjon si at de er opptatt av Norges interesser. Dette er ikke Norges interesser. Vi trenger ikke å ta den debatten her. Det hører ikke hjemme i stortingssalen. Det hadde vært interessant om også noen andre kunne støtte den hold-

ningen. Vi kan bekymre oss for uigurene. Jeg har sett at utenriksministeren har vært ute og bekymret seg over flommen her og andre steder, og har vært veldig bekymret for det ene og det andre. Vi kan godt bekymre oss over dette også, men et sånt forslag fører ikke til noen ting – ingenting – bortsett fra at de som fremmer forslaget, føler at de får god samvittighet.

Jeg beklager, men dette forslaget er en klassisk «woke»-måte å drive politikk på. Det hjelper ingenting. Hvis målet er at det skal hjelpe noen ting, må en fremme forslag som faktisk hjelper for de områdene vi har noe med, hvor det faktisk angår oss – f.eks. Ukraina, som er i vårt nærrområde.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:24:56]: Førre taler er jo herleg konsistent når vedkomande argumenterer sterkt mot det forslaget som ligg i bordet her, men samtidig fremja han eit endå tydelegare forslag om at Noreg gjennom ei politisk erklæring skulle fordøma brotsverka mot ukrainarane i Holodomor som folkemord. Så me hadde jo den same debatten her for ikkje så veldig lenge sidan.

Men til saka for i dag: I haust fekk me på Stortinget veldig sterke vitnesbyrd frå uigurar som fortalde om sine grufulle erfaringar i interneringsleirane i Xinjiang. Omar Bekri fortalde korleis han blei teken til fange og torturert ved innreise til Kina. Omar er uigur og budde i Kasakhstan, men han ville besøkje familie heime i Kina, der han blei teken. I fire dagar blei han utsett for slag, elektriske sjokk og utdraging av neglar. Deretter blei han frakta til interneringsleir under påskot av at han skulle i opplæring. Dette var ingen utdanningsinstitusjon. Bak fire meter høge gjerde budde han i ei lita celle saman med 12 andre, med føtene lenka fast. Han fekk aldri vaske seg og fekk svært lite mat. Omar fekk hjelp, og etter tre månadar klarte ein å få han ut.

Denne debatten i dag handlar om Omar og tusenvis av andre uigurar som blei utsette for umenneskeleg behandling av kinesiske styresmakter. I fjor dokumenterte FN's høgkommissær for menneskerettar at Kina utfører omfattande menneskerettsbrot og det som kan vera brotsverk mot menneskeheita, mot uigurane i Xinjiang. Rapporten konkluderer med at vitnesbyrda om tortur, seksuell vald, tvungen prevensjon, tvangssterilisering og tvungne abortar er truverdige. Denne rapporten gjev Noreg grunnlag for å undersøkje om det føregår brot på internasjonal rett, og – i så fall – plikt til å handla deretter.

Det vil òg vera av stor betydning å få rapporten behandla i FN, anten i FN's menneskerettsråd eller i FN's generalforsamling, og me er glade for at ein samla komité støttar dette. Men SV vil vidare, og saman med tre andre parti føreslår me altså å be regjeringa om å setja ned eit eksternt utval som skal avklara om det er juridisk grunn-

lag for å slå fast at behandlinga av uigurane og andre minoritetar i Xinjiang-provinsen bryt med internasjonal rett.

Det blir argumentert mot forslaget med at Noreg ikkje har for vane å fastslå slike alvorlege internasjonale brotsverk gjennom politiske erklæringar. Det er heller ikkje det me føreslår. Me føreslår å skaffa oss eit kunnskapsgrunnlag for korleis me kan koma vidare, og vanskaner med å få teke opp saka i FN understrekar behovet for dette.

Med det tek eg opp forslaget som SV er ein del av.

Presidenten [11:27:58]: Då har representanten Ingrid Fiskaa teke opp det forslaget ho refererte til.

Grunde Almeland (V) [11:28:11]: Jeg vil starte med å takke representantene fra Kristelig Folkeparti, SV, Miljøpartiet De Grønne og Rødt, som i samarbeid med Venstre har utformet det representantforslaget vi nå tar stilling til. Jeg vil også gi en spesiell takk til Miljøpartiet De Grønne for å ha invitert flere representanter for uigurene til Stortinget det siste året. Vi er flere i denne salen som har fått muligheten til å høre rystende førstehåndsbeskrivelser av hvordan uigurene er blitt frihetsberøvet, krenket, mishandlet og overvåket.

Selv er jeg overbevist om at folkemord er den riktige beskrivelsen for den systematiske undertrykkelsen som uigurer utsettes for av det kinesiske regimet. Folkemord er ikke et ord man skal ta lett på, men jeg mener særlig at den grundige og uavhengige juridiske vurderingen som er gjort av folketribunalet Uyghur Tribunal, viser at det er et folkemord uigurene utsettes for, også i streng juridisk forstand. Folketribunalet leverte i desember 2021 dommen som slo fast at kinesiske myndigheter begår forbrytelser mot menneskeheten i Xinjiang. Tribunalet fant også bevis på at en av de fem definisjonene av folkemord er oppfylt, nemlig å påtvinge tiltak som tar sikte på å forhindre fødsler i en gruppe.

Grunnen til at forslaget som blir fremmet i innstillingen er formulert slik det er, altså at vi ber regjeringen «nedsette et eksternt utvalg» i stedet for å be regjeringen simpelthen erklære at behandlingen av uigurene er et folkemord, er til dels at vi anerkjenner at det trengs et saksgrunnlag for å komme med slike uttalelser. Det er ikke nødvendigvis politikernes rolle å vedta historien, og der er vi også helt enig med store deler av resten av komiteen, nemlig om at historieskrivingen bør gjøres av frie og uavhengige historikere, jurister og andre fagfolk.

Tidligere i vår behandlet vi i denne sal et representantforslag om å anerkjenne Holodomor som folkemord. Erfaringene fra den debatten er at flere av partiene på Stortinget etterlyser en juridisk dom før de tar stilling til hvorvidt behandlingen av uigurene er et folkemord. Dette mener jeg er å komme med et urealistisk

krav som unnskyldning for ikke å ta stilling til behandlingen som uigurene utsettes for. De samme partiene vet veldig godt at det er vanskelig å få til slike dommer når det er stormakter som er ansvarlig for folkemordet.

Tvert imot mener jeg det er vår plikt å anstrenge oss for å se på hvordan vi kan få de verktøyene, traktatene og prosedyrene vi har, til å jobbe for oss og ikke mot oss, særlig fordi undertrykkelsen og forbrytelsene mot uigurene er pågående. Det betyr at det kan stoppes, og da må vi også vite at vi har gjort det vi kan.

Rasmus Hansson (MDG) [11:31:29]: Det er i Norges interesse å vise solidaritet med folk som blir undertrykket. Det er i uigures interesse at deres sak blir løftet inn i FN av Norge. Det er i alles interesse at flest mulig protesterer mot forbrytelser mot menneskeheten. Vi får bare notere oss at Fremskrittspartiet er uenig i dette og for øvrig er ellevilt inkonsekvent i sin holdning til denne typen politiske spørsmål.

FNs høykommissær for menneskerettigheter har slått fast at Kina begår forbrytelser mot menneskeheten i Øst-Turkestan. Høykommissæren mener at vitnesbyrdene som dette er basert på, er troverdige. I Miljøpartiet De Grønne slår vi helt klart fast at massesterilisering av uigurske kvinner faller, som representantene vet, inn under definisjonen på folkemord. Dette skjer i Øst-Turkestan, i Tibet, i Hongkong. Det skjer mot Falun Gong-bevegelsen, og det skjer i Iran, Myanmar, Belarus og altfor mange andre steder. Den historiske lærdommen som Putin har minnet oss om, er at det viktigste våpenet mot denne djevleskapen er å snakke sant og tydelig om den.

Vi i verdenshistoriens tryggeste land, som nyter mer demokrati, mer frihet og menneskerettigheter enn noen andre, og som i den trygge lille bobla vår virkelig har mulighet til å snakke tydelig, skylder alle de som blir slått forderva hvis de prøver å gjøre det. Derfor er jeg uenig med Arbeiderpartiet, Høyre og andre som ikke vil fatte tydelige politiske vedtak om undertrykkingen, og som insisterer på å overlate slikt, som etter min mening er åpenbart politiske spørsmål, bare til domstoler.

I denne salen har vi sterke meninger om alt mellom himmel og jord, og vi burde kunne ha en politisk mening om det viktigste av alt, nemlig grove brudd på menneskers rettigheter. Formalistisk begrunnet lavmæltethet er farlig. Parlamentene i Storbritannia, Canada, Nederland, Litauen, Belgia, Tsjekkia, Frankrike og Irland greier å si at Kina begår folkemord mot uigurene. Europaparlamentet sier at Kina begår forbrytelser mot menneskeheten, og selv USA, som jobber så hardt for å svekke sin internasjonale troverdighet, sier det. Men heldigvis har Stortinget i dag tatt et veldig viktig og positivt skritt som jeg vil takke alle for. Derfor trekker Miljøpartiet De

Grønne sitt forslag om at Stortinget ber regjeringen ta uigur-rapporten inn i FN's menneskerettsråd, og til gjengjeld støtter et samlet storting en merknad som sier det samme. Dette er godt, og det er et framskritt, og jeg tror mange er lettet over at Norges nasjonalforsamling er tydelig på dette.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:35:03]: Situasjonen i Xinjiang har vært den menneskerettighets-saken som vi har prioritert aller høyest i vår dialog med kinesiske myndigheter. Både statsministeren og jeg tok opp våre bekymringer med den kinesiske utenriksministeren under hans besøk 12. mai. Jeg var helt tydelig på at dette dreier seg om internasjonale forpliktelser for Kina. Derfor har Norge og det internasjonale samfunnet en helt legitim interesse av å ta opp disse spørsmålene med kinesiske myndigheter.

Rapporten fra FN's høykommissær for menneskerettigheter fra august i fjor om situasjonen i Xinjiang var viktig og også godt dokumentert. Rapporten konkluderte med at det er begått alvorlige menneskerettighetsbrudd i Xinjiang mot uigurer og andre muslimske minoriteter. Vi legger stor vekt på å støtte Høykommissærens arbeid og dennes uavhengige mandat. Nettopp derfor tok Norge sammen med en gruppe land i oktober i fjor initiativ til at FN's menneskerettighetsråd skulle drøfte menneskerettighetssituasjonen i Xinjiang, med utgangspunkt i det som er Høykommissærens rapport. Dessverre fikk vi ikke gjennomslag for dette initiativet. Rasjonale var helt enkelt: Når Høykommissæren utgir en rapport som beskriver en alvorlig menneskerettighetssituasjon, er det vår plikt å følge opp denne.

Jeg mener det er viktig å fortsette arbeidet med å ta opp situasjonen til uigurene og andre minoriteter i Xinjiang både bilateralt og i Menneskerettighetsrådet. Dette arbeidet er ikke ukomplisert. Kina, som andre land, arbeider møysommelig for å unngå negativ oppmerksomhet rundt menneskerettighetssituasjonen i sitt eget land.

Jeg opplever at det er bred enighet om alvoret i situasjonen på bakken i Xinjiang, og representantforslaget og komiteens merknader gjenspeiler det. Jeg er imidlertid ikke enig med komiteens mindretall om at vi bør nedsette et eksternt utvalg som skal vurdere om behandlingen av minoriteter i Xinjiang bryter med internasjonal rett. Jeg mener det er klokt å holde fast ved det som er vår langvarige praksis, der domstolene vurderer om en alvorlig internasjonal forbrytelse har funnet sted. Den tradisjonen har tjent oss godt, og her er vi på linje med resten av Europa.

Det er viktig at vi fastholder et sterkt internasjonalt søkelys på situasjonen i Xinjiang. Med det sender vi et signal til kinesiske myndigheter om at vi forventer at de overholder sine internasjonale menneskerettighetsforpliktelse.

Presidenten [11:37:57]: Det blir replikkordskifte.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:38:11]: Jeg mener det er bra at både Stortinget og regjeringa hadde et samlet budskap på dette feltet til Kinas utenriksminister da han var her 12. mai. Jeg tror nok også budskapet oppfattes, selv om han selvfølgelig uttrykker sin uenighet i det.

Mitt spørsmål handler om den merknaden Stortinget har samlet seg enstemmig bak. Det ville vært interessant å vite hvordan utenriksministeren nå jobber konkret for igjen å kunne ta opp initiativet, eventuelt med hvilke land og på hvilken måte.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:38:43]: Jeg er enig i det som står i den merknaden, og det er i tråd med det som er min politikk på dette området. Det handler om at vi må søke større støtte blant andre land til å ta opp dette spørsmålet. Det handler også om mulighetene til å ta opp dette i andre internasjonale organer. Vi jobber systematisk med dette i samarbeid med land som står oss nær.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:39:06]: For noen år siden, i 2018 hvis jeg ikke husker feil, tok Canada et initiativ, som vi også var med på, mot vilkårlig fengsling, noe Kina driver med i stor grad. Det er en problemstilling som går utover uigurene og Xinjiang, men det er likevel en veldig alvorlig problemstilling. Kan utenriksministeren gi en oppdatering av hvor det initiativet står nå?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:39:33]: Jeg kjenner ikke alle detaljene rundt det initiativet som ble tatt den gang representanten selv var utenriksminister, så det må jeg eventuelt komme tilbake til.

Rasmus Hansson (MDG) [11:40:16]: Jeg er glad for den enigheten som vi har fått til i Stortinget, som utenriksministeren også bekrefter. Regjeringspartiene stemmer likevel mot mindretallets forslag om å nedsette et eksternt utvalg som skal avklare om det er juridisk grunnlag for å slå fast om kinesiske myndigheters behandling av uigurer bryter internasjonal rett. Jeg forstår det slik at utenriksministeren ikke er uenig i intensjonene i et slikt forslag, og derfor, som en oppfølging av Søreides spørsmål, lurer jeg på om utenriksministeren kan gå litt nærmere inn på hvordan regjeringen har tenkt å sørge for at vi får den typen dokumentasjon,

som jo er nødvendig for at man på et eller annet vis skal kunne avklare om disse forbrytelsene begås juridisk.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:41:21]: Det viktigste vi gjør, er å samarbeide med andre land om dette, og dokumentasjon er viktig i så henseende.

Jeg har lyst til å kommentere noen av de påstandene som ble framsatt av representanten fra talerstolen i stad. Det er ingen regjeringer fra europeiske land som har erklært at kinesiske myndigheters behandling av uigurene og andre minoriteter i Xinjiang utgjør et folkemord. Det som er viktig fra min side, er å understreke at Norge ikke har noen tradisjon for å fastslå alvorlige internasjonale forbrytelser gjennom politiske vedtak, verken i regjering eller i storting, så jeg kan ikke stille meg bak de karakteristikkene som kom fra representanten fra talerstolen nå i stad. Jeg mener det er klokt å opprettholde det som er et klart skille mellom domstolsavgjørelser og politiske erklæringer, og det er også i samsvar med rettsstatens prinsipper.

Rasmus Hansson (MDG) [11:42:26]: Det jeg sa fra talerstolen, var at parlamentene i Storbritannia og Canada osv. har slått fast at Kina begår folkemord mot uigurene. Jeg har ikke sagt at regjeringene slår det fast. Og så var spørsmålet mitt ganske enkelt: Hvordan vil regjeringen bidra til at vi får en avklaring og dokumentasjon på hvorvidt det kinesiske myndigheter gjør mot uigurene, er å anse for brudd mot internasjonal rett?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:43:12]: Måten vi tar opp dette på, er i samarbeid med andre land i veldig mange internasjonale forsamlinger. Det ene er FNs menneskerettighetsråd, hvor vi ønsker å få opp saken igjen. Det andre er at vi også har tatt opp situasjonen i generalforsamlingen og sluttet oss til fellesinnlegget der. Det samme har vi gjort når det gjelder den internasjonale arbeidsorganisasjonen, ILO. Så det er gjennom internasjonale organisasjoner vi jobber med å følge opp dette.

Presidenten [11:43:36]: Replikkordskiftet er omme. De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:43:58] (komiteens leder): Jeg respekterer at det er ulike syn på menneskerettighetsbrudd i Kina og hvordan norske myndigheter skal reagere på det. Representanten Tybring-Gjedde er selvfølgelig i sin fulle rett til å mene akkurat det han mener og sier, men jeg er også, vil jeg si, i min fulle rett til å påpeke at jeg synes det er veldig spesielt å stå på talerstolen her i en debatt om grove brudd på menneskerettighetene og kalle menneskerettigheter «woke». Menneskerettigheter er grunnleggende, det er univer-

selt, det gjelder for alle mennesker, så jeg syns ikke det er en spesielt treffende betegnelse på det temaet vi nå diskuterer.

Norge er heller ikke alene om å uttrykke denne bekymringen. Den er uttrykt av svært mange land, og stadig flere land, og bekymringen blir også stadig sterkere for situasjonen for uigurene og andre minoriteter.

Jeg syns også det er interessant å legge merke til at både representanten Tybring-Gjedde selv og hans parti har vært ute flere ganger de siste månedene og kritisert regjeringa og utenriksministeren for f.eks. å ha kontakt med Taliban eller å ha hatt kontakt med Irans utenriksminister fordi de begår brudd på menneskerettighetene. Da syns jeg for så vidt det er interessant at akkurat dette spesielle tilfellet, når det gjelder Kinas brudd på menneskerettighetene, ikke skal være noe norske myndigheter reagerer på eller tar opp med kinesiske myndigheter, mens det i andre tilfeller skal være sånn at vi ikke skal snakke med land eller ikke skal snakke med representanter fordi de bryter menneskerettighetene.

Jeg mener at komiteen har samlet seg om en god merknad, som vi selvfølgelig har klare forventninger til at følges opp, og jeg mener også det er viktig at Stortinget fortsetter å følge denne typen saker, for det er en situasjon hvor menneskerettighetene er under press, ikke bare i Kina, men veldig mange andre steder. Dette er et spørsmål som engasjerer Stortinget, og det er det viktig å fortsette med.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:46:19]: Jeg var tidlig med å tegne meg, for jeg visste hva angrepene kom til å være. De var ikke noe særlig bedre av den grunn. Rasmus Hansson hevdet at dette var menneskerettighetsbrudd og slo fast at det er Norges interesser, men han sa ingenting mer. Det er i Norges interesse å slå ned på det og slå ned på det og slå ned på det. Da må man dokumentere hvorfor dette er i Norges interesse, i denne salen: Dette er Norges interesser. Det er ikke slik.

Representanten Fiskaa snakket om Ukraina. Selvsagt, det er i vårt nærområde. Vi har all interesse av å bekjempe Russland og gjøre det vi kan for å påpeke hvordan Russland er en trussel for oss. Selvsagt har vi det, og selvsagt må vi gjøre det.

Til Eriksen Søreide og Afghanistan: Det var rett og slett fordi vi tok på oss en rolle vi ikke hadde noe med å gjøre, i tillegg til å invitere dem på luksusfly til Norge, til Soria Moria slott. Det var det som var poenget, ikke at de bryter menneskerettighetene. Det gjør de helt sikkert, og det vet vi at de gjør, men det er altså ikke poenget.

Mitt poeng er at vi bør diskutere i denne salen hva som gagnar Norge. Enten det gjelder handel eller vår aktivitet i verden bør det være Norges interesser som er altoverskyggende for det vi driver med. Det gjelder selvsagt

også våre nærområder, som angår oss, både når det gjelder handel, og også når det gjelder å behandle mennesker rundt oss. Det går også på innvandring og en rekke andre felt. Det som angår oss, burde vi også engasjere oss i.

At USA engasjerer seg, er en helt annen diskusjon. At vi prøver å sammenligne oss med USA, er rett og slett – unnskyld meg, president – en vits. Selvsagt har USA globale interesser. Det har ikke vi. Vi har nasjonale interesser vi må ivareta. Hvis ikke vi ivaretar dem selv, hvem i all verden skal ivareta Norges interesser? Det er ikke egoisme, det er en selvsagt del av utenriktjenesten at vi forsøker å øke handel og samkvem med våre naboer. Det bør være førsteprioritet.

Det ble også referert til at det var noen som reagerte i Norge også. Ja, selvsagt er det en interesseorganisasjon som forsvarer uigurene. Selvsagt er det det: en som er betalt av skattebetalerne – ikke sponset av næringslivet, men betalt av skattebetalerne – for å si akkurat det. Så kommer man i debatt, og så står man sammen og sier ja. Det er det man kommer til å gjøre. Alle sier ja – noen sier enda mer ja enn andre, men alle sier ja. Da har man ikke en politisk debatt, man har en politisk monolog, og politiske monologer trenger vi ikke flere av, for vi har så mange av dem i denne salen. Da kan vi heller la være å snakke om det, istedenfor at vi kan få mer ulike synspunkter.

Nå har det vært en konkurranse mellom SV, Miljøpartiet De Grønne og for så vidt også Høyre – kanskje ikke så mye utenriksministeren – i å fordømme mest mulig, være skråsikre på alt og gå til FN og fordømme dem i Menneskerettighetsrådet og overalt.

Folk der ute gir – unnskyld meg – blaffen i uigurene. De er opptatt av Norges interesser, og det burde vi også være i denne salen. De fleste vet ikke hvem uigurene er, eller hvor de er lokalisert. Vi burde være opptatt av Norge og Norges interesser – fokus én, fokus to og fokus alt.

Åsmund Aukrust (A) [11:49:49]: Det er jo noe forfriskende over Christian Tybring-Gjedde i debatter om utenrikspolitikk. Jeg synes det er bra at reelle uenigheter kommer til uttrykk i denne sal, også om utenrikspolitikk. Jeg må allikevel si at jeg synes det er litt overraskende at det gjør det i denne saken, for hvis man leser merknadene til saken, står jo alle partier sammen, også Fremskrittspartiet. Fremskrittspartiet har også kritisert regjeringen for ikke være tøffe nok mot Kina. I talen til Fremskrittspartiets landsmøte sa Sylvi Listhaug at første bud i Kina-politikken er å skrote frihandelsdiskusjonene med Kina. Så kritikken fra Fremskrittspartiet har kommet på helt andre områder enn det Christian Tybring-Gjedde tar til orde for her.

Jeg mener det er veldig viktig at det reageres på overgrep mot menneskerettighetene. Det handler mye om internasjonal solidaritet. Men la oss si at vi tar Christian Tybring-Gjedde på ordet, at vi bare skal gjøre det som er i norsk interesse. Jeg mener at norsk interesse, norsk kjerneinteresse som et lite land, er at internasjonal rett og menneskerettighetene ivaretas. Og når det kommer så alvorlige rapporter som det det gjør fra FNs høykommissær for menneskerettigheter, mener jeg det er en veldig viktig norsk interesse at det blir behandlet og fulgt opp.

Det er også i norsk interesse at Kina, verdens største land, blir behandlet som andre land, og at de blir ansvarliggjort for sine handlinger. Vi ser jo hvor galt det kan gå – det ble snakket om Ukraina – hvis det ikke får konsekvenser når man ser at noe går i veldig gal retning.

Jeg er glad for at Stortinget – med alle partier, også Fremskrittspartiet – i denne saken har samlet seg. Derfor er jeg uenig med Miljøpartiet De Grønne, som sier at dette er noe helt nytt, og at vi til nå har vært lavmælte, men at det er bra at dette kommer på plass. Jeg mener at det Stortinget går inn for i dag, er en videreføring og i og for seg en forsterkning og en bekreftelse av det som har vært norsk linje, som er tatt opp både av Stortinget når vi har vært samlet, og av regjeringen.

Når det gjelder forslag nr. 2 i dokumentet, synes jeg mindretallet spriker. Miljøpartiet De Grønne snakker om at vi skal ha en politisk erklæring, mens Venstre og SV sier at vi ikke skal ha en politisk erklæring, de snakker om det som faktisk er forslaget, at vi skal ha et eksternt utvalg. Jeg mener også det er et dårlig forslag fordi jeg synes det er veldig uklart hva slags status et sånt utvalg skal ha. Skal vi ha et norsk utvalg? Skal vi ha et internasjonalt utvalg? Og hva kommer ut av en sånn konklusjon?

Hele poenget er at dette skal gjøres av dommere. Det er ikke lavmælt. Jeg mener det tvert imot er å ta det på det aller største alvor. Brudd på menneskerettighetene eller brudd på folkeretten er det verste man kan gjøre. Derfor er det viktig at det blir lagt fram beviser, at man får en rettergang, og at det kommer en dom. Så jeg er uenig med dem som sier at det er lavmælt. Jeg mener tvert imot at det er den viktigste måten å gjøre det på. Det har vært den prinsipielle linjen for Norge. Om det er folkemord, brudd på menneskerettighetene eller brudd på apartheidbestemmelsene, har det vært en norsk linje i alle slike spørsmål.

Rasmus Hansson (MDG) [11:53:07]: Det kan være interessant å få litt bedre forståelse av om det virkelig er Fremskrittspartiets mening at det ikke er i Norges interesse å forholde seg til menneskerettighetsbrudd andre steder i verden, og om Fremskrittspartiet mener at det skal måles i antall kilometer avstand til menneskeret-

tighetsbrudd hvorvidt Norge bør engasjere seg i dem eller ikke, og om Fremskrittspartiet har noe vedtak om det er kort nok eller langt nok til Donbas til at vi skal eller ikke skal engasjere oss i det som foregår der. Dette er jo en holdning fra representanten Tybring-Gjedde som er helt oppsiktsvekkende avvikende fra det som er en veldig bred konsensus, heldigvis, i norsk politikk om at menneskerettigheter, demokrati og frihet er universelle rettigheter og universelle verdier som Norge skal engasjere seg for å bidra til å opprettholde. Men som sagt, en avklaring på om det er noe Fremskrittspartiet som parti er uenig i, kan være interessant for norske velgere.

Når det gjelder spørsmålet om et forslag om et eksternt utvalg som skal avklare om det er juridisk grunnlag for å slå fast at kinesiske myndigheters behandling av uigurene bryter med internasjonal rett, opp mot det jeg har sagt om en politisk erklæring, er det helt åpenbart at denne salen tar stilling til verdispørsmål i en hel rekke saker som er store og små, på grunnlag av de normene og de verdiene vi som enkeltrepresentanter og partier har. At det er en type vurdering som plutselig skal stoppe ved menneskerettighetsspørsmål, er jeg overrasket over. Men jeg er som sagt først og fremst veldig fornøyd med at vi har møttes i en merknadstekst som i stor grad løser problemet.

Det er vanlig for oss som nasjonalforsamling å få be-lyst ting ved å sette ned utvalg med folk som vi tenker kan gi oss den informasjonen vi trenger. I dette tilfellet er det altså ikke et ønske om det. Det tar jeg til etterretning. Men jeg er veldig uenig i at det er et oppsiktsvekkende forslag å be om at nasjonalforsamlingen skal få den typen informasjon.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:56:12]: Aller fyrst ein takk til representanten Tybring-Gjedde, som dreg opp interessante spørsmål som me burde diskutera meir. Kva er i Noregs interesse, og kva er det som angår oss? I svaret på dei spørsmåla ser det ut som om me er ganske ueinige, men at me treng å diskutera det, er eg veldig sikker på.

Mitt svar på kva det er som er i norsk interesse, og kva det er som angår oss, er at me må vera konsekvente. Som eit lite land er Noreg avhengig av – og det er i norsk interesse – at internasjonal rett blir respektert av alle. Me er avhengige av folkeretten og av at menneskerettane blir overhaldne, at dei blir oppfatta å vera det dei er meinte å vera, nemleg universelle reglar og grunnlagde i universelle verdiar. Då treng me òg å reagera på brot på desse, uansett kven det er som står bak – i dette tilfellet Kina, i andre saker er det andre.

Så til representanten Aukrust, som meiner det er uklart kva me vil med forslaget frå mindretallet i denne saka. Det er mogleg at Miljøpartiet Dei Grøne på den

eine sida og Venstre og SV på den andre sida argumenterer litt ulikt for det, men for å vera heilt tydeleg frå SV si side: Me etterlyser ikkje ei politisk erklæring frå verken storting eller regjering, men eit kunnskapsgrunnlag.

Aukrust antyda at det kunne vera mogleg å tenkja seg eit internasjonalt utval av ekspertar, ikkje berre eit norsk utval. Ja, kanskje det. Viss det er ein invitasjon til å diskutera saka vidare, så tek eg veldig gjerne den ballen. Kanskje skulle me òg sjå fleire saker under eitt, at me prøvar å fortsetja å vera konsekvente i spørsmålet om vurdering av kva som er folkerettsbrot eller andre brot på internasjonal rett. La oss ta den diskusjonen vidare, for me kan ikkje sjå oss fornøgde med ikkje å koma vidare i desse spørsmåla.

Presidenten [11:58:30]: Representanten Christian Tybring-Gjedde har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:58:42]: Takk for hyggelige kommentarer, jeg setter stor pris på det.

Til representanten Rasmus Hansson: Det er ikke geografisk avstand, men det er hva som er i Norges interesse. Det er det jeg ikke får forklart – det bare blir påstått at det er i Norges interesse. Det er klart det er i Norges interesse å bekjempe Russland. Derfor har vi et sterkt svar og prøver å bygge det sterkere, og vi har et samarbeid med USA, som også står for det folkerettslige og de liberale frihetene vi trenger. Vi står sammen med USA for å forsvare oss mot Russland. Og når det gjelder handel, som ble nevnt – ja, handel skal vi jo ha på grunn av Norges interesser. Det er ikke i Norges interesse at Kina får en så dominerende rolle i handel og i sentrale og kritiske komponenter. Det er jo poenget. Det er ikke sånn at vi ikke skal ha handelsavtale på grunn av behandlingen av uigurene. Det er her – i stortingssalen – man mikser alt sammen. Vi ønsker hele tiden å fokusere på liberale friheter og ikke minst menneskerettigheter som angår oss. Det er det som er jobben vår. Det står omtrent i manuskriptet når vi står på valg: Vi skal representere nordmenn og Norge, og det har også Anniken Huitfeldt sagt – Norges interesse først.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:00:00]: Beklager å komme inn i siste sving, og med fare for å bli kalt «woke» og krenket: Jeg synes det er ganske spesielt å påstå fra Stortingets talerstol at det norske folk gir blaffen i en hel folkegruppe. Det finnes uiguriske flyktninger i Norge, og det finnes også mennesker som har slektninger som er berørt. Hvis det er et enormt engasjement i den norske befolkningen som er terskelen for hva som skal diskuteres og behandles i stortingssalen, tror jeg det ligger tynt an både for arkivloven og for små veistubber rundt om i

distriktene. Det er ikke det som er terskelen for hva som er viktig – det er om spørsmålene er viktige i seg selv.

For Rødts del er det helt åpenbart at det er i Norges interesse at vi har internasjonale spilleregler og universelle rettigheter, for tenk om det var motsatt. Vi er et lite land med få folk, som de store massene i andre land kanskje gir blaffen i. Hvor står vi da, i en sånn verdensorden? Dette er en måte å se på denne problemstillingen på som jeg tar avstand fra. Ellers støtter jeg så klart Rødts merknader og forslag i saken.

Presidenten [12:01:07]: Presidenten synes det er helt greit å komme inn i siste sving, bare det ikke er etter at vi har gått i mål – men nå er vi i ferd med å gå i mål, for flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:01:18]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Marie Sneve Martinussen og Hege Bae Nyholt om en utvidet sanksjonsliste mot bidragsytere til Russlands angrepskrig (Innst. 293 S (2022–2023), jf. Dokument 8:146 S (2022–2023))

Presidenten [12:01:39]: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletiden – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Hårek Elvenes (H) [12:02:11] (ordfører for saken): Forslaget fra Rødt omfatter en utvidet sanksjonsliste mot bidragsytere til Russlands angrepskrig.

Norge har siden Russlands okkupasjon av Krym i 2014 stått sammen med EU i reaksjonene mot Russlands grove folkerettsbrudd. Norge har stått opp mot Russlands hensynsløse invasjon av Ukraina med noen tilpasninger.

Målrettede sanksjoner mot personer og selskaper er svært inngripende for dem som omfattes av dem. Listeføring må dermed være velbegrunnede, og rettssikkerhetsgarantier må gjelde. Det kreves solide holdpunkter for å holde privatpersoner uten formell tilknytning til statsapparatet ansvarlig for en stats handlinger.

Dette er også bakgrunnen for at EU har gitt en svært konkret og detaljert begrunnelse for listeføringene som Norge har sluttet opp om, og videre at EU-systemet har prosedyrer for listeføring som skal sikre kontradik-

sjon for det som foreslås listeført, samt ivaretagelse av andre grunnleggende rettssikkerhetshensyn.

Etter sanksjonsloven er det ikke mulig for regjeringen å listeføre personer på egen hånd. Loven gir kun hjemmel for å gjennomføre sanksjoner som er vedtatt i mellomstatlige organisasjoner, eller som på annet vis har internasjonal oppslutning. Det er slike sanksjoner som har størst legitimitet og best kraft til å påvirke en stat eller aktør til å endre atferd.

Norge er i dialog med EU om hvordan vi kan bidra til EUs listeføring. Denne kontakten er intensivert i lys av de omfattende tiltakene som er vedtatt som en følge av Russlands krig og terror mot sitt broderfolk i Ukraina.

Nils-Ole Foshaug (A) [12:04:40]: Den 24. februar 2022 vil bli stående som et tidsskille, da Russland gikk til fullskalaangrep på et fredelig naboland, i strid med FN-pakten og den regelbaserte verdensordenen. Som følge av Russlands folkerettsstridige angrep på Ukraina har EU gjennomført sanksjoner Norge har sluttet opp om. Hensikten er å svekke Russlands evne til å finansiere invasjonen og overgrepene i Ukraina.

En utvidet sanksjonsliste mot bidragsyttere til Russlands angrepskrig må gjøres ordentlig. Sanksjonering av enkeltpersoner og bedrifter må gjennomføres etter grundig forarbeid. Rettssikkerheten for personer og bedrifter må ivaretas, det må være betydelig hold i begrunnelsen, og det skal være kontradiksjon for den eller dem som foreslås listeført.

EUs inngående begrunnelse for listeføring har Norge sluttet seg til. Gjennomføring av tiltak er en del av EUs felles utenriks- og sikkerhetspolitikk. Norge er ikke en del av det og kan ikke fremme egne forslag til listeføring i noen formelle kanaler.

Den intensive kontakten og dialogen med EU om hvordan Norge kan bidra til EUs listeføring, er viktig og riktig. Utenriksministerens forsikring om videre drøftinger med sine europeiske kollegaer angående utvikling av sanksjoner, støttes fullt ut. Sanksjonene er våre viktigste pressmidler mot det russiske regimet og for å svekke Putins evne til å finansiere den grusomme krigen i Ukraina. Norge må stå sammen med EU og andre land for å sikre at sanksjonene treffer sterkt og effektivt.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:07:04]: Sanksjoner er et av de viktigste virkemidlene i internasjonalt diplomati. Sammen med våre europeiske partnere og allierte innfører vi strenge sanksjoner som opprettholder det internasjonale presset på den russiske regjeringen og dens støttespillere. Sanksjonene, inkludert importforbudet og pristaket på råolje og petroleumsprodukter, rammer russisk økonomi hardt og forhindrer at viktige innsatsvarer når fram til den russiske krigsindustrien.

Sanksjoner har vist seg å være et effektivt virkemiddel. Samtidig medfører innføring av sanksjoner høy risiko, og muligheten for å drive handel med Russland innskrenkes betydelig, også for norsk næringsliv. Jeg vil også understreke at målrettede sanksjoner er svært inngripende for de personer og de selskaper som omfattes av dem. Det er derfor svært viktig at det bak enhver listeføring ligger gode og håndfaste begrunnelser.

Norge besluttet tidlig å slutte opp om EUs sanksjoner mot det russiske regimet. Grunnet vår geografi, vårt naboskap med Russland og forpliktelser i nordområdene når det gjelder fiskeri og søk og redning, har det vært nødvendig med enkelte nasjonale tilpasninger. Vår mulighet som ikke-medlem i EU gjør det enklere å bestemme dette på selvstendig grunnlag og foreta nødvendige tilpasninger når det er nødvendig. Vår spesielle beligenhet i nordområdene tilsier at det er fornuftig.

Norge er likevel ikke tjent med alenegang. For at sanksjonene skal ha mest mulig effekt, er det viktig å ha bred internasjonal oppslutning om de sanksjonene som blir innført. Norge har heller ikke mulighet til å innføre sanksjoner eller listeføre personer på egen hånd. Vi er underlagt sanksjonsloven, som stadfester at Norge kun kan gjennomføre sanksjoner som er vedtatt i mellomstatlige organisasjoner, eller som ellers har bred internasjonal oppslutning.

Sanksjonene mot Russland er uten historisk sidestykke. Det er et viktig virkemiddel for å svekke Russlands kampkraft og et sterkt uttrykk for europeisk samhold. Sammen med den støtten vi for øvrig gir for at ukrainerne skal kjempe sin kamp på en rettferdig, god måte, gjør dette at Norge har gitt og kommer til å gi et viktig bidrag i framtiden.

Ingrid Fiskaa (SV) [12:09:59]: Russlands brutale krig mot det ukrainske folket må stoppest. Krigen er inne i sin sekstende måned, og altfor mange mennesker har måtta bøta med livet. Ein måte å bidra til å få stoppa krigen er sanksjonar mot Russland. Allereie er det innført svært omfattande sanksjonar, og SV støttar opp om alle dei sanksjonane som Noreg er med på.

Samtidig er det òg sånn at Noreg kan ta initiativ til ytterlegare personretta straffetiltak. Me merkar oss og legg til grunn at regjeringa har ein aktiv dialog med EU om utviding av sanksjonslistene. Organisasjonen Anti-Corruption Foundation har med stor risiko utarbeidd ei liste over bidragsytarar og medansvarlege for Russlands krig. Denne lista kan bidra til at dei sanksjonane som Noreg er ein del av, i større grad kan svekkja Russlands evne til å føra krig i Ukraina. Det er ikkje aleinegang å bruka denne lista som grunnlag for den vidare dialogen med EU om sanksjonslister, sjølv om eg vil leggja til at SV ikkje avviser tanken om at òg Noreg kan innføra egne

sanksjonar utan at det er fullstendig einigheit i EU om desse. Men forslaget som blir fremja i dag, er at denne lista skal brukast i den vidare dialogen med EU om felles sanksjonar.

Med det tek eg opp forslaget som SV er med på.

Presidenten [12:11:45]: Representanten Ingrid Fiskaa har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:11:57]: Stortinget er samlet i vår fordømmelse av Russlands folkerettsstridige angrepskrig mot Ukraina. Vi er også enige om at Norge må bidra til internasjonale sanksjoner mot den russiske angrepskrigen.

Rødt har fremmet forslag om at Norge skal ta initiativ til at også personer som står på russiske Anti-Corruption Foundations liste over medansvarlige for Russlands invasjon av Ukraina, blir omfattet av EUs sanksjonsliste. De russiske dissidentene i ACF har med stor personlig risiko satt sammen denne listen over personer som Putin-regimet er avhengig av, enten som politiske støttespillere, som organisatorer, som finansieringskilder, som propagandister eller som undertrykkere av den russiske krigsmotstanden.

EUs sanksjonsliste, som Rødt har sluttet seg til, omfatter personer som er i nettopp samme kategori som dem som er på ACFs liste, men omfanget er veldig ulikt. Mens ACFs liste per nå inneholder litt under 7 000 personer, består EUs sanksjonsliste av i underkant av 1 400 personer og 171 organisasjoner. Det betyr potensielt at flere tusen av krigens mest sentrale politiske og økonomiske bidragsytere i dag slipper unna sanksjoner, til tross for at deres rolle altså er kartlagt og presentert for vestlige myndigheter.

Den norske regjeringen har tilsluttet seg EUs sanksjonsliste og implementert den fortløpende i norsk rett. Det har Rødt vært for, og vi har også, med henvisning til sanksjonsloven, avvist at Norge kan innføre sanksjoner alene. Dermed mener vi at Norge har et ansvar for å bidra til at EUs sanksjoner bidrar på best mulig måte til å svekke Russlands evne til å fortsette krigen. Til nettopp det har utenriksministeren lovet, i et svar til Stortinget, at regjeringen vil fortsette å stå sammen med EU og andre allierte for å sikre at sanksjonene treffer sterkt og effektivt.

Jeg tror alle i dag kan slutte seg til at de gjeldende sanksjonene ikke treffer sterkt og effektivt nok, og jeg regner også med at sanksjonslisten til EU er under stadig vurdering og utviding. Derfor foreslår Rødt, sammen med SV og Venstre, at regjeringen benytter denne dialogen med EU til å jobbe for at flere av dem med tungt ansvar for Russlands krigføring blir omfattet av EUs sanksjonsliste. Det vil være et viktig bidrag til å hemme den

russiske krigføringen i Ukraina, i tråd med ønsket fra de russiske dissidentene som har jobbet for denne listen.

Guri Melby (V) [12:14:57]: Krigen mot Ukraina pågår dessverre med full styrke. Demningen som i går ble ødelagt i Kherson, og som nå, ifølge president Zelenskyj, har ført til at flere hundre tusen er uten rent drikkevann, er et dramatisk og tragisk tegn på det. Det er mye som tyder på at Ukraina er i gang med sin varslede motoffensiv, men det er få ting som tyder på at krigen snarlig avsluttes.

Det er uten tvil helt avgjørende at land som Norge opprettholder trykket på støtten til Ukraina. Det viktigste og mest akutte er militær støtte, og jeg er veldig glad for at vi omsider har fått en tverrpolitisk norsk støtte til Ukrainas forsvarskamp. I tillegg til militær støtte er det utvilsomt at sanksjoner også er avgjørende for å strupe Putin og hans korrupte krets' finansiering av krigen. Derfor vil jeg gi Rødt honnør for det representantforslaget som vi nå diskuterer. Forslaget gir håndfaste og praktiske tiltak til hvordan Norge kan gjøre enda mer for å begrense Russlands evne til å opprettholde denne angrepskrigen.

Jeg må bare understreke at dette forslaget ikke egentlig er veldig radikalt. Det kan kanskje høres sånn ut hvis man hører på debatten, men det innebærer altså ikke så veldig mye mer enn at Norge skal ta et initiativ overfor EU for at enda flere russere skal bli omfattet av EUs sanksjonslister. Det argumenteres ikke for ensidige norske sanksjoner. Det argumenteres heller ikke for at det skal framsettes noen form for tøffe krav overfor EU. Man skal ha rett og slett ta et initiativ.

Når det vi står overfor, er en brutal angrepskrig, synes jeg at de øvrige partiene er skuffende passive i møte med dette forslaget. Selvfølgelig kunne den norske regjeringen tatt et sånt initiativ. I møte med initiativet legger jeg til grunn det mange har tatt opp som reservasjoner, altså at EU-systemet selvfølgelig vil følge sine standard prosedyrer for listeføringen. Dette ville som vanlig sikret kontradiksjon for dem som blir listeført, og det ville ivaretatt andre grunnleggende rettssikkerhetshensyn. I alle tilfeller er det verste som kan skje med et sånt initiativ, at EU avviser det, og at de avviser Norges forslag. Ja vel, da har vi i hvert fall gjort et forsøk, og vi har bidratt.

For å konkludere: Venstre stemmer for dette forslaget fordi vi mener det er et konstruktivt, proaktivt og internasjonalt orientert initiativ for å bidra til ytterligere struping av Russlands krigsøkonomi i en tid der Ukraina trenger vår fortsatte og intensiverte støtte.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:17:50]: Sanksjoner er et av de viktigste tiltakene det internasjonale samfunn har til rådighet for å reagere mot Russ-

lands folkerettsbrudd. EU har siden okkupasjonen av Krym i 2014 hatt sanksjoner mot Russland, og etter Russlands fullskala invasjon av Ukraina har EU innført historisk omfattende utvidelser av sanksjonene som Norge slutter seg til, med noen tilpasninger.

Til sammen har altså 1 680 fysiske og juridiske personer blitt listeført av EU, og Norge slutter opp om alle disse listeføringene. De har fortløpende blitt gjennomført i norsk rett. Dette omfatter veldig mange personer som står på lista som ligger i dette representantforslaget. Målet med de historisk omfattende sanksjonene er å redusere Russlands evne til å finansiere den folkerettsstridige krigen i Ukraina. Disse listene utvides stadig. EU forhandler nå om den ellefte sanksjonspakka. Regjeringa kan ikke vedta sanksjoner eller listeføre personer på egen hånd, og sanksjonsloven gir bare hjemmel for å gjennomføre sanksjoner som er vedtatt i mellomstatlige organisasjoner, eller som har bred internasjonal oppslutning. Det er slike sanksjoner som er de mest effektive og kan bidra til at en stat og aktør også endrer atferd.

Regjeringa vil fortsette å stå sammen med EU og andre allierte for å sikre at sanksjonene treffer, at de er sterke, og at de er effektive. Fordi Norge ikke er medlem av EU, har vi ingen direkte makt over hvem EU velger å listeføre. Slike forslag fremmes av medlemsstatene og EUs høyrepresentant for den felles utenriks- og sikkerhetspolitikken, men de fremmes ikke i offentlighet. De fremmes i dialog. Jeg mener altså at det er veldig viktig at vi bruker de samme virkemidlene som det EU-landene gjør. Det viktigste for meg er ikke å vise hvilke personer jeg eventuelt har tatt initiativ til at skal bli listeført, men at det gjennomføres en skikkelig behandling, og at vi står sammen om disse sanksjonene utad. Vi følger på sett og vis de samme måtene å jobbe på som EU-landene.

EU har formelt sett ingen kanaler der tredjeland som Norge kan fremme egne forslag til listeføring, men vi har dialog med EU om hvordan vi kan bidra til EUs listeføring. Denne kontakten har blitt intensivert i lys av de omfattende sanksjonene som er vedtatt som følge av krigen. Jeg vil fortsette å drøfte videreutvikling av sanksjonene med europeiske kollegaer, herunder listeføring av bidragsytere til Russlands folkerettsstridige krig mot Ukraina. Som mange har vært inne på, er det veldig nøye begrunnet hvem som kommer på disse listene, og det er også prosedyrer for listeføring som skal sikre kontradiksjon for den som er foreslått listeført, samt ivareta rettssikkerhet.

Presidenten [12:10:46]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sakene nr. 7 og 8 vil bli behandlet under ett.

Sak nr. 7 [12:21:03]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Nordisk samarbeid (Innst. 397 S (2022–2023), jf. Meld. St. 16 (2022–2023))

Sak nr. 8 [12:21:14]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Rapport til Stortinget fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd 2022 (Innst. 440 S (2022–2023), jf. Dokument 17 (2022–2023))

Presidenten [12:21:29]: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Ingjerd Schou (H) [12:21:56] (ordfører for sak nr. 7): Jeg skal kort redegjøre for innholdet i Meld. St. 16 for 2022–2023 om Nordisk samarbeid, og Dokument 17 for 2022–2023, Rapport fra Stortingets faste delegasjon til Nordisk råd 2022. Jeg er saksordfører for førstnevnte sak.

Meldingen om nordisk samarbeid redegjør i hovedsak for arbeidet under Norges formannskap i Nordisk ministerråd i fjor, herunder de overordnede prioriteringene og arbeidet med handlingsplanen for 2021–2022. Dette inkluderer status for gjennomføringen av Ministerrådets Visjon 2030, om et grønt, konkurransedyktig og sosialt bærekraftig Norden.

I tillegg tar meldingen kort for seg nordisk samarbeid innenfor utenriks- og sikkerhetspolitikk, forsvarspolitik, nordisk samarbeid med de baltiske landene og arbeidet i de nordiske finansieringsinstitusjonene.

Det nordiske samarbeidet er omfattende. Det angår alt fra grønne transportkorridorer til felles arbeidsmarked, fra studentutveksling til felles kraftmarked, fra miljømerking til felles frølager på Svalbard. Det gjelder ikke minst også spørsmål om nedbygging av grensehindre. Den overordnede ambisjonen for de nordiske regjeringene er at Norden skal bli verdens mest integrerte og bærekraftige region. Denne målsettingen bør vi alle støtte.

Norge hadde formannskapet i Nordisk ministerråd i 2022. Vårt overordnede mål i denne perioden var å intensivere arbeidet med Visjon 2030, øke tempoet i den grønne omstillingen og styrke Ministerrådet som organisasjon.

Som for andre utenrikspolitiske områder ble også det nordiske samarbeidet sterkt påvirket av det dystre sikkerhetspolitiske bakteppet vår del av verden finner seg i. Det norske formannskapet sammenfalt i tid med Russlands fullskala invasjon av Ukraina 24. februar 2022. En direkte konsekvens av denne krigen som i aller høyeste grad angår nordisk samarbeid, er Finlands og Sveriges søknader om NATO-medlemskap. Vi er svært glade for at Finland nå er fullverdig medlem av alliansen, og håper prosessen med å få Sverige inkludert går raskt.

Som det framgår av Dokument 17, var også arbeidet i Nordisk råd sterkt preget av krigen i Ukraina. Nordisk forsvars- og sikkerhetspolitikk var et sentralt tema i Nordisk råd i 2022, i tillegg til en overordnet framtidssamtale som fokuserte på samarbeid i en urolig verden, og demokratiske verdier.

Sikkerhetssituasjonen i Europa tilsier et stadig tettere forsvars- og beredskapssamarbeid mellom de nordiske landene, og de viktige erfaringene fra arbeidet med aktuell tematikk i 2022 danner grunnlag for et godt tverrpolitisk samarbeid.

Det er viktig at vi klarer å få til et sømløst samarbeid mellom de nordiske landene. Jeg, som bor i en grenseregion tett på Sverige, opplever at samarbeidet skjer på tvers av grensen, og at riksgrensen, for alle praktiske formål og på det mer uformelle planet, ikke er synlig. Det handler om kultursamarbeid, folk-til-folk-samarbeid, transport, utdanning, helse, handel og næringsliv, som jeg nevnte.

I 2014, da vi feiret grunnlovsjubileet, tror jeg det var dronning Margrethe som sa at vi var to land, men ett folk. Det handlet ikke om Norge og Sverige, men om Norge og Danmark, men slik tror jeg mange opplever at det er i Norden.

Vi må arbeide for at vi blir en region som i all hovedsak klarer å få til dette sømløse samarbeidet – kanskje mest i verden – hvor riksgrensene er der på det formelle planet, men ikke i hverdagen. Det krever likevel at vi som sitter i parlamentene, er med i delegasjonene til Nordisk råd, og at man på det øverste politiske nivå legger til rette for at lover, regler og forordninger er utformet slik at folk som bor i grensetraktene, og som arbeider og driver med utveksling på ulike områder i de nordiske landene, evner å gjøre det så sømløst som mulig.

Marit Arnstad (Sp) [12:26:54] (ordfører for sak nr. 8): Norden har vært i samarbeid og konflikt, fellesskap og kamp – til og med krig. Vi har hatt enighet, men vi har også hatt ulike vurderinger av egen situasjon og alliansetilknytning, både historisk og i nåtid.

Nordisk råd har spilt en viktig rolle for å utvikle og befeste det kulturelle samarbeidet i Norden. Det samme

gjelder miljø, utdanning og økonomi, for å nevne noe. Det arbeidet som skjer innenfor Nordisk råd, er kanskje ikke det mest revolusjonerende, men det har vært lagt stein på stein over tid, og dermed er det også bygd solide bånd landene imellom. Norden er bundet sammen gjennom geografi, historie, språk, kultur, verdier, interesser – alt det som betyr noe for folk i hverdagen. Det er et nordisk fellesskap som det er viktig å ta vare på, og også utvikle videre.

Som det kommer fram gjennom Dokument 17 for 2022–2023 og Innst. 440 S for 2022–2023, som jeg har vært saksordfører for, har det det siste året vært rettet et særlig søkelys mot den nordiske velferdsmodellen. I kjølvannet av pandemien og basert på erfaringer fra foregående år har rådet jobbet med oppfølging av initiativ på krise- og beredskapsområdet. Her ønsker jeg spesielt å trekke fram arbeidet med å begrense grensehinder og ambisjonene om bedre transport- og forsynings-sikkerhet.

Arbeidet i Nordisk råd i 2022 har også vært betydelig preget av Russlands invasjon av Ukraina og konsekvensene for Norden og for Europa. Et overordnet spørsmål i Nordisk råds arbeid i 2022 har vært hvordan de nordiske landene kan samarbeide og bidra i en situasjon der grunnleggende verdier som demokrati, folkerett og en regelbasert verdensorden er utfordret. En ny sikkerhetspolitisk situasjon har direkte betydning for Nordens sikkerhet og har både aktualisert og endret den nordiske sikkerhetspolitiske arkitekturen ved svensk og finsk søknad om NATO-medlemskap. I det endrede sikkerhetspolitiske bildet får også vår nordiske tilknytning stadig større betydning. En samlet komité viser til at sikkerhetssituasjonen i Europa tilsier et stadig tettere forsvars- og beredskapssamarbeid mellom de nordiske landene.

Sterkt påvirket av krigen i Ukraina er også energikrisen. Den energikrisen som vi har sett i Europa, har preget også det nordiske samarbeidet på klima- og energifeltet. De nordiske landene har som ambisjon å styrke forsynings-sikkerheten i Norden, i tråd med visjonen om Norden som verdens mest integrerte og bærekraftige region, men krigen har også for alvor satt søkelyset på både Nordens og andre europeiske lands avhengighet av russiske energileveranser. Samarbeid om energisikkerhet og grønn omstilling kommer til å bli nødt til å være en sentral del av arbeidet i årene framover.

Årets arbeid i Nordisk råd viser i aller høyeste grad bredden i det nordiske samarbeidet. Et verdifellesskap ligger til grunn for svært mange av de enkeltvis samarbeidene i rådet.

Det er all grunn til å takke alle fra Stortinget som bidrar inn i det viktige arbeidet som skjer i Nordisk råd, og

som legger ned en betydelig arbeidsinnsats i dette arbeidet.

Jorodd Asphjell (A) [12:30:39]: Jeg leste siste utgave av bladet Norden, hvor Else Kåss Furuseth som nytt medlem av Foreningen Norden sier følgende:

«Hvis jeg hadde hatt en tryllestav, ville jeg slått sammen hele Norden akkurat nå, så kunne vi vært som et stort nordisk Tusenfryd.»

Og det er kanskje sånn mange land i Europa og verden ser på Norden. I FNs lykkerapport under den internasjonale lykkedagen 20. mars i år var de fem nordiske land blant de syv lykkeligste land i verden, blant 137 land, med Norge som det ulykkeligste – vi er nr. 7 på lista. Vi er små land hver for oss, men samlet sett er vi 27 millioner mennesker og innbyggere, vi har verdens ellefte største økonomi, vi har små forskjeller og er godt utdannet, har lav arbeidsledighet, høy produktivitet og gode velferdstjenester, og vi er land og regioner med bred likestilling og godt utviklede demokratier med stor deltakelse fra sivilsamfunnet.

Når vi i dag behandler stortingsmeldingen om nordisk samarbeid, vil jeg framheve arbeidet til Foreningen Norden, som jobber kontinuerlig med å knytte kontakter og styrke kulturelt og språklig fellesskap i Norden. Det kommer til å bli enda viktigere i tiden som kommer. Dette arbeidet er grunnleggende for å skape tillit og samhørighet mellom folk i Norden i en tid med stadig mer usikkerhet globalt. Da trenger vi bl.a. en styrking av Norden i skolen i årene som kommer.

De nordiske statsministrene vedtok i 2019 at Norden skal være den mest bærekraftige og integrerte region i verden. Det var viktig og helt riktig, men det forplikter oss parlamentarikere og ministre til et enda tettere samarbeid i årene som kommer, for å nå denne visjonen innen 2023.

Vi har lagt bak oss et år hvor Norge har hatt lederskapet i Nordisk ministerråd, og jeg vil takke spesielt Anne Beathe Tvinnereim for lederskapet som nordisk samarbeidsminister og for det gode samarbeidet med delegasjonen.

Arbeidet i Nordisk råd i 2022 har naturlig nok vært preget av Russlands uprovoserte og brutale invasionskrig mot Ukraina og konsekvensene dette har fått for Norden og Europa. Og konsekvensene er store. Russlands angrep mot et fredelig naboland har hatt direkte betydning for Nordens sikkerhet og har både aktualisert og endret den nordiske sikkerhetspolitiske arkitekturen ved at Finland har blitt medlem av NATO, og at Sveriges søknad om NATO-medlemskap forhåpentligvis kan gjøre at de blir det 32. landet i forsvarsalliansen. Nordisk forsvars- og sikkerhetspolitikk har derfor vært et sentralt tema i Nordisk råd i 2022, i tillegg til den overord-

nede framtdiskusjonen om nordisk samarbeid i en stadig mer urolig verden hvor demokratiske verdier blir utfordret og satt på spill.

Norge har hatt formannskapet i NORDEFECO i 2022 og hadde et møte her i Oslo i fjor, 22. november, hvor forsvarsminister Bjørn Arild Gram understreket at det gir oss mange muligheter for forsvarssamarbeid i Norden. Det er nå tatt et initiativ om å se på Helsingforsavtalen, som ikke er oppdatert siden 1995. Forsvars- og sikkerhetspolitikk og utenrikspolitikk er ikke en del av avtalen som ble inngått 23. mars i 1962. I avtalen står det at Danmark, Sverige, Island, Finland og Norge skal søke å bevare og ytterligere utvikle samarbeidet mellom landene på det rettslige, kulturelle, sosiale og økonomiske området og når det gjelder samferdsel og miljøvern.

Når det gjelder det siste punktet, samferdsel og miljøvern, har Nordisk råd ved flere anledninger i 2022 og tidligere forsøkt å få etablert et ministerråd for transport. Ambisjonene om å bedre transport- og forsynings-sikkerheten i Norden er i tråd med rådets visjon om at Norden skal bli verdens mest integrerte og bærekraftige region innen 2030. Da er infrastruktur som vei, jernbane, havner og flyplasser samt digital infrastruktur helt avgjørende. Dette binder landene og oss som region sammen, sørger for forsynings-sikkerhet og bidrar til helt nødvendige utslippskutt. Skal vi klare dette, må Nordisk råd og Ministerrådet jobbe enda tettere sammen i årene som kommer.

Nordisk råd har et omfattende regionalt samarbeid på en rekke ulike samfunnsområder utover de sikkerhetspolitiske dimensjonene, bl.a. innen miljø, klima, energi, utdanning, innovasjon, likestilling og kultur. Finland ledet arbeidet i Nordisk råd gjennom 2022 med særlig søkelys på den nordiske velferdsmodellen, Nordisk råds 70-årsjubileum, Ålands selvstyre 100 år og Nordens framtidige rolle i verden. Under Nordisk råds hovedsesjon i København i november 2021 var temaet: Hva kan Norden lære av koronakrisen, og hvordan kan samarbeidet styrkes i årene framover?

Jeg rekker ikke gjennom alt nå, president, så jeg vil komme tilbake igjen i et senere innlegg.

Kathy Lie (SV) [12:36:05]: I 2022 har jeg vært medlem av den norske delegasjonen i Nordisk råd og sittet i utvalget for velferd. Arbeidet i Nordisk råd har det siste året vært sterkt preget av krigen i Ukraina og Sverige og Finlands NATO-søknader.

Det er selvfølgelig svært viktig som naboland til Russland og nære allierte at de nordiske landene står trygt og godt samlet. I debatten har det vært mye snakk om forsvar og forsvarssamarbeid. Mye har handlet om våpen. Det er naturlig at dette tar mye plass, men det er også en annen viktig debatt som har kommet opp, og

som jeg mener bør adresseres i enda sterkere grad, nemlig den sivile beredskapen.

De fleste av oss går ikke rundt og tror at det blir krig i Norden, men på samme måte som vi rigger oss for samarbeid militært, trenger vi å ruste opp samarbeidet over landegrensene når det gjelder infrastruktur, transport, matsikkerhet og helsehjelp. Det er flere sider ved dette. Én side er hvordan vi best hjelper Ukraina, hvor igjen våpendiskusjonene har vært dominerende, men vi har også diskutert hvordan vi skal hjelpe ukrainerne med å bygge opp igjen landet sitt en gang i framtiden. Det er mye som har gått tapt. Mange byer er jevnet med jorden, og det vil bli et enormt stort behov for hjelp til å bygge hus, veier, skoler og sykehus. Vi står også overfor en stor flyktningkrise, hvor vår beste hjelp er å ivareta de menneskene som flykter fra krigen.

Vi trenger også beredskap for andre hendelser, noe vi så tydelig under pandemien. Nordisk råd har jobbet aktivt med disse spørsmålene basert på Enestam-rapporten, som kom med anbefalinger for å styrke samarbeidet om nordisk kriseberedskap. Det har kommet tydelig fram i debattene i Nordisk råd i 2022 hvor vanskelig det har vært, særlig mellom Norge og Sverige, at de to landene håndterte pandemien så forskjellig.

Vi har en lang felles grense, hvor folk har levd nær hverandre som naboer på begge sider av grensen. At to naboer ikke kunne besøke hverandre, at samene ikke kunne drive reinflokken som de pleier, eller at barn ikke fikk ha samvær med begge foreldrene fordi foreldrene bodde i hvert sitt land og grensen var stengt, har skapt mye frustrasjon og satt mange følelser i sving som jeg ikke er helt sikker på at vi har klart å komme helt over ennå.

Vi må sørge for å ha en plan, for det vil komme nye kriser – kanskje ikke i morgen, men en gang i framtiden, og vi vet ikke når. Dette griper også inn i arbeidet med å fjerne grensehindre. Vi må rigge vår beredskap for et mulig scenario hvor vi må hjelpe hverandre på tvers av landegrensene med forsyning av helt nødvendige varer og tjenester, alt fra friskt vann og mat til helsehjelp. Håndverkere må kunne kjøre fra Norge til Sverige uten å betale moms på sitt eget verktøy. Helsepersonell og andre yrkesgrupper må være godkjent for å jobbe i alle de nordiske landene. Ambulanser må kunne krysse grensen uten å bli tatt for narkotikasmugling fordi de har sterke medisiner om bord. Digitale betalingsløsninger må kunne fungere på tvers av landegrensene, og vi må ha en infrastruktur som gjør transport av varer og personell mulig også i krise.

En sak det har vært jobbet mye med, er en felles standard for yrkesfagutdanningene, slik at våre ungdommer kan ta utdanning i hvilket som helst av de nordiske landene og senere jobbe i hele Norden.

Nordisk råd har også debattert energi- og klimaspørsmål. Også i dette spørsmålet har rådet vært preget av den aktuelle dagsordenen. Energiforsyning har vært et viktig tema og har fått mer vekt i debatten enn hvordan vi kan nå klimamålene. Energiforsyning er selvfølgelig svært viktig, men jeg håper vi kan legge mer vekt på å stanse klimaendringene og redde jordkloden vår i tiden framover. Her er nordområdene og Arktis særdeles viktig. Nordisk råd har bl.a. diskutert cruisetrafikken i nord. Den stadig økende cruisetrafikken rundt Island, Færøyene, Grønland og Svalbard, og også i norske fjorder, setter betydelige klimaavtrykk, og vi er nødt til å ta grep som reduserer klimagassutslippene fra skipstrafikken. Det er også en betydelig beredskapsrisiko at store cruiseskip seiler i grønlandske farvann når vi vet at redningsmannskapet består av ett fly og to helikoptre og at avstandene er enorme. Vi vet jo hvor kritisk det kan bli rundt norskekysten, som er mye nærmere redningstjenesten.

Helt til slutt vil jeg løfte fram likestilling i Norden. De nordiske landene er blant de mest likestilte i verden. Likevel har vi fortsatt utfordringer på flere områder. I arbeidslivet ser vi fortsatt at menn tjener mer enn kvinner, det er flere menn i selskapsstyrene og i konsernledelsen, og over hele Norden er kvinner mest utsatt for vold, trusler og seksuell trakassering. Disse problemstillingene har vært løftet i utvalget for velferd i Norden, men vi må også ta det hjem. Jeg må ærlig si at jeg reagerte og syntes det var skuffende at vi i 2022 valgte to menn som henholdsvis president og visepresident i Nordisk råd for 2023. Dette må vi gjøre bedre i framtiden.

Tobias Drevland Lund (R) [12:41:18]: I en urolig verden og i en urolig tid er et sterkt nordisk samarbeid viktigere enn på lenge. Det at vi jobber tett og godt sammen med våre nordiske naboer, gjør oss sterkere sammen.

Vi i Norden har alle våre grunner til å være stolte av hvor vi kommer fra, men vi kan ha så mange vinterolympiere, fjorder og fjell som bare det – det som gjør meg aller stoltest av å komme fra Norden, er de nordiske velferdsstatene våre. De har ikke kommet av seg selv eller blitt gitt oss i en slags gave ovenfra. Velferdsstaten er nemlig kjempet fram av arbeiderbevegelsene i de nordiske landene og av folk som kom før meg.

Vi må slå ring rundt velferdsstatene våre. Det at vi i utgangspunktet skal være land som tar vare på folk som blir sjuke, som blir gamle, eller dem som av en eller annen grunn ikke har mulighet til å jobbe, gjør våre samfunn bedre og mer solidariske. Det gjør oss sterkere. Det dyreste for samfunnet er fattigdom. Økte forskjeller og lav tillit mellom folk fungerer som gift for et samfunn. Nettopp derfor er det også viktig at vi i denne salen gjør

alt vi kan for at forskjellene går ned. Vi har alle forutsetninger for å sørge for at det blir færre barn og unge som vokser opp i fattigdom, enn det er i dag.

Jeg er veldig glad for at utvalget for velferd i Norden, som jeg har sittet i, har hatt stort fokus på nettopp denne tematikken. Derfor fikk vi også vedtatt enstemmig i Nordisk råd at Nordisk ministerråd skal se på de ulike nordiske landenes erfaringer med hva som har økt, og hva som har redusert antall barn og unge som vokser opp i vedvarende lavinntekt, samt å undersøke og sammenligne hvordan pandemien har påvirket barnefattigdom i Norden. Det er viktig, for vi kan ikke bare klappe oss selv på skuldrene og være fornøyde, vi må også se på hva som ikke har fungert, og ikke minst sørge for at vi finner ut hva som fungerer.

Jeg er også veldig glad for at veldig mye av arbeidet i Nordisk råd er av en praktisk karakter, med fokus på hvordan vi kan gjøre grensehindrene færre, og livet til folk i Norden enklere. Som det står i rapporten fra den norske delegasjonen: Blant sakene som har vært i fokus, er digitale betalingsløsninger, skatteordninger for grensependlere og godkjenning av yrkesutdanninger mellom nordiske land. I hverdagen er disse tingene det nordmenn tenker mest på og legger mest merke til i samarbeidet, men støtten her til lands til det nordiske samarbeidet er sterkt også på andre områder. Støtten til et sterkere nordisk samarbeid ligger fast.

Russlands ulovlige og folkerettsstridige angrepskrig mot Ukraina har gjort det enda viktigere å stå sammen i Norden i et sterkt samarbeid. Derfor er det også viktig at vi ser på en oppdatering av Helsingforsavtalen i lys av krigen i Ukraina. Jeg er veldig stolt av at Nordisk grønt venstre har fått igjennom en uttalelse i Nordisk råd som slår klart og tydelig fast de nordiske landenes forpliktelse til å sørge for en rettferdig gjenoppbygging av Ukraina.

Jeg vil også takke representanten Lie, som tar opp andre tematikker enn de rent militære. Det er også å styrke sivil beredskap på tvers av landene våre. Det er viktig.

Til slutt: Vi må få på plass et Nordisk ministerråd for transport. Det er jeg glad for at det norske presidentskapsprogrammet denne gangen også slår tydelig fast. Det trengs skal vi bli et grønnere og mer mobilt Norden.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [12:45:09]: På denne dag for 118 år siden ble unionen mellom Norge og Sverige oppløst. Unionsoppløsningen endte ikke – slik noen fryktet den gang – med splittelse. Tvert imot fikk vi, etter noen veldig få år, fornyet norsk-svensk og nordisk kraft. Dette samarbeidet har kanskje aldri vært tettere enn det er i dag.

Den alvorlige situasjonen vi står i, med en fullskala angrepskrig i vårt nabolag, har ført til enda dypere, bre-

dere og mer forpliktende nordisk dialog. Finlands og Sveriges forestående inntreden i NATO vitner ikke bare om alvor, men også om fellesskap og solidaritet.

I 2022 hadde Norge formannskapet i Nordisk ministerråd. Retningsgivende for vårt formannskap var Visjon 2030, om Norden som verdens mest integrerte og bærekraftige region innen 2030. Målet om et grønt, sosialt bærekraftig og konkurransedyktig Norden har blitt enda viktigere i en tid preget av uforutsigbarhet og utrygghet.

La meg trekke fram noen av de mange temaene på fjorårets formannskapsagenda.

Styrking av nordisk krisesamarbeid sto sentralt under vårt formannskap, og arbeidet fortsetter. Gjennom å samle kunnskap, erfaring og beredskap står Norden bedre rustet til å møte nye utfordringer. Forsterket samarbeid om bygging av sterke og motstandsdyktige samfunn gir konkret nordisk merverdi.

Det nordiske klimapartnerskapet er grunnleggende. I fjor prioriterte vi særlig arbeidet mot plastforurensning, satsningen på grønn skipsfart og naturbaserte løsninger. I Norden er vi enige om at klima og natur må ses i sammenheng dersom vi skal løse klima- og naturkrisen. Derfor stod vi skulder ved skulder på de to store FN-toppmøtene om klima og miljø.

La meg også trekke fram det viktige grensehinderarbeidet for å styrke mobiliteten mellom våre land. Det gjelder nettopp retten til å flytte, studere, arbeide, handle og etablere virksomhet over grensene uten å havne i en vesentlig dårligere situasjon enn om man hadde holdt seg hjemme. Her er det igangsatt et arbeid på nasjonalt nivå for å se nærmere på enkelte grensehindre, bl.a. det at vår digitale identitet ikke automatisk kan brukes for å logge seg inn på offentlige tjenester i de andre landene.

Regjeringen arbeider også med saker som det samiske grensehinderutvalget har identifisert, som f.eks. deponering av moms før handel av kunsthåndverk på festivaler og markeder. Disse og mange andre saker drives fram av et meget aktivt grensehinderråd.

Vår formannskapsambisjon om å få gjenetablert et ministerråd for transport fikk dessverre ikke tilstrekkelig støtte, men jeg er glad for at det er enighet om at arbeidet med å følge opp Visjon 2030 krever en styrking av det nordiske transportsamarbeidet.

I 2022 ble det gjennomført en midtveisgjennomgang av handlingsplanen for 2021–2024. Jeg er glad for at gjennomgangen viser at vi er på rett vei, og at planen i all hovedsak har levert konkrete resultater. Samtidig viser den at vi må bli flinkere til å synliggjøre nordisk merverdi i det vi gjør. Enda viktigere: Vi må legge inn et betydelig høyere gir om vi skal lykkes med vår felles visjon om et grønt Norden. Disse vurderingene vil være viktige

inn i arbeidet med samarbeidsprogrammet 2025–2030 og neste handlingsplan.

I den kritiske tiden vi står i, er styrken i samholdet og samarbeidet mellom Nordisk råd og Nordisk ministerråd viktig. At representanter i denne sal er så engasjerte både i Nordisk råd og i enkeltsaker som styrker nordisk integrasjon, er avgjørende. Nordisk samarbeid handler ikke om festtaler om historien, men om praktiske aspekter ved folks hverdag. Jeg vil derfor benytte anledningen til å takke det norske presidentskapet i Nordisk råd for god dialog. Nå ser jeg fram til en god debatt i denne sal.

Presidenten [12:49:35]: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tove Elise Madland (A) [12:50:00]: Norden skal bli den mest berekraftige og integrerte regionen i verda. Eg har gleden av å få vere ein del av Stortingets delegasjon til Nordisk råd i denne perioden, og i Nordisk råd jobbar me saman for å skape eit grønt, konkurransedyktig og sosialt berekraftig Norden. I år har som kjent Noreg presidentskapet i Nordisk råd, og me bruker året til å løfte opp tre viktige område: Me løfter dei unge og deira kvardag, noko som me ser er svært viktig etter pandemien, me løfter òg opp tryggleik, eit tema som har blitt betydeleg aktualisert gjennom pandemien og krigen i Ukraina, og ikkje minst løfter me eit grønt Norden. Me står midt i ei klimakrise, me står i ei naturkrise, og som samfunn skal me gjennom ei stor omstilling. I år er det hovudtemaa for utvalet for eit berekraftig Norden, som eg sit i, og eg har lyst til å trekkje fram dei tre områda me jobbar systematisk innanfor.

For det første jobbar me saman for å nå klimamålet. Krigen i Ukraina har sett Europa i ei energikrise, og heile Norden har høge straumprisar som har skapt uro. Utbygginga av grøen energi for å sikre nok energi og sikre utsleppskutt har prega diskusjonane i Nordisk råd både i føregåande år og i år, og var no seinast tema på hovudsesjonen i Reykjavik. I samband med klimaarbeidet jobbar me òg saman for å fremje fangst og lagring av CO₂. Me jobbar òg for å fremje grøne partnerskap og grøne og klimavenlege investeringar, og me deltek på FNs klimatoppmøte og i EUs politikk.

For det andre jobbar me med biodiversitet, og her handlar mykje av arbeidet om å fremje samarbeid og koordinere arbeidet gjennom dei ulike aktørane. Det trengst, for det er mange dyreartar som migrerer over landegrensene, og det er viktig at deira leveområde blir varetekne over heile Norden, og at me gjennom samarbeid kan sikre biodiversiteten. Difor har eg, saman med resten av den sosialdemokratiske gruppa i Nordisk råd, fremja eit medlemsforslag om å koordinere arbeidet for naturvern og naturrestaurering.

For det tredje arbeider me for å fremje sirkulærøkonomi, m.a. ved å jobbe for å kutte matsvinn, sikre gjenbruk og byggje smart. Innan matsvinn har me òg sett korleis sjølvdyrking kan bidra til å gje folk eit meir bevisst forhold til mat. Så den sosialdemokratiske gruppa står på.

Eg har lyst til å trekkje fram at Nordisk råd-samarbeid tek tid, men gjennom systematisk arbeid klarer me å skape samarbeid, grøen vekst og sosial berekraft. Eg har lyst til å avslutte med orda til representanten Arnstad, som sa at det nordiske samarbeidet er blitt bygt stein på stein.

Helge Orten (H) [12:53:11]: Også arbeidet i Nordisk råd har blitt sterkt preget av Russlands angrepskrig i Ukraina. Det har naturleg nok vært tema for mange av diskusjonene i Nordisk råd siden krigen brøt ut. Det har vært bred enighet og en samlet støtte til Ukrainas kamp for frihet og demokrati. Der Putin har ønsket å skape splid, har han oppnådd det motsatte. Europa og USA står samlet i sin støtte til Ukraina og bidrar med våpen og humanitær hjelp. Finland, og forhåpentligvis også snart Sverige, blir NATO-medlem. Det vil styrke sikkerheten og legge til rette for et enda tettere nordisk forsvars samarbeid innenfor NATO-alliansen.

Nordisk råd arrangerte i september 2022 et møte der våre baltiske kolleger var til stede, sammen med parlamentarikere fra Ukraina og representanter fra opposisjonen i Belarus og Russland. Det var et sterkt møte med sterke historier. Det er viktig for oss i de nordiske landene å bidra med våre erfaringer og vår støtte for frihet, menneskerettigheter og demokrati i disse landene og i andre land.

Norden skal fram mot 2030 bli verdens mest bærekraftige og integrerte region. Det er visjonen som de nordiske landene har blitt enige om, og som skaper både forventninger og forpliktelser i det nordiske samarbeidet. Norge har presidentskapet i Nordisk råd i 2023. Vi har i vårt arbeid satt et trygt og grønt Norden i fokus, i tillegg til at vi har gitt ekstra oppmerksomhet til de unges situasjon.

Pandemien og krigen i Ukraina har gitt oss nye utfordringer. Den sikkerhetspolitiske situasjonen er endret, og det er skapt ubalanse i energimarkedet og i tilgangen på viktige råvarer. Arbeidet for å skape en robust energiforsyning i Norden og Europa med tilstrekkelig tilgang på ren og fornybar energi er avgjørende for at vi også skal kunne redusere våre klimagassutslipp. Vi har lang erfaring med kraftutveksling i Norden, og Norge er en betydelig energileverandør i Europa. Forsyningsikkerhet og energisituasjonen vil nok prege diskusjonene i Nordisk råd i tida framover.

Så må vi erkjenne at selv om mye fungerer bra, er det fremdeles en del utfordringer for å gjøre Norden til en

enda mer integrert region. Skal vi kunne opptre mest mulig sømløst i Norden, er det fremdeles områder å ta tak i når det gjelder arbeidsutveksling og utdanning. Arbeidet for å redusere grensehinder er svært viktig i den sammenhengen.

Jeg vil også nevne behovet for å få på plass et ministerråd for transport. Det ser nesten ut til at representantene i delegasjonen er koordinert når det gjelder det, og det er viktig at vi følger opp nettopp det. Samferdselsområdet er viktig både for å få etablert mer effektive transportårer og også for å få til den grønne omstillingen i transportsektoren. Vi tror et enda sterkere nordisk samarbeid vil styrke det.

Med det vil jeg si takk for det samarbeidet vi har hatt, både med statsråden og også i delegasjonen, for det føles veldig fruktbart, og jeg tror vi også kan få til mye i tida framover.

Jorodd Asphjell (A) [12:56:37]: Jeg starter der jeg avsluttet mitt forrige innlegg.

Under Nordisk råds hovedsesjon i København i november 2021 var temaet hva Norden kan lære av koronakrisen og hvordan samarbeidet kan styrkes framover. Det var et viktig tema som skapte stor debatt og et bredt engasjement. Nordisk råd har i 2022 jobbet med å styrke samarbeidet på krise- og beredskapsområdet. Ikke minst er spørsmål knyttet til digitale betalingsløsninger og elektronisk ID på tvers i Norden, samt godkjenning av yrkesfagutdanningene mellom nordiske land, viktige temaer for å redusere grensehinder – og for at nye grensehinder ikke blir etablert.

Jeg vil også, som leder av den norske delegasjonen, takke alle 20 medlemmer i delegasjonen for aktivt arbeid og samarbeid for å styrke det nordiske arbeidet i tiden vi er inne i. De fire ulike fagkomiteene utgjør hver for seg viktige områder – innenfor kunnskap og kultur, velferd, vekst og utvikling og et holdbart Norden.

Til slutt vil jeg understreke på nytt at sikkerhetssituasjonen i Europa tilsier et stadig tettere forsvars- og beredskapssamarbeid mellom de nordiske landene, og at viktige erfaringer fra arbeidet med aktuell tematikk i 2022 danner grunnlaget for et godt tverrpolitisk samarbeid i tiden som kommer. Det norske formannskapsprogrammet for 2023 er et trygt, grønt og ungt Norden. Det gjenspeiler den situasjonen vi har vært gjennom i 2022, og det gjenspeiler også den situasjonen vi står midt oppe i.

For å si noe om et ungt Norden, de unges stemmer og unges deltakelse: I 2022 fikk vi vedtatt at vi skulle etablere en sommercamp for ungdommer fra Norden og ungdommer fra Ukraina. Den sommercampen arrangeres nå 17.–20. juli på Utøya, og den er fulltegnet. Det er viktig med tanke på at nordiske ungdommer og

ukrainske ungdommer som er på flukt og er bosatt i Norden nå, kan komme sammen og diskutere viktige spørsmål som angår Ukraina: å bygge opp samfunnet på nytt når krigen en gang tar slutt, for å ta vare på de demokratiske verdiene som vi i Norden er veldig stolte av.

Så til merverdien i det nordiske samarbeidet: Det er viktig, det er trygt, og det skal vi bære fram. Det må vi utvikle i tiden som kommer, og da – som statsråden sier – trenger vi et enda tettere og bedre samarbeid mellom Ministerrådet og Nordisk råd for å nå målet, bl.a. om et transportministerium, som vil løse visjonen for Norden.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Kathrine Kleveland (Sp) [12:59:50]: Den 8. mai besøkte Catarina Deremar fra den svenske Riksdagen og jeg Røde Kors Nordic United World College i Fjaler. Vi sitter i Nordisk råds utvalg for kunnskap og kultur. Den fellesnordiske videregående skolen er grunnlagt etter avtale mellom Ingvar Carlsson, Gro Harlem Brundtland og Bertel Haarder. 200 elever fra 91 land, der 30 pst. av elevene er fra Norden, møtte oss. Det var et sterkt sted å være på frigjøringsdagen. Det er et mål at flere ungdommer skal studere i Norden. Fjaler er ett av mange alternativ.

Nordisk samarbeid kan virke selvfølgelig, men alle fellesskap krever vilje, velvilje og politisk lederskap. Historien viser at Nordisk fellesskap må røktes, står det i meldingen.

Den nordiske språkforståelsen er under sterkt press, særlig fra engelsk. Finlands tidligere forsvarsminister, Jan-Erik Enestam, skrev i 2021 om styrking av sivil kriseberedskap i Norden. Rapporten hevder at svekket språkforståelse er et av problemene for kriseberedskapen i Norden. Han skriver også at nordisk kultur- og forskningsarbeid-, fritids- og ungdomsarbeid er viktig for å styrke nordisk identitet, samhørighet og tillit.

Utveksling av skoleelever, studenter og lærere er viktig for å opprettholde kunnskapen om nordiske språk. 95 pst. av unge i Norden mener engelsk er lett å forstå. Samtidig er to tredjedeler enig i at å forstå skandinaviske språk er viktig for det nordiske fellesskapet. Felles nordisk språkforståelse er også viktig for et felles arbeidsmarked.

Forslag om nye nordiske kostholdsråd skal legges fram i sommer og har allerede skapt mye debatt. Ti år etter forrige revisjon skal overvekt, fedme og bærekraft inn. To forskere fra Norge og flere nordiske forskere har trukket seg fra utarbeidelsen av bærekraftsdelen av rådene. Er bærekraftig matproduksjon i Norge lik som i Danmark? Er det ikke klimasmart å produsere kjøtt av gress i Utkant-Norge? De nordiske kostholdsrådene danner grunnlag for våre norske kostholdsråd. Jeg for-

venter norske kostholdsråd der selvforsyning og sunn og variert norsk mat gjør at vi opprettholder tilliten til kostholdsrådene. Trygg mat, sunt kosthold og matglede er del av Ministerrådets gjeldende samarbeidsprogram. La oss få det.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [13:02:55]: Representanten Kleveland nevnte frigjøringsdagen i sitt innlegg. I dag er det dagen for unionsoppløsningen, og det føles kanskje spesielt meningsfylt å diskutere nordisk samarbeid på en dag som denne. Jeg vet at også Riksdagen i Sverige debatterer meldingen om nordisk samarbeid i dag.

I en tid med krig og uro i våre nærområder er det nordiske samarbeidet i en ny situasjon. De nordiske landene har den siste tiden tatt store skritt i samme retning. Det er både gledelig og viktig. De nordiske landene står overfor mange av de samme utfordringene, og jeg er overbevist om at vi finner de beste løsningene når vi trekker sammen. Koronapandemien viste at vi har et stort potensial for forbedret nordisk samarbeid om kriseberedskap. Lærdommer fra pandemihåndteringen må brukes og følges opp i det pågående arbeidet for økt beredskapssamarbeid, slik at vi står bedre rustet i møte med nye krisesituasjoner.

For meg som representerer et grensefylke, er det viktig at vi i det nordiske samarbeidet også løfter de mindre praktiske sakene som innbyggerne, spesielt i grenseområdene, opplever i hverdagen. For to uker siden deltok jeg sammen med andre representanter fra østfoldbenken og riksdagsrepresentanter fra grenseområdene på svensk side på et møte i regi av Svinesundskomiteen.

Grensekomiteene utgjør en viktig og velfungerende struktur for grenseoverskridende politiske dialoger og er nyttige møteplasser for å diskutere og videreutvikle det norsk-svenske samarbeidet, spesielt knyttet til de utfordringene som grenseboerne møter i sin hverdag. De var glad for at det tas tak i grensehindre som hindrer mobilitet over grensen, men uttrykte bekymring for de skadene på det felles arbeidsmarkedet som stengingen av grensen under pandemien medførte. De fortalte at pendlingen har gått ned etter pandemien, og at svenske i dag nøler med å ta jobb på den andre siden av grensen. Dette er problematisk, for det er mangel på arbeidskraft i både Sverige og Norge. Utsveksling av arbeidskraft og arbeidsplasser over grensen er avgjørende for vekst i grenseregionen.

For å løse et viktig grensehinder og få et mer fleksibelt arbeidsmarked over landegrensene må de bransjestyrte fagutdanningene koordineres og fagbrev fra ett nordisk land kunne godkjennes i de andre landene – slik at f.eks. en elektriker fra Norge skal kunne jobbe i Sverige eller Finland og vice versa. Det er også viktig at vi får til

en harmonisering av nordiske byggeregler. Dette kan føre til økt konkurranse, større markeder for produkter, smarte løsninger for den grønne omstillingen og dermed billigere boliger.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [13:05:43]: Jeg ønsker å benytte anledningen til kort å kommentere noen elementer som er trukket opp i debatten. Den nye geopolitiske situasjonen verden står i, har naturlig gitt oss et momentum for å fokusere på beredskap og forsyning. Fokus på kortere forsyningslinjer og samarbeid om beredskap i Norden er i høyeste grad satt på dagsordenen.

Jeg vil også henlede oppmerksomheten på hvordan koronapandemien ga oss økt oppmerksomhet om konsekvensene av grensehindre. Flere av representantene har i debatten nevnt sterke møter med både grensekomiteer og enkeltindivider som ble hardt rammet av konsekvensene av nedstengingen av grensene. Jeg er opptatt av at vi i forbindelse med evalueringen av koronahåndteringen, som er en debatt som nå kommer opp, også i fellesskap løfter det nordiske perspektivet for å sørge for at dette er noe som ivaretas enda bedre dersom en lignende situasjon skulle oppstå.

Arbeidet med nedbygging av grensehindre er et svært givende arbeid. Jeg vil understreke det representanten Asphjell også nevnte, at de aller mest lavt hengende fruktene i dette arbeidet kanskje er å unngå nye grensehindre, som lett kan oppstå i vår digitaliserte verden.

La meg også understreke viktigheten av kultur- og språksamarbeid, som representanten Kleveland tok opp. Felles språk, kultur og grunnleggende verdier er grunnmuren i det nordiske samarbeidet, noe vi må løfte ikke bare i en nordisk kontekst, men også i alle andre sektorsammenhenger i denne salen.

Presidenten [13:07:40]: Flere har ikke tegnet seg til sakene nr. 7 og 8.

Sak nr. 9 [13:07:47]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Ingrid Fiskaa og Kari Elisabeth Kaski om internasjonal gjeldsslette for å nå berekraftsmåla (Innst. 447 S (2022–2023), jf. Dokument 8:221 S (2022–2023))

Presidenten [13:08:10]: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil syv replikker med svar etter inn-

legg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Ingerd Schou (H) [13:09:00]: Vi deler forslagsstillerens bekymring for gjeldssituasjonen i mange utviklingsland. Årsakene til gjeldsproblemene er mange og sammensatte, og flere steder samvirker svak økonomistyring med forhold i tiden, slik som ettervirkningene etter pandemien og konsekvenser av Russlands krig mot Ukraina.

Ifølge FNs utviklingsprogram, UNDP, har 54 land alvorlige gjeldsproblemer. Disse problemene går i mange tilfeller ut over grunnleggende tjenester og rettigheter for borgerne. 28 av landene med alvorlige gjeldsproblemer er også på listen over de 50 mest klimasårbare nasjonene i verden. Det er følgelig enkelt å forstå motivasjonen forslagsstillerne har hatt.

Gjeldsslette har også tidligere vært gjennomført som utviklingspolitisk tiltak. Norge har deltatt i flere initiativ og vært aktivt involvert for å lette utviklingslands gjeldsbyrde. Siden 1999 har Norge også slettet bilateral gjeld for i alt 6,5 mrd. kr for 21 land uten å belaste bistandsbudsjettet.

Jeg mener det kan være verdifullt å minne om at Norge under regjeringen Solberg bidro til å kvalifisere Somalia for gjeldsslette, da vi i mars 2020 ga et kortsiktig overgangslån på om lag 366 mill. amerikanske dollar.

Gjeldsslette alene er derimot ikke en enkel universalkur for å oppnå bærekraftig utvikling. Det er en kjensgjerning at land som har fått gjeldsslette gjennom mange år, fortsatt er tynget av gjeld. Ansvarlig låntaking og ansvarlig långivning vil fortsatt måtte være en hovedprioritering i gjeldspolitikken. Bindende retningslinjer for ansvarlige utlån impliserer sanksjoner ved manglende etterlevelse.

Dette er i dag ikke praktisk-politisk mulig å få til, annet enn i tilfeller der lover brytes. Eventuelle globale retningslinjer for ansvarlig långivning bør utarbeides av institusjoner som er i førersetet på internasjonal gjeld, slik som Verdensbanken og IMF.

Utover dette er det vanskelig å se realismen i forslaget som fremmes. Det vil dermed være lite hensiktsmessig å pålegge regjeringen å igangsette initiativ utover det arbeidet Norge allerede gjør på området.

Ingrid Fiskaa (SV) [13:12:03]: Det ser ut som futten har gått ut av utanriks- og forsvarskomiteen, og det er synd, for me diskuterer no ei veldig viktig og alvorleg sak. Halvparten av den tida verdas land blei einige om å bruka på å utrydda svolt og ekstrem fattigdom, sikra utdanning for alle og halvera klimagassutslepp, har gått. FNs statusrapport er klar: Me er ikkje i nærleiken av å

nå berekraftsmåla. Fattigdommen og ulikskapen aukar, og svolt har blitt eit større problem.

FN er tydelege på at ei av hovudårsakene til at det går så dårleg med berekraftsmåla, er den djupe og omfattande gjeldskrisa fleirtalet av utviklingslanda står i. Verda står overfor den største statlege gjeldskrisa sidan den andre verdskrigen. 114 utviklingsland brukar ein vesentleg del av statlege inntekter på tilbakebetaling av lån, og 54 av desse har ifølgje FNs utviklingsprogram, UNDP, alvorlege gjeldsproblem.

Tilbakebetaling av dei høge utanlandslåna går på kostnad av viktige sosiale og miljømessige investeringar. 94 pst. av utviklingslanda brukar meir pengar på å betena lån enn på klimatiltak, og fire av fem utviklingsland brukar meir pengar på gjeld enn på helse.

Gjeldsslette og nye reglar for gjeldshandtering løysar sjølvstekt ikkje alle problema, men me treng å gjera noko på dette området. For å nå berekraftsmåla innan 2030 er det nødvendig med ein ny internasjonal gjeldshandteringsmekanisme. Illegitim gjeld og gjeld gjeven utan tilstrekkelege berekraftsanalysar må, etter SV si mening, slettast, renter må senkast og nye nedbetalingsplanar må lagast, uavhengig av om det er statar, internasjonale finansinstitusjonar eller private fond som er långjevarar. Skal ein gjeldshandteringsmekanisme ha brei internasjonal legitimitet, må han liggja under eit demokratisk og representativt organ, som FN.

For å unngå nye rundar med gjeldskriser, er det ikkje nok med ein gjeldshandteringsmekanisme, det er òg nødvendig å få på plass bindande retningslinjer for ansvarleg långjeving for statar, internasjonale finansinstitusjonar og private kreditorar. Slike retningslinjer må halda utlånar ansvarleg ved å halda renter på eit lågt nivå og låntakar ansvarleg ved å stilla krav til kva låna kan brukast til.

Det er òg viktig å etablera eit offentleg gjeldsregister der långjevar, størrelse på lån, vilkår og nedbetalingsplan blir tilgjengelege for alle, sånn at me kan sikra openheit og moglegheiter for uavhengig kontroll.

Med dette tek eg opp forslaga SV står bak.

Presidenten [13:15:07]: Representanten Ingrid Fiskaa har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [13:15:23]: Jeg er bekymret for dagens gjeldssituasjon, like bekymret som komiteen, og like bekymret som komiteens mindretall. Jeg er glad for denne anledningen til å drøfte disse utfordringene, og jeg er helt enig i at temaet fortjener en debatt med fullt i. La meg bruke min tilmålte taletid på noen overordnede betraktninger.

Mens komiteen helt kort nevner svak økonomisk styring som medvirkende årsak til dagens gjeldsproblemer, savner jeg dette i mindretallets merknader. Gjelds-

problemene framstilles i hovedsak som uforskyldte. Selvsagt skyldes situasjonen en rekke medvirkende og forsterkende årsakssammenhenger, men svak økonomisk styring må også tas tak i for å møte disse utfordringene. Mindretallet nevner riktignok uansvarlige låneopptak som et problem, men foreslår kun retningslinjer for «ansvarleg utlån for statar, internasjonale finansinstitusjonar og private kreditorar».

I arbeidet for nødvendig gjeldslette registrerer jeg at komiteens mindretall ser verdien av å bygge på eksisterende institusjoner og prosesser, men det grepet som foreslås – en gjeldsmekanisme i FN-regi – har det tidligere ikke vist seg mulig å vinne fram med blant kreditorlandene. Det er vår klare vurdering at slik vil det fortsatt være. Jeg ønsker å bruke min tid, mine krefter og min politiske kapital på å bidra til å skape positiv endring i retning av likere, mer rettferdige og bærekraftige samfunn. Da må vi bruke våre begrensede ressurser der vi har mulighet til å få gjennomslag.

Komiteens mindretall har store forventninger til at Norge skal kunne være et gjeldspolitisk foregangsland. Vi hadde imidlertid helt andre forutsetninger for å bruke gjeldspolitisk «utestemme» for 10, 15, 20 år siden. Vi har nå mye mindre å spille på, etter at vi har gjort veldig mye bra, fått til mye og ettergitt nesten all u-landsgjeld til Norge. Norge er nå blant de aller minste kreditorene i Parisklubben. Representantforslaget kan lett føre til at det framstår som at vi gjør opp regning uten vert på andres vegne, og at vi dermed spiller oss selv ut over sidelinjen.

Hva gjelder forslaget om et offentlig register for statlig gjeld, viser jeg til departementsuttalelsen, der det framgår at de nordiske og baltiske landene har tatt til orde for at Verdensbanken arbeider for et globalt rammeverk for full åpenhet om låneavtaler og lånevilkår.

Presidenten [13:18:04]: Det blir replikkordskifte.

Ingrid Fiskaa (SV) [13:18:23]: Eg må i alle fall bevisa at futten ikkje har gått ut av underteikna. Eg vil gjerne stilla statsråden eit spørsmål. Eg opplever at ho brukar mesteparten av innlegget sitt på å argumentera mot dei forslaga me kjem med, og ikkje berre det, men òg mot å gjera noko som helst, eigentleg. Ho seier at me kunne gjort noko for 15 år sidan, men me kan dessverre ikkje gjera det lenger, og at me må ha systemet slik det er. Det synest eg er ei veldig passiv haldning. Eg lurar rett og slett på kva statsråden meiner me skal gjera, og om det ikkje framleis er rom for Noreg til å ta ei internasjonal leirolle, slik me har hatt før.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [13:19:11]: Takk for spørsmålet. Det er viktig at det ikke etterlates et inntrykk i denne salen av at Norge ikke

skal gjøre noen ting. Som sagt deler jeg i høyeste grad den dype bekymringen for gjeldssituasjonen i svært mange utviklingsland, som har forverret seg i forbindelse med både pandemien og krigen i Ukraina. Samtidig var dette en meget krevende situasjon også før pandemien oppsto.

Poenget mitt er at man kan ikke se på de virkemidlene vi hadde tilgjengelig da Norge var et betydelig kreditorland, for noen år siden, og tro at vi kan repetere dem. Gjeldssituasjonen er annerledes i dag, med svært mange private lån og med Kina som en viktig långiver.

Vi skal for det første aktivt påvirke rundebordet, som arbeider med å skape en felles forståelse av situasjonen, og for det andre fortsette å presse på for retningslinjer for ansvarlig låntaking og långivning.

Ingrid Fiskaa (SV) [13:20:24]: Eg takkar for svaret. Sjølv om mesteparten av denne replikken òg gjekk med til å seia noko om kva som er problemet, og kva som gjer at me ikkje skal gjera så mykje, fekk eg i alle fall litt svar på slutten om at Noreg skal fortsetja arbeidet slik ein allereie gjer. Noko av problemet med dei foruma der dette blir diskutert i dag, er at det ikkje er breie, legitime og demokratiske organisasjonar. Det er eigentleg berre FN som er det.

Kva kan Noreg gjera i FN-samanheng for å få sett dette på dagsordenen?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [13:21:07]: Mindretallet foreslår bl.a. bindende retningslinjer for ansvarlige utlån. Forslaget om det gjennom FN's konvensjon mot korrupsjon, bl.a., vil implisere sanksjoner ved manglende etterlevelse. I dag er det verken praktisk eller politisk mulig å få til dette.

Når det gjelder hvilke institusjoner som har legitimitet til å gjennomføre et slikt arbeid, er det en forutsetning at kreditorene er villige til å underlegge seg føringer fra de institusjonene man velger seg. Vi ser at det dessverre ikke er mulig i dag. Følgelig må vi operere i en kontekst hvor det er mulig å oppnå konsensus. FN har dessverre ikke den tilliten i dag.

Presidenten [13:22:24]: Replikkordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [13:22:30]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Sivert Bjørnstad, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen om å samkjøre nytt miljøregelverk for Svalbard med den varslede Svalbardmeldingen (Innst. 336 S (2022–2023), jf. Dokument 8:163 S (2022–2023))

Presidenten [13:22:54]: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Bengt Fasteraune (Sp) [13:23:35] (ordfører for saken): Å føre en bærekraftig svalbardpolitikk som tar hensyn til ulike norske aktørers interesser, er svært viktig. Svalbard er et viktig strategisk område for oss i nord, men også et sårbart område vi må ivareta. Jeg vil derfor takke komiteen for samarbeidet, men også takke for det samarbeidet som skjer på tvers av departement og fagkomiteer for å sikre en trygg og bærekraftig svalbardpolitikk.

Nordområdene har noe av den flotteste naturen Norge kan by på, men klimaendringene øker presset på naturen i nord, og det kan få dramatiske konsekvenser for livet i Arktis. Bevaring av Svalbards særegne villmarksnatur er et av de overordnede målene for svalbardpolitikken.

Det er behov for å foreta en samlet gjennomgang av svalbardpolitikken. Regjeringen har startet arbeidet med ny svalbardmelding, som skal legge kursen for Svalbard framover. Meldingen utarbeides på tvers av departement og vil gi Stortinget en samlet gjennomgang av svalbardpolitikken i lys av utviklingen de siste årene, inkludert klimaendringer, økt aktivitet og en ny sikkerhetssituasjon i Europa. I tillegg vil det være helt avgjørende å vurdere alternative energiforsyningssystemer, med vekt på god forsyningssikkerhet. Forsvarlige rammer for omstilling og drift blir sentralt i en ny stortingsmelding om Svalbard.

En samlet komité mener regjeringen i det videre arbeidet må sikre god sammenheng mellom de forslagene som fremmes om endringer i svalbardmiljøloven med forskrifter, og arbeidet med ny svalbardmelding, og at norsk svalbardpolitikk vil være tjent med at disse prosessene er svært godt samkjørt.

Det er likevel, som klima- og miljøministeren påpeker, behov for å gjøre tiltak også før arbeidet med ny svalbardmelding ferdigstilles. Vi må kontinuerlig arbeide for å møte utfordringene knyttet til klimaendringer og tap av naturmangfold, økt bruk av nye seilingsruter, økt turisme og olje- og gassvirksomhet, energiforsyning samt å utnytte de nye mulighetene på en trygg og miljøvennlig måte.

Internasjonalt og regionalt samarbeid er likevel avgjørende for å håndtere de grenseoverskridende utford-

ringene i Arktis. Det er i saken om endringer i miljøregelverket på Svalbard mottatt flere omfattende og grundige innspill fra næringslivets side om konsekvensene av forslagene til endringer i miljøregelverket. I forbindelse med høringen har det også vært en dialog med næringslivet på både direktoratsnivå og politisk nivå. Det er viktig at regjeringen i det videre arbeidet sikrer god sammenheng mellom de forslagene som fremmes om endringer i svalbardmiljøloven med forskrifter, og arbeidet med ny svalbardmelding. I dette arbeidet er det viktig å få med seg alle parter i et samarbeid i nord som ikke bare omfatter Norge.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [13:26:54]: Innledningsvis vil jeg si at jeg er fornøyd med at en enstemmig komité deler vårt syn om at det er nødvendig med en bærekraftig svalbardpolitikk som tar hensyn til ulike norske aktørers interesser.

Statsråden lover i sitt svarbrev at det i det videre arbeidet vil sikres god sammenheng mellom de forslagene som fremmes om endringer i svalbardmiljøloven med forskrifter, og arbeidet med ny svalbardmelding. Komiteen poengterer at norsk svalbardpolitikk vil være tjent med at de to prosessene er godt samkjørt.

Miljødirektoratets forslag til endringer i svalbardmiljøloven skapte sterke reaksjoner fra reiselivsnæringen og lokalbefolkningen i Longyearbyen. Det kom totalt 99 høringsinnspill. Parallelt sendte departementene ut forslag om en ny feltsikkerhetsforskrift, hvor bl.a. kravet om guidesertifisering og innskrenkninger i de fastboendes rett til ferdsel har skapt reaksjoner.

Regjeringen har som kjent signalisert at de vil legge fram en stortingsmelding om Svalbard i 2024. Der skal det foretas en samlet gjennomgang av svalbardpolitikken, og kursen framover for Svalbard skal legges. Det vil være naturlig om endringer i svalbardmiljøloven som kan ha store konsekvenser for næringsaktører på Svalbard, herunder reiselivet, blir behandlet i en helhetlig melding.

Endringer i miljøregelverket på Svalbard som kan få store konsekvenser for næringslivet på øygruppen, bør ikke behandles som en enkeltsak. Det samme kan sies om forslaget til feltsikkerhetsforskrift, ikke minst siden man ikke har utredet hvordan endringer her og i miljøregelverket vil virke i samtidighet for fastboende og næringsliv.

Svært mange reiselivsbedrifter og næringsorganisasjoner mener imidlertid at Miljødirektoratets forslag har alvorlige mangler. De mener utredningsinstruksen ikke har blitt fulgt, at det ikke har blitt gjort en tilstrekkelig konsekvensanalyse, og at tallgrunnlaget er feil. Det hevdes også at reiselivsnæringen ikke har blitt tilstrekkelig involvert.

Samtlige næringsaktører framsetter sterk kritikk mot forslagene og mener at om endringene innføres, vil det skape store vanskeligheter for videre drift av reiselivsnæringen på Svalbard. Det framheves at det er særlig ekspedisjonscruise som vil rammes, mens de store, konvensjonelle cruisefartøyene ikke rammes i samme grad. Noen høringsinstanser mener også at forslagene vil føre til en betydelig reduksjon i bolysten i Longyearbyen, andre mener sågar at de nye reglene vil medføre økt miljøbelastning.

Det er svært uheldig hvis det innføres et regelverk på Svalbard som store deler av næringslivet og tilknyttet virksomhet er misfornøyd med, og som vil virke i motstrid med norsk målsetting om norsk bosetting og næringsvirksomhet. Det kan synes som om næringsdrift i tråd med politiske målsettinger er i ferd med å vanskeliggjøres gjennom strenge reguleringer.

Med det tar jeg opp forslagene Fremskrittspartiet er med på.

Presidenten [13:29:59]: Representanten Bengt Rune Strifeldt har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Espen Barth Eide [13:30:14]: Bevaring av Svalbards særegne villmarksnatur er et av de overordnede målene for svalbardpolitikken. Flora, fauna og kulturminner på Svalbard skal bevares tilnærmet uberørt, og de naturlige biologiske prosessene og det biologiske mangfoldet skal få utvikle seg tilnærmet uberørt av aktivitet på Svalbard.

Miljømålene på Svalbard er viktige. De er faktisk så viktige at de siste Svalbard-meldingene – i flertall – presiserer alle sammen at innenfor de rammer traktats- og suverenitetsmessige hensyn setter, skal miljøhensyn veie tyngst ved konflikt mellom miljøvern og andre interesser. Det har vært bred politisk enighet om disse prinsippene og miljømålene på Svalbard.

Regjeringen må gjøre en løpende vurdering av miljøregelverket og miljøforvaltningen på Svalbard og om den oppfyller disse målsettingene opp mot endringer i både natur og tilstedeværelse. Da er det viktig å være klar over at Europa – som det vel nå etter hvert har blitt kjent – er det kontinentet som varmes opp raskest av alle, og jo lenger mot nord, jo fortere går det. På Svalbard skjer oppvarmingen fire ganger – noen steder fem ganger – raskere enn det globale gjennomsnittet. Det er rett og slett ikke noe sted på fastlandet man ser klimaendringene komme så fort som på Svalbard. Det betyr at den allerede sårbare naturen blir stadig mer sårbar. De biologiske prosessene, som var sårbare og krevende fra før, blir mer presset, og dette gjør at vi må ha økt akt-somhet. Samtidig er Svalbard et populært sted med stadig flere tilreisende og stadig mer turisme, og da er det forholdet mellom menneskelig tilstedeværelse rundt

omkring på øygruppen, særlig på steder hvor det historisk har vært lite folk, og det stadig mer sårbare miljøet – flora, fauna og kulturminner – som gjør at man har måttet stramme til regelverket.

Jeg mener at Miljødirektoratet har gjort et veldig godt arbeid. Det ble fremmet et ønske om at man skulle få mer tid til høring og til kommentarer, og det innvilget vi, så man hadde til sammen hele åtte måneders høringsfrist. Jeg har selv vært flere ganger på Svalbard i denne perioden, og vi har også på andre måter hatt en rekke møter med berørte interesser. De innspillene har selvfølgelig blitt lyttet til og vil tas med i den videre vurderingen i det arbeidet vi gjør. Derfor er jeg veldig glad for at komiteens flertall så tydelig har uttrykt at man erkjenner dette, og at det arbeidet skal gå videre.

Jeg skal være den første til å si at vi skal samordne oss med all annen virksomhet på Svalbard så mye som mulig, men jeg er glad for at flertallet ikke støtter forslaget om at man skal utsette innføringen av nye regelverk til resten av svalbardpolitikken er på plass. Dette vil være et løpende arbeid hvor det allerede er laget et ganske grundig underlagsmateriale.

Presidenten [13:33:16]: Det blir replikkordskifte.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [13:33:31]: Det er viktig for nasjonen Norge å ha norsk tilstedeværelse på Spitsbergen og Svalbard. Vil statsråden gjøre seg noen tanker om den omstillingsprosessen som har vært gjort fra «company town» til at vi skal ha et samfunn med privat næringsliv i større grad i Longyearbyen, og hvilke konsekvenser en drastisk innstramning i miljøregelverket vil ha for den norske tilstedeværelsen?

Statsråd Espen Barth Eide [13:34:05]: Som representanten Strifeldt helt riktig påpeker, er det et ønske om å ha et solid og bærekraftig nærvær på Svalbard. Vi har flere mål i svalbardpolitikken. Vi har bl.a. miljømål. Derfor har vi en egen, meget streng svalbardmiljølov, som jeg er lovmessig forpliktet til å følge opp, og vi har målsettinger for den omstillingen som skjer nettopp fra «company town» til et bredt nærvær. Der inngår selvfølgelig turisme som en del av næringsgrunnlaget, akkurat som forskning og undervisning, energiomstilling, som er blitt en stor og spennende oppgave på Svalbard, og alt det andre vi driver med der oppe.

Det er samtidig slik at vi som samfunn har et ansvar for at det samlede fotavtrykket av menneskenes tilstedeværelse er i tråd med det naturen kan tillate. Da er poenget rett og slett at i deler av Svalbard øker turismen og nærværet, og man går i land stadig flere steder, samtidig som sårbarheten øker, for Svalbard er særlig utsatt for raske klimaendringer. Da mener jeg det er riktig å ta hensyn til det.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [13:35:09]: Vi har en utrolig dyktig og organisert reiselivsnæring på Svalbard og i Longyearbyen som selger uberørt natur og arktisk villmark som sitt produkt og vil verne om det. De har kommet med sine nokså unisone innspill i høringsrunden.

Er statsråden villig til å gå i dialog med næringslivet med tanke på utformingen av dette miljøregelverket som skal innføres nå for å ivareta og forbedre det næringslivet som vil det samme som statsråden, nemlig ivareta Svalbards natur?

Statsråd Espen Barth Eide [13:35:54]: Ikke bare vil jeg det, men jeg har også gjort det i flere runder. Både jeg personlig og departementet og Miljødirektoratet har vært i ganske omfattende dialog for å se på tilpasninger, se på spørsmål som reises her. Men jeg må gjenta at grunnproblemet er f.eks. at hvis en del av turismen dreier seg om å komme nær ville dyr, og de ville dyrene nå lever under mer krevende forhold, f.eks. mye mindre is enn de tidligere hadde, er deres habitat begrenset, og det må ha konsekvenser for turismen.

Å gå opp en slags sti i et område hvor det gror igjen veldig sakte, altså hvor belastningen varer veldig lenge, har enda sterkere konsekvenser i en tid hvor naturen endrer seg så fort som den gjør på Svalbard. Det betyr at for å oppnå det samme målet må vi til dels i noen områder bruke sterkere lut. Det er fortsatt veldig mange steder man kan få lov til å gå i land på Svalbard. Det er også litt opp til cruisenæringen å koordinere seg hvis den ikke vil at flere grupper skal gå i land samme sted, men de kan ikke gå i land hvor som helst på Svalbard.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [13:36:58]: Jeg vil over på mitt neste spørsmål. Det gjelder akkurat den bekymringen for at man vil få et betydelig økt press på enkeltområder på øygruppen ved at man lukker andre, og i hovedsak er det de større cruiseskipene som vil ligge «stand by» og fortløpende føre passasjerer inn til land, og mindre ekspedisjonscruise vil bli fortrent. Deler statsråden næringens bekymring for at det kanskje vil bli et for vesentlig trykk på enkeltområder gjennom enkelte av disse innstrammingerne?

Statsråd Espen Barth Eide [13:37:35]: Jeg tror ikke nødvendigvis det. Det er klart det er noen områder som allerede er sterkt preget av menneskelig nærvær, f.eks. Longyearbyen selv, hvor det er liten tvil om at det har vært menneskelig aktivitet over lengre tid, selv om man også der restaurerer og tar vare på kulturminner. Men deler av Svalbard er noe av den mest uberørte villmarksnaturen vi har. Hvis man har altfor mange ilandstigningssteder der, kan man ha så gode regler man vil om at man skal plukke med seg søppel osv., men det vil

være en belastning på naturen. Den samme belastningen har større konsekvenser på grunn av de endringene som skjer, som forvansker livet til både flora og fauna og den krevende balansen som er der oppe. Derfor mener jeg at å legge noen føringer på hvor man kan gå i land f.eks., er riktig.

Jeg har forstått det slik at det er mange vakre steder man får lov til å besøke, men det er da viktig, og det blir oppgaven til cruisenæringen, å koordinere seg, slik at alle ikke går i land samtidig, for noe av det man selger, er jo en følelse av at man er alene. Det får de kanskje prøve å finne ut av bedre selv.

Presidenten [13:38:42]: Replikordskiftet er over.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil sakene nr. 11 og 12 bli behandlet under ett.

Sak nr. 11 [13:39:00]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Samtykke til godkjenning av endringer av 30. september 2015 og 26. september 2018 i Overenskomst om internasjonal jernbanetraffikk (Innst. 415 S (2022–2023), jf. Prop. 70 LS (2022–2023))

Sak nr. 12 [13:39:20]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i lov om Overenskomst om internasjonal jernbanetraffikk (COTIF-lova) (Innst. 414 L (2022–2023), jf. Prop. 70 LS (2022–2023))

Presidenten [13:39:39]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Jone Blikra (A) [13:40:16] (ordfører for sakene): Forslaget til stortingsvedtak omhandler samtykke til godkjenning av endringer i overenskomst om internasjonal jernbanetraffikk. Forslaget til lovvedtak omhandler endringer i lov om overenskomst om internasjonal jernbanetraffikk, COTIF-lova.

Først vil jeg få takke komiteen for godt samarbeid. Det er en samlet komité som fremmer sin tilråding når det gjelder både lovforslaget og stortingsvedtaket.

OTIF, Intergovernmental Organisation for International Carriage by Rail, er organisasjonen som sørger for

juridisk og teknisk samtrafikk for internasjonal jernbanetraffikk. OTIF administrerer regelverket for internasjonal transport av personer og alle typer gods.

COTIF, Convention concerning International Carriage by Rail, er navnet på overenskomsten som beskriver regelverket knyttet til internasjonal jernbanetraffikk.

Det har gjennom flere år vært jobbet for å harmonisere regelverket under COTIF. De siste endringene som er omtalt, vil sørge for et mer harmonisert og moderne regelverk. Endringene vil spesielt sikre vilkårene for internasjonal jernbanetransport, særlig over lengre avstander utover EU/EØS.

Det nye vedlegget i overenskomsten krever lovendring for å bli en del av norsk rett. Norge har allerede tilsvarende regler i jernbanelovgivningen, slik at forslaget ikke endrer noe i norske regler materielt sett, og det fører heller ikke til noen overnasjonal myndighetsutøvelse.

Komiteen tilrår at Stortinget samtykker i endring av overenskomsten, og tilrår som en konsekvens av det, endring i COTIF-loven.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:42:20]: Det er viktig for meg å bidra til utvikling av jernbanen, slik at vi får utnyttet de fordelene den har med tanke på miljø, utslipp, energieffektivitet og arealbruk. Dette gjelder både jernbanens rolle i Norge og jernbanens rolle i et større, internasjonalt perspektiv. Norge er, som det ble sagt, medlem i den internasjonale jernbaneorganisasjonen OTIF, og utviklingen der i de senere årene går i retning av å legge bedre til rette for effektiv og smidig internasjonal jernbanetransport. Vi har sett en stor økning av de lange, internasjonale jernbanetransportene, særlig mellom Asia og Europa.

Det er fortsatt en del tekniske og byråkratiske hindre som gjenstår før man kan gjennomføre lange internasjonale togreiser med det samme toget uten noen tekniske eller byråkratiske hindre, som tollklarering, ulik sporvidde, andre signal- og strømforsyningssystemer mv., men i det siste har det skjedd en positiv utvikling. Ved generalforsamlingene i OTIF i 2015 og 2018 ble det vedtatt en del moderniseringer av det internasjonale regelverket, særlig nye harmoniserte krav til sikker togdrift. Dette er krav vi allerede etterlever i Norge og ellers i EØS-området, men som nå er i ferd med å rulles ut i det store området som OTIF dekker.

Som medlemsstat har Norge stemt for de endringene i overenskomsten om internasjonal jernbanetraffikk som Stortinget i dag skal behandle. Det er dessverre fortsatt ikke nok medlemsstater som har godkjent endringene slik at de kan tre i kraft. Generalsekretæren i OTIF sendte meg og de andre transportministrene et brev nå nylig der han minnet om at det kreves en felles innsats

for å godkjenne de nye endringene rundt omkring i medlemsstatene, slik at alle kan dra nytte av dem. Jeg kunne heldigvis svare ham at vi nå har en prosess i gang som gjør at vi forhåpentligvis kan få dette gjort veldig snart.

Dette er for meg et lite, men viktig bidrag til å gjøre jernbanen mer sikker og attraktiv som transportform. Samtidig som vi bevarer vår etablerte form for sikkerhetstilsyn, med Statens jernbanetilsyn, bidrar vi til å løfte andre OTIF-medlemsstater til et høyere sikkerhetsnivå når de nye reglene etter hvert vil tre i kraft.

Presidenten [13:44:51]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 11 og 12.

Sak nr. 13 [13:45:04]

Innstilling frå transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringar i taubanelova og tivolilova (undersøking av ulykker og hendingar) (Innst. 416 L (2022–2023), jf. Prop. 74 L (2022–2023))

Presidenten [13:45:19]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Frank Edvard Sve (FrP) [13:45:56] (ordfører for saka): Vi har no til behandling innstillinga til Prop. 74, som gjeld endringar i taubanelova og tivolilova.

Komiteen viser til at proposisjonen vil gje eit lovgrunnlag for Statens havarikommisjon til å undersøkje hendingar og ulykker innanfor verkeområdet til lova. Endringane vil sørge for at undersøkingar av hendingar og ulykker på taubane- og tivoliområdet vert forankra i lov på same måte som for transportgreinene og Forsvaret.

Komiteen merkar seg at bakgrunnen for forslaget er eit ønskje frå tilsynsmyndigheita og undersøkingsmyndigheita om å systematisere arbeidet med undersøkingar av hendingar og ulykker på taubane- og tivoliområdet. Det er vidare slik at fleire andre europeiske land har tilsvarende institusjonar som Statens havarikommisjon som granskar ulykker på taubaner og kabelbaner. Det har elles vore ei god behandling i komiteen som i alle andre saker i komiteen.

Så til Framstegspartiets merknader i saka: Vi har varsla at vi kjem til å stemme imot tilrådinga frå komiteen. Vi ønskjer å avvise saka. Vi viser til at gjeldande kon-

trollregelverk fungerer, og høyringstilbakemeldingane seier jo det same. Når det gjeld det som vert lagt fram her, er det berre ei ekstra byråkratisering med litt uklare avgrensingar av kven som skal ha ansvaret for dei forskjellige kontrollane. Vi meiner at dette er unødvendig og ein proposisjon som ikkje burde ha vore lagt fram, og difor ønskjer vi å avvise saka.

Jone Blikra (A) [13:47:33]: For alle de tusener av voksne og spesielt barn som i sommer skal besøke alle våre tivolier og parker, er dette en god dag. Vi bidrar i dag til at sikkerhet på anlegg blir bedre.

Jeg må nok innrømme for egen del at bare å se ordet tivoli og taubane gjør meg svimmel, og min øvre grense er nok stillegående tekopper, men i likhet med flertallet i komiteen synes Arbeiderpartiet det har vært uheldig at verken tivoliloven eller taubaneloven inneholder bestemmelser om undersøkelser av ulykker og alvorlige hendelser.

Når vi har taubaner som henger omtrent i løse luften, og tivoliinnretninger som slenger og sender våre unge opp og ned og rundt i stor fart, skulle det bare mangle at vi ikke sørger for best mulig sikkerhet. Vi er derfor svært tilfredse med at dette nå kommer på plass. Det er spesielt det forebyggende elementet som er viktig. En ulykkeskommisjon skal finne årsaker til ulykker og hendelser nettopp for å forhindre at de skjer igjen, samt å avdekke eventuelle svakheter og komme med forslag til tiltak.

At det er Statens havarikommisjon som nå får dette ansvaret, er betryggende. De har lang erfaring med å jobbe sammen med Statens jernbanetilsyn, politiet og Arbeidstilsynet.

Henning Wold (H) [13:49:17]: Samferdselsdepartementet har gjennom denne proposisjonen lagt fram et forslag til endringer i taubaneloven og tivoliloven som vil gi Statens havarikommisjon et lovgrunnlag til å undersøke ulykker og hendelser på disse områdene. Det er flere hensyn som ligger bak forslaget om å gi Statens havarikommisjon oppdraget med å undersøke ulykker på både taubane- og tivoliområdet. Tjenester og innretninger som er regulert av taubaneloven og tivoliloven, kan være mangeartede og potensielt risikofylte. Disse innretningene benyttes av både barn og voksne, og bruken kan i perioder være meget omfattende, noe som i seg selv kan øke risikoen for uønskede hendelser. Det er derfor påkrevd og viktig at virksomhetene tar vare på brukernes sikkerhet på en god og ansvarsfull måte.

Det har også vært et ønske fra tilsyns- og undersøkelsesmyndighetene om å systematisere arbeidet med undersøkelser av ulykker og hendelser innenfor disse områdene. Statens havarikommisjon har lang erfaring med ulykkeundersøkelser generelt og besitter derfor en

unik spisskompetanse. I tillegg har man en velprøvet metodikk. Det er en kjensgjerning at et godt, erfaringsbasert system for ulykkeundersøkelser vil styrke det ulykkesforebyggende arbeidet. Det er hevet over tvil at bygging av tillit mellom myndighetene og de ulike aktørene innen feltet også vil bidra til en kontinuerlig forbedring av sikkerheten. Økt gjensidig tillit vil utvilsomt gi undersøkelsesmyndighetene flere relevante opplysninger og mer kunnskap om aktuelle bakenforliggende årsaker ved eventuelle ulykker og hendelser.

Flere europeiske land har for øvrig allerede iverksatt gode, sammenlignbare rutiner for gransking av denne typen ulykker og hendelser på taubaner og kabelbaner.

Det skal være trygt å benytte taubaner og fornøyelsesinnretninger på tivoli. Høyre støtter den foreliggende proposisjonen om endringer i taubaneloven og tivoliloven.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [13:51:57]: Etter noen år på Stortinget har jeg nå rykket opp som Senterpartiets tivolipolitiske talsperson. Derfor tar jeg ordet i saken.

I Finnmark er det sjelden vi ser noe til tivoliene, så det er ikke ofte jeg kjører karusell, men jeg har barnebarn som gjerne gjør det. Da er det en trygghet at vi får lovfestet at Statens havarikommisjon skal inn og granske hendelser. Forebygging av ulykker er viktig, og Statens havarikommisjon har lang erfaring på feltet. I samarbeid med politiet, Arbeidstilsynet og Jernbanetilsynet har de en kompetanse som er nyttig i forebyggingsarbeidet.

Tivoli- og taubanebruken er sesongbetont, og det gjør at maskineriet og konstruksjonene kjøres intensivt i de periodene de er i bruk. Det kan være med på å øke risikoen for uønskede hendelser på disse.

Jeg forutsetter at både de som driver taubaner, og de som driver permanente og omreisende tivoli, tar sikkerheten på høyeste alvor, men det er allikevel en trygghet at vi får en tydelig bestemmelse om undersøkelser av ulykker og alvorlige hendelser i disse næringene.

Presidenten [13:53:29]: Noen vil vel si at vi politikere kjører litt politisk karusell av og til, men her handler det om fysiske tivoli og karuseller.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:53:49]: Det er flere av oss som kan bekjenne noe her. Jeg var vel ikke klar over da jeg ble samferdselsminister, at jeg også ble tivoliminister, men det er en del av porteføljen.

Statens havarikommisjon har lang tradisjon for å undersøke hendelser og ulykker i samferdselssektoren. I forslaget som har blitt lagt fram for Stortinget, vil også tivoli- og taubanevirksomhetene bli en del av et nytt systematisk sikkerhetsarbeid som Havarikommisjonens kompetanse representerer. Forslaget innebærer derfor

en ytterligere styrking av sikkerheten i taubaner og på tivolier.

Jeg vil også peke på at de tjenester og installasjoner som omfattes av taubaneloven og tivoli- og tivoliloven, er flerfoldige og tidvis risikofylte i sin natur. I perioder kan bruken av ulike installasjoner være intens, som det også ble sagt fra talerstolen her, og det er både voksne og barn som bruker dette utstyret. Derfor mener jeg det er viktig å tilrettelegge for et system som ivaretar sikkerheten på best mulig måte.

Endringene som jeg foreslår, gjør at Statens havarikommisjon får myndighet til å gjennomføre undersøkelser av ulykker og hendelser som kan oppstå på tivoli- og taubaneområdet, og komme med anbefalinger om tiltak som kan bidra til å styrke sikkerheten på området. En slik ordning eksisterer ikke i dag.

En slik endring mener jeg vil føre til økt sikkerhetsarbeid på området fordi den kompetansen som Statens havarikommisjon har opparbeidet på andre områder, også vil komme til nytte på tivoli- og taubaneområdet. Samtidig vil det også være verdifull læring som kan forebygge ulykker og hendelser, og som kan komme hele bransjen til gode. Videre vil jeg nevne at Statens havarikommisjon i sitt arbeid også har lang erfaring med å samarbeide, med bl.a. Statens jernbanetilsyn, Arbeidstilsynet og politiet.

Jeg vil trekke fram at flere andre europeiske land har tilsvarende institusjoner som Statens havarikommisjon, med oppgaver innenfor gransking av ulykker og taubaner.

Presidenten [13:56:04]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13.

Sak nr. 14 [13:56:17]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen og Bård Hoksrud om bedre veisikkerhet (Innst. 448 S (2022–2023), jf. Dokument 8:194 S (2022–2023))

Presidenten [13:56:35]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten sånn: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletida – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Liv Kari Eskeland (H) [13:57:11] (ordfører for saka): Vegvedlikehald eller mangel på vegvedlikehald er i ein

rapport nyleg utgjeven av Statens vegvesen peika på å vera grunnen til mange av ulykkene me har på norske vegar, ulykker som òg har dødeleg utgang. Eg har difor lyst til å takka forslagsstillarane for å setja ei så viktig sak på dagsordenen her i stortingssalen. Sjølv om fleirtalet i komiteen avviser framlegget fordi dette er ein prioriteringsdebatt som høyrer heime i handsaminga av NTP, er det likevel slik at dette temaet i NTP-debatten lett kan drukna når prioritering av vegar, togstrekningar og flyplassar får merksemd. Eg takkar òg komiteen for godt samarbeid i saka.

Forslagsstillarane har kome opp med heile åtte punkt som dei meiner vil betra tryggleiken på vegnettet vårt. Det er gode forslag kvar for seg, som me håpar vert reflekterte når etatane og departementet i desse dagar sit og jobbar fram det framlegget til NTP som me skal få gleda av å diskutera til våren. Samtidig er me opptekne av at dei vala me tek no, er fagleg grunngevrne og dokumenterte. Kanskje difor er det òg ein trong for meir forskning og nye måtar å tenkja vegbygging og vedlikehald på i åra som kjem.

Me kunne nok ha støtta fleire av desse framlegga kvar for seg. Me nøyer oss med å stå inne i eitt av dei, nemleg det som handlar om forenkling av handbøkene. Me opplever dessverre ofte at det beste vert det godes fiende, og at viktige gang- og sykkelveggar vert utsette i lang tid fordi unødig kompliserande og dyre tiltak vert planlagde, noko som fører til at finansieringa ikkje strekkjer til. Og i mellomtida utset me våre barn og unge på veg til fritidsaktivitetar og skule for mykje verre, trafikkfarlege alternativ.

Med det tek eg opp det framlegget som Høgre er med på.

Presidenten [13:59:17]: Representanten Liv Kari Eskeland har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Jone Blikra (A) [13:59:30]: Representantforslaget inneholder i seg selv mange viktige problemstillinger. Formålet om bedre veisikkerhet er noe hele komiteen er opptatt av. Punktene om vedlikehold, både av fylkesveier og av riksveier, har regjeringen og samferdselsministeren i både budsjettet og revidert budsjett vist gjennom konkrete, økte bevilgninger at vi fokuserer på – ikke bare i ord, men også i handling.

Arbeiderpartiets holdning til representantforslaget dreier seg om tid og sted. Store deler av forslaget er en del av det som nå er under arbeid i forbindelse med Nasjonal transportplan. Det er en omfattende høringsrunde i gang, både departementet og komiteen skal på besøk rundt i hele landet og lytte til innspill og prioriteringer. Dette er en svært viktig prosess. Vi i Stortinget får god anledning til å både drøfte og løfte fram problemstillingene som er beskrevet i forslaget, og gjennom det

få vedtatt en NTP som henger sammen, og som er realistisk.

Enkelte av punktene som foreslås i representantforslaget, har statsråden vist til at det allerede er prosesser i departementet som svarer opp.

Geir Inge Lien (Sp) [14:00:58]: Senterpartiet og Arbeidarpartiet er opptekne av å ha eit godt vedlikehald, og vi er òg opptekne av å byggje gode bu- og arbeidsregionar. Det er det ingen tvil om. Det vert òg brukt store ressursar. Som representanten Blikra sa før meg, har vi allereie levert på dette, og vi fortset med det, både når det gjeld å byggje nytt og ikkje minst når det gjeld å drive godt vedlikehald.

Senterpartiet er opptekne av at vi skal byggje både godt nok og ikkje minst framtidsretta. Difor tok vi til orde for å sjå på vegnormalane, slik at ein kan få større fleksibilitet. Det kan føre til meir gjenbruk av gamle trasear, og vi kan byggje framtidsretta. Vi har sett fleire eksempel på at det kan verte gjort, og vi sparar store summer som kan brukast på andre område, òg til trafikktryggingstiltak og vedlikehald.

Nasjonal tiltaksplan for trafikktryggleik på veg for 2022–2025 vart revidert i 2022. Planen lista opp heile 179 trafikktryggleikstiltak som skal gjennomførast av dei ulike samarbeidspartnarane. Det vert frå departementet og statsråden sagt at vi skal ha den same fokuseringa på dette området i den komande NTP-en, frå 2025 til 2036. Dette er eit viktig arbeid som regjeringa vil prioritere og ha eit skarpt fokus på.

I Hurdalsplattforma seier regjeringa at vi skal utarbeide ein heilskapleg og forpliktande plan for å redusere vedlikehaldsetterslepet på fylkesvegar i samarbeid med fylkeskommunane. Det er viktig. Vi er opptekne av å ha ein dialog, og det gjer at fylkeskommunane no har moglegheita til å utføre den jobben ein skal, og det er viktig. Det same opplegget gjeld for riksvegar.

Senterpartiet meiner at vi skal fokusere på ei vidare satsing på å auke rammene til fylka på både kort og lang sikt, slik at vi får eit godt vedlikehald, og gjere dei nødvendige investeringane som skal til for trafikktryggleiken.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Frank Edvard Sve (FrP) [14:03:33]: Kven ringjer dei pårørande no framover ved nye dødsulykker i Noreg? Kven skal ringje dei pårørande? Kven skal ta den jobben? Er det samferdselsministeren? Eller er det statsministeren som skal ta den telefonen eller oppsøkje dei og besøkje dei? Det er noko ein burde gjort, for Riksrevisjonen leverer ein rapport som seier at det skjer ca. 30 dødsulykker kvart år på grunn av for dårleg vedlike-

hald. Det hjelper ikkje å gøyme seg bak at rapporten gjekk til 2021. 2022 var eit veldig trist år, med 118 dødsulykker. 2022 var det året der asfaltlegging gjekk ned med 27 pst., der det er fastlagt at ca. 29 pst. av dødsulykkene skjer på grunn av dårleg vegbane og dårleg vedlikehald.

Fleirtalet i denne salen vil ikkje gjere noko med dette. I sak etter sak kjem Senterpartiet, Arbeidarpartiet, Høgre og SV og snakkar om NTP – ein NTP som omhandlar dei store sakene, ikkje dei små sakene om trafikktrygging, ein NTP som skal behandlast våren 2024, og det første reelle området for å kunne få løyvingar er altså statsbudsjettet 2025. Då vi fremja eit forslag om ein vegsikkerheitspakke til statsbudsjettet 2024, snakka dei som kom før meg på talarlista, om NTP. Alt skal skje i denne NTP-en. Eg er 100 pst. sikker på ein ting, det er at alt ikkje kjem til å kome inn i den NTP-en. Samferdselsministeren har vore ute og sagt at ordførarar og andre berre må belage seg på å verte skuffa. Ja, eg trur dei vert skuffa, for det er ikkje ein satsingsplan, det er ein nedskaleringssplan.

Problemet er at trafikktrygging og vegsikring for å redde liv er ei sak som føregår kvar einaste dag. Vi har ikkje tid til å vente til NTP og statsbudsjettet 2025. Vi må gjere noko her og no. Men det vil altså ikkje fleirtalet. Eg er kjempeskuffa, og eg er faktisk litt trist, for eg veit at nokon må ta den telefonen til nye pårørande etter dødsulykker fordi vi ikkje handlar. Ein handlar ikkje, ein gjer ikkje det godt nok, ein gjer ikkje det raskt nok, og ein gjer det ikkje på den måten ein burde gjere.

Eg tek med dette opp forslaga til Framstegspartiet.

Presidenten [14:06:39]: Representanten Frank Edvard Sve har tatt opp de forslagene han refererte til.

Mona Fagerås (SV) [14:07:04]: Representanten Sve har rett i at vi ikke gjør nok, og det er flere forslag fra Fremskrittspartiet som SV har stor sympati for – selvfølgelig ikke det om firefelts motorvei, men forslagene om en veitrafikksikkerhetspakke, en forpliktende plan for å avvikle vedlikeholdsetterslepet, mer ressurser til utbedring og modernisering av delstrekninger på riks- og fylkesveinettet, forsterket oppmerking med midt- og kantstripe og mer sykkel- og gangsti for pengene. Alle disse områdene kunne vi helt sikkert ha gjort mer på, for det siste året har vi vært vitne til at trafikken har kostet flere menneskeliv. Det er fortsatt langt fram til nullvisjonen om null drepte og hardt skadde i trafikken.

Alvorlige trafikkulykker skyldes mange ulike forhold, ofte sammensatte forhold knyttet til både fører, vei og kjøretøy. God veistandard, økt vedlikehold og bra vinterdrift er avgjørende, sammen med en modernisering av kjøretøyparken og holdningsskapende arbeid overfor

trafikanter. Mange av veistrekningene våre er utrygge, enten fordi de er rasutsatte, farlige og svingete, har farlige veikryss, eller mangler gul midtstripe eller midtdeler. Skoleveien er utrygg for mange barn rundt omkring i hele Norge. Veiene må utformes sånn at de bidrar til at skadeomfanget ved ulykker minimeres. Det er et stort behov for veier med atskilte felt, gode fortau og separate sykkelveier, sånn at alle trafikantene kan være trygge. Det er nødvendig å trappe opp innsatsen når det gjelder sikkerhetstiltak for gående og syklende, for å møte en framtid med flere gående og syklende, særlig i de store byene, der trafikken er høy. Derfor har jeg gang på gang vært oppe på denne talerstolen og sagt at vi er nødt til å prioritere. Det får jeg ikke mange klapp på skulderen for, spesielt ikke hos Fremskrittspartiet, så når representanten Sve går opp på talerstolen og sier at vi ikke gjør nok, vil jeg oppfordre ham til å starte med den prioriteringen som vi er nødt til å gjøre i disse sakene.

André N. Skjelstad (V) [14:09:59]: Tematikken i forslaget fra Fremskrittspartiet kan vi nok langt på vei dele syn på, og vi er også med og støtter et forslag som er kommet her. Men når vi skal inn på detaljeringsgraden, må vi – selv om Frank Edvard Sve synes dette høres kjedelig ut – kunne bruke den tiden for å få en helhet på det.

Det er ingen tvil om at mange av fylkesveiene som er rimelig ulykkesutsatte, har et problematisk veilegeme. Det er det ikke noen tvil om. Det er heller ikke noen tvil om at mange av dem er for smale, og at etterslepet av vedlikehold på riksveinettet er for stort. Alt dette er det ingen tvil om. Så er det dog sånn at hvis vi skal begynne å behandle alle enkeltsaker før vi kommer til Nasjonal transportplan, vil det bli uoversiktlig – etter min mening. Det er mulig at representanten Sve og Fremskrittspartiet har en annen formening om det, men det var også slik vi gjorde det i forrige periode da vi bl.a. satt sammen i regjering, og da Fremskrittspartiet satt alene. Derfor forholder jeg meg til den kutymen som vi har lagt opp til, og jeg tror også det vil være en mer helhetlig inngang for bilister, gående, syklister og andre som ferdes på veiene våre.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:11:54]: I likhet med forslagsstillerne deler regjeringen ønsket om mest mulig trafikksikkerhet, og det er viktig å vedlikeholde det veinettet vi har. Og nå ber jeg enkelte representanter om å lytte, for det er noen som påstår at alt skal vente til NTP. Nei, denne regjeringen har prioritert 2,2 mrd. kr ekstra til drift og vedlikehold i dette budsjettåret, nå sist 1,2 nye milliarder i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Det er viktige spørsmål som vil inngå i det pågående arbeidet med Nasjonal transportplan, og jeg vil vise til at

det gjøres et omfattende arbeid med å bedre trafikksikkerheten på norske veier. Nasjonal tiltaksplan for trafikksikkerhet på vei, for perioden 2022–2025, inneholder 179 tiltak som skal gi bedre trafikksikkerhet. Jeg mener at slike målrettede tiltak er veien å gå for å redusere antall ulykker på veiene.

Regjeringen er i likhet med denne salen opptatt av at vi skal få mest mulig igjen for pengene – vi skal få mest mulig vei igjen for de pengene som investeres. Det betyr bl.a. at vi skal fokusere på at veinormalene gir føringer for planlegging og bygging av veier som bidrar til fornuftig standard og dimensjonering. Det vil si at vi verken bygger overdimensjonerte eller underdimensjonerte veianlegg. Regjeringen arbeider nå med en gjennomgang av veinormalene, hvor vi bl.a. ser på innslagspunktet for ulike standardløsninger på veier med årsdøgntrafikk på over 6 000 biler.

Når det gjelder arbeidet med å ta igjen vedlikeholdsetterslepet, har regjeringen store ambisjoner. Regjeringen vil lage en helhetlig og forpliktende plan for å redusere etterslepet både på fylkesveier – noe vi skal gjøre i samarbeid med fylkeskommunene – og på riksveier. Dette arbeidet er i gang og vil være en viktig del av den nye nasjonale transportplanen.

Jeg har tro på at det kan være mange tiltak som er effektive for å redusere trafikkulykker, til en relativ lav kostnad. Forsterket midtoppmerking er ett eksempel på dette, og det arbeides godt med å etablere det på både riksvei og fylkesvei. Jeg mener likevel at omfanget av det videre arbeidet med forsterket midtoppmerking først og fremst må gjøres i ny Nasjonal transportplan

Jeg er enig i at det er viktig å vektlegge veinormalene når vi diskuterer hvordan vi skal få mest mulig gang- og sykkelvei for midlene vi setter av til slike tiltak. Dette ønsker vi også å fokusere på framover i det videre arbeidet med å utvikle veinormalene. Statens vegvesen arbeider fortløpende med å se på hvordan veinormalene kan tilpasses behovet for å bygge løsninger som er effektive og trafikksikre, men samtidig mest mulig kostnadseffektive.

Presidenten [14:14:58]: Det blir replikkordskifte.

Frank Edvard Sve (FrP) [14:15:11]: Eg kan forsikre presidenten om at det dokumentet eg viser fram no, ikkje er manuset mitt, men Nasjonal tiltaksplan for trafikksikkerhet på vei 2022–2025. Med dei tala vi har på trafikkdrepane, har eg eigentleg berre lyst til å spørje statsråden korleis han synest det går.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:15:37]: Det er ingen hemmelighet at vi har hatt en uheldig utvikling med økning i antallet trafikkdrepte for 2022. Vi vet ennå ikke veldig presist hva det skyldes. Det er kanskje en an-

ledning for meg nå til å fortelle at det endelige tallet ble 116. Det er altfor mange, men vi må likevel kunne se at det er det femte beste tallet vi har hatt i Norge. Det betyr at utviklingen har gått i feil retning, og det betyr at vi må intensivere arbeidet med å redusere antallet trafikkulykker. Blant annet derfor styrker vi budsjettet til drift og vedlikehold i 2023-budsjettet med 2,2 mrd. kr.

Frank Edvard Sve (FrP) [14:16:14]: Eg går ut frå at ministeren har lese denne planen. 44 000 km er fylkesveg. Ein veldig stor del av ulykkene, spesielt møteulykker og utforkøyringsulykker, er på fylkesveg. Kan ministeren vise meg på kva side i Nasjonal tiltaksplan for trafikkikkerhet på vei 2022–2025 det står om alle dei ulykkene og utfordringane som er på fylkesveg? Det står ikkje eksplisitt at det berre er riksvegar. Kvar er det omtalt grundig, det store området som fylkesvegane står for?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:16:54]: Jeg tror representanten er godt kjent med de ambisjonene denne regjeringen har, som jeg også nevnte i mitt innlegg, for å gjøre noe med vedlikeholdsetterslepet på fylkesvei. Derfor er vi nå i gang med å kartlegge det, sammen med fylkeskommunene. Derfor vil det bli en del av den nye nasjonale transportplanen å lage en plan sammen med fylkeskommunene – en forpliktende plan for hvordan vi skal kunne redusere vedlikeholdsetterslepet. Det betyr ikke at representanten Sve kan vifte med et plandokument og si at dette ikke er omtalt, og derfor er det ikke viktig. Slik er det selvfølgelig ikke. Denne tiltakspakken for trafikkikkerhet består av partsarbeidet som foregår mellom bl.a. Trygg Trafikk, politiet, Statens vegvesen, Samferdselsdepartementet og andre gode aktører, som jobber for å redusere antallet trafikkulykker. I tillegg må vi selvfølgelig lage en god nasjonal transportplan som spiller opp under det viktige målet om at vi skal ha null skadde og drepte i trafikken.

Morten Stordalen (FrP) [14:17:59]: Undertegnede og statsråden har flere ganger, også i denne salen, vært inne på forsterket midtoppmerking. Det er en kjensgjerning – og det vet nok statsråden veldig godt etter hvert – at det for inneværende år var satt av midler til ca. 9,5 km, sammenlignet med ca. 110 km årlig de foregående år, med ministre fra de borgerlige partiene. Jeg tror statsråden vet veldig godt at det er et veldig effektivt, godt middel som har stor verdi. Også Statens vegvesen er veldig klar på at det er et bra virkemiddel for å unngå møteulykker. Det står samtidig omtalt i tiltaksplanen, så det er ikke tatt fra luften når jeg har etterspurt det.

Vil statsråden sørge for at man øker trykket på forsterket midtoppmerking der det skal asfalteres, siden

det nå kommer midler til fylkeskommunene – dvs. det gjør det ikke – eller i hvert fall på de veiene man kan reasfaltere? Vil man fokusere ekstra på forsterket midtoppmerking der?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:19:00]: Jeg er enig med representanten Stordalen i at etablering av forsterket midtoppmerking, særlig ved reasfaltering, er klokt. Det er et godt tiltak for trafikkikkerheten, og det medfører at vi kan gjøre det til relativt små ekstrakostnader. Det er et godt grep. Det er selvfølgelig også slik at det vil kunne være mer krevende på de veiene som ikke har tilstrekkelig bredde – da får man ikke dette til – eller ikke har tilrettelegging for gående og syklende. Det vil være noen steder hvor det kreves mer omfattende tiltak i forkant, for å kunne gjøre den typen trafikkikkerhetstiltak. Jeg mener likevel det vil være feil strategi å utarbeide en forpliktende tidsplan i forkant av de mer helhetlige vurderingene som vil bli gjort av Statens vegvesen i deres gjennomføringsplan etter at ny nasjonal transportplan og de fylkeskommunale handlingsplanene har kommet. Det er der dette bør finne sted.

Morten Stordalen (FrP) [14:19:55]: Jeg hører statsrådets svar. Dette er ikke noe man trenger store planer for å gjøre, for det kommer egentlig hvert enkelt budsjettår. Disse midlene settes av. Slik sett burde det kanskje være mulig også for inneværende år å gjøre disse tiltakene, som er kostnadseffektive og rimelige.

Det er tidligere i denne sal tatt opp med statsråden det som gjelder underkjøringshinder med tanke på utforkjøring, altså autovern for motorsyklist, slik at de ikke treffer de stolpene som står under autovernet. Det er brukt i noen fylker, og det er et veldig rimelig virkemiddel, men brukes ikke mange steder. Vil statsråden vurdere å kanskje bruke litt mer av det? Det er noe som ikke er kostnadsdrivende i et budsjett, men trenger svært begrenset med midler.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:20:41]: Jeg ber om i hvert fall noe respekt for at det blir noe detaljert hvis en statsråd skal gå ned og styre på enkeltheter i hvordan man skal utforme trafikkikkerheten. Vårt arbeid foregår på det overordnede nivået, hvor vi setter mål og rammebetingelser og gir styringssignaler. Det vil være utførerne, dvs. bestillerne – Statens vegvesen, Nye veier, fylkeskommunene og andre aktører – som må utnytte de ressursene de har på best mulig måte, for å nå disse målene. Jeg er helt sikker på at både Statens vegvesen og fylkeskommunene er oppmerksom på det Morten Stordalen her beskriver, og jeg er også sikker på at det gjøres når man finner det riktig.

Presidenten [14:21:18]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Morten Stordalen (FrP) [14:21:33]: Når Framskrittspartiet løfter denne saken, er det nettopp fordi vi holder tråden og følger opp med tanke på det vi snakket om gjennom sommeren og høsten i fjor.

Trafikksikkerhet er svært viktig. Jeg betviler ikke andre partiers syn på det og er enig i at det er viktig – vi skal jobbe for å øke trafikksikkerheten. Gjennom fjoråret sa nesten alle partier at man må ta i bruk alle virkemidler, man er nødt til å gjøre noe. Når det gjelder handling: En ting er å si ja eller nei til en hel plan, men man kunne jo i hvert fall være enig med oss i noe – noen tiltak, noen områder. Dette er faglig vurdert. Man trenger ikke utredninger, som noen her i salen sier – at det må utredes mer. Man har en plan her, og det står veldig mye bra der, det er veldig mye vi kan slutte oss til. Statens vegvesen har allerede – og hadde uansett før dette også – ganske god oversikt over gode tiltak. Her inviterer Framskrittspartiet rett og slett til å sette det i fokus, sette det på dagsordenen.

Når det gjelder det ene forslaget vårt om sykkelhåndboken: Det er helt riktig som statsråden skriver, det er ikke pålagt kommuner og fylkeskommuner å følge den, men det oppleves slik – vi har diskutert dette tidligere i denne salen, og det oppleves slik. Det er slik det blir lagt fram for fylkespolitikere og kommunepolitikere fra deres administrasjoner, at dette er kravene og så koster det så og så mye og det har de ikke penger til. Det er det signalet vi ønsker å sende, og jeg er glad for at i hvert fall Høyre og Venstre ser den verdien og vil være med på å sende det signalet. Det er egentlig et enkelt spørsmål: Kunne statsråden, uten å vente på NTP, tenke seg å sende et brev til landets fylkeskommuner og kommuner for å få bygd mer gang- og sykkelstier? Vi snakker ikke om de største byene, vi vet hva de ønsker. De fleste kommunene i Norge er små og mellomstore, og de har noen strøk utenfor bysentrene hvor det er kostbart og litt lengre strekninger. Dette er tiltak for å sørge for trafikksikkerheten, skille de gående og syklende fra de kjørende. Det er ganske enkelt. Selv det stemmer Arbeiderpartiet og Senterpartiet imot. Senterpartiet har tidligere i denne salen tatt til orde for at de ville forenkle, de ville sørge for å endre veinormalene. Jeg inviterer nok en gang til å vurdere det forslaget, vurdere om det er mulig å kunne være med på den lille forenklingen som betyr så mye. Det er ikke bare bilister som omkommer i trafikken, det er også gående og syklende. Det vet vi. Jeg håper i hvert fall at man kan være med på noe – om ikke annet.

Erling Sande (Sp) [14:24:38] (leiar i komiteen): Engasjementet for trafikktryggleik som forslagsstillarane viser, deler vi. Det fortener forslagsstillarane òg honnør

for å løfte, det er viktig. Men eg var nøydd til å teikne meg når det fleire gonger blir påstått at ingenting skjer. Det er direkte feil. Statsråden og regjeringa er i gang med å løfte dette området. Ein prioriterer nettopp drift og vedlikehald av vegnettet. I eit stramt budsjett som ikkje gav rom for dei store satsingane for 2023, var dette prioritert område, og ein følgjer opp i revidert budsjett. Det blir prioritert. Det er òg i gang eit planarbeid, som det blir vist til, knytt til vedlikehaldsetterslepet.

Det må vere litt samanheng mellom ord og handling også frå opposisjonen i denne saka. Når eg møter fylkespolitikarar som jobbar med trafikktryggleiken på fylkesvegane, viser dei til at her skjer det ganske mykje, men dei seier dei sjølv sagt kunne gjort endå meir viss dei hadde meir midlar tilgjengeleg. Framstegspartiet vel å ta ned dei fylkeskommunale budsjetta med 2 mrd. kr. Det er klart det hadde gått ut over den moglegeita fylka har til å prioritere også dette viktige området.

Eg har òg eit spørsmål, for det er klart at når det blir lagt fram såpass detaljerte forslag å ta stilling til, som eksempelvis firefelts veg på alle vegar med over 6 000 i årsdøgntrafikk, har det jo ei kostnadsside. Det hadde eg tenkt kanskje blei belyst i løpet av debatten, men det har det vore heilt stille om, så eg kunne tenkje meg å utfordre Framstegspartiet direkte: Kva vil vere kostnaden ved eit sånt tiltak, og kan ein med tanke på trafikktryggleik vere trygg på at det er den mest effektive måten å bruke dei midlane på?

Nils Kristen Sandtrøen (A) [14:26:45]: Også jeg vil gi forslagsstillerne honnør for å ta opp et viktig tema som vi brenner for i fellesskap: trafikksikkerhet. Representanten Stordalen hadde også et godt poeng: Finnes det noen tiltak som vi kan enes om? Det var egentlig det som gjorde at jeg fikk lyst til å ta ordet, for det er det helt klart, og noen av de tiltakene har allerede blitt satt i verk. Jeg vil nevne noen eksempler på det.

Vår samferdselsminister, Jon-Ivar Nygård, prioriterer veldig raskt å få økt kontrollvirksomheten til Statens vegvesen, som åpenbart er et viktig, konkret tiltak som jeg håper og tror vi alle kan enes om er positivt for trafikksikkerhet i praksis. Vi vet dessverre at det er for mange kjøretøy på norske veier som ikke har hatt kontroll på verken bremses eller last, og det må kontrolleres, sånn at det er ordentlig på stell.

Så er det et annet positivt eksempel, og det er et representantforslag fra bl.a. representantene Liv Kari Eskeland og Margret Hagerup, som gikk på behovet for å utdanne flere sjåførlærere, som vi er enige om er viktig å gjennomføre i praksis. Også der har regjeringen levert konkret til fordel for trafikksikkerheten, for nå, for noen få dager siden, gikk nyheten ut om at forsknings- og høyere utdanningsminister Ola Borten Moe godkjente det

vi har ønsket: et eget program på Nord universitet for å utdanne tunghillærere, som en egen toårig utdanning, som vi bl.a. diskuterte i den saken, og som er viktig for at vi skal ha nok faglærte sjåførere som kan håndtere tunge kjøretøy på en sikker måte. Det handler om trafikksikkerhet i praksis.

Så hadde vi her om dagen en annen sak relatert til rus. Den handler også om trafikksikkerhet på veiene, den har vært jobbet med over tid, og et samlet storting ga tilslutning til at tolletaten kan gjennomføre ruskontroller i sitt arbeid.

Det var tre eksempler fra tre ulike felt som viser at det skjer konkrete ting i landet vårt i dag. Så er det selvfølgelig slik, som både Stordalen og Sve tar opp, at infrastruktur også er viktig, men som denne komiteen lærte på komitéreise i Agder, er det mange ting som i sum er viktig for trafikksikkerheten. Der har Stortinget levert samlet på flere positive tiltak i denne perioden, noe vi forhåpentligvis også kommer til å se resultater av i årene som kommer.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:29:45]: Jeg vil bare følge opp en konkret utfordring som kom på dette med veinormaler og standarder for gang- og sykkelveier. Da er det det å si om det, at disse håndbøkene bygger på veldokumentert erfaring og kunnskap, og det er alltid en balanse mellom forhold som kostnader, arealinngrep, trafikksikkerhet, framkommelighet og miljø. Så skal jeg nevne et viktig poeng som kanskje ikke så mange tenker på, og det er at disse sykkelveiene selvfølgelig også skal tåle vekten av en brøytetraktor.

Det er altså en del perspektiver knyttet til det å utvikle den typen infrastruktur som man også må ta med seg når man tenker at man bare skal forenkle. Men det er opp til fylkeskommunene og kommunene selv å behandle fraviktsaker innenfor veinormalene, på eget veinett, vel å merke, og dersom fylkeskommunene og kommunene ønsker å bygge gang- og sykkelveier som er etter enklere standarder enn veinormalene krever, står de fritt til det.

For å svare ut det som representanten Stordalen spør om, er det slik at jeg allerede har sendt brev til Statens veivesen og til KS hvor jeg har forklart hvordan dette er, for å bevisstgjøre om denne muligheten. Det kan godt være at vi skal sende flere brev, men jeg tror nok at KS er et egnet organ for å spre den type kunnskap og informasjon til kommunene og fylkeskommunene.

Statens veivesen jobber kontinuerlig med å se på forbedringer og muligheter for besparelser i måten vi bygger gang- og sykkelveier på uten at det skal føre til økte drifts- og vedlikeholdsutgifter. Det er altså mange elementer som pågår her, som gjør at vi kan oppnå det representanten ønsker.

Det var en liten opplysning på det området.

Frank Edvard Sve (FrP) [14:31:49]: I løpet av mine 20 år i fylkestinget i Møre og Romsdal har ein bygd atskillege mil med gang- og sykkelveg. Det er ikkje sånn at ein gang- og sykkelveg vert målt etter kor tunge køyre- tøy ein kan ha på. Det er kor brei han er. Det er korleis han vert bygd nedover og i vegkroppen.

Vi byggjer gang- og sykkelvegar i Møre og Romsdal på 2 meter, 2,5 meter, utan kinesisk kantstein og andre viderverdigheiter. Det køyrer digre traktorar på dei gangvegane akkurat på same måten som på ein brei gangveg. Berre så det er sagt.

Så vil eg meine at samferdselsministeren kunne teke seg ein tur til Skjåk og Lesja og sett på gangvegen på E136 oppigjennom dalen. Eg veit ikkje om det er elg som går på den gangvegen. Det er kilometer med så brei gangveg at ein lurar på om det er riksvegen som ligg på sida, eller om det er ein gangveg. Det er det vi prøver å vise til, at det går faktisk an å bruke det ein har mellom øyrene når ein byggjer ein gangveg, og fråvike handbøkene også for riksveg. Det er fornuftig bruk av pengane. Å byggje ein skikkeleg gangveg der det bur mykje folk – brei og skikkeleg tilrettelagd – er vi for, men vi kan ikkje byggje den same gangvegen der det bur tre personar og nokre elgar som skal gå på denne veggen. Elgen brukar faktisk slike vegar, for dei er veldig praktiske å gå på både sommar og vinter, ser det ut som. Heile poenget er at det er det som er «cluett». Vi må vere fornuftige oppi det heile.

Så til Senterpartiet og representanten Erling Sande. Møre og Romsdal har over 900 mill. kr i overskot. Viken hadde 2 mrd. kr i overskot. Samferdselsministeren vil ikkje krevje øyremærking av pengar å bruke til veg og vegvedlikehald. Ein aksepterer at ein får alvorlege ulykker og dødsulykker også på fylkesveg, utan å øyremærke dei pengane som er der. Når vi kuttar 2 mrd. kr til fylkesting og fylkeskommune, er det fordi det fløymer over av administrasjon og byråkrati. Møre og Romsdal fekk 133 stillingar for Statens vegvesen, og etter kort tid skal ikkje fylkesrådmannen bruke meir pengar på å byggje vegar. Då lurar ein på kva dei skal bruke tida si på, den gjengen der. Det er for mykje byråkrati i fylkeskommunane rundt omkring. Det er det vi meiner. Det går an å rasjonalisere og bruke pengane fornuftig der også. Så ønskjer vi også å leggje ned fylkeskommunen, og då forstår sikkert representanten Sande at pengane forsvinn til kommunen i staden. Men vi skal bruke pengar på veg, på vidaregåande skular, på dei tinga som viktige. Byråkrati går det faktisk an å gjere noko med.

Morten Stordalen (FrP) [14:35:07]: Statsråden sier at håndbøker er også kunnskap, og det betviler jeg ikke. Så er det også kunnskap når komiteen reiser, og den reiser også utenlands, og så ser man på de gang- og sykkel-

veiene man har der. Vi vet at dette landet er kanskje litt annerledes enn nedover i Europa, med sommer og vinter. Og vi vet at i noen kommuner, noen steder, er det kanskje mye sommerturisme, voldsom trafikk om sommeren, men ingenting på vinteren. Da er det ikke snakk om brøyting.

I dagens håndbøker står det svart på hvitt at hvis det er inntil 15 gående eller syklende per time på en strekning, kan det være 2,5 meter bred gang- og sykkelsti, men er det 16 gående eller syklende per time som skal passere hverandre, må den være 3 meter bred. Slik er det.

Jeg har ikke noe problem med å skryte av statsråden. Jeg gir han honnør når det er noe som er bra. Det er veldig bra hvis det er sendt brev til KS. Jeg tror heller ikke det gjør noe om man sender det til alle landets fylkeskommuner og kommuner. Jeg vil gi honnør for at man gjør det, for det er liksom det vi ber om. Å sende ut koster ikke mye penger.

Så til Erling Sande og spørsmålet om hva dette forslaget med å senke terskelen og bygge fire felt koster. Man vet jo selv hva Senterpartiet og Arbeiderpartiet har endret på i regjering for å heve terskelen, men i denne salen har jeg sagt det før: Hva koster det å la være? Det kan man også lese i den rapporten. For 2020, det siste tallet, anslø man at dødsulykkene kostet samfunnet 13 mrd. kr. Det er det vi snakker om når vi setter det opp mot hverandre. Har vi råd til det?

Presidenten [14:36:53]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 14.

Sak nr. 15 [14:36:58]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Dag-Inge Ulstein og Kjell Ingolf Ropstad om å øke trafikksikkerheten for skolebusser, lastebiler og øvrig tungtransport (Innst. 427 S (2022–2023), jf. Dokument 8:199 S (2022–2023))

Presidenten [14:37:18]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Morten Stordalen (FrP) [14:37:47] (ordfører for saken): La meg først og fremst takke komiteen for et godt

og konstruktivt samarbeid om dette representantforslaget fra Kristelig Folkeparti.

Forslagsstillerne framhever i dette forslaget at dagens regelverk knyttet til sikkerhetskurs på bane ved førerprøve for førerkortklasse C og D må endres. Dagens regelverk betinger at man må ta sikkerhetskurs på bane innen ett år etter at man har bestått den praktiske førerprøven for C eller D, med andre ord buss og lastebil.

Komiteen viser til statsrådets svarbrev, hvor han refererer til en undersøkelse som ble gjort av SINTEF for Statens vegvesen i 2013. I undersøkelsen mente elevene at de hadde hatt større nytteverdi ved at de har tatt sikkerhetskurset i etterkant og ikke på et tidligere stadium, som eksempelvis før førerprøven. Dagens ordning ser derfor etter en helhetsvurdering ut til å fungere tilfredsstillende.

I tillegg er det også samlet sett en liten andel av de norske sjåførene som har førerrett som ikke har gjennomført kurset, med bakgrunn i mulighetene til å utsette gjennomføring. Totalt er det 214 400 personer som har førerkort for de tyngre kjøretøyklassene fra førerkortklasse C og oppover. Av disse er det om lag 55 000 personer som har fått førerrett i disse klassene etter at ordningen med obligatorisk opplæring på bane ble innført. Av disse igjen er det kun ca. 1 700 som ennå ikke har gjennomført sikkerhetskurs på bane.

Komiteen er i denne saken i stort enig i statsrådets vurderinger av at dagens praksis synes god. Komiteen støtter derfor ikke forslaget.

Jone Blikra (A) [14:39:32]: Igjen har vi til behandling forslag som har som utgangspunkt å øke trafikksikkerheten. Det er bra, for det er viktig at vi i de sammenhenger som er mulig, har trafikksikkerhet framme i pannebrasken.

Det konkrete forslaget om å innføre krav om at dagens sikkerhetskurs på bane må være gjennomført før det gis anledning til å gjennomføre førerprøve for førerkortklasse C og D, og ikke slik det er i dag om at det skal tas innen et år, kan se fornuftig ut. Likevel: I arbeidet med økt trafikksikkerhet, også innen føreropplæring, er det mange hensyn og avklaringer som må gjøres. Vi må være sikre på at de reglene og tiltakene som iverksettes, samlet fremmer økt trafikksikkerhet og sørger for god føreropplæring. Arbeiderpartiet er glad for at vi i denne saken er samlet om at det å endre dagens ordning ikke er riktig.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [14:40:50]: Senterpartiet tar trafikksikkerhet på aller høyeste alvor. Kjøreopplæring er helt klart en viktig del av arbeidet med både nullmålet og den generelle tryggheten på veiene. Derfor er det relevant å vise til at det er andre deler av den obligatoriske og den ikke-obligatoriske opplæringen

som har minst like stor betydning for om man er i stand til å kjøre trygt på veiene, som sikkerhetskurs på bane.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har i regjering styrket Vegvesenets og tolletatens muligheter til å drive med kontroll, bl.a. ved en generell styrking av grensekontrollen, styrking av mulighetene til å kontrollere om sjåfører er ruspåvirket, og oppbemanning hos Vegvesenet. Vi mener at dette er med på å skape mer trafikksikre veier i hele landet, og ser ikke noen grunn til å endre på dagens ordning.

Mona Fagerås (SV) [14:42:10]: Etter å ha lest dette forslaget, tok jeg en telefon til Nord-Norsk Trafikksenter på Finnsnes. Det var naturlig i og med at jeg kommer fra nord, og dette er trafikksenteret vi fra nord hører inn under. Der fikk dette forslaget så ørene flagret. Selv om intensjonen i forslaget om å øke trafikksikkerheten for skolebusser, lastebiler og øvrig tungtransport helt sikkert er god, ville det fått store konsekvenser for trafikkskolen på Finnsnes.

Faglig leder på Finnsnes mener førerne har for lite erfaring til å fullføre sikkerhetskurs på bane hvis det skal være gjennomført før det gis anledning til å gjennomføre førerprøve for førerkort klasse C og klasse D. Læringsutbyttet på kurset blir dårligere, og ferske elever står igjen med lite læringsutbytte. Hvis en f.eks. kjører opp i mars, vil dette forslaget føre til at man i Nord-Norge ikke får fullført før i oktober, i ei tid da sjåfører for busser og lastebiler er mangelvare. I tillegg ville dette forslaget ha spent beina under hele økonomien på stedet.

Jeg ble faktisk hyllet av skolen for at jeg tok kontakt. De var rystet over at dette forslaget i det hele tatt ble diskutert på Stortinget når det kan få så store konsekvenser for en hel landsdel. Så nei, selv om intensjonene sikkert er gode, kan ikke SV støtte dette forslaget.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:44:10]: Representantforslaget går ut på, som flere har vært inne på, at sikkerhetskurs på bane må være gjennomført før kandidaten får mulighet til å ta førerprøve for førerkort for lastebil og buss. I dag kan dette kurset tas inntil ett år etter at førerprøven er bestått.

Jeg vil innledningsvis peke på at det samlet sett er en forholdvis liten andel av de norske sjåførene som har førerrett som ikke har gjennomført kurset, selv med mulighet til å utsette gjennomføring. Av 214 000 personer med norsk førerkort for én eller flere av de tunge klassene er det ca. 1 700 personer som ikke har gjennomført sikkerhetskurs på bane. I tillegg utføres mye tungtransport av utenlandske sjåfører, som vi er vel kjent med.

Dagens ordning er bl.a. basert på Statens vegvesens erfaring med at mange elever tidligere kom på banekurs med for dårlige ferdigheter til å kunne gjennomføre de

fastsatte øvelsene slik at de ga ønsket læringsutbytte. Det var derfor en fordel om elevene først avla førerprøve. En undersøkelse Sintef gjennomførte for Statens vegvesen i 2013, tyder på at flertallet av elevene selv opplever å ha større nytte av kursene når de har hatt førerkort over noe tid og har noe erfaring, enn om de skulle tatt kurset på et tidligere tidspunkt.

Dagens ordning bidrar også til at kandidater som naturlig sokner til banen på Finnsnes – som bare er åpen i vinterhalvåret – ikke får urimelige kostnader eller lang reisevei til de to andre banene, i Våler og ved Kristiansand, på den tiden av året da banen på Finnsnes ikke er åpen.

En endring som den som er foreslått, vil også kunne redusere inntektsgrunnlaget for banen på Finnsnes så mye at den i ytterste konsekvens kan bli nedlagt, og at Nord-Norge kan miste tilbudet på permanent basis.

Jeg vil samtidig understreke at det er andre deler av opplæringen som gjennomføres før praktisk prøve, som har minst like stor betydning for sjåførens kompetanse som sikkerhetskurs på bane isolert sett.

Som også komiteen viser til i sin innstilling, er dagens ordning utarbeidet på grunnlag av grundige vurderinger og erfaringer over flere år. Ordningen er utformet etter en helhetsvurdering av distriktshensyn, kostnader for elevene, læringseffekt og ikke minst trafikksikkerhet. Samlet sett kan jeg ikke se at det er grunn til å endre dagens ordning, og jeg er veldig tilfreds med transport- og kommunikasjonskomiteens enstemmige innstilling om ikke å vedta forslaget.

Presidenten [14:46:52]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 15.

Sak nr. 16 [14:47:03]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Mimir Kristjánsson om akutte tiltak mot sosial dumping i drosjenæringen (Innst. 395 S (2022–2023), jf. Dokument 8:206 S (2022–2023))

Presidenten [14:47:18]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Inge Lien (Sp) [14:47:42] (ordfører for saka): Saka er eit forslag frå Raudt om å setje i verk tiltak for

ein mellombels stopp i tildeling av drosjeløyve, midlertidig plikt til å vere tilknytta ein sentral, krav om rapportering av alle tal til skattemyndigheitene og krav til minsteløn for sjåførar som køyrer pasientreiser.

Komiteen er ikkje einstemmig i innstillinga, men eg vil uansett takke for eit godt samarbeid i saka.

Dette er ikkje eit tema som vedkjem særinteresser. Døgntilgjengeleg drosje er like viktig i byane som i distrikta. For Senterpartiet er det viktig å sikre at dei som køyrer drosje skal ha ei anstendig løn å leve av, og at yrket skal vere attraktivt å stå i i heile arbeidslivet.

Senterpartiet åtvare mot konsekvensane av frisleppet i drosjenæringa for over fem år sidan, og vi har jobba utrøyttleg for å rette opp att i det kaoset som har oppstått som følge av politikken til den førre regjeringa. Regjeringa har difor fått på plass ei rekkje tiltak som dreg i rett retning. Eg har lyst til å nemnde noko av det: krav om bankgaranti, krav om taklampe, krav om dokumentasjon på at taksameteret er godkjent, køyretøyet skal vere registrert som drosje, kompetansekrav for løyvehavar, moglegheit til å skrive ut gebyr ved brot på regelverket.

Eg må gå litt inn på dei to første forslaga frå Raudt, om mellombelse krav i påvente av regelendring. Her har statsråden og departementet vore tydeleg på at det ikkje finst nokon heimel for dette. Det vil krevje eit lovarbeid. Dette arbeidet er allereie i gang. Regjeringa har nedsett eit drosjeutval som skal sjå på drosjenæringa i eit heilskapleg perspektiv, og det kjem ein delrapport som omhandlar sentraltilknytning no i juni.

Vi forventar òg at drosjeutvalet kjem med forslag til korleis offentlege kjøp av drosjetenester kan samordnast best mogleg. Eg ønskjer Raudt hjarteleg velkomen etter. Senterpartiet og Arbeidarpartiet er på god veg til å rette opp i det Raudt ber om, så vi ser ein ende på dette kaoset som Framstegspartiet og Høgre, dei borgarlege, har stelt i stand i høve til drosjenæringa. Eg reknar med at i løpet av 2024 vil det meste vere reversert, og at i 2025 køyrer drosjene fullt og helt og kan ha ei trygg framtid.

Trond Helleland (H) [14:50:45]: Det var som jeg fryktet. Når Rødt har fremmet et forslag om å ta tak i det som de omtalte som sosial dumping i drosjenæringen, har komiteen behandlet det på en seriøs måte, og med unntak av at SV har fremmet noen forslag, er det ikke noe støtte til de forslagene Rødt fremmer. Men representanten Lien benytter nok en gang anledningen til å spre falske myter om taxireformen.

Hvis en tar seg bryet med å gå inn på regjeringen.no, ligger det et veldig godt notat der om drosjenæringen og drosjereformen fra oktober 2021. Det var antakelig utformet av den forrige regjeringen, det skal sies, men der går det gjennom på en veldig grei måte hva som er end-

ringene i yrkestransportloven. Det aller viktigste, som er verdt å merke seg, og som stadig må gjentas fra denne talerstolen, er at taxireformen opphevet eneretten i 32 kommuner i Norge. Med andre ord: Det er 320 kommuner i Norge som fortsatt har enerettsmodellen på drosje. Da er spørsmålet: Er det de 320 kommunene Lien snakker om når han snakker om det totale kaos osv., eller er det de største kommunene, der det har blitt et bredere tilbud i drosjenæringen? Vi har jo sett, og det er jeg enig i, at det har vært uheldige utslag ved at noen tar seg altfor grovt betalt når noen går inn i en drosje i byen. Men hvis en er så smart at en bruker en app – det kan være Oslo Taxis app, det kan være Ubers app, det kan være en annen app – så vet en hva en skal betale når en setter seg inn i bilen.

Når det gjelder å rapportere tall til skatteetaten, er det selvsagt slik at alle som driver i drosjenæringen, må forholde seg til norsk lov, og jeg tror de aller fleste gjør det.

Det spres hele tiden myter om at det nå er fullstendig kaos og frislipp i alle landets kommuner. Nei, det er ikke det. Men det som kanskje er en større utfordring enn det siste punktet som Rødt tar opp når det gjelder pasientkjøring, er at rød-grønnstyrte Viken har nå lagt ut på anbud all drosjekjøring i Hallingdal, og det er Ferder Taxi i Horten som har vunnet det. Det gjør at sjåførene i f.eks. lille Flå ikke får kjøre pasienter som før. Så kanskje det å rydde i eget hus hadde vært viktigere for de rød-grønne i denne saken enn å spre falske myter om drosjereformen.

Presidenten [14:53:52]: Det ringes til votering. Debatten i sak nr. 16 fortsetter etter voteringen.

Votering

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten [15:02:24]: Stortinget går då til votering og startar med resten av sakene frå gårdsdagens møte, sakene nr. 6–11 på dagsorden nr. 92.

Votering i sak nr. 6, debattert 6. juni 2023

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Innberetning fra Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret for 2022 (Innst. 452 S (2022–2023), jf. Dokument 5 (2022–2023))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 5 (2022–2023) – Innberetning fra Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret for 2022 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 7, debattert 6. juni 2023

Innstilling frå kontroll- og konstitusjonskomiteen om Årsmelding 2022 for Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) (Innst. 456 S (2022–2023), jf. Dokument 7:1 (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det sett fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Carl I. Hagen på vegner av Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre
- forslaga nr. 2 og 3, frå Carl I. Hagen på vegner av Framstegspartiet

Det blir votert over forslaga nr. 2 og 3, frå Framstegspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere mer hensiktsmessig og modernisert regelverk for bruk av utstyr for å samle inn informasjon.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en ordning med prioriteringsnivå for behandling av saker om sikkerhetsklarering.»

V o t e r i n g :

Forslaga frå Framstegspartiet blei med 88 mot 13 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.19)

Presidenten: Det blir votert over forslag nr. 1, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå en ordning hvor det fremgår hvilke av EOS-utvalgets forslag til tiltak i rapporter som er gjennomført, hvilke som skal gjennomføres, og hvilke det er uenighet om hvorvidt de er hensiktsmessige tiltak.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre blei med 69 mot 32 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.41)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 7:1 (2022–2023) – Årsmelding 2022 for Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) – vert lagt ved protokollen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 8, debattert 6. juni 2023

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Menneskerettighetene i Norge 2022 (Årsmelding for 2022 fra Norges institusjon for menneskerettigheter) (Innst. 457 S (2022–2023), jf. Dokument 6 (2022–2023))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 6 (2022–2023) – Årsmelding for 2022 fra Norges institusjon for menneskerettigheter – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 9, debattert 6. juni 2023

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Melding for året 2022 fra Sivilombudet (Innst. 450 S (2022–2023), jf. Dokument 4 (2022–2023))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 4 (2022–2023) – Melding for året 2022 fra Sivilombudet – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 10, debattert 6. juni 2023

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens årsrapport for 2022 (Innst. 419 S (2022–2023), jf. Dokument 2 (2022–2023))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 2 (2022–2023) – Riksrevisjonens årsrapport for 2022 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 11, debattert 6. juni 2023

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Lov om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgloven) (Innst. 431 L (2022–2023), jf. Prop. 45 L (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det sett fram 14 forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Carl I. Hagen på vegner av Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt
- forslag nr. 2, frå Audun Lysbakken på vegner av Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre
- forslag nr. 3, frå Carl I. Hagen på vegner av Framstegspartiet og Venstre
- forslaga nr. 4–6, frå Audun Lysbakken på vegner av Sosialistisk Venstreparti og Raudt
- forslag nr. 7, frå Grunde Almeland på vegner av Raudt og Venstre
- forslaga nr. 8–13, frå Carl I. Hagen på vegner av Framstegspartiet
- forslag nr. 14, frå Grunde Almeland på vegner av Venstre

Det blir votert over forslag nr. 11, frå Framstegspartiet.

«Stortinget ber regjeringen fastsette i forskrift at de som skal stemme, som hovedregel skal innom et avlukke hvor alle stemmesedler er tilgjengelige, for å sikre at ingen kan se eller styre hva den som skal stemme, faktisk stemmer.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet blei med 87 mot 14 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.49)

Presidenten: Det blir votert over forslag nr. 1, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheter for bindende og/eller veiledende folkeavstemninger for alle folkevalgte organer.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt blei med 73 mot 28 røyster ikkje vedteke. (Voteringsutskrift kl. 15.06.10)

Presidenten: Det blir votert over forslaga nr. 12 og 13, frå Framstegspartiet.

Forslag nr. 12 lyder:

«I lov 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold gjøres følgende endringer:

§ 2-5 skal lyde:

§ 2-5 *Stemmerett*

Stemmerett ved valg til Sametinget har alle som har stemmerett ved kommunestyrevalg i kretsen.»

Forslag nr. 13 lyder:

«I sameloven gjøres følgende endringer:

§ 2-6 oppheves.»

V o t e r i n g :

Forslaga frå Framstegspartiet blei med 88 mot 13 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.28)

Presidenten: Det blir votert over forslag nr. 8, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«I valgloven skal § 2-2 lyde:

§ 2-2 *Stemmerett ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg*

Stemmerett ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg har de som har stemmerett ved stortingsvalg etter § 2-1.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet blei med 87 mot 14 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.46)

Presidenten: Det blir votert over forslag nr. 2, frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre. Forslaget lyder:

«I valgloven skal § 2-2 lyde:

§ 2-2 *Stemmerett ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg*

(1) Norske statsborgere som har fylt 16 år eller fyller 16 år innen utgangen av valgåret, har stemmerett ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg hvis de er eller har vært folkeregistrert som bosatt i Norge.

(2) Norsk personale ved diplomatiske og konsulære stasjoner i utlandet har stemmerett uavhengig av om de er eller har vært folkeregistrert som

bosatt i Norge. Det samme gjelder personalets husstandsmedlemmer.

(3) Personer som ikke er norske statsborgere, har stemmerett hvis de har fylt 16 år eller fyller 16 år innen utgangen av valgåret og enten

- a. har vært folkeregistrert som bosatt i Norge de tre siste årene før valgdagen eller
- b. er statsborgere av et annet nordisk land og har blitt folkeregistrert som bosatt i Norge senest 30. juni i valgåret.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre blei med 83 mot 17 røyster ikkje vedteke.
(Voteringsutskrift kl. 15.07.06)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k

A.

L o v

om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre-
(valgloven)

Kapittel 1. Lovens formål og virkeområde

§ 1-1 Lovens formål og virkeområde

(1) Loven skal sikre frie, hemmelige og tillitskapende valg.

(2) Loven gjelder ved valg av representanter til Stortinget, fylkesting og kommunestyre.

Kapittel 2. Stemmerett og manntall

§ 2-1 Stemmerett ved stortingsvalg

(1) Norske statsborgere som har fylt 18 år eller fyller 18 år innen utgangen av valgåret, har stemmerett ved stortingsvalg hvis de er eller har vært folkeregistrert som bosatt i Norge.

(2) Norsk personale ved diplomatiske og konsulære stasjoner i utlandet har stemmerett uavhengig av om de er eller har vært folkeregistrert som bosatt i Norge. Det samme gjelder personalets husstandsmedlemmer.

§ 2-2 Stemmerett ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg

(1) Norske statsborgere som har fylt 18 år eller fyller 18 år innen utgangen av valgåret, har stemmerett ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg hvis de er eller har vært folkeregistrert som bosatt i Norge.

(2) § 2-1 andre ledd gjelder tilsvarende.

(3) Personer som ikke er norske statsborgere, har stemmerett hvis de har fylt 18 år eller fyller 18 år innen utgangen av valgåret og enten

- a. har vært folkeregistrert som bosatt i Norge de tre siste årene før valgdagen eller
- b. er statsborgere av et annet nordisk land og har blitt folkeregistrert som bosatt i Norge senest 30. juni i valgåret.

§ 2-3 Ansvar for å opprette og oppdatere manntall

(1) Departementet skal opprette og oppdatere manntall. Manntallet skal oppdateres til og med lørdagen før valgdagen. Ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg skal det opprettes et felles manntall.

(2) Departementet skal sørge for at alle kommuner og fylkeskommuner 2. januar i valgåret får et manntall.

§ 2-4 Tilgang til folkeregisteret

Departementet, fylkeskommuner og kommuner kan uten hinder av taushetsplikt innhente de opplysningene fra Folkeregisteret som er nødvendige for å gjennomføre valg.

§ 2-5 Bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer

Departementet kan behandle innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer for manntallet hvis det er umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

§ 2-6 Hvilken kommune velgerne skal manntallsføres i

(1) Personer med stemmerett som er bosatt i Norge, skal manntallsføres i den kommunen der de var folkeregistrert som bosatt 30. juni i valgåret.

(2) Personer med stemmerett som oppholder seg på Svalbard eller Jan Mayen, skal manntallsføres i den kommunen der de sist var folkeregistrert som bosatt.

(3) Personer med stemmerett som er bosatt utenfor Norge, og som har vært folkeregistrert som bosatt i Norge i løpet av de siste 10 årene før valgdagen, skal manntallsføres i den kommunen der de sist var folkeregistrert som bosatt.

(4) Personer med stemmerett som ikke har vært folkeregistrert som bosatt i Norge i løpet av de siste 10 årene før valgdagen, skal, hvis de stemmer, manntallsføres i den kommunen der de sist var folkeregistrert som bosatt.

(5) Norsk personale ved diplomatiske og konsulære stasjoner i utlandet som ikke har vært folkeregistrert som bosatt i en kommune i Norge før de blir ansatt, skal manntallsføres i Oslo kommune. Det samme gjelder personalets husstandsmedlemmer.

§ 2-7 Utlekking av manntallet til offentlig ettersyn

(1) Valgstyret skal legge manntallet ut til offentlig ettersyn. Manntallet skal ligge ute til og med valgdagen.

(2) Valgstyret skal kunngjøre når og hvor manntallet legges ut og samtidig opplyse om hvordan velgerne skal gå frem for å få rettet feil i manntallet.

§ 2-8 Retting av manntallet

(1) Personer som mener at de selv eller andre uriktig er blitt innført i eller utelatt fra manntallet i kommunen, kan kreve at feilen skal rettes.

(2) Et skriftlig og begrunnet krav om retting av manntallet skal sendes til valgstyret i kommunen.

§ 2-9 Melding om endringer i manntallet

Hvis manntallet blir endret etter krav om retting, eller etter at valgstyret er blitt oppmerksom på feil, skal valgstyret snarest gi melding om endringen til de personene det gjelder. Valgstyret skal gi slik melding også hvis et krav om retting ikke blir tatt til følge.

§ 2-10 Informasjon til velgerne om stemmerett

Departementet skal sørge for at alle personer med stemmerett og som er folkeregistrert som bosatt i Norge, får informasjon om hvilken kommune de kan stemme i på valgtinget. Dette gjelder likevel ikke personer med bostedsadresse på Svalbard eller Jan Mayen.

§ 2-11 Forskrift

Departementet kan gi forskrift om

- manntallsføring, behandling og oppdatering av manntallet
- manntallsføring av personer som har sperret adresse i Folkeregisteret etter folkeregisterloven § 10-4, jf. beskyttelsesinstruksen § 2
- utleggingsmanntallet
- tilgang til og bruk av manntallseksemplarer
- formidling av og innhold i informasjon til velgerne.

Kapittel 3. Valgbarhet og ombudsplikt

§ 3-1 Valgbarhet ved stortingsvalg

Personer som har stemmerett ved stortingsvalg og ikke er utelukket fra valg etter § 3-3, er valgbare til Stortinget.

§ 3-2 Valgbarhet ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg

Personer som har stemmerett ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg, er valgbare til fylkestinget eller kommunestyret hvis følgende vilkår er oppfylt:

- Han eller hun er på valgdagen folkeregistrert som bosatt i kommunen ved kommunestyrevalg eller i en av kommunene i fylket ved fylkestingsvalg.
- Han eller hun er ikke utelukket fra valg etter § 3-3.

§ 3-3 Hvem som er utelukket fra valg

(1) Utelukket fra valg til Stortinget er

- dommere i Høyesterett
- ansatte i departementene, bortsett fra statssekretærer og politiske rådgivere
- ansatte i utenriktjenesten.

(2) Utelukket fra valg til fylkestinget eller kommunestyret er

- statsforvalteren og assisterende statsforvalter
- kommunedirektøren i fylkeskommunen eller kommunen og hans eller hennes stedfortreder
- kommunalsjefer, etatssjefer og ledere på tilsvarende nivå i fylkeskommunen eller kommunen
- sekretærer for fylkestinget eller kommunestyret
- den som har ansvaret for regnskapsfunksjonen i fylkeskommunen eller kommunen
- de som foretar revisjon av fylkeskommunen eller kommunen
- ansatte i fylkesrådets eller kommunerådets sekretariat som har fått myndighet delegert fra rådet.

(3) De som ellers ville ha vært utelukket fra valg til fylkestinget eller kommunestyret på grunn av sin stilling, er likevel valgbare hvis de fratrer stillingen før fylkestinget eller kommunestyret trer i funksjon.

§ 3-4 Ombudsplikt

(1) Alle plikter å la seg føre opp på en valgliste, med mindre de gir skriftlig melding om at de ikke ønsker å bli ført opp på den aktuelle valglisten innen den fristen som distriktsvalgstyret, fylkesvalgstyret eller valgstyret setter.

(2) Alle som velges til representanter til Stortinget, fylkesting og kommunestyret, har plikt til å motta valget.

Kapittel 4. Valgorganer

§ 4-1 Riksvalgstyret

(1) Etter hvert stortingsvalg skal Stortinget oppnevne et riksvalgstyre som fungerer i fire år fra 1. januar det andre årsskiftet etter stortingsvalget. Riksvalgstyret skal behandle klager på valget, jf. § 16-1 bokstav a til e, g og h. Riksvalgstyret skal utføre sine oppgaver selvstendig og uavhengig av Stortinget.

(2) Riksvalgstyret skal ha fem medlemmer. Lederen og to andre medlemmer skal være dommere. Det skal oppnevnes tre felles varamedlemmer for medlemmene som er dommere, og to felles varamedlemmer for de

andre medlemmene. Medlemmene og varamedlemmene kan gjenoppnevnes.

(3) Følgende personer kan ikke oppnevnes til riksvalgstyret:

- a. medlemmer av regjeringen
- b. representanter og vararepresentanter til Stortinget
- c. medlemmer og varamedlemmer av fylkeesting og kommunestyre
- d. statssekretærer og politiske rådgivere i departementene og på Stortinget.

(4) Medlemmer og varamedlemmer av riksvalgstyret som stiller til valg til Stortinget, et fylkeesting eller et kommunestyre, skal gå ut av riksvalgstyret.

(5) Departementet skal oppnevne et sekretariat for riksvalgstyret. Sekretariatet er uavhengig i sitt arbeid med å forberede saker for riksvalgstyret.

(6) Stortinget fastsetter godtgjøring til riksvalgstyrets medlemmer og varamedlemmer.

§ 4-2 *Fratreden fra verv som medlem eller varamedlem av riksvalgstyret*

(1) Stortinget kan løse et medlem eller varamedlem av riksvalgstyret fra vervet når han eller hun ber om det av personlige grunner eller grovt har krenket plikter som følger med vervet.

(2) I særlige tilfeller kan Stortinget løse ett eller flere medlemmer eller varamedlemmer fra vervet hvis det er nødvendig for at riksvalgstyret skal kunne utføre sine oppgaver.

(3) Et vedtak om å løse et medlem eller et varamedlem fra vervet fattes med vanlig flertall når han eller hun selv ber om å bli løst fra vervet. I andre tilfeller fattes vedtaket med to tredjedeler av stemmene.

(4) Når et medlem eller varamedlem av riksvalgstyret dør eller fratrer, skal Stortinget oppnevne et nytt medlem eller varamedlem for resten av perioden.

§ 4-3 *Distriktsvalgstyre*

(1) Ved stortingsvalg skal hvert valgdistrikt ha et distriktsvalgstyre med minst tre medlemmer. Det kan velges ett felles distriktsvalgstyre for alle valgdistriktene i fylket. Fylkeetinget velger selv distriktsvalgstyrets leder, nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer.

(2) Ved stortingsvalg har valgstyret i Oslo kommune funksjon som distriktsvalgstyre i Oslo valgdistrikt. § 10-13, § 10-14 første, tredje og femte ledd og § 10-15 tredje ledd gjelder ikke ved gjennomføringen av stortingsvalg i Oslo valgdistrikt.

§ 4-4 *Fylkesvalgstyre*

Ved fylkestingsvalg skal hvert valgdistrikt ha et fylkesvalgstyre med minst tre medlemmer. Fylkeetinget

velger selv fylkesvalgstyrets leder, nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer.

§ 4-5 *Valgstyre*

Hver kommune skal ha et valgstyre med minst tre medlemmer. Kommunestyret velger selv valgstyrets leder, nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer.

Kapittel 5. Listeforslag

§ 5-1 *Krav til listeforslag*

(1) Et listeforslag skal ha en overskrift og må inneholde opplysninger om

- a. hvilket valg listeforslaget gjelder for
- b. hvilke kandidater som stiller til valg på listeforslaget
- c. hvem som har skrevet under på listeforslaget.

(2) Overskriften på listeforslaget skal angi det partiet eller den gruppen som har satt frem forslaget. Hvis listeforslaget er satt frem av et registrert politisk parti, skal overskriften være partiets registrerte navn. Overskriften må ellers ikke kunne forveksles med navnet på et registrert politisk parti eller en registrert samepolitisk enhet eller med overskriften på andre listeforslag i samme valgdistrikt.

(3) Kandidatene skal være oppført med fornavn, etternavn og fødselsår. Deres stilling eller bosted kan føres på listeforslaget. Dette skal gjøres hvis det er nødvendig for å unngå forveksling av kandidatene. På felleslister kan det opplyses om kandidatenes tilhørighet til de ulike gruppene som står bak listeforslaget. Hvis et listeforslag inneholder opplysninger om stilling, bosted eller gruppetilhørighet, skal slike opplysninger gis for alle kandidatene på listeforslaget.

(4) Listeforslaget skal ikke inneholde annen informasjon til velgerne enn det som fremgår av paragrafen her.

(5) Kandidater kan bare stå på ett listeforslag i valgdistriktet. Det samme partiet eller den samme gruppen kan bare stille én liste i hvert valgdistrikt.

§ 5-2 *Antall kandidater på listeforslaget*

(1) Ved stortingsvalg skal listeforslaget minst inneholde navnet på så mange kandidater som det skal velges representanter fra valgdistriktet. Forslaget kan maksimalt inneholde seks flere navn enn det skal velges representanter fra distriktet.

(2) Ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg skal listeforslaget inneholde navnet på minst syv kandidater. Forslaget kan maksimalt inneholde seks flere navn enn det skal velges representanter.

(3) Navnene til kandidatene skal settes opp i rekkefølge.

§ 5-3 Stemmetillegg ved kommunestyrevalg

(1) Ved kommunestyrevalg kan et visst antall av de øverste kandidatene på listeforslaget gis et stemmetillegg. Stemmetillegg kan gis til

- a. inntil fire kandidater når kommunestyret har fra 11 til 23 medlemmer
- b. inntil seks kandidater når kommunestyret har fra 25 til 53 medlemmer
- c. inntil ti kandidater når kommunestyret har 55 eller flere medlemmer.

(2) Kandidater med stemmetillegg får et tillegg i sitt personlige stemmetall som tilsvarer 25 prosent av det antallet stemmer som listen får ved valget.

(3) Navnene til kandidater med stemmetillegg skal stå øverst på listeforslaget og med uthevet skrift.

§ 5-4 Antall underskrifter på listeforslaget

(1) Listeforslag fra partier som er registrert i Partiregisteret, og som ved forrige stortingsvalg fikk minst 5 000 stemmer i hele landet, skal være underskrevet av to styremedlemmer i partiets avdeling med ansvar for det valgdistriktet listen gjelder. Det samme gjelder for partier som er blitt registrert i Partiregisteret etter forrige stortingsvalg. Hvis et registrert politisk parti stiller listeforslag sammen med en uregistrert gruppe, gjelder likevel bestemmelsene i andre ledd.

(2) Øvrige listeforslag skal være underskrevet av minst så mange personer som tilsvarer én prosent av antall personer med stemmerett ved forrige valg i valgdistriktet. Ved kommunestyrevalg skal listeforslaget likevel være underskrevet av minst like mange personer som det skal velges medlemmer til kommunestyret.

(3) Underskriverne må ha stemmerett i valgdistriktet og kan bare skrive under på ett listeforslag.

§ 5-5 Vedlegg til listeforslaget

Følgende opplysninger skal ligge ved listeforslaget:

- a. oversikt over fødselsdato og bostedsadresse til personene som har underskrevet på listeforslaget
- b. oversikt over kandidatenes fødselsdato
- c. forsikring fra kandidater som ikke er folkeregistrert som bosatt i fylket ved fylkestingsvalg eller i kommunen ved kommunestyrevalg, om at de vil være folkeregistrert der på valgdagen
- d. forsikring fra kandidater som på grunn av sin stilling ikke er valgbar ved fylkestingsvalg eller kommunestyrevalg, om at de vil fratre stillingen før fylkestinget eller kommunestyret trer i funksjon.

§ 5-6 Tillitsvalgte og tillitsutvalg

(1) Hvis et listeforslag fra et registrert politisk parti er underskrevet av to styremedlemmer i partiets avdeling med ansvar for det valgdistriktet listen gjelder, jf.

§ 5-4 første ledd, er disse to styremedlemmene tillitsvalgt og vararepresentant for listeforslaget. Styret for avdelingen er tillitsutvalg.

(2) For øvrige listeforslag er de to øverste underskriverne på listeforslaget henholdsvis tillitsvalgt og vararepresentant. De fem øverste underskriverne er tillitsutvalg, og de tre neste er vararepresentanter.

§ 5-7 Frist for å levere listeforslaget

(1) Frist for å levere et listeforslag er klokken 12 den 31. mars i valgåret.

(2) Ved stortingsvalg og fylkestingsvalg regnes listeforslaget som levert når det har kommet inn til fylkeskommunen.

(3) Ved kommunestyrevalg regnes listeforslaget som levert når det har kommet inn til kommunen.

(4) Hvis det ved kommunestyrevalg er levert færre enn to listeforslag når fristen løper ut, kan kommunestyret selv utsette fristen til senest klokken 12 den 30. april.

§ 5-8 Tilbakekalling av listeforslaget

(1) Tillitsutvalget kan kalle tilbake listeforslaget.

(2) Melding om tilbakekalling skal gis til distriktsvalgstyret ved stortingsvalg, til fylkesvalgstyret ved fylkestingsvalg og til valgstyret ved kommunestyrevalg.

(3) Meldingen skal være kommet inn til fylkeskommunen ved stortingsvalg og fylkestingsvalg og kommunen ved kommunestyrevalg før listeforslaget har blitt godkjent.

§ 5-9 Hvem som har ansvaret for å godkjenne listeforslaget

(1) Ved stortingsvalg godkjenner eller forkaster distriktsvalgstyret selv listeforslag og tilbakekallinger av listeforslag.

(2) Ved fylkestingsvalg godkjenner eller forkaster fylkesvalgstyret selv listeforslag og tilbakekallinger av listeforslag.

(3) Ved kommunestyrevalg godkjenner eller forkaster valgstyret selv listeforslag og tilbakekallinger av listeforslag.

(4) Vedtak om godkjenning eller forkasting skal fattes senest 1. juni i valgåret.

§ 5-10 Valgmyndighetenes behandling av listeforslagene

(1) Listeforslagene skal legges ut til offentlig ettersyn etter hvert som de kommer inn.

(2) Valgmyndighetene skal kontrollere at et listeforslag oppfyller kravene i loven her.

(3) Hvis listeforslaget ikke oppfyller kravene, skal valgmyndighetene gi listeforslagets tillitsvalgte en frist på syv dager til å rette listeforslaget.

(4) Valgmyndighetene skal gi melding til samtlige kandidater på listeforslagene om at de er satt opp på et listeforslag, og opplyse om at kandidatene etter § 3-4 har rett til å bli fritatt fra å stå på valglisten.

(5) Hvis det er uklart hvem som har rett til å representere et registrert politisk parti på lokalt nivå, og dermed rett til å stille liste for partiet, skal valgmyndighetene innhente uttalelse fra partiets utøvende organ og legge den til grunn, jf. partiloven § 3 andre ledd bokstav b.

(6) Valgmyndighetene skal pålegge underskrivere eller kandidater som står på flere listeforslag i valgdistriktet, å melde fra innen en bestemt frist om hvilket listeforslag de vil stå på. Hvis de ikke svarer innen fristen, skal de settes opp på det listeforslaget som kom inn først.

§ 5-11 Endring av listeforslaget etter innleveringsfristen

(1) Etter at fristen for innlevering av listeforslag er utløpt, kan listeforslagets tillitsvalgte bare gjøre de endringer som er nødvendige for å bringe listeforslaget i samsvar med kravene i loven her.

(2) Hvis en kandidat strykes fra listeforslaget, kan listen suppleres med et nytt navn. Listeforslagets tillitsvalgte kan i så fall bestemme om navnet skal settes på den tomme plassen, eller om de etterfølgende kandidatene skal rykke opp i uforandret rekkefølge, og at listen da skal suppleres med et nytt navn nederst. § 5-5 bokstav b til d gjelder tilsvarende.

§ 5-12 Kunngjøring av valglisten

Når listeforslagene er godkjent, skal valgmyndighetene legge valglistene ut til offentlig ettersyn. Valgmyndighetene skal kunngjøre hva som er overskriftene på valglistene og hvor listene er lagt ut.

§ 5-13 Trykking av stemmesedler

(1) Ved stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg har departementet ansvaret for at det trykkes stemmesedler som inneholder navnene til de registrerte politiske partiene som ved forrige stortingsvalg fikk minst 5 000 stemmer i hele landet, og navnene til partier som er registrert i Partiregisteret etter forrige stortingsvalg.

(2) Ved stortingsvalg har distriktsvalgstyret ansvaret for at det trykkes stemmesedler for valglistene i valgdistriktet.

(3) Ved fylkestingsvalg har fylkesvalgstyret ansvaret for at det trykkes stemmesedler for valglistene i valgdistriktet.

(4) Ved kommunestyrevalg har valgstyret ansvaret for at det trykkes stemmesedler for valglistene i kommunen.

(5) Stemmesedlene etter første ledd skal være klare til bruk når forhåndsstemmingen starter 1. juli.

(6) Stemmesedlene etter andre til fjerde ledd skal være klare til bruk når den ordinære forhåndsstemmingen starter 10. august.

§ 5-14 Forskrift

Departementet kan gi forskrift om

- krav til elektroniske underskrifter etter § 5-4 ved bruk av en godkjent digital løsning
- innlevering av listeforslag i en godkjent digital løsning og på papir
- behandling av listeforslag
- utforming, trykking og utsending av stemmesedler.

Kapittel 6. Fellesbestemmelser for stemming innenlands

§ 6-1 Kunngjøring av når og hvor velgerne kan stemme

(1) Valgstyret skal kunngjøre når og hvor velgerne kan stemme.

(2) Sysselmasteren skal kunngjøre når og hvor velgerne kan stemme på Svalbard.

§ 6-2 Hvem som har ansvaret for stemmingen i et valglokale

I hvert valglokale skal det være en leder og en nestleder med ansvar for stemmingen. Dette gjelder ikke ved stemming etter § 7-1 andre og tredje ledd.

§ 6-3 Antallet valgmedarbeidere ved stemming som ikke foregår i et valglokale

Hvis stemmingen ikke foregår i et valglokale, skal to valgmedarbeidere ta imot stemmen. Dette gjelder likevel ikke ved stemming etter § 7-1 andre og tredje ledd.

§ 6-4 Hvem som ikke kan være valgmedarbeidere i valglokalene eller ta imot stemmer

(1) Personer som er oppført på en valgliste ved stortingsvalget eller fylkestingsvalget, kan ikke være valgmedarbeidere i valglokalene eller ta imot stemmer i kommunene i valgdistriktet.

(2) Personer som er oppført på en valgliste ved kommunestyrevalget, kan ikke være valgmedarbeidere i valglokalene eller ta imot stemmer i kommunen.

§ 6-5 Valgurner

Valgurner som brukes ved stemmingen, skal være forseglet.

§ 6-6 Ordensregler

(1) Velgerpåvirkning er ikke tillatt i valglokalet.

(2) I valglokalet og dets umiddelbare nærhet er det ikke tillatt å utføre handlinger som kan forstyrre valget.

(3) Det er ikke tillatt for uvedkommende å føre kontroll med hvem som stemmer.

(4) Valgmedarbeiderne skal hindre at uvedkommende får kunnskap om forbruket av de forskjellige valglistenes stemmesedler.

(5) Lederen eller nestlederen i valglokalet kan bortvise personer som opptrer i strid med reglene i denne paragrafen.

§ 6-7 *Universell utforming*

(1) Valgstyret skal sørge for at valglokalene er universelt utformet, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 17. Velgerne skal kunne ta seg inn i valglokalene uten hjelp.

(2) Hvis det er særlige grunner til det, kan stemmingen legges til lokaler som velgerne ikke kan ta seg inn i uten hjelp. Valgstyret skal kunngjøre hvilke valglokaler dette gjelder.

§ 6-8 *Rett til veiledning og assistanse*

(1) Velgere har rett til veiledning om hvordan de stemmer.

(2) En velger som på grunn av funksjonsnedsettelse ikke kan stemme alene, kan etter eget ønske få hjelp av en valgmedarbeider eller en annen person som velgeren peker ut. Personer som gjennom slik hjelp får kjennskap til hvordan velgeren har stemt, har taushetsplikt om dette. En valgmedarbeider skal gjøre velgerens hjelper oppmerksom på denne taushetsplikten.

(3) Hvis en valgmedarbeider mener at velgeren ikke oppfyller kravene til å motta hjelp etter andre ledd, avgjør lederen eller nestlederen i valglokalet om velgeren oppfyller kravene.

§ 6-9 *Hemmelig stemming*

(1) Velgeren skal avskjermet og usett velge stemmeseddel, gjøre eventuelle endringer og brette sammen stemmeseddelen, slik at det ikke er synlig hva velgeren har stemt.

(2) Stemmesedlene skal plasseres slik at det ikke er synlig for uvedkommende hvilken stemmeseddel velgeren tar.

§ 6-10 *Adgang til å gi personstemmer*

(1) Ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg kan velgerne gi kandidater på stemmeseddelen personstemmer ved å sette kryss i ruten ved kandidatens navn.

(2) Ved kommunestyrevalg kan velgerne i tillegg gi personstemmer til kandidater på andre valglistene ved å føre kandidatnavnene opp på stemmeseddelen (slen-

gerstemmer). Slike personstemmer kan gis til inntil så mange kandidater som tilsvarer 1/4 av det antallet medlemmer som skal velges til kommunestyret. Velgerne kan likevel alltid gi personstemme til minst fem kandidater fra andre lister. Når en velger gir personstemme til en kandidat på en annen liste, overføres én listestemme til den listen som denne kandidaten står oppført på.

(3) Andre endringer på stemmeseddelen teller ikke med ved valgoppgjøret.

§ 6-11 *Legitimasjon*

(1) Velgere skal vise legitimasjon.

(2) Hvis en velger ikke kan vise legitimasjon, men er kjent for stemmemottakeren, kan stemmemottakeren i stedet bekrefte velgerens identitet.

(3) En ansatt som viser legitimasjon, kan bekrefte identiteten til velgere som er beboere eller pasienter på helse- og omsorgsinstitusjoner eller velgere som er innsatte i fengsler.

§ 6-12 *Stemming utenfor valglokalet*

Hvis en velger ikke kan ta seg inn i valglokalet, skal to valgmedarbeidere ta imot velgerens stemme rett utenfor valglokalet. Velgeren skal kunne stemme usett.

§ 6-13 *Oppbevaring og transport av valgmateriell*

Valgstyret skal sørge for at valgmateriellet oppbevares og transporteres på sikker måte.

§ 6-14 *Forskrift*

Departementet kan gi forskrift om

- kunngjøring av tid og sted for stemming
- universell utforming av valglokaler og valgutstyr
- kunngjøring etter § 6-7 andre ledd andre punktum
- organiseringen og gjennomføringen av stemmingen
- forsendelse av forhåndsstemmer
- oppbevaring, transport og overlevering av valgmateriell
- krav til brevstemming
- krav til legitimasjon.

Kapittel 7. Forhåndsstemming innenlands

§ 7-1 *Når velgerne kan forhåndsstemme*

(1) Velgere kan forhåndsstemme innenlands fra 10. august til og med fredagen før valgdagen. Valgstyret bestemmer selv åpningstidene for valglokalene. Velgere som har møtt frem før stengetid, skal få stemme.

(2) Velgere som ikke kan stemme etter første ledd, kan forhåndsstemme fra 1. juli og frem til den ordinære forhåndsstemmingen starter 10. august (tidligstem-

ming). Velgerne skal henvende seg til kommunen og be om å få stemme.

(3) Velgere på Svalbard og Jan Mayen kan forhåndsstemme fra 1. juli til og med nest siste fredag før valgdagen.

§ 7-2 *Hvor velgerne kan forhåndsstemme*

(1) Velgerne kan forhåndsstemme i alle kommuner.

(2) Valgstyret bestemmer selv hvor velgerne kan forhåndsstemme. Valglokalene skal være egnet for stemming.

(3) Velgere som er beboere eller pasienter på helse- og omsorgsinstitusjoner, eller innsatte i fengsler, skal kunne forhåndsstemme der.

(4) Velgere som på grunn av sykdom eller uførhet ikke kan forhåndsstemme på de stedene valgstyret har bestemt at det skal være forhåndsstemming, kan etter søknad forhåndsstemme der de oppholder seg. Slike søknader må være kommet inn til kommunen innen klokken 12 torsdag før valgdagen. Dette leddet gjelder ikke velgere på Svalbard og Jan Mayen.

(5) Sysselmesteren bestemmer hvor på Svalbard velgerne kan forhåndsstemme.

(6) Departementet bestemmer hvor på Jan Mayen velgerne kan forhåndsstemme.

§ 7-3 *Hvem som oppnevner stemmemottakere på Svalbard og Jan Mayen*

(1) Sysselmesteren oppnevner stemmemottakere på Svalbard.

(2) Departementet oppnevner stemmemottakere på Jan Mayen.

§ 7-4 *Elektronisk manntall*

Kommunen skal bruke et elektronisk manntall ved forhåndsstemmingen.

§ 7-5 *Hvordan velgerne kan forhåndsstemme i egen kommune*

(1) Hvis en velger som forhåndsstemmer er manntallsført i kommunen, skal stemmemottakeren stemple stemmeseddelen og sette kryss ved velgerens navn. Velgeren skal legge stemmeseddelen i en urne.

(2) Hvis stemmemottakeren ikke kan sette kryss ved velgerens navn i manntallet, skal stemmemottakeren stemple stemmeseddelen før velgeren legger den i en stemmeseddelkonvolutt og limer konvoluttet igjen. Stemmemottakeren skal legge stemmeseddelkonvoluttet sammen med informasjon om velgerens identitet i en omslagskonvolutt og lime omslagskonvoluttet igjen. Velgeren skal legge omslagskonvoluttet i en urne.

(3) Hvis stemmemottakeren på grunn av manglende forbindelse med det elektroniske manntallet ikke

kan sette kryss ved velgerens navn i manntallet, skal stemmemottakeren stemple stemmeseddelen før velgeren legger den i en stemmeseddelkonvolutt og limer konvoluttet igjen. Stemmemottakeren skal legge stemmeseddelkonvoluttet sammen med informasjon om velgerens identitet i en beredskapskonvolutt og lime konvoluttet igjen. Velgeren skal legge beredskapskonvoluttet i en urne.

(4) Valgstyret kan selv i særlige tilfeller bestemme at det ved enkelte forhåndsstemmemottak skal brukes stemmeseddelkonvolutt og omslagskonvolutt istedenfor at stemmeseddelen legges rett i en urne. Stemmingen foregår da i samsvar med andre ledd.

§ 7-6 *Hvordan velgerne kan forhåndsstemme utenfor egen kommune*

Hvis en velger som forhåndsstemmer, ikke er innført i manntallet i kommunen, skal velgeren bruke stemmeseddelkonvolutt. Etter at stemmeseddelen er stemplet, skal velgeren legge den i en stemmeseddelkonvolutt og lime konvoluttet igjen. Stemmemottakeren skal legge stemmeseddelkonvoluttet sammen med informasjon om velgerens identitet i en omslagskonvolutt og lime omslagskonvoluttet igjen. Velgeren skal legge omslagskonvoluttet i en urne.

§ 7-7 *Hvordan velgerne kan forhåndsstemme på Svalbard og Jan Mayen*

En velger som forhåndsstemmer på Svalbard eller Jan Mayen, skal legge stemmeseddelen i en stemmeseddelkonvolutt og lime den igjen. Stemmemottakeren skal legge stemmeseddelkonvoluttet i en omslagskonvolutt, lime omslagskonvoluttet igjen og deretter påføre omslagskonvoluttet

- valgstyrets navn og adresse
- velgerens navn og fødselsnummer
- velgerens folkeregistrerte adresse 30. juni i valgåret, eventuelt siste adresse i Norge hvis velgeren har meldt flytting til utlandet
- tid og sted for stemmingen.

§ 7-8 *Hvordan velgerne kan forhåndsstemme før den ordinære forhåndsstemmingen (tidligstemming)*

Ved tidligstemming etter § 7-1 andre ledd skal stemmemottakeren stemple stemmeseddelen før velgeren legger den i en stemmeseddelkonvolutt og limer konvoluttet igjen. Stemmemottakeren skal legge stemmeseddelkonvoluttet sammen med informasjon om velgerens identitet i en omslagskonvolutt og lime omslagskonvoluttet igjen. Velgeren skal legge omslagskonvoluttet i en urne.

Kapittel 8. Forhåndsstemming i utlandet

§ 8-1 Når velgerne kan forhåndsstemme

Velgere i utlandet kan forhåndsstemme i perioden fra 1. juli til og med nest siste fredag før valgdagen.

§ 8-2 Hvem som kan motta forhåndsstemmer

(1) Utsendte utenriktjenesteansatte ved norske utenriksstasjoner, unntatt ved honorære utenriksstasjoner, er stemmemottakere i utlandet. Utenriksdepartementet kan oppnevne stemmemottakere ved honorære norske utenriksstasjoner. Stasjonssjefen kan oppnevne én eller flere av stasjonens lokalt ansatte til stemmemottakere.

(2) Departementet oppnevner stemmemottakere på øvrige steder i utlandet.

§ 8-3 Hvor velgerne kan forhåndsstemme

(1) Velgere i utlandet kan forhåndsstemme ved norske utenriksstasjoner. De kan bare stemme ved honorære norske utenriksstasjoner hvis Utenriksdepartementet har oppnevnt stemmemottakere der. Stasjonssjefen kan bestemme at velgerne kan forhåndsstemme utenfor stasjonens område.

(2) Departementet bestemmer hvor velgerne ellers kan stemme i utlandet.

§ 8-4 Hvordan velgerne kan forhåndsstemme

(1) §§ 6-6 første ledd, 6-8, 6-9, 6-10, 6-11 og 6-13 gjelder tilsvarende.

(2) Velgeren skal legge stemmeseddelen i en stemmeseddelkonvolutt og lime den igjen. Stemmemottakeren skal legge stemmeseddelkonvolutten i en omslagskonvolutt, lime omslagskonvolutten igjen og deretter påføre omslagskonvolutten

- a. valgstyrets navn og adresse
- b. velgerens navn og fødselsnummer
- c. velgerens folkeregistrerte adresse i Norge 30. juni i valgåret, eventuelt siste adresse hvis velgeren har meldt flytting til utlandet
- d. tid og sted for stemmingen.

§ 8-5 Brevstemming

(1) Velgere som oppholder seg i utlandet, og som ikke har mulighet til å oppsøke en stemmemottaker, kan stemme ved brev uten at en stemmemottaker er til stede.

(2) Velgerne er ansvarlige for å forhåndsstemme så tidlig at stemmene kommer inn til valgstyret innen klokken 17 dagen etter valgdagen.

Kapittel 9. Stemming på valgtinget

§ 9-1 Når velgerne kan stemme

(1) Stortingsvalg skal holdes i alle kommuner på den samme mandagen i september måned i det siste året av hver stortingsperiode.

(2) Fylkestingsvalg og kommunestyrevalg skal holdes i alle kommuner på den samme mandagen i september måned hvert fjerde år. Valgene holdes i det andre året av hver stortingsperiode.

(3) Kongen i statsråd fastsetter valgdagen etter første og andre ledd.

(4) Kommunestyret kan selv bestemme at det på ett eller flere steder i kommunen skal holdes valg også søndagen før valgdagen. Denne søndagen og valgdagen utgjør til sammen valgtinget. Hvis kommunen skal ha søndagsvalg, skal valgstyret orientere Valgdirektoratet om dette senest 31. mai i valgåret.

(5) Valgstyret bestemmer selv når valglokalene skal åpnes og stenges. Kommunestyret kan selv, med tilslutning fra minst 1/3 av medlemmene, bestemme å holde valglokalene åpne lenger enn det valgstyret har vedtatt.

(6) På valgdagen stenges valglokalene senest klokken 21. Velgere som har møtt frem før stengetid, skal få stemme.

§ 9-2 Stemmekretser

Kommunestyret avgjør hvordan kommunen skal deles inn i stemmekretser. Myndigheten kan delegeres til valgstyret. Valgstyret skal senest 31. mars i valgåret orientere sentral matrikelmyndighet om endringer i stemmekretsinnndelingen.

§ 9-3 Hvor velgerne kan stemme

(1) På valgtinget kan velgerne stemme bare i den kommunen der de er eller skal manntallsføres.

(2) Valgstyret bestemmer selv hvor velgerne kan stemme. Det skal være ett valglokale for hver stemmekrets.

(3) Valgstyret kan opprette ekstra valglokaler for en stemmekrets hvis det er nødvendig for å sikre at velgerne får mulighet til å stemme.

(4) Valglokalene skal være egnet for stemming.

§ 9-4 Bruk av elektronisk manntall eller papirmanntall

Valgstyret kan selv velge om kommunen skal bruke et elektronisk manntall eller et papirmanntall på valgtinget. Valgstyret skal senest 31. mai i valgåret orientere Valgdirektoratet om hvilken type manntall kommunen skal bruke.

§ 9-5 *Hvordan velgerne kan stemme i valglokaler med elektronisk manntall*

(1) Hvis velgeren er innført i manntallet til kommunen, skal stemmemottakeren stemple stemmeseddelen og sette kryss ved velgerens navn. Velgeren skal legge stemmeseddelen i en urne.

(2) Hvis stemmemottakeren ikke kan sette kryss ved velgerens navn i manntallet, skal stemmemottakeren stemple stemmeseddelen før velgeren legger den i en stemmeseddelkonvolutt og limer konvolutten igjen. Stemmemottakeren skal legge stemmeseddelkonvolutten sammen med informasjon om velgerens identitet i en omslagskonvolutt og lime omslagskonvolutten igjen. Velgeren skal legge omslagskonvolutten i en urne.

(3) Hvis stemmemottakeren på grunn av manglende forbindelse med det elektroniske manntallet ikke kan sette kryss ved velgerens navn i manntallet, skal stemmemottakeren stemple stemmeseddelen før velgeren legger den i en stemmeseddelkonvolutt og limer konvolutten igjen. Stemmemottakeren skal legge stemmeseddelkonvolutten sammen med informasjon om velgerens identitet i en beredskapskonvolutt og lime konvolutten igjen. Velgeren skal legge beredskapskonvolutten i en urne. I kommuner med todagersvalg skal eventuelle beredskapsstemmer som er mottatt på søndag, behandles og krysses av i det elektroniske manntallet før valglokalene åpnes på mandag.

§ 9-6 *Hvordan velgerne kan stemme i valglokaler med papirmanntall*

(1) Hvis velgeren er innført i manntallet til stemmekretsen, skal stemmemottakeren stemple stemmeseddelen og sette kryss ved velgerens navn. Velgeren skal legge stemmeseddelen i en urne.

(2) Hvis stemmemottakeren ikke kan sette kryss ved velgerens navn i manntallet, skal stemmemottakeren stemple stemmeseddelen før velgeren legger den i en stemmeseddelkonvolutt og limer konvolutten igjen. Stemmemottakeren skal legge stemmeseddelkonvolutten sammen med informasjon om velgerens identitet i en omslagskonvolutt og lime omslagskonvolutten igjen. Velgeren skal legge omslagskonvolutten i en urne.

Kapittel 10. Godkjenning av stemmegivninger og stemmesedler, opptelling og protokollering m.m.

§ 10-1 *Godkjenning av stemmegivninger hvis stemmeseddelen er lagt i en urne uten bruk av stemmeseddelkonvolutt*

Hvis stemmeseddelen er lagt i en urne uten bruk av stemmeseddelkonvolutt, er stemmegivningen godkjent når stemmemottakeren har krysset av ved velgerens navn i manntallet.

§ 10-2 *Godkjenning av stemmegivninger hvis stemmeseddelen er lagt i en stemmeseddelkonvolutt*

(1) Hvis stemmeseddelen er lagt i en stemmeseddelkonvolutt, skal stemmegivningen godkjennes av valgstyret, som krysser av ved velgerens navn i manntallet, hvis følgende vilkår er oppfylt:

- a. Velgeren er manntallsført i kommunen.
- b. Det kan fastslås hvem velgeren er.
- c. Stemmegivningen er levert et sted der velgerne kan stemme.
- d. Det er ikke sannsynlighetsovervekt for at omslagskonvolutten er åpnet.
- e. Velgeren har ikke tidligere fått godkjent en stemmegivning.
- f. Stemmegivningen har kommet inn til valgstyret etter at forhåndsstemmingen har startet og innen klokken 17 dagen etter valgdagen.

(2) Første ledd bokstav c gjelder ikke ved brevstemming.

(3) Velgerens stemmegivning er godkjent når velgeren er krysset av i manntallet.

(4) Forhåndsstemmegivninger skal godkjennes før valgtinget så langt det er mulig.

§ 10-3 *Godkjenning av stemmesedler*

- (1) En stemmeseddel skal godkjennes hvis
- a. den har offentlig stempel
  - b. det fremgår hvilket valg den gjelder
  - c. det fremgår hvilket parti eller hvilken gruppe velgeren har stemt på
  - d. partiet eller gruppen stiller liste i valgdistriktet.

(2) En blank stemmeseddel skal godkjennes hvis vilkårene i første ledd bokstav a og b er oppfylt.

(3) En stemmeseddel for et annet valgdistrikt kan godkjennes bare hvis den gjelder et registrert politisk parti eller er blank.

(4) Hvis en trykt stemmeseddel avviker fra valglisten, skal den regnes som likelydende med valglisten. Hvis kandidatlisten på en trykt stemmeseddel avviker fra den på valglisten, skal valgmyndighetene se bort fra velgerens personstemmer.

§ 10-4 *Hvem som har ansvaret for godkjenning av stemmesedler som er lagt i stemmeseddelkonvolutt, og av stemmesedler som det er tvil om skal godkjennes*

Valgstyret avgjør om stemmesedler fra godkjente stemmegivninger der stemmeseddelen er lagt i stemmeseddelkonvolutt, skal godkjennes. Valgstyret avgjør også om tvilsomme stemmesedler som er lagt til side, skal godkjennes.

§ 10-5 Prinsipper for opptelling av stemmesedler

(1) Alle stemmesedler skal telles to ganger i kommunen.

(2) Stemmesedler som er avgitt på forhånd, og stemmesedler som er avgitt på valgtinget, skal telles hver for seg.

(3) Distriktsvalgstyret, fylkesvalgstyret og valgstyret bestemmer selv hvor stemmesedlene skal telles opp hvis ikke annet er fastsatt i loven her.

(4) Opptellingen skal være offentlig.

§ 10-6 Hvem som ikke kan delta i opptellingen

(1) Personer som er oppført på en valgliste ved stortingsvalget eller fylkestingsvalget, kan ikke delta i opptellingen i valgdistriktet eller i en av kommunene i valgdistriktet.

(2) Personer som er oppført på en valgliste ved kommunestyrevalget, kan ikke delta i opptellingen i kommunen.

§ 10-7 Hvem som har ansvaret for den første opptellingen

(1) Valgstyret har ansvaret for den første opptellingen av stemmesedler som er avgitt på forhånd.

(2) Lederen i valglokalet har ansvaret for den første opptellingen av stemmesedler som er avgitt på valgtinget.

(3) Valgstyret har ansvaret for den første opptellingen av stemmesedler som er avgitt i stemmeseddelkonvolutt, og for tvilsomme stemmesedler som er lagt til side.

§ 10-8 Gjennomføring av første opptelling

(1) Den første opptellingen av stemmesedler skal skje manuelt.

(2) Forhåndsstemmer avlagt i egen kommune skal telles opp for hvert enkelt valglokale. Dette gjelder bare hvis det er mottatt minst 60 forhåndsstemmer i valglokalet.

(3) På valgtinget skal stemmesedler som er lagt i en urne uten bruk av stemmeseddelkonvolutt, telles opp i valglokalet hvis den delen av manntallet opptellingen gjelder, inneholder minst 100 navn. Det skal ikke foretas særskilt opptelling av stemmesedler som er avgitt i ekstra valglokaler. Disse skal telles sammen med stemmesedlene som er avgitt i det ordinære valglokalet i stemmekretsen.

(4) Den første opptellingen av stemmesedler som er avgitt på forhånd, skal starte senest fire timer før det siste valglokalet i kommunen stenges. Opptellingen kan tidligst starte dagen før valgdagen, og bare hvis det har kommet inn minst 60 forhåndsstemmegivninger. Har det ikke kommet inn minst 60 forhåndsstemmegivnin-

ger, skal opptellingen starte så snart samtlige forhåndsstemmegivninger er godkjent.

(5) Før den første opptellingen starter, skal 30 forhåndsstemmegivninger legges til side og blandes sammen med forhåndsstemmegivninger som kommer inn etter at opptellingen har begynt.

(6) Den første opptellingen av stemmesedler som er avgitt på valgtinget, skal starte så snart som mulig etter at stemmingen på valgtinget er avsluttet.

(7) Resultatet av den første opptellingen skal kunngjøres.

§ 10-9 Overlevering av materiell til valgstyret fra valglokalet på valgtinget

(1) Lederen i valglokalet skal sørge for at valgstyret så snart som mulig får:

- a. godkjente stemmesedler
- b. stemmegivninger og stemmesedler som er lagt til side
- c. kopi av protokollen for valgtinget.

(2) Materiellet skal pakkes i god orden i forsvarlig forseglet emballasje og leveres av lederen og nestlederen i valglokalet.

§ 10-10 Hvem som har ansvaret for den andre opptellingen

Valgstyret har ansvaret for den andre opptellingen av stemmesedler.

§ 10-11 Gjennomføring av andre opptelling

(1) I den andre opptellingen skal stemmesedlene fra den første opptellingen telles på nytt.

(2) Valgstyret bestemmer selv om den andre opptellingen skal skje manuelt eller maskinelt.

(3) Den andre opptellingen av stemmesedler som er avgitt på forhånd, skal starte etter at den første opptellingen er avsluttet.

(4) Den andre opptellingen av stemmesedler som er avgitt på valgtinget, skal starte så snart som mulig etter at stemmesedlene har kommet inn til valgstyret.

(5) Resultatet av den andre opptellingen skal kunngjøres.

§ 10-12 Kontroll ved den andre opptellingen og registrering av personstemmer

(1) Ved kommunestyrevalg skal valgstyret i den andre opptellingen kontrollere gjennomføringen av valget i kommunen og registrere personstemmer som velgerne har gitt på stemmesedlene.

(2) Ved stortingsvalg i Oslo valgdistrikt skal valgstyret i den andre opptellingen kontrollere gjennomføringen av valget i valgdistriktet.

§ 10-13 *Oversending av materiell til distriktsvalgstyret og fylkesvalgstyret*

(1) Ved stortingsvalg og fylkestingsvalg skal valgstyret så snart som mulig sende følgende materiell til henholdsvis distriktsvalgstyret og fylkesvalgstyret:

- a. godkjente stemmesedler
- b. stemmegivninger og stemmesedler som valgstyret har forkastet
- c. kopier av protokollen for valgtinget og valgstyrets protokoll
- d. kopier av innkomne klager.

(2) Hvis kommunen har brukt papirmanntall på valgtinget, skal valgstyret også sende med en kopi av papirmanntallet.

(3) Materiellet skal pakkes i god orden i forsvarlig forseglet emballasje og sendes på hurtigst mulige sikre måte.

§ 10-14 *Opptelling, registrering av personstemmer og kontroll av valg gjennomføringen*

(1) Ved stortingsvalg skal distriktsvalgstyret telle opp alle stemmesedlene fra alle kommunene i valgdistriktet.

(2) Ved fylkestingsvalg skal fylkesvalgstyret telle opp alle stemmesedlene fra alle kommunene i fylket.

(3) Distriktsvalgstyret og fylkesvalgstyret bestemmer selv om stemmesedlene skal telles manuelt eller maskinelt.

(4) Ved opptellingen av stemmesedlene skal fylkesvalgstyret også registrere personstemmer som velgerne har gitt på stemmesedlene.

(5) Distriktsvalgstyret og fylkesvalgstyret skal kontrollere gjennomføringen av valget i valgdistriktet eller fylket på grunnlag av det oversendte materiellet. Hvis distriktsvalgstyret eller fylkesvalgstyret finner feil i opptellingen eller feil ved avgjørelser om å forkaste stemmegivninger eller godkjenne eller forkaste stemmesedler, skal feilene rettes.

§ 10-15 *Protokoll*

(1) Lederen i hvert valglokale på valgtinget skal sørge for at det føres protokoll over gjennomføringen av valget i valglokalet.

(2) Valgstyret skal føre protokoll over forberedelsene og gjennomføringen av valget i kommunen. Ved kommunestyrevalg skal valgstyret føre protokoll over valgoppgjøret. Ved stortingsvalg skal valgstyret i Oslo kommune føre protokoll over valgoppgjøret.

(3) Ved stortingsvalg skal distriktsvalgstyret føre protokoll over sin opptelling og kontroll med gjennomføringen av stortingsvalget i kommunene. Distriktsvalgstyret skal også føre protokoll over valgoppgjøret.

(4) Ved fylkestingsvalg skal fylkesvalgstyret føre protokoll over sin opptelling og kontroll med gjennomføringen av fylkestingsvalget i kommunene. Fylkesvalgstyret skal også føre protokoll over valgoppgjøret.

§ 10-16 *Forskrift*

Departementet kan gi forskrift om

- a. godkjenning av stemmegivninger og stemmesedler
- b. opptelling av stemmesedler
- c. protokollering av valg
- d. pakking, oppbevaring, transport og overlevering av valgmateriell
- e. kunngjøring av valgresultater.

Kapittel 11. Mandatfordeling og kåring av representanter ved stortingsvalg

§ 11-1 *Valgdistriktene ved stortingsvalg*

Ved valg til Stortinget velges representanter med varerepresentanter fra følgende 19 valgdistrikter:

- a. Østfold valgdistrikt, som består av kommunene Aremark, Fredrikstad, Halden, Hvaler, Indre Østfold, Marker, Moss, Rakkestad, Råde, Sarpsborg, Skiptvet og Våler (Østfold)
- b. Akershus valgdistrikt, som består av kommunene Asker, Aurskog-Høland, Bærum, Eidsvoll, Enebakk, Frogn, Gjerdrum, Hurdal, Jevnaker, Lillestrøm, Lunner, Lørenskog, Nannestad, Nes, Nesodden, Nitte-dal, Nordre Follo, Rælingen, Ullensaker, Vestby og Ås
- c. Oslo valgdistrikt, som består av Oslo kommune
- d. Hedmark valgdistrikt, som består av kommunene Alvdal, Eidskog, Elverum, Engerdal, Folldal, Grue, Hamar, Kongsvinger, Løten, Nord-Odal, Os, Rendalen, Ringsaker, Stange, Stor-Elvdal, Sør-Odal, Tolga, Trysil, Tynset, Våler (Innlandet), Åmot og Åsnes
- e. Oppland valgdistrikt, som består av kommunene Dovre, Etnedal, Gausdal, Gjøvik, Gran, Lesja, Lillehammer, Lom, Nord-Aurdal, Nord-Fron, Nordre Land, Ringeby, Sel, Skjåk, Søndre Land, Sør-Aurdal, Sør-Fron, Vang, Vestre Slidre, Vestre Toten, Vågå, Østre Toten, Øyer og Øystre Slidre
- f. Buskerud valgdistrikt, som består av kommunene Drammen, Flesberg, Flå, Gol, Hemsedal, Hol, Hole, Kongsberg, Krødsherad, Lier, Modum, Nesbyen, Nore og Uvdal, Ringerike, Rollag, Sigdal, Øvre Eiker og Ål
- g. Vestfold valgdistrikt, som består av kommunene Færder, Holmestrand, Horten, Larvik, Sandefjord og Tønsberg
- h. Telemark valgdistrikt, som består av kommunene Bamble, Drangedal, Fyresdal, Hjartdal, Kragerø, Kvite-seid, Midt-Telemark, Nissedal, Nome, Notodden,

- Porsgrunn, Seljord, Siljan, Skien, Tinn, Tokke og Vinje
- i. Aust-Agder valgdistrikt, som består av kommunene Arendal, Birkenes, Bygland, Bykle, Evje og Hornnes, Froland, Gjerstad, Grimstad, Iveland, Lillesand, Risør, Tvedestrand, Valle, Vegårshei og Åmli
  - j. Vest-Agder valgdistrikt, som består av kommunene Farsund, Flekkefjord, Hægebostad, Kristiansand, Kvinesdal, Lindesnes, Lyngdal, Sirdal, Vennesla og Åseral
  - k. Rogaland valgdistrikt, som består av kommunene Bjerkreim, Bokn, Eigersund, Gjesdal, Haugesund, Hjelmeland, Hå, Karmøy, Klepp, Kvitsøy, Lund, Randaberg, Sandnes, Sauda, Sokndal, Sola, Stavanger, Strand, Suldal, Time, Tysvær, Utsira og Vindafjord
  - l. Hordaland valgdistrikt, som består av kommunene Alver, Askøy, Austevoll, Austrheim, Bergen, Bjørnafjorden, Bømlo, Eidfjord, Etne, Fedje, Fitjar, Kvam, Kvinnherad, Masfjorden, Modalen, Osterøy, Samnanger, Stord, Sveio, Tysnes, Ullensvang, Ulvik, Vaksdal, Voss og Øygarden
  - m. Sogn og Fjordane valgdistrikt, som består av kommunene Askvoll, Aurland, Bremanger, Fjaler, Gloppen, Gulen, Hyllestad, Høyanger, Kinn, Luster, Lærdal, Sogndal, Solund, Stad, Stryn, Sunnfjord, Vik og Årdal
  - n. Møre og Romsdal valgdistrikt, som består av kommunene Aukra, Aure, Averøy, Fjord, Giske, Gjemnes, Haram, Hareid, Herøy (Møre og Romsdal), Hustadvika, Kristiansund, Molde, Rauma, Sande, Smøla, Stranda, Sula, Sunndal, Surnadal, Sykkylven, Tingvoll, Ulstein, Vanylven, Vestnes, Volda, Ørsta og Ålesund
  - o. Sør-Trøndelag valgdistrikt, som består av kommunene Frøya, Heim, Hitra, Holtålen, Indre Fosen, Malvik, Melhus, Midtre Gauldal, Oppdal, Orkland, Osen, Rennebu, Rindal, Røros, Selbu, Skaun, Trondheim, Tydal, Ørland og Åfjord
  - p. Nord-Trøndelag valgdistrikt, som består av kommunene Flatanger, Frosta, Grong, Høylandet, Inderøy, Leka, Levanger, Lierne, Meråker, Namsos, Namsskogan, Nærøysund, Overhalla, Røyrvik, Snåsa, Steinkjer, Stjørdal og Verdal
  - q. Nordland valgdistrikt, som består av kommunene Alstahaug, Andøy, Beiarn, Bindal, Bodø, Brønnøy, Bø, Dønna, Evenes, Fauske, Flakstad, Gildeskål, Grane, Hadsel, Hamarøy, Hattfjelldal, Hemnes, Herøy (Nordland), Leirfjord, Lurøy, Lødingen, Meløy, Moskenes, Narvik, Nesna, Rana, Rødøy, Røst, Saltdal, Sortland, Steigen, Sømna, Sørfold, Træna, Vefsn, Vega, Vestvågøy, Vevelstad, Værøy, Vågan og Øksnes
  - r. Troms valgdistrikt, som består av kommunene Balsfjord, Bardu, Dyrøy, Gratangen, Harstad, Ibestad, Karlsøy, Kvæfjord, Kvænangen, Kåfjord, Lavangen, Lyngen, Målselv, Nordreisa, Salangen, Senja, Skjervøy, Storfjord, Sørreisa, Tjeldsund og Tromsø
  - s. Finnmark valgdistrikt, som består av kommunene Alta, Berlevåg, Båtsfjord, Gamvik, Hammerfest, Hasvik, Karasjok, Kautokeino, Lebesby, Loppa, Måsøy, Nesseby, Nordkapp, Porsanger, Sør-Varanger, Tana, Vadsø og Vardø.
- § 11-2 *Antallet stortingsrepresentanter*
- (1) Det skal velges 169 representanter til Stortinget.
  - (2) Fra hvert valgdistrikt velges én representant gjennom utjevningsmandatorordningen. De øvrige representantene velges direkte i valgdistriktene.
- § 11-3 *Antallet stortingsmandater fra hvert valgdistrikt*
- (1) Stortingsmandatene skal fordeles mellom valgdistriktene før hvert stortingsvalg. Alle valgdistriktene skal ha minst fire mandater.
  - (2) Stortingsmandatene skal fordeles mellom valgdistriktene på grunnlag av valgdistriktenes innbyggertall og areal ved det nest siste årsskiftet før stortingsvalget. Det skal beregnes et fordelingstall ved at antallet innbyggere adderes med antallet kvadratkilometer i valgdistriktet. I beregningen gir hver innbygger 1 poeng og hver kvadratkilometer 1,8 poeng.
  - (3) Ved fordelingen skal Sainte-Laguës metode brukes med 1 som det første delingstallet. Fordelingstallet til hvert valgdistrikt skal deles med 1–3–5–7 osv. Valgdistriktet som har den største kvotienten, skal få det første mandatet. Valgdistriktet som har den nest største kvotienten, skal få det neste mandatet, osv.
  - (4) Hvis flere valgdistrikter har samme kvotient, går mandatet til valgdistriktet med det høyeste innbyggertallet. Har valgdistriktene også samme innbyggertall, skal det avgjøres ved loddtrekning hvilket valgdistrikt som får mandatet.
  - (5) Et valgdistrikt som får færre enn fire mandater etter mandatfordelingen i andre, tredje og fjerde ledd, skal likevel ha fire mandater. Deretter skal mandatfordelingen gjøres på nytt uten valgdistriktet og valgdistriktets mandater.
  - (6) Departementet skal fordele mandatene mellom valgdistriktene, informere Stortinget om utfallet og kunngjøre fordelingen.
- § 11-4 *Fordelingen av de direktevalgte mandatene ved stortingsvalg*
- (1) Distriktsvalgstyret skal fordele valgdistriktets direktevalgte mandater mellom listene.

(2) Mandatene skal fordeles på grunnlag av listenes stemmetall i valgdistriktet. Ved fordelingen skal Sainte-Laguës metode brukes med 1,4 som det første delings-tallet. Dette innebærer at antallet stemmer som hver liste har fått, deles på 1,4–3–5–7 osv. Antallet stemmer skal deles så mange ganger som det er mandater i valgdistriktet. Listen som har den største kvotienten, får det første mandatet. Listen som har den nest største kvotienten, får det neste mandatet, osv.

(3) Hvis flere lister har samme kvotient, går mandatet til den listen som har fått flest stemmer. Har listene også fått samme antall stemmer, skal det avgjøres ved loddtrekning hvilken liste som skal få mandatet.

§ 11-5 *Kåring av de direktevalgte representantene ved stortingsvalg*

(1) Når det er avgjort hvor mange direktevalgte mandater en liste skal ha, skal distriktsvalgstyret kåre de valgte representantene i den rekkefølgen de står oppført på valglisten. Det skal ses bort fra kandidater som ikke er valgbar.

(2) Så langt det er mulig, skal hver liste tildeles tre flere vararepresentanter enn den får representanter. Vararepresentantene skal kåres på samme måte som representantene.

§ 11-6 *Kunngjøring og oversendelse av protokoll ved stortingsvalg*

Distriktsvalgstyret skal kunngjøre protokollen etter § 10-15 tredje ledd så raskt som mulig etter valgoppgjøret og sende en kopi av protokollen til Stortinget.

§ 11-7 *Fordelingen av utjevningsmandatene mellom partiene ved stortingsvalg*

(1) Valgdirektoratet skal beregne hvor mange utjevningsmandater det enkelte parti skal ha, på grunnlag av distriktsvalgstyrenes valgoppgjør.

(2) Utjevningsmandatene skal fordeles mellom de registrerte politiske partiene som har stilt liste i alle valgdistriktene og har fått minst fire prosent av de godkjente og partifordelte stemmene i hele landet.

(3) Utjevningsmandatene skal fordeles på bakgrunn av en beregning der alle stortingsmandatene fordeles mellom partiene. Stemmer og mandater til lister som ikke oppfyller kravene i andre ledd, skal holdes utenfor. Beregningen skal ta utgangspunkt i partienes samlede stemmetall for hele landet og gjennomføres ved hjelp av Sainte-Laguës metode med 1,4 som det første delings-tallet.

(4) Resultatet av beregningen skal sammenliknes med antallet direktemandater som partiene har fått. Utjevningsmandater skal gå til de partiene som har fått

færre direktevalgte mandater enn det som følger av beregningen.

(5) Hvis et parti har fått flere direktemandater enn det som følger av den nasjonale fordelingen, skal det gjennomføres en ny nasjonal fordeling der partiets stemmer og mandater holdes utenfor.

§ 11-8 *Fordelingen av utjevningsmandatene mellom valgdistriktene ved stortingsvalg*

(1) Hvert valgdistrikt skal ha ett utjevningsmandat. Valgdirektoratet skal beregne i hvilke valgdistrikter partiene får utjevningsmandater.

(2) For hvert parti som skal få utjevningsmandat, skal det beregnes en vektet kvotient for hvert valgdistrikt. Den vektete kvotienten beregnes slik:

- Partiets stemmetall i valgdistriktet skal deles med et tall som er 1 større enn det dobbelte av antallet direktevalgte mandater partiet har fått i valgdistriktet.
- Disse kvotientene skal vektes ved at de deles på det gjennomsnittlige antallet stemmer per direktevalgte mandat i valgdistriktet.

(3) Det første utjevningsmandatet skal tildeles det partiet og det valgdistriktet som har den største vektete kvotienten. Det neste utjevningsmandatet skal tildeles det partiet og det valgdistriktet som har den nest største vektete kvotienten, osv. Hvis to kvotienter er like store, skal antallet stemmer i valgdistriktet være avgjørende. Hvis partiene også har fått like mange stemmer, skal rekkefølgen avgjøres ved loddtrekning.

(4) Beregningen skal fortsette inntil alle partier har fått det antallet utjevningsmandater de skal ha, og hvert valgdistrikt har fått ett utjevningsmandat.

§ 11-9 *Kunngjøring om beregningen av utjevningsmandatene ved stortingsvalg*

(1) Når det er avgjort hvilke partier som får utjevningsmandater, og i hvilke valgdistrikter partiene får sine utjevningsmandater, skal Valgdirektoratet gi distriktsvalgstyrene beskjed om det.

(2) Valgdirektoratet skal så raskt som mulig kunngjøre hvordan utjevningsmandatene er beregnet mellom partier og valgdistrikter og sende beregningen til Stortinget.

§ 11-10 *Kåring av utjevningsmandatene ved stortingsvalg*

(1) Distriktsvalgstyret skal kåre den representanten som får utjevningsmandatet i valgdistriktet etter reglene i § 11-5.

(2) Distriktsvalgstyret skal også kåre vararepresentanter i valgdistriktet for det partiet som skal ha utjevningsmandatet etter reglene i § 11-5.

(3) Distriktsvalgstyret skal se bort fra kandidater som allerede er valgt som direktevalgte representanter, eller som ikke er valgbare.

§ 11-11 *Informasjon til de valgte stortingsrepresentantene*

(1) Distriktsvalgstyret skal informere de valgte representantene og vararepresentantene om valget.

(2) Kandidater som har blitt valgt til representanter eller vararepresentanter for flere valgdistrikter, avgjør hvilket valg de skal motta. Kandidatene skal innen tre dager etter at de har mottatt informasjon om valget, gi distriktsvalgstyrene skriftlig melding om hvilket valg de mottar. Hvis en kandidat ikke gir slik melding, regnes valget som mottatt i det valgdistriktet der kandidaten har stemmerett. Har kandidaten ikke stemmerett i noen av valgdistriktene, regnes valget som mottatt i det valgdistriktet som kommer først i alfabetisk rekkefølge. Hvis det valget kandidaten har mottatt blir kjent ugyldig, kan han eller hun gi melding om å motta et annet valg.

§ 11-12 *Fullmakter til de valgte stortingsrepresentantene*

Distriktsvalgstyret skal utstede fullmakter til alle valgte stortingsrepresentanter og vararepresentanter fra valgdistriktet og sende fullmaktene til Stortinget.

Kapittel 12. Mandatfordeling og kåring av representanter ved fylkestingsvalg

§ 12-1 *Fordelingen av mandatene ved fylkestingsvalg*

(1) Fylkesvalgstyret skal foreta valgoppgjøret ved fylkestingsvalg.

(2) Mandatene skal fordeles på grunnlag av listenes stemmetall i fylket ved hjelp av Sainte-Laguës metode med 1,4 som det første delingstallet, jf. § 11-4.

§ 12-2 *Kåring av de valgte representantene ved fylkestingsvalg*

(1) Når det er avgjort hvor mange mandater en liste skal ha, kårer fylkesvalgstyret de valgte representantene. Det skal ses bort fra kandidater som ikke er valgbare.

(2) Kandidater som har fått personstemmer fra minst åtte prosent av listens velgere, skal kåres i rekkefølge etter antallet mottatte personstemmer. Har flere kandidater fått like mange personstemmer, skal de kåres etter deres rekkefølge på listen. Øvrige kandidater skal kåres etter deres rekkefølge på listen.

(3) Så langt det er mulig, skal hver liste tildeles tre flere vararepresentanter enn den får representanter. Vararepresentantene skal kåres på samme måte som representantene.

(4) Hvis en liste får flere mandater enn det er valgbare kandidater på listen, skal det overskytende antallet mandater fordeles mellom de øvrige listene etter § 12-1.

§ 12-3 *Informasjon til de valgte fylkestingsrepresentantene*

Fylkesvalgstyret skal informere de valgte representantene og vararepresentantene om valget.

§ 12-4 *Kunngjøring og oversendelse av protokoll ved fylkestingsvalg*

(1) Fylkesvalgstyret skal kunngjøre protokollen etter § 10-15 fjerde ledd så raskt som mulig etter valgoppjøret.

(2) Fylkesvalgstyret skal sende kopi av protokollen til fylkestinget. Med oversendelsen skal det følge en oversikt over innkomne klager og behandlingen av dem i fylkesvalgstyret og riksvvalgstyret.

Kapittel 13. Mandatfordeling og kåring av representanter ved kommunestyrevalg

§ 13-1 *Fordelingen av mandatene ved kommunestyrevalg*

(1) Valgstyret skal foreta valgoppgjøret ved kommunestyrevalg.

(2) Mandatene skal fordeles på bakgrunn av listenes listestemmetall i kommunen ved hjelp av Sainte-Laguës metode med 1,4 som det første delingstallet, jf. § 11-4.

(3) Hver stemme en liste har fått, skal telle like mange listestemmer som det skal velges medlemmer til kommunestyret. Tallet skal korrigeres for personstemmer som er gitt til kandidater på andre lister (slengerstemmer). En slengerstemme skal tilsvare en listestemme.

§ 13-2 *Kåring av de valgte representantene ved kommunestyrevalg*

(1) Når det er avgjort hvor mange mandater en liste skal ha, skal valgstyret kåre de valgte representantene. Det skal ses bort fra kandidater som ikke er valgbare.

(2) Kandidatene skal gis det antallet personstemmer de har fått fra velgerne. Kandidater som har fått stemmetillegg, skal i tillegg gis det antallet personstemmer som de har krav på etter § 5-3. Representantene for hver liste blir så kåret i rekkefølge etter antallet personstemmer de har fått. Hvis flere kandidater har fått like mange personstemmer, er rekkefølgen på listen avgjørende.

(3) Så langt det er mulig, skal hver liste tildeles tre flere vararepresentanter enn den får representanter. Vararepresentantene skal kåres på samme måte som representantene.

(4) Hvis en liste får flere mandater enn det er valg-
bare kandidater på listen, skal det overskytende antallet
mandater fordeles mellom de øvrige listene etter § 13-1.

§ 13-3 Informasjon til de valgte kommunestyrerepresentantene

Valgstyret skal informere de valgte representantene
og vararepresentantene om valget.

§ 13-4 Kunngjøring og oversendelse av protokoll ved kommunestyrevalg

(1) Valgstyret skal kunngjøre protokollen etter § 10-
15 andre ledd så raskt som mulig etter valgoppgjøret.

(2) Valgstyret skal sende en kopi av valgoppgjøret til
kommunestyret. Med oversendelsen skal det følge en
oversikt over innkomne klager og behandlingen av dem
i valgstyret og riksvalegstyret.

Kapittel 14. Flertallsvalg ved kommunestyrevalg

§ 14-1 Når det skal holdes flertallsvalg

(1) Kommunestyrevalget skal holdes som fler-
tallsvalg hvis ingen eller bare ett listeforslag er godkjent.

(2) Valgstyret skal kunngjøre at valget holdes som
flertallsvalg, og informere om hvilke regler som gjelder
for valget.

§ 14-2 Hvordan velgerne kan stemme

(1) Ved flertallsvalg skal velgerne bruke samme
stemmeseddel for å stemme på representanter og vara-
representanter.

(2) Stemmeseddelen kan inneholde høyst så mange
navn som det skal velges representanter til kommune-
styret, og like mange vararepresentanter.

(3) Et navn kan bare føres opp én gang på hver stem-
meseddel.

§ 14-3 Valgoppgjør ved flertallsvalg

(1) Ved valgoppgjøret skal stemmene på represen-
tanter telles først. Hvis det på stemmeseddelen ikke er
skilt mellom representanter og vararepresentanter, an-
ses de først oppførte som representanter i det tillatte an-
tallet, og de følgende som vararepresentanter i det tillat-
te antallet. Hvis stemmeseddelen inneholder flere navn
på representanter eller vararepresentanter enn det som
er tillatt, skal de navnene som står sist i rekkefølgen, ikke
regnes med.

(2) De som får flest representantstemmer, blir valgt
i det antallet som det skal velges representanter til kom-
munestyret.

(3) De som får flest stemmer når representantstem-
mer og vararepresentantstemmer telles under ett, blir
valgt til vararepresentanter i den rekkefølgen stemme-

tallet viser, og i det antallet som svarer til antallet repre-
sentanter.

(4) Hvis flere kandidater får like mange stemmer,
skal det avgjøres ved loddtrekning hvilken kandidat
som blir valgt.

Kapittel 15. Godkjenning av valg

§ 15-1 Godkjenning av stortingsvalget

(1) Det nyvalgte Stortinget avgjør om stortingsvalget
er gyldig. Stortinget skal kunngjøre vedtaket om gyldig-
heten av valget så raskt som mulig etter at vedtaket er
fattet.

(2) Stortinget skal sørge for at feil blir rettet så langt
det er mulig. Hvis retting av feil ikke er mulig, skal valget
kjennes ugyldig

- a. når bestemmelser i Grunnloven, lov eller forskrift
om hvordan valg skal forberedes og gjennomføres,
er brutt, og det er sannsynlighetsovervekt for at
dette har påvirket den samlede fordelingen av man-
datene mellom listene
- b. når det har skjedd en handling som oppfyller den
objektive gjerningsbeskrivelsen i straffeloven
§§ 151, 152, 153 eller 154, og det er sannsynlighets-
overvekt for at dette har påvirket den samlede for-
delingen av mandatene mellom listene
- c. når det er sannsynlighetsovervekt for at forhold
nevnt i bokstav a og b til sammen har påvirket den
samlede fordelingen av mandatene mellom listene.

(3) Valget kan bare kjennes ugyldig i de kommune-
ne der det er sannsynlighetsovervekt for at forholdene
nevnt i andre ledd har påvirket fordelingen av stemmer
til de ulike listene.

(4) Hvis Stortinget kjenner valget i én eller flere
kommuner ugyldig, skal det holdes omvalg i disse kom-
munene.

(5) Riksvalegstyrets vedtak i klagesaker skal være
kjent for Stortinget før Stortinget avgjør om valget er gyl-
dig. Hvis klagebehandlingen i riksvalegstyret ikke er av-
sluttet når Stortinget avgjør om valget er gyldig, kan
stortingsrepresentantenes fullmakter bare godkjennes
midlertidig.

§ 15-2 Godkjenning av fylkestingsvalget

(1) Det nyvalgte fylkestinget avgjør om fylkestings-
valget er gyldig. Fylkeskommunen skal kunngjøre ved-
taket om gyldigheten av valget så raskt som mulig etter
at vedtaket er fattet.

(2) Fylkestinget kan ikke fatte vedtak om hvorvidt
valget er gyldig før det er klart at ingen forhold ved valg-
et er påklaget, eller at riksvalegstyret etter ferdig klagebe-
handling ikke har fattet vedtak om at valget er ugyldig.

(3) Fylkestinget skal sørge for at feil blir rettet så langt det er mulig. Hvis retting av feil ikke er mulig, skal valget kjennes ugyldig

- a. når bestemmelser i lov eller forskrift om hvordan valg skal forberedes og gjennomføres, er brutt, og det er sannsynlighetsovervekt for at dette har påvirket fordelingen av mandatene mellom listene
- b. når det har skjedd en handling som oppfyller den objektive gjerningsbeskrivelsen i straffeloven §§ 151, 152, 153 eller 154, og det er sannsynlighetsovervekt for at dette har påvirket fordelingen av mandatene mellom listene
- c. når det er sannsynlighetsovervekt for at forhold nevnt i bokstav a og b til sammen har påvirket fordelingen av mandatene mellom listene.

(4) Fylkestinget kan ikke kjenne valget ugyldig på grunnlag av forhold som riksvalegstyret har forkastet som ugyldighetsgrunn.

(5) Valget kan kjennes ugyldig bare i de kommunene der det er sannsynlighetsovervekt for at forholdene nevnt i tredje ledd har påvirket fordelingen av stemmer til de ulike listene.

(6) Fylkeskommunen skal varsle riksvalegstyret hvis fylkestinget kjenner valget i én eller flere kommuner ugyldig.

§ 15-3 Godkjenning av kommunestyrevalget

(1) Det nyvalgte kommunestyret avgjør om kommunestyrevalget er gyldig. Kommunen skal kunngjøre vedtaket om gyldigheten av valget så raskt som mulig etter at vedtaket er fattet.

(2) Kommunestyret kan ikke fatte vedtak om hvorvidt valget er gyldig før det er klart at ingen forhold ved valget er påklaget, eller at riksvalegstyret etter ferdig klagebehandling ikke har fattet vedtak om at valget er ugyldig.

(3) Kommunestyret skal sørge for at feil blir rettet så langt det er mulig. Hvis retting av feil ikke er mulig, skal valget kjennes ugyldig når det foreligger forhold som nevnt i § 15-2 tredje ledd andre punktum.

(4) Kommunestyret kan ikke kjenne valget ugyldig på grunnlag av forhold som riksvalegstyret har forkastet som ugyldighetsgrunn.

(5) Kommunen skal varsle riksvalegstyret hvis kommunestyret kjenner valget ugyldig.

Kapittel 16. Klage

§ 16-1 Hva det kan klages på

Det kan klages på

- a. brudd på bestemmelsene i Grunnloven, lov og forskrift om hvordan valg skal forberedes og gjennomføres

- b. at det har skjedd en handling som oppfyller den objektive gjerningsbeskrivelsen i straffeloven §§ 151, 152, 153 eller 154
- c. departementets fordeling av stortingsmandatene på valgdistriktene
- d. distriktsvalgstyrets, fylkesvalgstyrets og valgstyrets valgoppgjør
- e. Valgdirektoratets beregning av utjevningsmandater på partier og valgdistrikter, og distriktsvalgstyrets kåring av representantene som får utjevningsmandater ved stortingsvalg
- f. Stortingets vedtak om hvorvidt stortingsvalget er gyldig
- g. fylkestingets vedtak om hvorvidt fylkestingsvalget er gyldig
- h. kommunestyrets vedtak om hvorvidt kommunestyrevalget er gyldig.

§ 16-2 Hvem som kan klage på feil ved forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalg m.m.

(1) Alle med stemmerett ved stortingsvalg kan klage på forhold nevnt i § 16-1 bokstav a til d i det valgdistriktet der de er manntallsført. De som ikke er manntallsført, kan klage hvis klagen gjelder stemmerett eller adgang til å stemme.

(2) De som har forhåndsstemt eller forsøkt å forhåndsstemme utenfor det valgdistriktet de er manntallsført i, kan klage på gjennomføringen av forhåndsstemningen i den kommunen der de forhåndsstemte eller forsøkte å forhåndsstemme.

(3) Alle som har stilt liste, kan klage på forhold nevnt i § 16-1 bokstav a til d i det valgdistriktet der de stilte liste. Tillitsutvalget har myndighet til å klage på vegne av listen.

(4) Registrerte politiske partier som ved stortingsvalg har stilt liste i alle landets valgdistrikter, kan klage på forhold nevnt i § 16-1 bokstav e.

(5) Registrerte politiske partier kan klage på distriktsvalgstyrets vedtak om å godkjenne et listeforslag hvis klagen er begrunnet med at eneretten til partinavnet er krenket.

§ 16-3 Hvem som kan klage på feil ved forberedelsen og gjennomføringen av fylkestingsvalg m.m.

(1) Alle med stemmerett ved fylkestingsvalg kan klage på forhold nevnt i § 16-1 bokstav a, b og d i det fylket der de er manntallsført. De som ikke er manntallsført, kan klage hvis klagen gjelder stemmerett eller adgang til å stemme.

(2) De som har forhåndsstemt eller forsøkt å forhåndsstemme utenfor det fylket de er manntallsført i, kan klage på gjennomføringen av forhåndsstemningen

i den kommunen der de forhåndsstemte eller forsøkte å forhåndsstemme.

(3) Alle som har stilt liste, kan klage på forhold nevnt i § 16-1 bokstav a, b og d i det fylket der de stilte liste. Tillitsutvalget har myndighet til å klage på vegne av listen.

(4) Registrerte politiske partier kan klage på fylkesvalgstyrets vedtak om å godkjenne et listeforslag hvis klagen er begrunnet med at eneretten til partinavnet er krenket.

§ 16-4 *Hvem som kan klage på feil ved forberedelsen og gjennomføringen av kommunestyrevalg m.m.*

(1) Alle med stemmerett ved kommunestyrevalg kan klage på forhold nevnt i § 16-1 bokstav a, b og d i den kommunen der de er manntallsført. De som ikke er manntallsført, kan klage hvis klagen gjelder stemmerett eller adgang til å stemme.

(2) De som har forhåndsstemt eller forsøkt å forhåndsstemme utenfor den kommunen de er manntallsført i, kan klage på gjennomføringen av forhåndsstemmingen i den kommunen der de forhåndsstemte eller forsøkte å forhåndsstemme.

(3) Alle som har stilt liste, kan klage på forhold nevnt i § 16-1 bokstav a, b og d i den kommunen der de stilte liste. Tillitsutvalget har myndighet til å klage på vegne av listen.

(4) Registrerte politiske partier kan klage på valgstyrets vedtak om å godkjenne et listeforslag hvis klagen er begrunnet med at eneretten til partinavnet er krenket.

§ 16-5 *Hvem som kan klage på godkjenning av valg*

(1) Alle som har stilt liste ved stortingsvalget, kan klage på Stortingets vedtak om hvorvidt valget er gyldig. Også kandidater som mener at listen skulle ha hatt flere mandater, kan klage.

(2) Alle som har stilt liste ved fylkestingsvalget, kan klage på fylkestingets vedtak om hvorvidt valget er gyldig. Også kandidater som mener at listen skulle ha hatt flere mandater, kan klage.

(3) Alle som har stilt liste ved kommunestyrevalget, kan klage på kommunestyrets vedtak om hvorvidt valget er gyldig. Også kandidater som mener at listen skulle ha hatt flere mandater, kan klage.

(4) Klageretten for alle som har stilt liste, gjelder bare når de påstår at anførte feil har rammet deres liste. Klageretten for kandidater gjelder bare når de påstår at anførte feil har rammet deres mandat.

(5) Tillitsutvalget har myndighet til å klage på vegne av listen.

§ 16-6 *Klagefrister*

(1) Klagefristen er fire dager etter valgdagen hvis ikke noe annet følger av denne paragrafen.

(2) Fristen for å klage på departementets fordeling av stortingsmandatene mellom valgdistriktene er syv dager etter at fordelingen er kunngjort.

(3) Fristen for å klage på distriktsvalgstyrets, fylkesvalgstyrets eller valgstyrets vedtak om å godkjenne eller forkaste et listeforslag er syv dager etter at overskriftene på de godkjente valglisterne er kunngjort.

(4) Fristen for å klage på vedtak om retting av manntallet er syv dager fra melding om manntallsvedtaket kom frem til klageren.

(5) Fristen for å klage på distriktsvalgstyrets, fylkesvalgstyrets eller valgstyrets valgoppgjør er fire dager etter at protokollen med valgoppjøret er kunngjort.

(6) Fristen for å klage på Valgdirektoratets beregning av utjevningsmandater er fire dager etter at beregningen er kunngjort.

(7) Fristen for å klage på Stortingets, fylkestingets og kommunestyrets vedtak om hvorvidt valget er gyldig, er syv dager etter at vedtaket er kunngjort.

§ 16-7 *Krav til klagen*

(1) En klage skal være skriftlig og angi de faktiske forholdene som den bygger på.

(2) Klagen skal settes frem for valgstyret i den kommunen der det påklagede forholdet skjedde.

(3) Hvis klagen gjelder et vedtak, skal den settes frem for det organet som fattet vedtaket.

(4) Hvis klagen gjelder et klagegrunnlag som har betydning for både fylkestingsvalg og kommunestyrevalg, skal den ansees å gjelde begge valgene.

(5) En klage er satt frem i tide hvis den har kommet inn til kommunen, organet som traff det påklagede vedtaket, klageinstansen, departementet eller Valgdirektoratet før klagefristen har løpt ut. En klage på stortingsvalget er også satt frem i tide hvis den har kommet inn til Stortinget før klagefristen har løpt ut.

(6) En klage på Stortingets vedtak om hvorvidt stortingsvalget er gyldig, skal settes frem for Høyesterett gjennom søksmål mot Stortinget, jf. tvisteloven § 9-2.

§ 16-8 *Saksbehandlingen i det organet som klagen settes frem for*

(1) Hvis det organet som fattet vedtaket, er enig i klagen, skal det omgjøre vedtaket. Hvis organet ikke er enig i klagen, skal klagen sendes til riksvallstyret sammen med en redegjørelse for organets syn på klagen.

(2) Hvis klagen gjelder noe annet enn et vedtak, og valgstyret er enig i klagen, skal forholdet rettes så langt det er mulig. Hvis forholdet ikke kan rettes, eller valgstyret ikke er enig i klagen, skal klagen sendes til riksvallstyret sammen med en redegjørelse for valgstyrets syn på klagen.

(3) Forvaltningsloven § 33 andre ledd tredje punktum gjelder ikke. Klagen skal i stedet sendes til riksvalegstyret sammen med en redegjørelse for hvorfor klagen skal avvises.

(4) Klager skal behandles uten ugrunnet opphold.

(5) Hvis klagen settes frem etter § 16-2 andre ledd, 16-3 andre ledd eller 16-4 andre ledd, skal den kommunen som klageren er manntallsført i, orienteres.

(6) Denne paragrafen gjelder ikke klager på Stortingets vedtak om hvorvidt valget er gyldig.

§ 16-9 Klagebehandlingen i riksvalegstyret

(1) Riksvalegstyret avgjør klager etter § 16-1 bokstav a til e, g og h. Klagen avgjøres i møte etter skriftlig behandling. Riksvalegstyret kan bestemme at møtet skal gå for åpne dører og samtykke til muntlig høring hvis det er særlige grunner til det. Muntlige høringer skal normalt holdes for åpne dører.

(2) Riksvalegstyret skal gi klageren mulighet til å uttale seg om redegjørelser som er gitt etter § 16-8 første, andre og tredje ledd.

(3) Klager skal behandles uten ugrunnet opphold. Riksvalegstyret kan prøve alle sider av saken og ta hensyn til nye omstendigheter.

(4) Riksvalegstyret må være fulltallig for å kunne ta avgjørelse. Riksvalegstyrets avgjørelser er endelige og kan ikke bringes inn for domstolene. Avgjørelsene skal begrunnes etter reglene for enkeltvedtak i forvaltningsloven.

(5) Forvaltningsloven og offentleglova gjelder for riksvalegstyret så langt de passer.

(6) Offentlige organer og enkeltpersoner som har medvirket under valget, plikter uten hinder av taushetsplikt å gi opplysninger og uttalelser som riksvalegstyret ber om.

(7) Riksvalegstyrets avgjørelser skal kunngjøres. Når alle klager er ferdigbehandlet, skal riksvalegstyrets avgjørelser som gjelder stortingsvalget, meddeles Stortingets presidentskap.

§ 16-10 Riksvalegstyrets adgang til å avvise klager og gi pålegg m.m.

(1) Riksvalegstyret skal avvise en klage hvis vilkårene for å behandle den ikke er oppfylt, eller samme klagegrunnlag allerede er behandlet. Riksvalegstyrets leder kan avvise klager som er satt frem etter at Stortinget, fylkestinget eller kommunestyret har trådt sammen.

(2) Hvis riksvalegstyret kommer til at det har skjedd feil, men at vilkårene for ugyldighet etter § 16-11 ikke er oppfylt, eller hvis klagen behandles før valgresultatet er klart, skal klageren gis medhold i at det har skjedd feil.

(3) Riksvalegstyret skal pålegge valgorganene å rette feil så langt det er mulig.

§ 16-11 Riksvalegstyrets adgang til å kjenne valg ugyldig

(1) Hvis retting av feil ikke er mulig, skal riksvalegstyret kjenne valget ugyldig

a. når bestemmelser i Grunnloven, lov eller forskrift om hvordan valg skal forberedes og gjennomføres, er brutt, og det er sannsynlighetsovervekt for at dette har påvirket den samlede fordelingen av mandatene mellom listene

b. når det har skjedd en handling som oppfyller den objektive gjerningsbeskrivelsen i straffeloven §§ 151, 152, 153 eller 154, og det er sannsynlighetsovervekt for at dette har påvirket den samlede fordelingen av mandatene mellom listene

c. når det er sannsynlighetsovervekt for at forhold nevnt i bokstav a og b til sammen har påvirket den samlede fordelingen av mandatene mellom listene.

(2) Når riksvalegstyret har behandlet alle klagen, skal det avgjøre om det er sannsynlighetsovervekt for at forhold nevnt i første ledd samlet sett har påvirket den samlede fordelingen av mandatene mellom listene. Riksvalegstyret kan i denne vurderingen også ta hensyn til forhold som det ikke er klaget på.

(3) Valget kan kjennes ugyldig bare i de kommunene der det er sannsynlighetsovervekt for at forhold nevnt i første ledd har påvirket fordelingen av stemmer til de ulike listene.

(4) Hvis fylkestinget eller kommunestyret har vedtatt at et valg er ugyldig, skal riksvalegstyret kjenne valget gyldig hvis vilkårene for ugyldighet ikke er oppfylt.

§ 16-12 Behandlingen i Høyesterett

(1) Høyesterett avgjør klager på Stortingets vedtak om hvorvidt stortingsvalget er gyldig, jf. § 16-1 bokstav f.

(2) Hvis vilkårene for å behandle et søksmål mot Stortingets vedtak ikke er oppfylt, skal Høyesteretts ankeutvalg ved kjennelse avvise søksmålet.

(3) Hvis ankeutvalget enstemmig finner det klart at søksmålet ikke kan føre frem, kan ankeutvalget ved kjennelse forkaste søksmålet. I motsatt fall henviser ankeutvalget søksmålet til behandling i Høyesterett i plenum.

(4) Har Stortinget kjent valget ugyldig, skal Høyesterett i plenum ved dom kjenne stortingsvalget gyldig hvis vilkårene for ugyldighet ikke er oppfylt.

(5) Høyesterett i plenum skal ved dom kjenne stortingsvalget ugyldig når det foreligger forhold som nevnt i § 16-11 første ledd.

(6) Valget kan bare kjennes ugyldig i de kommunene der det er sannsynlighetsovervekt for at forhold nevnt i § 16-11 første ledd har påvirket fordelingen av stemmer til de ulike listene.

(7) Hvis Høyesterett i plenum kommer til at vilkårene i § 16-11 første ledd er oppfylt, men forholdet er mulig å rette, skal det avsies dom om retting.

(8) Tvisteloven kapittel 20 gjelder ikke. For øvrig gjelder reglene i tvisteloven så langt de passer.

Kapittel 17. Omvalg

§ 17-1 Når og hvordan omvalg skal gjennomføres

(1) Det skal holdes omvalg hvis Stortinget, Høyesterett eller riksvalegstyret kjenner et valg ugyldig.

(2) Hvis fylkestinget eller kommunestyret kjenner et valg ugyldig, bestemmer riksvalegstyret om det skal gjennomføres omvalg. Omvalg skal bare gjennomføres hvis riksvalegstyret etter en full prøving kommer til at valget er ugyldig.

(3) Ved omvalg skal manntallet fra det opprinnelige valget brukes. Personer som har dødd eller mistet stemmeretten før omvalget, skal strykes fra manntallet. Personer som feilaktig var innført i eller utelatt fra det opprinnelige manntallet, skal strykes fra eller innføres i manntallet.

(4) Ved omvalg skal valglistene fra det opprinnelige valget brukes. Kandidater som har dødd eller ikke lenger er valgberne, skal strykes fra valglistene. § 5-11 andre ledd gjelder tilsvarende.

§ 17-2 Hvem som fungerer som stortingsrepresentanter ved omvalg

Hvis det skal holdes omvalg, skal de nyvalgte representantene bli sittende i vervet inntil omvalget er endelig godkjent.

§ 17-3 Hvem som fungerer som fylkestingsmedlemmer eller kommunestyremedlemmer ved omvalg

(1) Hvis riksvalegstyret kjenner fylkestingsvalget eller kommunestyrevalget ugyldig før det nye fylkestingets eller kommunestyrets konstituerende møte, skal valgperioden for de sittende fylkestingsmedlemmene eller kommunestyremedlemmene forlenges inntil omvalget er endelig godkjent.

(2) Hvis det nyvalgte fylkestinget eller kommunestyret kjenner valget ugyldig, og riksvalegstyret deretter bestemmer at det skal holdes omvalg, skal de nyvalgte fylkestingsmedlemmene eller kommunestyremedlemmene bli sittende i vervene inntil omvalget er endelig godkjent.

§ 17-4 Forskrift

Departementet kan gi forskrift om unntak fra denne lovens bestemmelser om frister og om adgangen til å forhåndsstemme, hvis det er nødvendig av hensyn til den praktiske gjennomføringen av omvalget.

Kapittel 18. Forlenget eller utsatt valgting eller omvalg ved ekstraordinære hendelser

§ 18-1 Forlenget eller utsatt valgting eller omvalg ved stortingsvalg

(1) Hvis det har skjedd noe ekstraordinært som er egnet til å hindre en vesentlig del av velgerne fra å stemme, kan Stortinget med stemmene fra to tredjedeler av medlemmene forlenge valgtinget med inntil én dag eller utsette valgtinget. Et vedtak om å forlenge eller utsette valgtinget kan fattes bare så langt det er nødvendig for å sikre velgerne mulighet til å stemme.

(2) Valgtinget skal være avsluttet innen én måned etter den dagen Kongen i statsråd har fastsatt som valgdag.

(3) Hvis Stortinget ikke kan samles, kan Kongen i statsråd forlenge valgtinget med inntil én dag eller utsette valgtinget i inntil syv dager. Vilklårene nevnt i første og andre ledd gjelder da tilsvarende.

(4) Hvis det har skjedd noe ekstraordinært som har hindret en vesentlig del av velgerne fra å stemme, kan det sittende Stortinget med stemmene fra to tredjedeler av Stortingets medlemmer bestemme at det skal holdes omvalg. Et vedtak om å holde omvalg kan fattes bare så langt det er nødvendig for å sikre velgerne mulighet til å stemme.

§ 18-2 Forlenget eller utsatt valgting eller omvalg ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg

(1) Hvis det har skjedd noe ekstraordinært som er egnet til å hindre en vesentlig del av velgerne fra å stemme, kan Kongen i statsråd forlenge valgtinget med inntil én dag eller utsette valgtinget. Et vedtak om å forlenge eller utsette valgtinget kan fattes bare så langt det er nødvendig for å sikre velgerne mulighet til å stemme.

(2) Valgtinget skal være avsluttet innen én måned etter den dagen Kongen i statsråd har fastsatt som valgdag.

(3) Hvis det har skjedd noe ekstraordinært som har hindret en vesentlig del av velgerne fra å stemme, kan Kongen i statsråd bestemme at det skal holdes omvalg. Et vedtak om å holde omvalg kan fattes bare så langt det er nødvendig for å sikre velgerne mulighet til å stemme.

§ 18-3 Omvalg

Ved omvalg etter §§ 18-1 eller 18-2 gjelder § 17-1 tredje og fjerde ledd tilsvarende. Ved omvalg etter § 18-1 gjelder også § 17-2 tilsvarende.

§ 18-4 Første opptelling av stemmesedler som er avgitt på forhånd

(1) Hvis valgtinget forlenges eller utsettes, kan opptellingen av stemmesedler som er avgitt på forhånd, tid-

ligst starte dagen før det forlengede eller utsatte valgtinget avsluttes.

(2) Har opptellingen startet, skal den stoppes. Oppstillingen kan fortsette dagen før valgtinget avsluttes.

§ 18-5 *Offentliggjøring av valgresultater*

Hvis valgtinget forlenges til etter klokken 21 på valgdagen, er det ikke tillatt å offentliggjøre valgresultater før valgtinget er avsluttet.

§ 18-6 *Hvem som fungerer som fylkestingsmedlemmer eller kommunestyremedlemmer ved omvalg*

(1) Hvis Kongen i statsråd har bestemt at det skal holdes omvalg etter § 18-2 tredje ledd før det nye fylkestinget eller kommunestyret har konstituert seg, skal valgperioden for de sittende fylkestingsmedlemmene eller kommunestyremedlemmene forlenges inntil omvalget er endelig godkjent.

(2) Hvis Kongen i statsråd har bestemt at det skal holdes omvalg etter § 18-2 tredje ledd etter det nyvalgte fylkestingets eller kommunestyrets konstituerende møte, skal de nyvalgte fylkestingsmedlemmene eller kommunestyremedlemmene bli sittende i vervene inntil omvalget er endelig godkjent.

Kapittel 19. Nytt valgoppgjør i perioden

§ 19-1 *Nytt valgoppgjør til Stortinget*

(1) Stortinget skal gi distriktsvalgstyret melding hvis plassen til en representant eller vararepresentant i Stortinget blir stående ubesatt. Distriktsvalgstyret skal deretter foreta et nytt valgoppgjør.

(2) Distriktsvalgstyret skal utstede fullmakt til den nye representanten eller vararepresentanten. Fullmakten skal vise hvilket nummer i rekkefølgen av representanter eller vararepresentanter den valgte skal ha. Hvis fullmakten gjelder en vararepresentant, skal den også oppgi hvilken representant han eller hun skal erstatte. Fullmakten skal sendes til Stortinget.

(3) Distriktsvalgstyret skal informere den nye representanten eller vararepresentanten om valget.

§ 19-2 *Nytt valgoppgjør til fylkestinget eller kommunestyret*

(1) Fylkesordføreren skal gi fylkesvalgstyret melding hvis plassen til en representant i fylkestinget blir stående ubesatt. Ordføreren skal gi valgstyret melding hvis plassen til en representant i kommunestyret blir stående ubesatt. Fylkesvalgstyret eller valgstyret gjennomfører deretter et nytt valgoppgjør.

(2) Hvis fylkesordføreren eller ordføreren mener det er nødvendig, skal fylkesvalgstyret eller valgstyret gjen-

nomføre nytt valgoppgjør også når plassen til en vararepresentant er blitt ledig.

(3) Fylkesvalgstyret eller valgstyret skal informere den nye representanten eller vararepresentanten om valget.

(4) Hvis plassen til en vararepresentant er blitt ledig og ikke kan fylles gjennom et nytt valgoppgjør, kan den gruppen som har fått en ledig vararepresentantplass, foreslå hvem som skal fylle plassen. Gruppen informerer deretter fylkesvalgstyret eller valgstyret, som velger den foreslåtte personen hvis han eller hun er valgbar og har samtykket til å la seg velge. Hvis kommunestyrevalget er holdt som flertallsvalg, skal kommunestyret foreslå en person til den ledige plassen. Fjerde ledd andre punktum gjelder tilsvarende.

Kapittel 20. Bruk av elektronisk valggjennomføringssystem

§ 20-1 *Elektronisk valggjennomføringssystem*

(1) Departementet skal stille til rådighet et elektronisk valggjennomføringssystem som kommunene og fylkeskommunene skal bruke.

(2) Hvis kommunene eller fylkeskommunene teller stemmesedlene maskinelt, skal systemet benyttes.

§ 20-2 *Forskrift*

Departementet kan gi forskrift om krav til bruk av det elektroniske valggjennomføringssystemet.

Kapittel 21. Forskjellige bestemmelser

§ 21-1 *Forsøk i forbindelse med valg*

- (1) Kongen i statsråd kan godkjenne forsøk
- med gjennomføring av valg som avviker fra bestemmelsene i loven her
  - med direkte valg av andre folkevalgte organer enn loven her gjelder for.
- (2) Kongen i statsråd fastsetter vilkår for forsøk og bestemmer hvilke bestemmelser som kan fravikes.

§ 21-2 *Tilgang til manntallet og det øvrige materiellet*

- (1) Tilgang til manntallet kan bare gis til
- offentlig ansatte som har behov for slik tilgang for å kunne utføre sine arbeidsoppgaver
  - forskere i vitenskapelig øyemed etter samtykke fra folkeregistermyndigheten
  - andre når det følger av loven her.
- (2) Tilgang til det øvrige valgmateriellet kan bare gis til forskere i vitenskapelig øyemed etter samtykke fra rette myndighet.

§ 21-3 Taushetsplikt

Personer som gjennom oppdrag i forbindelse med valget får kjennskap til hvordan en velger har stemt, har taushetsplikt om dette.

§ 21-4 Beregning av frister

(1) Hvis en dato som er utgangspunktet for en frist, faller på en lørdag eller en helligdag, begynner fristen å løpe nærmeste etterfølgende hverdag.

(2) Hvis en frist ender på en lørdag eller en helligdag, forlenges fristen til nærmeste etterfølgende hverdag.

(3) Hvis en dato som er det tidligste tidspunktet for en handling etter loven her, faller på en lørdag eller en helligdag, kan handlingen først utføres nærmeste etterfølgende hverdag.

(4) Hvis en dato som er det seneste tidspunktet for en handling etter loven her, faller på en lørdag eller helligdag, kan handlingen utføres også nærmeste etterfølgende hverdag.

§ 21-5 Oversittelse av frister

Hvis en melding eller klage gis etter utløpet av en frist etter loven her, kan den bare tas til behandling hvis fristoversittelsen skyldes hindringer som var utenfor melderens eller klagerens kontroll, og som det var uforholdsmessig tyngende å overvinne.

§ 21-6 Opplysninger til valgstatistikk

Distriktsvalgstyrene, fylkesvalgstyrene og valgstyrene plikter å gi departementet og Statistisk sentralbyrå de opplysningene som departementet eller Statistisk sentralbyrå mener er nødvendige for å kunne offentliggjøre valgresultater eller lage offisiell valgstatistikk.

§ 21-7 Valgobservasjon

(1) Departementet kan akkreditere nasjonale og internasjonale valgobservatører fra institusjoner eller organisasjoner til å observere gjennomføringen av valg til Stortinget, fylkesting eller kommunestyre.

(2) Kommunene og fylkeskommunene har plikt til å ta imot akkrediterte valgobservatører og tilrettelegge for valgobservasjon.

§ 21-8 Offentliggjøring av valgresultater

Det er ikke tillatt å offentliggjøre valgresultater før klokken 21 på valgdagen.

§ 21-9 Overtredelsesgebyr

(1) Et foretak eller en enkeltperson som forsettlig eller uaktsomt overtrer § 18-5 eller § 21-8, kan av Medietilsynet ilegges et overtredelsesgebyr på inntil 28 ganger grunnbeløpet i folketrygden. Med foretak menes her selskap, samvirkeforetak, forening eller annen sammen-

slutning, enkeltpersonforetak, stiftelse, bo eller offentlig virksomhet.

(2) Ved utmålingen av gebyret skal det særlig legges vekt på

- a. hvor grov overtredelsen er
- b. om overtredelsen er begått for å fremme foretakets eller personens interesser
- c. om foretaket eller personen har hatt eller kunne ha oppnådd noen fordel ved overtredelsen
- d. om foretaket eller personen har brutt forbudet i § 18-5 eller § 21-8 tidligere
- e. foretakets eller personens økonomiske evne.

Dersom overtredelsen er begått av et foretak, skal det også legges vekt på om foretaket ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne ha forebygget overtredelsen.

(3) Overtredelsesgebyret tilfaller statskassen og er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 21-10 Klage på vedtak om overtredelsesgebyr m.m.

(1) Et vedtak om overtredelsesgebyr kan påklages til en uavhengig klagenemnd som oppnevnes av Kongen. Nemnda skal ha tre medlemmer. Kongen fastsetter hvem som skal være nemndas leder.

(2) Klagenemnda kan ikke av eget tiltak omgjøre Medietilsynets vedtak.

(3) Det kan ikke gis generelle instruksjoner om Medietilsynets eller klagenemndas håndheving av bestemmelsene om overtredelsesgebyr i loven her eller gis pålegg om deres myndighetsutøvelse i enkelttilfeller. Vedtakene deres kan ikke omgjøres.

(4) Departementet kan gi forskrift om oppnevning og sammensetning av klagenemnda og om gjennomføringen av vedtak om overtredelsesgebyr, blant annet om innkreving av og betalingsfrist for gebyr.

Kapittel 22. Ikrafttredelse og endringer i andre lover

§ 22-1 Ikrafttredelse

(1) Loven gjelder fra det tidspunktet Kongen bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves lov 28. juni 2002 nr. 57 om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre.

(2) Kongen kan sette i kraft og oppheve de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

§ 22-2 Endringer i andre lover

Fra den tiden loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold gjøres følgende endringer:

§ 2-4 første ledd skal lyde:

Ved valg til Sametinget velges medlemmer med varamedlemmer fra følgende valgkretser:

1. Østre valgkrets/Nuortaguovllu válgabiire: kommunene Sør-Varanger, Nesseby, Vadsø, Vardø, Båtsfjord, Tana, Berlevåg, Lebesby og Gamvik i *Finnmark fylke*
2. Ávjovári valgkrets/Ávjovári válgabiire: kommunene Karasjok, Kautokeino og Porsanger i *Finnmark fylke*
3. Nordre valgkrets/Davveguovllu válgabiire: kommunene Nordkapp, Måsøy, Hammerfest, Alta, Hasvik og Loppa i *Finnmark fylke* og kommunene Skjervøy, Kvænangen og Nordreisa i *Troms fylke*
4. Gáisi valgkrets/Gáiseguovllu válgabiire: kommunene Kåfjord, Storfjord, Lyngen, Karlsøy, Tromsø, Balsfjord, Målselv, Bardu, Senja og Sørreisa i *Troms fylke*
5. Vesthavet valgkrets/Viestarmera válggabijrra/Viestarmeara válgabiire: kommunene Dyrøy, Salangen, Lavangen, Gratangen, Tjeldsund, Ibestad, Harstad og Kvæfjord i *Troms fylke* og kommunene fra og med Saltdal, Beiarn og Meløy og nordover i *Nordland fylke*
6. Sørsamisk valgkrets/Áarjel-Saepmie veeljemegievlie: kommunene fra og med Rana og Rødøy og sørøst i *Nordland fylke*, Trøndelag fylke, kommunene Surnadal og Sunndal i *Møre og Romsdal fylke* og kommunene Engerdal, Rendalen, Os, Tolga, Tynset og Folldal i *Innlandet fylke*
7. Sør-Norge valgkrets/Lulli-Norgga válgabiire: de kommunene i *Møre og Romsdal* og *Innlandet fylker* som ikke tilhører valgkrets 6, samt fylkene *Vestland*, *Rogaland*, *Agder*, *Telemark*, *Buskerud*, *Vestfold*, *Akershus*, *Østfold* og *Oslo*.

§ 2-4 andre ledd tredje punktum skal lyde:

Deretter fordeles de øvrige 25 mandatene forholdsmessig mellom valgkretsene på grunnlag av antall manntallsførte etter fordelingsmåten fastsatt i valgloven § 11-3 tredje og fjerde ledd.

§ 2-9 andre ledd skal lyde:

Medlemmer som blir ansatt i Sametingets administrasjon, trer ut av Sametinget for resten av valgperioden.

2. I lov 15. juni 2001 nr. 70 om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser skal § 6 lyde:

§ 6 Vedtak om grensejustering

Kongen gjer vedtak om justering av grenser mellom kommunar og mellom fylke. Dersom grensejustering mellom fylke inneber at ein eller fleire heile kommunar

blir flytta over til eit anna fylke, skal saka leggjast fram for Stortinget til avgjerd.

3. I lov 17. juni 2005 nr. 102 om visse forhold vedrørende de politiske partiene gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd første strekpunkt skal lyde:

- å legge til rette for valg etter *valgloven* gjennom en offentlig registreringsordning for de politiske partiene,

§ 3 andre ledd bokstav d skal lyde:

- d. erklæring fra minst 10 000 personer som har stemmerett ved stortingsvalg, om at de ønsker partinavnet registrert. Den som avgir erklæring, må ha nådd stemmerettsalderen innen utløpet av det kalenderår søknaden fremsettes. Settes søknaden frem mindre enn ett år før et valg, er det tilstrekkelig at stemmerettsalderen er nådd innen utløpet av valgåret. Av erklæringen skal fremgå navnet, fødselsdatoen og adressen til den som har avgitt den. Erklæringen skal være underskrevet og datert av den som har avgitt den. Ingen erklæring skal være mer enn ett år eldre enn søknaden.

§ 4 skal lyde:

§ 4 Endring av registrert partinavn. Sammenslåing av partier under nytt navn

(1) Et registrert politisk parti kan søke om å få endre det registrerte partinavnet. Bestemmelsene i § 3 gjelder tilsvarende. Til erstatning for stiftelsesprotokoll skal det legges ved protokoll fra det møtet hvor det ble vedtatt å endre navnet på partiet. Hvis partiet fikk minst 5 000 stemmer i hele landet ved siste stortingsvalg, gjelder ikke vilkårene i § 3 annet ledd bokstav d.

(2) Hvis to eller flere registrerte partier slår seg sammen og søker registrering under et nytt navn, anses det for søknad om navneendring. Til erstatning for stiftelsesprotokoll skal det legges ved protokoll fra det møtet hvor det ble vedtatt å slå partiene sammen og søke registrering under et nytt navn. Hvis ett av partiene fikk minst 5 000 stemmer i hele landet ved siste stortingsvalg, gjelder ikke vilkårene i § 3 annet ledd bokstav d.

§ 9 nytt andre punktum skal lyde:

Departementet kan også gi forskrift om krav til elektronisk underskrift på erklæringer om ønske om registrering av partinavn etter § 3 og om endring av registrert partinavn etter § 4 gjennom en godkjent elektronisk løsning.

4. I lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner gjøres følgende endringer:

§ 7-1 andre ledd første punktum skal lyde:

Som første sak i det konstituerende møtet tar kommunestyret og fylkestinget stilling til om kommunestyrevalget eller fylkestingsvalget er gyldig, jf. valgloven § 15-2 første ledd og § 15-3 første ledd.

§ 7-1 nytt sjette og syvende ledd skal lyde:

Hvis valgperioden for de sittende kommunestyremedlemmene eller fylkestingsmedlemmene forlenges ved et omvalg, jf. valgloven § 17-3 første ledd og § 18-6 første ledd, forlenges funksjonstiden tilsvarende for medlemmer av andre folkevalgte organer i kommunene og fylkeskommunene, med et tillegg på inntil to måneder.

Hvis de nyvalgte kommunestyremedlemmene eller fylkestingsmedlemmene blir sittende i vervene ved et omvalg, jf. valgloven § 17-3 andre ledd og § 18-6 andre ledd, blir funksjonstiden til medlemmene av andre folkevalgte organer i kommunene og fylkeskommunene forlenget inntil omvalget til kommunestyret eller fylkestinget er endelig godkjent, med et tillegg på inntil to måneder.

§ 7-2 andre ledd skal lyde:

Valgbarhet og plikt til å ta imot valg til kommunestyret og fylkestinget er regulert i valgloven §§ 3-2 og 3-4.

§ 7-3 sjette ledd oppheves. Nåværende syvende ledd blir sjette ledd.

§ 11-9 andre ledd første punktum skal lyde:

Et vedtak treffes med flertallet av de avgitte stemmene hvis ikke noe annet følger av denne loven eller av valgloven § 9-1 femte ledd.

§ 27-2 andre ledd ny bokstav d skal lyde:

d. avgjørelse om kommunestyrevalget eller fylkestingsvalget er gyldig, jf. valgloven § 15-2 første ledd og § 15-3 første ledd.

5. I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff skal § 151 andre ledd lyde:

Med offentlig valg menes folkeavstemning, valg etter valgloven og valg etter sameloven kapittel 2.

Presidenten: Det blir votert alternativt mellom A §§ 2-1 første ledd, 2-6 femte ledd og 3-2 og forslaga nr. 4–6, frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Forslag nr. 4 lyder:

«I valgloven skal § 2-1 lyde:

§ 2-1 *Stemmerett ved stortingsvalg*

Norske statsborgere som har fylt 18 år eller fyller 18 år innen utgangen av valgåret, har stemmerett ved stortingsvalg.»

Forslag nr. 5 lyder:

«I valgloven skal § 2-6 femte ledd lyde:

(5) Personer med stemmerett som ikke noen gang har vært folkeregistrert som bosatt i Norge, skal manntallsføres i Oslo kommune.»

Forslag nr. 6 lyder:

«I valgloven skal § 3-2 lyde:

§ 3-2 *Valgbarhet ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg*

Personer som har stemmerett ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg og som har fylt 18 år eller fyller 18 år innen utgangen av valgåret, er valgbar til fylkestinget eller kommunestyret hvis følgende vilkår er oppfylt:

a. Han eller hun er på valgdagen folkeregistrert som bosatt i kommunen ved kommunestyrevalg eller i en av kommunene i fylket ved fylkestingsvalg.

b. Han eller hun er ikke utelukket fra valg etter § 3-3.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt blei tilrådinga vedteken med 87 mot 14 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.49)

Presidenten: Det blir votert alternativt mellom A §§ 3-4, 5-5 og 5-10 fjerde ledd og forslaga nr. 9 og 10, frå Framstegspartiet.

Forslag nr. 9 lyder:

«I valgloven skal § 3-4 lyde:

§ 3-4 *Rett til å kreve fritak fra stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg*

(1) Rett til å kreve seg fritatt fra valg til Stortinget har den som avgir skriftlig erklæring om at vedkommende ikke ønsker å stille til valg på den aktuelle valglisten.

(2) Rett til å kreve seg fritatt fra valg til fylkesting og kommunestyre har den som avgir skriftlig erklæring om at vedkommende ikke ønsker å stille til valg på den aktuelle valglisten.

(3) Erklæring som nevnt i nr. 1 og 2 må settes frem innen den frist distriktsvalgstyret, fylkesvalgstyret eller valgstyret setter, ellers tapes retten til å strykes fra listeforslaget.

(4) De som unnlater å kreve seg fritatt fra å stå på liste, kan ikke nekte å motta valg.»

Forslag nr. 10 lyder:

«I valgloven skal § 6-10 lyde:

§ 6-10 *Velgernes adgang til å endre på stemmesedler*

(1) Ved stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg kan velgerne gi kandidater på stemmeseddelen personstemmer ved å sette kryss i ruten ved kandidatens navn. Velgeren kan også stryke kandidatnavn ved å gå frem som angitt på stemmeseddelen.

(2) Ved stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg kan velgerne i tillegg gi personstemmer til kandidater på andre valglistene ved å føre kandidatnavnene opp på stemmeseddelen (slengerstemmer). Slike personstemmer kan gis til inntil så mange kandidater som tilsvarer 1/4 av det antallet medlemmer som skal velges. Velgerne kan likevel alltid gi personstemme til minst fem kandidater fra andre lister. Når en velger gir personstemme til en kandidat på en annen liste, overføres én listestemme til den listen som denne kandidaten står oppført på.

(3) Andre endringer på stemmeseddelen teller ikke med ved valgoppgjøret.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga frå Framstegspartiet blei tilrådinga vedteken med 88 mot 13 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.26)

Presidenten: Det blir votert alternativt mellom A § 5-2 og forslag nr. 3, frå Framstegspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«I valgloven skal § 5-2 lyde:

§ 5-2 *Antall kandidater på listeforslaget*

(1) Ved stortingsvalg skal listeforslaget inneholde navnet på minst fem kandidater. Forslaget kan maksimalt inneholde seks flere navn enn det skal velges representanter fra valgdistriktet.

(2) Ved fylkestingsvalg skal listeforslaget inneholde navnet på minst fem kandidater når fylkestinget har fra 35 til 41 medlemmer. Når fylkestinget har fra 43 til 49 medlemmer, skal listeforslaget inneholde navnet på minst syv kandidater. Når fylkestinget har 51 eller flere medlemmer, skal listeforslaget inneholde navn på minst ni kandidater. Forslaget kan maksimalt inneholde seks flere navn enn det skal velges representanter.

(3) Ved kommunestyrevalg skal listeforslaget inneholde navnet på minst fem kandidater når kommunestyret har fra 11 til 33 medlemmer. Når kommunestyret har fra 35 til 41 medlemmer, skal listeforslaget inneholde navnet på minst seks kandidater. Når kommunestyret har 43 eller flere medlemmer, skal listeforslaget inneholde navnet på minst syv kandidater. Forslaget kan maksimalt

inneholde seks flere navn enn det skal velges representanter.

(4) Navnene til kandidatene skal settes opp i rekkefølge.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Framstegspartiet og Venstre blei tilrådinga vedteken med 81 mot 19 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.54)

Presidenten: Det blir votert alternativt mellom A § 5-3 og forslag nr. 14, frå Venstre. Forslaget lyder:

«I valgloven skal § 5-3 lyde:

§ 5-3 *Stemmetillegg*

(1) De som setter fram listeforslag kan gi stemmetillegg til kandidatene på listeforslaget.

(2) Kandidater med stemmetillegg får et tillegg i sitt personlige stemmetall som tilsvarer 25 prosent av det antallet stemmesedler som listen får ved valget.

(3) Ved stortingsvalg og fylkestingsvalg kan forslagsstillerne gi stemmetillegg til det antall kandidater de ønsker.

(4) Ved kommunestyrevalg kan forslagsstillerne gi et visst antall av de øverste kandidatene på listeforslaget stemmetillegg. Forslagsstillerne kan gi stemmetillegg til følgende antall kandidater:

- inntil fire kandidater når kommunestyret har fra 11 til 23 medlemmer
- inntil seks kandidater når kommunestyret har fra 25 til 53 medlemmer
- inntil ti kandidater når kommunestyret har 55 eller flere medlemmer.

(5) Navnene til kandidater med stemmetillegg skal stå øverst på listeforslaget og med uthevet skrift.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Venstre blei tilrådinga vedteken med 93 mot 6 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.21)

Presidenten: Det blir votert alternativt mellom A § 5-4 andre ledd og forslag nr. 7, frå Raudt og Venstre. Forslaget lyder:

«I valgloven skal § 5-4 andre ledd lyde:

(2) Øvrige listeforslag skal være underskrevet av minst så mange personer som tilsvarer 0,5 prosent av antall personer med stemmerett ved forrige valg i valgdistriktet. Ved kommunestyrevalg skal liste-

forslaget likevel være underskrevet av minst like mange personer som det skal velges medlemmer til kommunestyret. Ved kommunestyrevalg er underskrift fra 300 personer uansett alltid tilstrekkelig.» Miljøpartiet Dei Grøne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Raudt og Venstre blei tilrådinga vedteken med 90 mot 10 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.49)

Presidenten: Det blir votert over A §§ 6-7 andre ledd, 6-8 tredje ledd og 6-14 punkt c.

Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre har varslet at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 84 mot 17 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.16)

Presidenten: Det blir votert over A § 22 — endringar i andre lover: Punkt 3, § 3 andre ledd bokstav d.

Raudt og Venstre har varslet at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 89 mot 11 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.41)

Presidenten: Det blir votert over resten av A.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile blei samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sett opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Vidare var tilrådd:

B.

Stortinget ber regjeringen sørge for at forhåndsstemmer og stemmer avgitt i en annen valgkrets enn der

velger er manntallsført ved valgoppgjøret, fordeles på den krets der velgeren er manntallsført.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Presidenten: Stortinget går då til votering over sakene nr. 1–12 og sak nr. 19 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 7. juni 2023

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 70/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/771 (Innst. 436 S (2022–2023), jf. Prop. 49 LS (2022–2023))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 70/2021 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/771 om visse aspekter ved avtaler om salg av varer.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 2, debattert 7. juni 2023

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i forbrukerkjøpsloven mv. (gjennomføring av nytt forbrukerkjøpsdirektiv i norsk rett) (Innst. 435 L (2022–2023), jf. Prop. 49 LS (2022–2023))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

l o v

om endringer i forbrukerkjøpsloven mv. (gjennomføring av nytt forbrukerkjøpsdirektiv i norsk rett)

I

I lov 21. juni 2002 nr. 34 om forbrukerkjøp gjøres følgende endringer:

§ 2 skal lyde:

§ 2 *Lovens anvendelse i noen særlige forhold*

Loven gjelder for

- bestilling av ting som skal tilvirkes (tilvirkningskjøp)
- levering av vann
- kjøp av fordringer eller rettigheter

- d. avtale med et nettselskap om overføring av elektrisk energi
  - e. digitale ytelser som etter kjøpsavtalen skal leveres sammen med en ting, og som er sammenknyttet med tingen på en slik måte at ytelsene er nødvendige for tingens funksjoner. Dette gjelder uavhengig av om de digitale ytelsene skal leveres av selgeren eller en tredjeperson. Er det tvil om levering av de digitale ytelsene omfattes av kjøpsavtalen, legges det til grunn at ytelsene er omfattet av avtalen.
- Loven gjelder ikke for
- a. kjøp av fast eiendom
  - b. avtale om oppføring av bygning eller annet anlegg på fast eiendom
  - c. avtale med en kraftleverandør om levering av elektrisk energi. Kapittel 5 om forsinkelse gjelder likevel ved forsinket oppstart av levering av elektrisk energi
  - d. avtale som pålegger den part som skal levere tingen, også å utføre et arbeid eller annen tjeneste, dersom dette utgjør den overveiende del av hans eller hennes forpliktelser
  - e. avtale om levering av digitale ytelser som ikke er omfattet av første ledd bokstav e
  - f. kjøp av fysiske medier som etter avtalen utelukkende brukes som bærere av digitalt innhold. §§ 6, 7 og 23 gjelder likevel for levering og forbrukerens krav ved forsinket levering av slike fysiske medier.

Med digitale ytelser menes ytelser som nevnt i digitalytelsesloven § 1 annet ledd.

§ 3 første ledd skal lyde:

Loven kan ikke fravikes ved avtale til skade for en forbruker. Første punktum har ikke betydning for gyldigheten av avtaler som inngås etter at forbrukeren har gitt melding om et kontraktsbrudd.

§ 7 skal lyde:

§ 7 Leveringen

Levering skjer når tingen overtas av forbrukeren. For ting som i samsvar med § 2 første ledd bokstav e skal leveres sammen med en digital ytelse, kreves det i tillegg at den digitale ytelsen er gjort tilgjengelig for forbrukeren. For ting som etter avtalen skal installeres av eller på vegne av selgeren, kreves det i tillegg at tingen er installert.

§ 14 første og annet ledd skal lyde:

Risikoen går over på forbrukeren når tingen er overtatt av forbrukeren. Hvis overtakelsestidspunktet er kommet og forbrukeren unnlater å overta en ting som er stilt til hans eller hennes rådighet, har forbrukeren likevel risikoen for tap eller skade som skyldes egenskaper ved tingen selv, for eksempel forråtnelse.

Skal forbrukeren hente tingen på et annet sted enn hos selgeren, går risikoen over når overtakelsestidspunk-

tet er kommet og forbrukeren er kjent med at tingen er stilt til hans eller hennes rådighet på leveringsstedet.

§ 15 skal lyde:

§ 15 Tingens egenskaper

Tingen skal være i samsvar med de krav til art, mengde, kvalitet, funksjonalitet og andre egenskaper som følger av avtalen. Tingen skal leveres med innpakning og alt tilbehør som følger av avtalen. Det samme gjelder veiledning, herunder veiledning om installasjon, og eventuelle oppdateringer. Tingen skal passe til særlige formål som forbrukeren senest på tidspunktet for avtaleinngåelsen har gjort selgeren kjent med, dersom selgeren har akseptert dette.

Tingen skal også være i samsvar med kravene som følger av tredje og fjerde ledd, med mindre forbrukeren ved inngåelsen av avtalen ble spesielt opplyst om at en bestemt egenskap ved tingen ville avvike fra disse kravene, og uttrykkelig og særskilt aksepterte dette avviket.

Hvis det ikke er avtalt noe annet i samsvar med reglene i annet ledd, skal tingen

- a. passe for de formål som tilsvarende ting vanligvis brukes til
- b. svare til den mengde og ha de egenskaper og andre funksjoner, blant annet med hensyn til holdbarhet, funksjonalitet og sikkerhet, som er vanlige for ting av samme type, og som forbrukeren med rimelighet kan forvente ved kjøp av en slik ting
- c. være av samme kvalitet som og tilsvare beskrivelsen av en prøve eller modell som selgeren har gjort tilgjengelig for forbrukeren før inngåelsen av avtalen
- d. leveres med relevant tilbehør, slik som innpakning, installasjonsveiledning, bruksanvisning eller annen veiledning, som forbrukeren med rimelighet kan forvente å få
- e. være i samsvar med offentligrettslige krav som stilles i lovgivningen eller offentlig vedtak i medhold av lov på den tid kjøpet inngås, hvis ikke forbrukeren har til hensikt å anvende tingen på en slik måte at kravet er uten betydning.

For ting som i samsvar med § 2 første ledd bokstav e skal leveres sammen med en digital ytelse, skal selgeren sikre at forbrukeren får informasjon om og får levert oppdateringer, herunder sikkerhetsoppdateringer, som er nødvendige for at tingen fortsetter å være i samsvar med lovens krav. Gjelder avtalen en enkelt levering av en digital ytelse, gjelder selgerens plikter etter første punktum i den tidsperioden som forbrukeren med rimelighet kan forvente ut fra typen og formålet med tingen og den digitale ytelsen og under hensyn til avtalens omstendigheter og art. Gjelder avtalen en løpende levering av den digitale ytelsen, gjelder selgerens plikter etter første punktum så

lenge den digitale ytelsen skal leveres, men likevel i minst to år etter levering av tingen.

Selgeren er ikke ansvarlig for mangler som utelukken- de skyldes at forbrukeren innen rimelig tid unnlater å installere oppdateringer som nevnt i fjerde ledd. Dette gjelder likevel bare dersom selgeren har informert forbrukeren om at oppdateringen var tilgjengelig og om følgene av at denne ikke installeres, og den manglende installeringen ikke skyldes feil i installasjonsveiledningen som er levert til forbrukeren.

§ 16 skal lyde:

§ 16 Mangel

Tingen har en mangel dersom

- a. den ikke er i samsvar med ett eller flere av kravene i § 15, med mindre det er avtalt unntak fra kravene i samsvar med § 15 annet ledd
- b. selgeren ved kjøpet har forsømt å opplyse om forhold ved tingen eller dens bruk som han eller hun burde kjenne til, og som forbrukeren hadde grunn til å regne med å få, dersom unnlattelens kan antas å ha virket inn på kjøpet
- c. den ikke svarer til opplysninger som selgeren i sin markedsføring eller ellers har gitt om tingen eller dens bruk, dersom selgeren ikke viser at opplysningene før kjøpet er rettet på samme eller tilsvarende måte som de ble fremsatt, eller at de ikke kan ha innvirket på kjøpet
- d. bruken av tingen hindres eller begrenses som følge av krenkelse av en tredjepersons rett i tingen, for eksempel eiendomsrett, panterett eller immaterialrett, om ikke annet er avtalt.

Første ledd bokstav c gjelder tilsvarende for opplysninger noen annen enn selgeren har gitt på tingens innpakning, i annonse eller annen markedsføring på vegne av selgeren eller tidligere salgslodd. Dette gjelder likevel ikke hvis selgeren viser at han eller hun verken kjente til eller med rimelighet kunne ha kjent til opplysningene.

Forbrukeren kan ikke gjøre gjeldende som en mangel noe som har sin årsak i materialer som er levert av forbrukeren. Dette gjelder likevel ikke dersom selgeren på grunn av materialenes uegnethet burde ha frarådet bruken av dem.

§ 17 skal lyde:

§ 17 Mangel som skyldes uriktig installering

Feil ved tingen som skyldes uriktig installering, anses som en mangel dersom

- a. installering er del av kjøpsavtalen og ble utført av selgeren eller under selgerens ansvar, eller
- b. installeringen var ment å utføres av forbrukeren og ble utført av ham eller henne, og den uriktige installeringen skyldes mangler i installasjonsveiledningen

som ble levert av selgeren. For ting som i samsvar med § 2 første ledd bokstav e skal leveres sammen med en digital ytelse, gjelder dette også der installasjonsveiledningen ble levert av tilbydereren av den digitale ytelsen.

§ 18 skal lyde:

§ 18 Tidspunktet for mangelsbedømmelsen. Bevisbyrde

Ved bedømmelsen av om tingen har en mangel, skal tidspunktet for levering av tingen legges til grunn, selv om mangelen først viser seg senere. For digitale ytelser som skal leveres løpende over en periode, jf. § 2 første ledd bokstav e, skal bedømmelsen skje ut fra tidspunktet eller perioden ytelsene ble eller skulle blitt levert. Det samme gjelder oppdateringer etter § 15 fjerde ledd.

Hvis ikke noe annet bevises, skal en mangel som viser seg innen to år etter levering av tingen, formodes å ha eksistert ved levering. Gjelder avtalen digitale ytelser som skal leveres løpende, formodes selgeren, med mindre annet bevises, å være ansvarlig for mangler som oppstår eller viser seg innenfor perioden de digitale ytelsene skal leveres, men likevel i minst to år fra levering av ytelsene startet. Første og annet punktum gjelder likevel ikke dersom formodningen er uforenlig med varens eller mangelens art.

Selgeren svarer også for en mangel som oppstår senere, dersom den skyldes kontraktsbrudd fra hans eller hennes side.

§ 18 a fjerde ledd skal lyde:

En garanti er rettslig bindende for garantigiveren på de vilkår som er fastsatt i garantierklæringen og i tilknytning reklame, og den begrenser ikke forbrukerens rettigheter etter loven her, jf. § 3 første ledd. Dersom vilkårene i garantierklæringen er mindre fordelaktige for forbrukeren enn vilkårene som fremgår av tilknyttet reklame, er garantien bindende på de vilkårene som fremgår av den tilknyttede reklamen. Dette gjelder likevel ikke dersom den tilknyttede reklamen før inngåelsen av avtalen er blitt rettet på samme eller tilsvarende måte som den ble fremsatt.

§ 19 tredje ledd skal lyde:

Dersom selgeren ikke i tide oppfylder sine plikter ellers etter kjøpet, gjelder bestemmelsene om forsinkelse tilsvarende så langt de passer. Forbrukeren kan likevel heve avtalen ved forsinkelse av slike plikter først når forsinkelsen er vesentlig. Partene kan avtale en annen løsning.

§ 26 tredje ledd tredje punktum oppheves.

§ 27 annet ledd skal lyde:

Reklamasjon må senest skje to år etter at *tingen ble levert*. Dersom tingen eller deler av den ved vanlig bruk er ment å vare vesentlig lenger, er fristen for å reklamere fem år. For oppdateringer og digitale ytelser som etter avtalen skal leveres løpende over en lengre periode, er fristen for å reklamere likevel like lang som denne perioden. Fristene etter første til tredje punktum gjelder ikke der selgeren ved garanti eller annen avtale har påtatt seg ansvar for mangler i lengre tid, eller der det foreligger en mangel etter § 16 første ledd bokstav d.

§ 29 skal lyde:

§ 29 Retting og omlevering (avhjelp)

Forbrukeren kan velge mellom å kreve at selgeren sørger for retting av mangelen eller leverer tilsvarende ting (omlevering). Dette gjelder ikke hvisden valgte befyelsen er umulig å gjennomføre eller vil påføre selgeren uforholdsmessig store kostnader. Ved avgjørelsen av om kostnadene er uforholdsmessige, skal det blant annet legges vekt på verdien av en mangelfri ting, mangelens betydning og om den andre befyelsen kan gjennomføres uten vesentlig ulempe for forbrukeren.

Hvis både retting og omlevering er umulig å gjennomføre eller vil påføre selgeren uforholdsmessig store kostnader, kan selgeren avvise å avhjelpe mangelen. Ved avgjørelsen av om kostnadene er uforholdsmessige, skal det blant annet legges vekt på verdien av en mangelfri ting og mangelens betydning.

Selv om forbrukeren verken krever retting eller omlevering etter loven, kan selgeren tilby retting eller omlevering. Dersom selgeren sørger for slik retting eller omlevering i samsvar med loven, kan forbrukeren ikke kreve prisavslag eller heving. Forbrukeren kan likevel umiddelbart kreve prisavslag eller heving hvis mangelen etter sin art er så alvorlig at det ikke er rimelig å forvente at forbrukeren skal godta et tilbud om avhjelp.

§ 30 skal lyde:

§ 30 Gjennomføring av avhjelp

Avhjelp skal skje uten kostnad, uten vesentlig ulempe for forbrukeren og innen rimelig tid etter at forbrukeren har reklamert over mangelen. Ved avgjørelsen av om avhjelpen er i samsvar med første punktum, skal det blant annet legges vekt på om selgeren for egen regning stiller en erstatningsgjenstand til rådighet for forbrukeren forutsatt at dette fremstår som rimelig ut fra forbrukerens behov.

Forbrukeren skal ved avhjelp stille tingen til rådighet for selgeren. Ved omlevering skal selgeren for egen regning ta den omleverte tingen tilbake. Frem til omlevering skjer, kan forbrukeren holde tilbake det som er mottatt.

Dersom det er nødvendig for avhjelp, skal selgeren demontere den mangelfulle tingen og installere en rettet

eller omlevert ting. Dette gjelder likevel bare dersom tingen er installert i samsvar med sin art og sitt formål før mangelen ble synlig.

Viser det seg en mangel etter retting eller omlevering, kan forbrukeren avvise ytterligere avhjelp, med mindre det er rimelig at selgeren får et nytt forsøk.

Dersom det ikke foreligger en mangel, kan selgeren bare kreve betaling for undersøkelser som har vært nødvendige for å avgjøre om det foreligger en mangel, og betaling for reparasjon av tingen, dersom selgeren har gjort forbrukeren uttrykkelig oppmerksom på at han eller hun selv må dekke slike kostnader.

§ 31 skal lyde:

§ 31 Prisavslag

Dersom mangelen ikke rettes eller tingen omleveres i samsvar med §§ 29 til 30, eller det er klart at dette ikke vil skje, kan forbrukeren kreve et prisavslag slik at forholdet mellom nedsatt og avtalt pris svarer til forholdet mellom tingens verdi i mangelfull og kontraktsmessig stand på leveringstiden.

Forbrukeren kan ikke kreve prisavslag ved salg av brukte ting på auksjon hvor han eller hun har anledning til å være til stede.

§ 32 skal lyde:

§ 32 Heving

I stedet for prisavslag etter § 31 kan forbrukeren heve avtalen, med mindre selgeren beviser at mangelen er uvesentlig.

§ 33 tredje ledd skal lyde:

Erstatning etter første ledd utmåles etter reglene i kapittel 11, men dersom særlige grunner taler for det, kan erstatningen i stedet fastsettes ut fra mangelens betydning for forbrukeren.

§ 49 skal lyde:

§ 49 Virkninger av heving

Når kjøpet heves, faller partenes plikt til å oppfylle kjøpet bort.

Er kjøpet helt eller delvis oppfylt fra noen av sidene, kan det mottatte kreves tilbakeført. En part kan likevel holde tilbake det som er mottatt, inntil den andre parten gir tilbake det han eller hun har fått. Tilsvarende gjelder når parten har krav på erstatning eller rente, og betryggende sikkerhet ikke blir stilt.

Forbrukeren skal sørge for at tingen leveres til selgeren. Er det forbrukeren som hever kjøpet, bæres kostnader ved tilbakeleveringen av selgeren. Selgeren skal tilbakebetale kjøpesummen når tingen mottas eller forbrukeren har dokumentert at den er sendt.

Hevingen har ingen betydning for avtalevilkår om forretningshemmeligheter, om løsning av tvister eller

om partenes rettigheter og plikter som følge av hevingen.

§ 50 nytt tredje ledd skal lyde:

Ved forsinkelse skal selgeren betale renter fra den dagen betalingen ble mottatt.

§ 51 skal lyde:

§ 51 *Tingens tilstand ved heving og omlevering*

Hvis forbrukeren ved heving eller omlevering ikke kan levere tilbake tingen i vesentlig samme stand og mengde som han eller hun mottok den, skal forbrukeren erstatte verdien eller den verdireduksjonen tingen har hatt. Dette gjelder likevel ikke dersom

- a. årsaken til at det er umulig å tilbakelevere tingen i vesentlig samme stand og mengde, er tingens egen beskaffenhet eller annet forhold som ikke beror på forbrukeren
- b. tingen er helt eller delvis gått til grunne eller forringet som følge av en handling som trengs for å undersøke om tingen har en mangel, eller
- c. tingen helt eller delvis er forbrukt eller forandret av forbrukeren under forutsatt bruk *før hevingen eller omleveringen.*

§ 57 skal lyde:

§ 57 *Kontraksbrudd ved del av tingen*

Omfatter selgerens kontraksbrudd bare en del av det solgte, gjelder reglene om mangler og forsinkelse i kapittel 5 og 6 for denne delen. Må selgeren etter forholdene antas å ha avsluttet sin levering enda ikke alt er levert, gjelder reglene om mangler.

Hver forbrukeren for en del av det solgte, kan forbrukeren også heve for andre deler som han eller hun ikke med rimelighet kan forventes å beholde.

§ 58 oppheves.

II

I lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. skal § 23 tredje ledd lyde:

Garantivilkårene skal utleveres til forbrukeren på et varig medium senest ved levering av ytelsen.

III

1. Loven gjelder fra det tidspunktet Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene i loven kan settes i kraft til ulik tid.
2. Loven gjelder ikke avtaler som er inngått før lovens ikrafttredelse. Departementet kan gi nærmere overgangsregler. I overgangsreglene kan det gjøres unntak fra første punktum.

V o t e r i n g :

Tilrådringa frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile blei samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sett opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3, debattert 7. juni 2023

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Kathy Lie, Mona Fagerås og Andreas Sjalg Unneland om krisesentertilbud for kvinner i aktiv rus (Innst. 474 S (2022–2023), jf. Dokument 8:168 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det sett fram fem forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Tage Pettersen på vegner av Høgre, Framstegspartiet og Venstre
  - forslaga nr. 2–5, frå Silje Hjemdal på vegner av Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- Det blir votert over forslaga nr. 2–5, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utføre en helhetlig kartlegging av andelen rusavhengige som er voldsutsatte, og behovet for krisesenter for personer i aktiv rus.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med fagmiljøet, utarbeide nasjonale retningslinjer og kvalitetskrav for krisesentertilbud til personer i aktiv rus.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det finnes en oppdatert oversikt over hvilke krisesenter som tar imot personer i aktiv rus, som gjøres tilgjengelig for relevante hjelpeinstanser.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan flere kommuner kan inkluderes i TryggEst-prosjektet, slik at helsepersonell i primærhelsetjenesten får opplæring i å avdekke personer i aktiv rus som er voldsutsatte.»

Raudt, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaga.

Votering:

Forslaga frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre blei med 68 mot 33 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.53)

Presidenten: Det blir votert over forslag nr. 1, frå Høgre, Framstegspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppdatere veilederen til krisesenterlova slik at den tydeligere omhandler krisesentertilbudet til utsatte grupper.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaga frå Høgre, Framstegspartiet og Venstre blei med 60 mot 41 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.15)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k:

I

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i krisesenterlova, der kommunens ansvar for krisesentertilbudet til utsatte grupper tydeliggjøres.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

II

Stortinget ber regjeringen oppdatere veilederen til krisesenterlova slik at den tydeligere omhandler krisesentertilbudet til utsatte grupper. Dette arbeidet forutsettes igangsatt straks endringer i krisesenterlova er vedtatt.

Presidenten: Høgre og Venstre har varsla subsidiær støtte.

Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 87 mot 13 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.47)

Votering i sak nr. 4, debattert 7. juni 2023

Innstilling frå utanriks- og forsvarskomiteen om Endringer i utenriktjenesteloven mv. (rekruttering og forflytning i utenriktjenesten og kjønnsnøytrale titler) (Innst. 396 L (2022–2023), jf. Prop. 71 L (2022–2023))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

I o v

om endringer i utenriktjenesteloven mv. (rekruttering og forflytning i utenriktjenesten og kjønnsnøytrale titler)

I

I lov 13. februar 2015 nr. 9 om utenriktjenesten gjøres følgende endringer:

§ 2 annet og tredje ledd skal ledd lyde:

Som diplomatisk fagstasjon regnes ambassade, fast delegasjon og annen utenriksrepresentasjon bestyrt av utsendt *utenriktjenesteansatt*.

Som konsulær fagstasjon regnes generalkonsulat og konsulat bestyrt av utsendt *utenriktjenesteansatt*.

§ 3 overskriften skal lyde:

. *Utsendt utenriktjenesteansatt*

§ 3 første ledd skal lyde:

Utsendt utenriktjenesteansatt er en embetsmann utnevnt eller konstituert i departementet eller statsansatt som er fast eller midlertidig ansatt i departementet, og som har stilling ved en utenriksstasjon.

§ 3 annet ledd skal lyde:

Spesialutsending er en utsendt utenriktjenesteansatt som er finansiert av en annen statlig etat, utsendt for særlige formål ved utenriksstasjon for et bestemt tidsrom og ansatt midlertidig i departementet. Kravet om midlertidig ansettelse kan fravikes for spesialutsendinger fra forsvarsmyndighetene.

Nåværende § 3 annet og tredje ledd blir tredje og fjerde ledd.

Tredje ledd første punktum skal lyde:

Utsendt *utenriktjenesteansatt* som har ansvar for fagområder som utenriksstasjonen ivaretar på vegne av annen statlig etat, kan ansettes på åremål.

Fjerde ledd skal lyde:

Utsendt *utenriktjenesteansatt* er underlagt stasjonssjefen.

Nåværende § 3 fjerde ledd blir femte ledd.

Nåværende femte ledd blir sjette ledd og skal lyde:

Det kan inngås avtale om midlertidig ansettelse for stilling som utsendt utenriks tjenesteansatt.

Nåværende § 3 sjette og syvende ledd blir syvende og nytt åttende ledd.

§ 7 første og annet ledd skal lyde:

Flyttepliktig embetsmann, statsansatt eller utsendt utenriks tjenesteansatt har plikt til å motta forflytning til likeverdig eller høyere stilling i departementet eller ved utenriksstasjon, med mindre det i særlige tilfeller blir bestemt noe annet. Departementet treffer vedtak om forflytning.

Fast ansatt arbeidstaker i departementet blir flyttepliktig utenriks tjenesteansatt ved å tiltre stilling av minst ett års sammenhengende varighet ved utenriksstasjon.

§ 7 fjerde og nytt femte ledd skal lyde:

Kongen gir forskrift om hvilke stillinger som inngår i den flyttepliktige rotasjonsordningen i utenriks tjenesten, normering av rotasjonsstillinger og tjenestetid. Departementet kan i særlige tilfeller bestemme at en stilling i rotasjonsordningen skal utlyses utenfor virksomheten.

Kongen gir forskrift om rekruttering til utenriks tjenesten ved gruppeopptak og om beordring til tjeneste på utenriksstasjon.

§ 8 skal lyde:

§ 8 *Hjemkalling og rådighet*

Når tjenstlige hensyn tilsier det, kan en utsendt utenriks tjenesteansatt hjemkalles og stilles til rådighet for departementet.

§ 9 skal lyde:

§ 9 *Statsborgerskap*

En utsendt utenriks tjenesteansatt skal være norsk statsborger.

§ 10 skal lyde:

§ 10 *Verv og forretningsdrift mv.*

En utsendt utenriks tjenesteansatt, annen utsending eller honorær representant har ikke adgang til å motta noe verv av diplomatisk, konsulær eller annen offisiell art av en annen stats regjering eller av internasjonal organisasjon, med mindre departementet samtykker.

En utsendt utenriks tjenesteansatt eller annen utsending har ikke adgang til, for egen eller andres regning, å drive noen form for forretningsvirksomhet på tjenestestedet eller i utenriksstasjonens embetsdistrikt.

§ 12 annet ledd skal lyde:

Embets handlinger som ifølge lov skal utføres av en konsulær fagstasjon, eller av en utenriks tjenesteansatt

ved en konsulær fagstasjon, kan med samme rettsvirkning utføres av en utenriks tjenesteansatt ved diplomatisk fagstasjon.

§ 13 skal lyde:

§ 13 *Notarialforretning*

Dersom norsk lov, overenskomst med fremmed stat eller denne statens lovgivning ikke er til hinder for det, kan utsendt utenriks tjenesteansatt, honorær representant eller den denne gir fullmakt, utføre enhver forretning som notarius publicus i Norge kan utføre, dersom det skjer til fordel for norsk borger, eller forholdet ellers har tilknytning til Norge eller norske interesser.

Departementet gir forskrift om de nærmere vilkår for utførelse av notarialforretninger ved utenriksstasjon.

Forsikring etter domstoloven § 141 kan likevel bare mottas av en utsendt utenriks tjenesteansatt eller honorær representant som departementet har gitt fullmakt, eller, ved forfall, av dennes stedfortreder.

§ 14 første ledd første punktum skal lyde:

Dersom norsk lov eller internasjonal overenskomst ikke er til hinder for det, og overenskomst med vedkommende vertsland tillater det, kan utsendte utenriks tjenesteansatte ved utenriksstasjon som departementet har gitt fullmakt, utføre vigsel.

§ 14 tredje ledd skal lyde:

Kongen gir forskrift om vigsel ved utsendt utenriks tjenesteansatt.

II

I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene skal § 51 første ledd lyde:

Konsulretten styres av utsendt utenriks tjenesteansatt og norsk honorær representant som departementet har gitt myndighet.

III

I lov 30. juni 1955 nr. 20 om når norsk tenestemakt kan halda brudvigjing i utlandet og utenlandsk tenestemakt i Noreg skal § 4 lyde:

Utsend utanrikstenestetilsett kan vigja brudfolk i samsvar med lovreglane om utanrikstenesta.

IV

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre skal § 4 andre ledd bokstav d lyde:

d. utsend utanrikstenestetilsett, dersom faren er i utlandet.

V

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 225 tredje ledd skal lyde:

Etterforskning av straffbare handlinger forøvd om bord i norsk skip kan også foretas av utsendte *utenriks-tjenesteansatte* og norske honorære representanter som departementet har gitt myndighet, etter nærmere regler som Kongen gir.

§ 231 første punktum skal lyde:

Etter begjæring fra påtalemyndigheten kan utsendte *utenriks-tjenesteansatte* og norske honorære representanter som departementet har gitt myndighet, oppta forklaringer i utlandet, dersom det er adgang til det overfor den fremmede stat.

VI

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap gjøres følgende endringer:

§ 6 andre ledd skal lyde:

Prøvingen foretas av folkeregistermyndigheten eller av norsk *utenriks-tjenesteansatt*. Norsk *utenriks-tjenesteansatt* prøver kun ekteskapsvilkårene for norske borgere som er fast bosatt i embetsdistriktet, og bare i de tilfeller der prøvingen ikke kan foretas av norsk folkeregistermyndighet.

§ 7 første ledd bokstav h annet punktum skal lyde:

Folkeregistermyndigheten eller norsk *utenriks-tjenesteansatt* kan gjøre unntak fra kravet i første punktum når særlige grunner taler for det.

§ 9 første punktum skal lyde:

Dersom vigsleren, folkeregistermyndigheten eller norsk *utenriks-tjenesteansatt* har grunn til å tro at noen av brudefolkene på grunn av alvorlig sinnslidelse eller alvorlig psykisk utviklingshemning mangler rettslig handleevne, kan det kreves lagt fram attest fra en offentlig lege eller fra en annen lege som en offentlig lege utpeker.

§ 10 første ledd første punktum skal lyde:

Har folkeregistermyndigheten eller norsk *utenriks-tjenesteansatt* funnet at brudefolkene fyller ekteskapsvilkårene etter loven, og det heller ikke foreligger hindringer som nevnt i § 8 eller § 9, skal brudefolkene få en attest for at det ikke er noe til hinder for at ekteskapet blir inngått.

§ 12 bokstav c skal lyde:

c. utsendt *utenriks-tjenesteansatt*, jf. *utenriks-tjeneste-loven* § 14.

§ 14 første ledd skal lyde:

Før vigsel finner sted, skal vigsleren motta en attest fra folkeregistermyndigheten eller norsk *utenriks-tjenesteansatt* på at ekteskapsvilkårene er prøvet og at reglene i §§ 6 til 10 er fulgt.

VII

I lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten gjøres følgende endringer:

§ 5 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Er skipet i utlandet, kan beviset utstedes av vedkommende norske *utenriks-tjenesteansatt* som har fått fullmakt av Sjøfartsdirektoratet.

§ 136 fjerde ledd tredje punktum skal lyde:

Har styrmannen ikke de foreskrevne kvalifikasjoner for å føre skipet, skal også Sjøfartsdirektoratet eller vedkommende *utenriks-tjenesteansatt* gis underretning så hurtig som mulig.

VIII

I lov 15. januar 1999 nr. 1 om pensjonsordning for ledsagere i *utenriks-tjenesten* gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

§ 1 *Virkekrets*

Denne lov gjelder ektefeller som ledsager utsendte *utenriks-tjenesteansatte*. Loven gjelder også samboere som ledsager utsendte *utenriks-tjenesteansatte*, når paret lever sammen og har, eller har hatt, felles barn eller tidligere har vært gift med hverandre.

§ 3 første ledd skal lyde:

Ledsager som har fulgt med *utsendt utenriks-tjenesteansatt* under dennes tjenestegjøring ved norske utenriksstasjoner i minst 10 år, har rett til pensjon som omhandlet i denne loven, med de begrensninger som følger av § 5.

§ 3 fjerde ledd skal lyde:

Pensjonens størrelse settes til 30 prosent av grunnbeløpet i folketrygden multiplisert med tallet fem. Full pensjon ytes ledsager som har fulgt med *utsendt utenriks-tjenesteansatt* til utlandet som nevnt i første ledd, i til sammen minst 20 år. Dersom opptjeningstiden er kortere enn 20 år, blir pensjonen å avkorte forholdsmessig.

IX

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt skal § 2-1 åttende ledd lyde:

(8) Utsendt *utenriks-tjenesteansatt* som oppholder seg utenlands i norsk statstjeneste, og utsendt administrativt personell ved utenriksstasjon, anses som bosatt i utlandet. Det samme gjelder for arbeidstaker som tje-

nestegjør i Atlanterhavspaktens organisasjon med fast tjenestested i utlandet.

X

I lov 26. april 2002 nr. 12 om notarius publicus skal § 1 tredje ledd lyde:

I utlandet er norsk *utenrikstenestetilsett* eller den han eller ho gjev fullmakt, notarius publicus.

XI

I lov 21. juni 2013 nr. 102 om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip gjøres følgende endringer:

§ 6-5 annet ledd skal lyde:

(2) Tvist etter første ledd kan forelegges *en* norsk *utenrikstjenesteansatt* som avgjør saken etter å ha innhentet partenes forklaringer. Avgjørelsen kan innen seks måneder bringes inn for retten i Norge. I tvist om avskjed eller oppsigelse kan *utenrikstjenesteansatte* ikke avgjøre saken, men *de* kan forberede og lede forhandlinger etter § 6-1.

§ 8-1 tredje ledd første punktum skal lyde:

Rederiet skal sørge for at omsorgen overtas av *en* norsk *utenrikstjenesteansatt* dersom den som har sitt arbeid om bord, *blir* etterlatt i utlandet på grunn av skade eller sykdom.

XII

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.

Presidenten: Det blir votert over I § 7 første ledd andre punktum og nytt fjerde og femte ledd.

Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 86 mot 14 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.19)

Presidenten: Det blir votert over resten av I og II–XII.

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 99 mot 2 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.42)

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile blei vedtekne med 99 mot 2 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.04)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sett opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

V o t e r i n g i s a k n r . 5 , d e b a t t e r t 7 . j u n i 2 0 2 3

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Lan Marie Nguyen Berg, Guri Melby, Ola Elvestuen, Ingrid Fiskaa, Andreas Sjalg Unneland, Bjørnar Moxnes og Dag-Inge Ulstein om norsk oppfølging av kinesiske myndigheters overgrep mot uigurene og brudd på internasjonal rett (Innst. 292 S (2022–2023), jf. Dokument 8:150 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Ingrid Fiskaa sett fram eit forslag på vegner av Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et eksternt utvalg som skal avklare om det er juridisk grunnlag for å slå fast at kinesiske myndigheters behandling av uigurene og andre minoriteter i Xinjiang-provinsen bryter med internasjonal rett.»

Det blir votert alternativt mellom dette forslaget og tilrådinga frå komiteen.

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:150 S (2022–2023) – Reikkjesentantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Lan Marie Nguyen Berg, Guri Melby, Ola Elvestuen, Ingrid Fiskaa, Andreas Sjalg Unneland, Bjørnar Moxnes og Dag-Inge Ulstein om norsk oppfølging av kinesiske myndigheters overgrep mot uigurene og brudd på internasjonal rett – vedtas ikke

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Kristeleg Folkeparti blei tilrådinga vedteken med 82 mot 19 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.15)

Votering i sak nr. 6, debattert 7. juni 2023

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Marie Sneve Martinussen og Hege Bae Nyholt om en utvidet sanksjonsliste mot bidragsytere til Russlands angrepskrig (Innst. 293 S (2022–2023), jf. Dokument 8:146 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Ingrid Fiskaa sett fram eit forslag på vegner av Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til at personer på Anti-Corruption Foundations liste over medansvarlige for Russlands invasjon av Ukraina blir omfattet av EUs sanksjonslister.»

Det blir votert alternativt mellom dette forslaget og tilrådinga frå komiteen.

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:146 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Marie Sneve Martinussen og Hege Bae Nyholt om en utvidet sanksjonsliste mot bidragsytere til Rusikkjeds angrepskrig – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre blei tilrådinga vedteken med 83 mot 18 røyster. (Voteringsutskrift kl. 15.17.05)

Votering i sak nr. 7, debattert 7. juni 2023

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Nordisk samarbeid (Innst. 397 S (2022–2023), jf. Meld. St. 16 (2022–2023))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Meld. St. 16 (2022–2023) – Nordisk samarbeid – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 8, debattert 7. juni 2023

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Rapport til Stortinget fra Stortingets delegasjon til Nor-

disk råd 2022 (Innst. 440 S (2022–2023), jf. Dokument 17 (2022–2023))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 17 (2022–2023) – Rapport til Stortinget fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd 2022 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Votering i sak 9, debattert 7. juni 2023

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Ingrid Fiskaa og Kari Elisabeth Kaski om internasjonal gjeldslette for å nå berekraftsmåla (Innst. 447 S (2022–2023), jf. Dokument 8:221 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det sett fram fire forslag. Det er

- forslaga nr. 1 og 2, frå Ingrid Fiskaa på vegner av Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Kristeleg Folkeparti
- forslaga nr. 3 og 4, frå Ingrid Fiskaa på vegner av Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Kristeleg Folkeparti

Det blir votert over forslaga nr. 3 og 4, frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Kristeleg Folkeparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringa ta initiativ i FN til å få etablert bindande retningslinjer for ansvarleg utlån for statar, internasjonale finansinstitusjonar og private kreditorar.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringa ta initiativ i FN til å få etablert eit offentleg register for statleg gjeld.»
Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Kristeleg Folkeparti blei med 84 mot 16 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.18)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:221 S (2022–2023) – Representantforslag frå stortingsrepresentantane Ingrid Fiskaa og Kari

Elisabeth Kaski om internasjonal gjeldsslette for å nå berekraftsmåla – vedtas ikke.

Presidenten: Det blir votert alternativt mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga nr. 1 og 2, frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Kristeleg Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringa ta initiativ i FN til å få etablert ein ny internasjonal gjeldshandteringsmekanisme.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa ta initiativ til at UNDP vert inkludert som forhandlingspartnar ved det G20-initierte Global Debt Roundtable.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Kristeleg Folkeparti blei tilrådinga vedteken med 81 mot 20 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.59)

Votering i sak nr. 10, debattert 7. juni 2023

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Sivert Bjørnstad, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen om å samkjøre nytt miljøregelverk for Svalbard med den varslede Svalbardmeldingen (Innst. 336 S (2022–2023), jf. Dokument 8:163 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det sett fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Bengt Rune Strifeldt på vegner av Høgre og Framstegspartiet
- forslag nr. 2, frå Bengt Rune Strifeldt på vegner av Framstegspartiet

Det blir votert over forslag nr. 2, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen konsekvensutrede forslagene til endringer i miljøregelverk for Svalbard og dokumentere innvirkningen endringene vil ha på feltene næringsvirksomhet, bosetting, utnyttelse av Svalbard, bruk av naturen og konkret miljøeffekt/-gevinst.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Fremskrittspartiet blei med 87 mot 13 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.36)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:163 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Sivert Bjørnstad, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen om å samkjøre nytt miljøregelverk for Svalbard med den varslede Svalbardmeldingen – vedtas ikke.

Presidenten: Det blir votert alternativt mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Høgre og Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen samkjøre forslag til nytt inngripende miljøregelverk for Svalbard med behandlingen av stortingsmeldingen om Svalbard som er varslet å komme i 2024.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Høgre og Framstegspartiet blei tilrådinga vedteken med 66 mot 35 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.17)

Votering i sak nr. 11, debattert 7. juni 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Samtykke til godkjenning av endringer av 30. september 2015 og 26. september 2018 i Overenskomst om internasjonal jernbanetraffikk (Innst. 415 S (2022–2023), jf. Prop. 70 LS (2022–2023))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Stortinget samtykker i godkjenning av endringer av 30. september 2015 og 26. september 2018 i Overenskomst om internasjonal jernbanetraffikk.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 12, debattert 7. juni 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i lov om Overenskomst om internasjonal jernbanetraffikk (COTIF-lova) (Innst. 414 L (2022–2023), jf. Prop. 70 LS (2022–2023))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

l o v

om endringar i lov om Overenskomst om internasjonal jernbanetraffikk (COTIF-lova)

I

I lov 10. desember 2004 nr. 82 om Overenskomst om internasjonal jernbanetraffikk blir det gjort følgjande endringar:

§ 2 ny bokstav h skal lyde:

- h. Enhetlige rettsregler om sikker togdrift i internasjonal trafikk (EST – BILAG H til overenskomsten) fastsetter krav til sikker togdrift i internasjonal trafikk, herunder til sikkerhetssertifisering og tilsyn, i henhold til Artikkel 1 i EST.

Ny § 2 a skal lyde:

§ 2 a *Utøvelse av myndighetsoppgaver*

For krav i overenskomsten som omhandler sikkerhetssertifisering, tilsyn og utøvelse av myndighetsoppgaver for øvrig, gjelder jernbaneloven tilsvarende.

§ 7 annet punktum skal lyde:

Departementet kan gi nærmere forskrifter til utfylling og gjennomføring av loven, *herunder krav om drift og sikkerhet, sikkerhetsstyringssystemer, sikkerhetssertifisering, tilsyn og andre myndighetsoppgaver, når det er nødvendig for å gjennomføre bestemmelser i overenskomsten.*

II

Lova gjeld frå den tida Kongen fastset.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile blei samrøystes vedtekne.

Presidenten [15:21:21]: Lovvedtaket vil bli sett opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Sak nr. 19 [15:21:21]

Referat

(454) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Seher Aydar, Bjørnar Moxnes og Tobias Drevland Lund om tilbakekjøp av velferdseidendommer (Dokument 8:248 S (2022–2023))

Presidenten [15:21:25]: Presidenten foreslår at representantforslaget blir sendt kommunal- og forvaltningskomiteen.

Representanten Hege Bae Nyholt har bedt om ordet.

Hege Bae Nyholt (R) [15:21:58]: Jeg ber om at saken hastebehandles etter Stortingets forretningsorden § 39 andre ledd bokstav c.

Presidenten [15:22:10]: Fleire har ikkje bedt om ordet til stemmeforklaring, og det blir votert over behandlingmåten.

Det vert votert alternativt mellom forslaget frå presidenten om at representantforslaget vert sendt kommunal- og forvaltningskomiteen og forslaget frå Raudt om at representantforslaget, jf. forretningsordenen § 39 andre ledd bokstav c, blir lagt ut til gjennomsyn i minst ein dag og deretter ført opp på kartet til behandling.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom forslaget frå presidenten og forslaget frå Raudt blei forslaget frå presidenten vedteke med 96 mot 4 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.41)

Presidenten [15:22:53]: Representantforslaget blir då sendt kommunal- og forvaltningskomiteen.

Sak nr. 16 heldt fram [15:22:59]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Mímir Kristjánsson om akutte tiltak mot sosial dumping i drosjenæringen (Innst. 395 S (2022–2023), jf. Dokument 8:206 S (2022–2023))

Mona Fagerås (SV) [15:23:21]: Drosjenæringen trenger politisk handlekraft, for det er kaos i drosjenæringen. Bare siden reformen startet, er det innvilget over 10 000 nye løyver i Norge, 3 396 av disse i Oslo. Dette er faktisk gamle tall. Det hele startet da Solberg-regjeringen innførte et frislipp i drosjenæringen, noe som har fått katastrofale følger for en hel bransje. Resultatet er at det er blitt vanskeligere for drosjesjåførene å få en inntekt å leve av, det er blitt en ekstrem overetablering i byene, og det er blitt vanskeligere å få et godt taxi-tilbud i distrikt-

ene. Solberg-regjeringens frislipp innen drosjenæringen har gjort forholdene verre for både sjåfører og passasjerer. Jeg vet ikke hvor mange sene nattetimer representanten Helleland er ute, men man trenger ikke 4 i matematikk for å forstå at det er blitt ekstremt mange taxier i byen – 3 396 nye løyver sier sitt. Det haster med å rydde opp etter at Solberg-regjeringen gjorde markedet ulevelig for mange sjåfører.

Vi i SV er svært fornøyd med gjennomslaget vi fikk i budsjettforhandlingene sist, som slår fast at de viktigste grepene for å rydde opp i drosjemarkedet skal komme på plass i 2023. Det handler om å gjeninnføre plikten om å være tilknyttet en drosjesentral og driveplikt og antallsbegrensning, som skal sikre et tilstrekkelig drosjetilbud i hele landet.

Det er viktig å prioritere nettopp dette, men vi sier også i et forslag at dersom det er kapasitet til å vurdere midlertidige ordninger, er vi også positive til det, men det er viktig at det ikke går ut over arbeidet med å rydde opp permanent, for det er viktig at disse grepene kommer på plass i 2023.

Jeg tar dermed opp de forslagene SV står bak.

Presidenten [15:25:41]: Representanten Mona Fagerås har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Geir Jørgensen (R) [15:25:59]: Etter å ha hørt de to første talerne her i debatten kunne man få inntrykk av at dette er et unødvendig forslag – men det er det ikke. Vi begynner å få erfaring med regjeringen. Vi er glad for at vi har fått et utvalg, men hvis man ikke kontinuerlig presser på, skjer det lite og ingenting. I denne saken er det viktig å sette en stopper for den situasjonen og det kaoset i drosjemarkedet som er beskrevet av flere her. Helst skulle disse endringene ha kommet i går.

Det kom nylig ferske tall for drosjenæringen fra Statistisk sentralbyrå, og de bekrefter bare det vi allerede visste. I 2022 var antall kjørte kilometer drosje i Norge på omtrent samme nivå som før pandemien og før frislippet. Faktisk ble det kjørt 3 pst. færre kilometer i fjor enn i 2019, så høyresidens ideologisk motiverte påstander om at man skulle få et nytt, stort marked bare man liberaliserte, stemmer rett og slett ikke. Tallene er klare: I Oslo var det 1. mars i år 5 236 ordinære drosjeløyver, to år før var det 2 323 – og det er altså kjørt samme antall kilometer. Her er det folk med allerede lav inntekt som rammes av en overetablering som går ut over den enkelte. Man må kunne si at sånn som situasjonen har vært til nå, er vi ikke der at en arbeider får den lønnen han eller hun fortjener når de er i drosjen. Nei, tvert imot blir det situasjoner – som det også er referert til her fra talerstolen – der enkelte faktisk er nødt til å gå eller presser seg til å drive mer eller mindre useriøst bare for å klare seg.

Dette må vi få slutt på, og det vil vi ha slutt på så raskt som mulig.

Vi har også bedt om at det gjøres noe med anbudene for pasientkjøring i helseforetakene. I dag konkurrerer selskapene på pris, men hva er det man konkurrerer på? Jo, man konkurrerer på inntekten til den som skal sitte og kjøre. Det er det man konkurrerer på. Å stille krav om garantilønn per time er den mest effektive måten å forhindre at sjåfører blir lønnstapere i disse anbuds konkurransene. Mange steder i landet har det vært lokal kritikk fra sjåfører om at prispresset i praksis bidrar til sosial dumping i regi av det offentlige. Det er en alvorlig situasjon for denne næringen.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:29:11]: Jeg deler representantenes engasjement for å sikre et trygt og anstendig arbeidsliv for dem som arbeider i drosjenæringen. Regjeringen er opptatt av å sikre et godt drosjetilbud, der gode arbeidsvilkår i næringen er en svært viktig del av å sikre et seriøst drosjetilbud.

Det er nettopp derfor vi har nedsatt drosjeutvalget, som har som mandat å se på drosjereguleringen i et helhetlig perspektiv. Dette utvalget vil komme med en delrapport, en NOU del I, som tar for seg driveplikt og sentraltilknytningsplikt mv., i juni, altså inneværende måned. Det som i all hovedsak skiller forslagene i innstillingen fra drosjeutvalgets utredning, er at forslagene i stor grad forskutterer resultatet av de alminnelige vurderings- og beslutningsprosessene.

Regjeringen er allerede godt i gang med å ta grep for å styrke kvaliteten og seriøsiteten i drosjenæringen. Fra 1. januar i år ble det innført flere krav til næringen. Blant annet ble det innført krav om garanti fra bank eller forsikringsselskap for løyvehavere og krav om at alle drosjer skal ha taklykt. Videre ble det innført krav om at løyvehavere i sin løyvepliktige virksomhet må bruke kjøretøy som er registrert som drosje i Kjøretøyregisteret, og krav om at løyvehavere, før oppstart av drosjevirkosomhet, skal dokumentere for løyvemyndigheten at kjøretøy som benyttes som drosje, er registrert som drosje i Kjøretøyregisteret, og videre at man har taksameter som tilfredsstillende kravene i taksameterforskriften.

I tillegg har Stortinget nylig vedtatt regjeringens forslag om å innføre krav om fagkompetanse for drosjeløyvehavere. Det nye kravet om fagkompetanse innebærer at de som søker om drosjeløyve etter 1. juni, må avlegge eksamen hos Statens vegvesen. Dette vil føre til en tryggere og mer seriøs drosjenæring. Passasjerene skal føle seg trygge, i tillegg til at drosjeløyvehaverne innehar den kunnskapen de trenger for å være gode arbeidsgivere. I tillegg er det viktig at løyvehaverne er kjent med pliktene til å rapportere inntjening til skattemyndighetene.

Jeg er glad for å kunne si at det representanten Jørgensen sa på talerstolen, ikke er riktig. Vi er allerede godt i gang med å utrede de tiltakene representantene foreslår. En del av dette arbeidet er selvfølgelig tidkrevende. Selv om mange av oss ønsker at det skal komme raskt på plass, er det viktig at de alminnelige utredningsprosessene følges, slik at vi finner gode, holdbare løsninger som står seg over tid.

Presidenten [15:32:12]: Det blir replikkordskifte.

Mona Fagerås (SV) [15:32:27]: 30. juni legger drosjeutvalget til statsråden fram en delrapport. Her vil vår budsjettmerknad om drosjene være med, sånn som jeg har forstått det – altså at vi må få nødvendige lov- og forskriftsendringer for å gjeninnføre plikten til å være tilknyttet drosjesentral, driveplikt og antallsbegrensning i drosjenæringen i løpet av 2023. Dette er bra, og jeg gleder meg til at delrapporten kommer og at dette blir satt i verk. Det som bekymrer meg og drosjenæringen nå, er at det skal bli for lange overganger på dette før det blir iverksatt, og spørsmålet er også hvor lang tid utvalget skal bruke på resten. Deler ministeren mine bekymringer, og vil han vise den handlekraften næringen så sårt trenger for å komme videre i arbeidet med å rydde opp i drosjenæringen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:33:24]: La meg begynne med å si at vi allerede har vist handlekraft. I mitt innlegg viste jeg til alle de tingene som allerede er på plass, og vi er godt i gang med å utrede de videre skrittene når det gjelder å regulere drosjenæringen på en god måte, sånn at vi får et godt tilbud og gode, trygge, seriøse og anstendige arbeidsplasser for dem som jobber i sektoren.

Når det er et utvalgsoppdrag som kommer med forslag til eventuelle lovendringer og forskriftsendringer, vil det måtte følge de normale saksprosesser med framleggelse for Stortinget, i hvert fall når det gjelder lovforslag. Så vil det kreve noe tid og noe arbeid i regjering for å legge fram en lovproposisjon, og så krever det sikkert en del prosesser i Stortinget for å lande en lovproposisjon. Vi har ikke noen annen hensikt enn at dette skal gå raskt, men det må gå i et tempo som gjør at vi har forsvarlige prosesser, hvor vi har gode utredninger, og at vi gjør et solid håndverk. Det er min intensjon når det gjelder reguleringer på drosjeområdet.

Presidenten [15:34:23]: Replikkordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Geir Inge Lien (Sp) [15:34:43]: Det er verd å vise til tal. I november 2020, før frisleppet, var det ca. 8 000 løyve. I desember 2022 var det ca. 15 000 løyver. I forbin-

delse med ein rapport frå Transportøkonomisk institutt som vart publisert i mai, kom det fram at i april i år var talet kome opp i over 18 000 løyve. Då er vi inne på det som eigentleg er kjernen i saka: konsekvensen av drosjereforma til den førre regjeringa. Konklusjonen i den nemnde rapporten frå TØI, «Utvikling i drosjemarkedet 2020 til 2023 – omregulering og korona», er at talet på løyve har auka, at omsetjinga har gått ned og at bilparken har vorte eldre. Arbeidsvilkåra har vorte vanskelegare enn tidlegare, og dei er framleis vanskelege. Utviklinga er meir negativ i dei større byane enn i distrikta. I Oslo har snittløna til sjåførane gått ned.

Rapporten er ein knusande dom over reforma. Den frie konkurransen, utan antalsregulering av løyve og utan sentraltilknytning, skulle gje eit betre tilbod med lågare prisar. Det motsette har skjedd. Prisane har gått opp, spesielt gjennom frikøyrarar som ikkje er tilknytte drosjesentral, og folk føler seg svindla. Tilliten til næringa har minka. Denne problemstillinga hadde ikkje oppstått om ein hadde halde på sentraltilknytning.

Rapporten viser òg at den nye delen av næringa har problem med å forhalde seg til norske skattereglar. Eg synest det då er spektakulært å sjå at Trond Helleland frå Høgre går ut i avisene med anbefalingar om å bruke appbaserte drosjeformidlarar som Yango og Uber. Ikkje berre er dette selskap som ikkje rapporterer skattetal rett til norske myndigheiter, Yango er på toppen av det heile eit russiskeigd selskap. Dette er selskap Høgre anbefalar norske forbrukarar å leggje pengane i.

Høgre prøver å etablere ei sanning om at det er akttørar som kjem inn som følge av frisleppet som har appar. Dette er i beste fall kunnskapslaust. Dei etablerte selskapa i Noreg hadde oppløysingar lenge før frisleppet. Selskapa som opererer i fleire byar, har funksjonalitetar der dette er. Oslo Taxi sin app fungerer òg i store delar av landet ved at lokale sentralar er tilknytte løysinga. Det står att noko arbeid, men vi er på rett veg.

Kirsti Leirtrø (A) [15:37:54]: Representanten Helleland sier at Solberg-regjeringen laget frislepp i 32 kommuner, alt annet skulle fortsette som før. Da blir spørsmålet til representanten Helleland: Er kaoset bare i de 32 kommunene, eller er det i resten av landet også? Da mener han at kaoset i resten av landet skyldes enten Arbeiderpartiet eller Senterpartiet, og da må en jo komme med noen korreksjoner. Det er sånn at frisleppet skjedde i hele landet, i samtlige kommuner, men for å demme opp for distriktsutfordringene innførte forrige regjering noe som kaltes for en enerettsmodell. I samtlige høringer om dette ble det sagt at dette var å føre folk bak lyset. Hvis en skal innføre en enerettsmodell, må en samtidig se på pasienttransport og skolekjøring. For de fleste kommunene våre har det ingen hensikt å innføre

enerett med bare ordinær kjøring. Rundt omkring i Norges land står folk uten drosjetilbud. TT-kjøring er utrolig vanskelig. Samtlige kommuner rundt der jeg bor, har ikke drosjetilbud i helgene eller på kvelden nå, og blinde eller andre som har behov for TT-ordningen, har ingen tilbud. Vi har snakket om dette tidligere, og da viste jeg til en overskrift i Taxiforbundets blad: «Tidenes verste regjering.» Vi ser jo at utfordringene i byene har vært altfor mange. Representanten Helleland ser helt bort fra at sentraltilknytning har betydning i hele landet, både for en seriøs næring og for tilbudet til de reisende. Alle de andre tiltakene som dagens regjering nå har igangsatt for å få nettopp dette – mer trygghet, lavere priser og en seriøs næring – skal gjøres sammen med næringen, som har skoene på.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [15:40:46]: Jeg er helt enig med forslagsstillerne i at sjåførene skal ha gode arbeidsvilkår, men vi er nødt til å se på et annet aspekt: det frislippet som har skapt store utfordringer for næringen, spesielt i distriktene. Det nye kravet om sjåfør opplæring er ikke i seg selv en dum tanke, men det er for rigid slik det er i dag. Fra hele landet får vi bekymringsmeldinger fra næringen og fra ordførerne våre om at det er blitt så vanskelig å få kurset sjåfører, at det snart blir stillstand enkelte plasser. Når ikke drosjeeierne får tak i vikarer eller leiesjåfører, blir belastningen stor når man skal drive et døgnåpent tilbud.

Å være drosjesjåfør, spesielt i distriktene, er en ganske spesiell jobb som ikke passer for alle. Om terskelen for å få prøvd seg i yrket blir for høy, blir det også vanskeligere å få nok sjåfører. Om kursingen da er så vanskelig å få gjennomført at man gir opp omtrent før man får slått sin første tur på taksameteret, har vi tapt mange arbeidsmuligheter i landet. Det gjelder ikke bare i Finnmark. Norge er stort, og det er bare et fåtall plasser sjåførprøvene kan tas. Vi kan ta Helgeland som eksempel: Der er det bare i Mo prøven kan tas. Det betyr at alle som ønsker å prøve seg i yrket, må sette seg på venteliste og ta kostnaden med reise, bil og prøve på egen kappe. Det går fort med mer enn en dagstur på dette, og det gjør rekrutteringen vanskelig.

Jeg mener det enten bør være adgang til en form for midlertidig dispensasjon – slik at unge og lovende faktisk får kjenne på om yrket kanskje kan være noe for dem, før de tar prøven – eller at Vegvesenet får utvidet ressursene sine, slik at ikke prøven blir et rekrutteringshinder i distriktene.

Trond Helleland (H) [15:43:17]: Det er altså ikke Høyre som har fremmet et Dokument 8-forslag her, det er Rødt. Det har vi diskutert, og regjeringen og Høyre er faktisk enige om konklusjonen om dette forslaget, men

det var bra at representanten Lien gikk opp for å snakke om mine anbefalinger.

Jeg anbefaler naturligvis at en kjører et seriøst selskap, og jeg har aldri anbefalt at en skal kjøre et russisk-eid selskap. Det at Nettavisen eller Avisa Oslo har vist til appbaserte selskaper som Yango og Uber, er ikke mitt sitat. Mitt sitat går på Oslo Taxi, det går på Bolt, det går på Uber.

I den samme artikkelen står det også at jeg er veldig tydelig på at useriøse aktører må lukes ut, og at en må ha muligheten til å velge som taxikunde, at en ikke trenger å ta den første taxien som står i køen hvis en tror det er noe muffens. Poenget er at hvis en velger appbasert – det kan alle som sitter i salen nå, gå inn og vurdere, f.eks. gjennom Taxifix – så ser en hva en betaler når en setter seg inn i bilen. Det er viktig.

Så er det denne påstanden om kaos, fullstendig frislipp osv. En kommer i hvert fall ikke unna det faktum at de rød-grønt-styrte fylkeskommunene – med unntak av Viken og Troms og Finnmark – ikke har benyttet seg av muligheten til å gi enerett. Faktisk er det en åpning for å ha fri konkurranse i ni-ti fylkeskommuner. Hvis dette er et så voldsomt stort problem, og det er et så voldsomt stort kaos, er jeg litt overrasket over at de rød-grønt-styrte fylkeskommunene – det er faktisk alle unntatt Agder – ikke har benyttet seg av muligheten til å slå fast at det skal være enerett.

Her er det utrolig mye retorikk, og det er utrolig mye snakk om hva slags katastrofer som er blitt påført den norske befolkning ved at de får lov til å velge mellom ulike aktører. Representanten Jørgensen var inne på et godt poeng, nemlig at ja, det har vært en liten nedgang på 3 pst. siden før pandemien, men på kollektivtransport generelt er nedgangen på 16 pst. siden pandemien. Taximarkedet har tatt seg mye raskere opp enn det øvrige kollektivmarkedet.

Jeg har tro på at denne taxireformen som drosjeutvalget nå skal se på – drosje er for øvrig et russisk ord, taxi er et fransk ord, for dem som vil google det – kommer til å fungere, hvis den ikke nå blir ødelagt av nye overreguleringer fra denne regjeringen.

Presidenten [15:46:14]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 16.

Etter ønske frå transport- og kommunikasjonskomiteen vil sakene nr. 17 og 18 bli behandla under eitt.

Sak nr. 17 [15:46:25]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Guri Melby, Grunde Almeland, Abid Raja, Ane Breivik, Ingvild Wetrhus Thorsvik og André N.

Skjelstad om å utvide nullvekstmålet (Innst. 428 S (2022–2023), jf. Dokument 8:218 S (2022–2023))

Sak nr. 18 [15:46:50]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilsen om å avvike nullvekstmålet i veitrafikken (Innst. 423 S (2022–2023), jf. Dokument 8:228 S (2022–2023))

Presidenten [15:47:11]: Etter ønske frå transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve høve til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Mona Fagerås (SV) [15:47:44] (ordfører for saken): Det er to forslag om nullvekstmålet som foreligger til behandling i dag – riktignok to ganske så ulike og motstridende forslag, men komiteen har vurdert at vi kan diskutere begge under ett, så får alle legge fram sine primærsyn i saken.

Nullvekstmålet er et overordnet mål for transportpolitikken i byområdene om at veksten i persontransporten skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange. Det er som sagt ulike syn, og jeg vil herved legge fram SVs syn.

Vi mener det er behov for ytterligere tiltak innen kollektiv, gange og sykkel utover inngåtte avtaler for å nå målet om nullvekst i byområdene. Byvekstavtalene er et viktig verktøy, ikke bare for å kutte utslipp og skape framtidsrettede infrastruktursystemer, men også for å redusere kø, luftforurensning og støy. Om det skal være realistisk å nå Norges klimamål, må byvekstavtalene utvides i antall og i omfang.

Vi mener det er på høy tid at regjeringen legger fram en oppdatert klimaplan som viser hvordan regjeringen tenker å nå de forsterkede målene, der en kunnskapsbasert tilnærming for de mest effektive tiltakene blir kartlagt. Her må ny teknologi og virkemidler også synliggjøres.

Det viktigste verktøyet for å følge opp nullvekstmålet er som sagt byvekstavtalene. Så langt er det inngått byvekstavtaler for Trondheim, Nord-Jæren, Bergen og Oslo-området. Andre byområder som er en del av ordningen, men som ennå ikke har inngått avtaler, er Tromsø, Buskerudbyen, Grenland, Nedre Glomma og Kristiansand-området. Disse må på plass raskt, og jeg mener

det burde være et absolutt mål for regjeringen å komme i gang med forhandlinger om disse snart, og selvfølgelig at forhandlingene med Tromsø må gjenopptas.

Nullvekstmålet per nå gjelder kun persontransport i de største byområdene. For å omstille Norge til et grønt nullutslippssamfunn vil neste steg være å utvide nullvekstmålet.

Jeg tar dermed opp de forslagene SV har sammen med Venstre.

Presidenten [15:50:10]: Då har representanten Mona Fagerås teke opp dei forslaga ho refererte til.

Liv Kari Eskeland (H) [15:50:30]: Takk til forslagsstillarane.

Eg vil gjerne fokusera litt på forslaget frå Venstre som forsøker å dra denne regjeringa i rett retning når det gjeld klimapolitikken. Me kan vera heilt einige med forslagsstillarane her: Det går for sakte, verkemidla manglar, og dei føreseielege rammevilkåra manglar.

Det er dei økonomiske rammene, saman med krav frå det offentlege, som ein som både privatpersonar og bedrifter brukar som grunnlag når ein skal investera. Dersom ein ser at det løner seg å forureina, held ein fram med det. Løner det seg å la vera, snur ein åtferdsmønsteret sitt.

Dei investeringane ein tek ei avgjerd om i dag, skal ein òg gjerne leva med i mange år. Det handlar om investeringar i driftsutstyr og bilar. Det betyr at rammevilkåra må liggja fast framover slik at ei investering gjort i dag med dagens vilkår òg må løna seg i åra som kjem. Me kan her nemna differanse på energikostnad mellom fossil og fossilfritt, bompengar og andre avgifter knytte til det grønne skiftet.

Når no forslagsstillarane føreslår at næringstransport òg skal inn i nullvekstmålet i bypakkane, kan me i prinsippet vera einige i det – men ikkje slik det her er føreslått, der det skal gå på kostnad av personbilar. Det som må til, er at næringstransporten får ei rolle og moglegheit til å verta meir effektiv. Det blir vinn-vinn for alle partar.

Etter å ha hatt ein dag i Trondheim der bylogistikk var tema, og ein halv dag i Bergen der eg fekk vera med Schenker på leveringstur, er det ikkje vanskeleg å forstå at her er det verkeleg mykje å gjera. Bypakkane fokuserer på å få folk til å setja igjen bilen og heller ta kollektiv, og helst gå over til sykkel og gonge – men næringstransporten vert knebla og neglisjert i dette biletet. Det fører til mykje meir bykøyning for vareleverandørane enn det som er nødvendig, det fører til farlege situasjonar der transportørar må kryssa sykkeltrasear, parkera på fortau og trilla tunge pallar lange strekk på isete underlag og brustein, noko som går ut over HMS og arbeidsmiljø.

Høgres tilnærming er difor at ein her har ein stor jobb å gjera for å leggja betre til rette for næringstransport i byane, og med det kan me få utsleppa ned og gjera byane våre tryggare og meir tilgjengelege for alle.

Erling Sande (Sp) [15:53:21] (leiar i komiteen): Senterpartiet ønskjer ei positiv utvikling på både små og store stader i heile landet, men utviklinga lyt skje på ein berekraftig måte. Det er ikkje berekraftig å tenkje seg at storbyane våre skal vekse gjennom bruk av eit stadig aukande antal personbilar som det viktigaste transportmiddelet. For Senterpartiet er difor nullvekstmålet eit viktig verktøy for å skape gode lokalsamfunn i dei største byane våre og for å nå andre sentrale målsetjingar, for vi må redusere klimagassutsleppa våre, vi må redusere køane, vi må betre luftkvaliteten for innbyggjarane, og vi må betre forholda for dei mjuke trafikantane og dessutan utnytte arealet meir effektivt i storbyane våre for å ta vare på grønne lungar, friluftsområde og møteplassar i nærmiljøet. Nullvekstmålet er difor eit sentralt element når staten inngår avtalar med storbyane. Det forpliktar både staten og byane. Staten bidreg med ekstra finansiering som skal sikre tiltak og kollektivtilbod.

Så er det rett å leggje til at nullvekstmålet kan bli krevjande å nå fleire plassar. Difor er det viktig at arbeidet med byvekstavtalane blir sett i samheng med anna infrastrukturbygging rundt dei store byane våre. Her har både vi som statlege styresmakter og dei regionale styresmaktene eit ansvar. Nullvekstmålet er etter Senterpartiet sitt syn ei riktig og god målsetjing i dei største byane våre, men målet er ikkje automatisk overførbart til andre område. Bilen si rolle i transportarbeidet varierer ut frå geografi og plassering, og det er viktig at vi tek inn over oss at landet ser forskjellig ut. Nokre plassar vil kollektivtransporten kunne dekkje det auka behovet for transport, andre plassar ikkje. Difor er nullvekstmålet eit målretta tiltak i visse område av landet, og så må det andre tiltak til i andre område.

Frank Edvard Sve (FrP) [15:55:48]: Det er viktig å forby ting, det er viktig å avgrense ting, og det er kanskje også eigentleg viktig å lure bilistane og folket. Ein skulle på ein måte elektrifisere bilflåten og det meste med tanke på byvekstavtalane, og bilistane skulle betale for å få ned utslepp og miljømessige forhold. Etter kvart har det berre vorte ei mjølkeku for desse bypakane, der det er bilistane som skal betale for gangvegar og kollektivtilbod en masse. Det er eit stort spørsmål eg lurar på: Viss ein oppnår målet om å fjerne bilane, kven skal då betale for desse kollektivtilboda og gang- og sykkelvegane? Det har eg lurt på lenge.

Det ser ut som ein skal gjere det verst mogleg for vanlege folk. Eg kjem ikkje frå ein by, men eg har ikkje

problem med å sjå at når ein kjem til ein by, er det behov for både bil, kollektiv, gangfelt osv. – ikkje minst kollektivtilbod, bane og tog. Ein ser her at det ikkje akkurat skin av vedlikehaldet på jernbane og bane heller. Viss eg ikkje hugsar feil, er det omtrent fleire millionar per dag i vedlikehaldsetterslep på jernbane, og det er utfordringar i mange andre samanhengar når det gjeld kollektiv.

Det er ikkje berre ein kvikkfiks, ein kan ikkje berre seie at dei som må ha bil inn til byane på jobb, må finne seg ei eller anna løysing. Toppen av alt er det ein ser Oslo presterer med brannstasjonen her nede, der ein har gløymt å lage til parkering. Eg lurar på korleis dei har tenkt når det gjeld utrykking. Skal dei ta trikken, gå eller sykle tandemsykkel for å kome seg på utrykking? Det er ein del som vert ganske vanskeleg å forstå.

Folk må ha den valfridomen dei har, dei må kunne bruke bil til det dei har behov for. Eg trur ikkje det er sånn at folk brukar bil unødvendig. Dei som kan ta kollektivt og andre tilbod, gjer det nok heilt sikkert, men så er det ganske mange som bur utanfor byen og skal køyre ungar til barnehage, skule og kva det måtte vere, som må ha bilen som eit medium for å kunne få dagen til å gå opp.

Denne forbodsgreia, at ein skal auke nullvekstmålet og på ein måte ta ned bilbruken og ikkje la folk velje sjølv, meiner vi er fullstendig feil. Vi må la folk få velje. Bilen er komen for å verte. Ein har bilar som er tilpassa byane, det er miljømessig fornuftig, og det er ikkje ei stor utfordring i det.

Vi fremjar våre framlegg i vår sak. Vi vil definitivt ikkje auke nullvekstmålet, vi vil fjerne det. Då er dei framlegga reiste.

Presidenten [15:58:41]: Representanten Frank Edvard Sve har teke opp dei forslaga han viste til.

André N. Skjelstad (V) [15:58:54]: Nullvekstmålet må være et overordnet mål i transportpolitikken i byområdene. Det må være helt klart.

Jeg har kjørt bil med førerkort i ganske nøyaktig 40 år, og det vil si at jeg nærmer meg 58 år. Når en bor på en slik plass som det jeg gjør, er bilen helt nødvendig. Siden tidlig på 1990-tallet har jeg også vært gårdbruker. Jeg har blitt ganske bevisst på at den flekken med jord som jeg har, har jeg til låns til neste generasjon, og den overflaten vi har, har vi også til låns til neste generasjon.

Slike resonnementer som representanten Frank Sve framfører – den typen tenkning – kaller jeg ren egoisme. Det er også litt i det samme sporet som representanten Sande, som kommer fra en ganske tilsvarende plass som det jeg gjør, han er født og vokst opp i Bremanger og bor nå i Gloppen: Vi har et felles ansvar for faktisk å overlate dette i en bedre forfatning.

Jeg bodde i Oslo på slutten av 1980-tallet. Da var jeg med min tante, som bor her fortsatt, oppe i Holmenkollen og kikket ned på byen. Det lå smog over hele bykjernen. Hvis vi ikke hadde gjort noen grep, og hvis vi ikke vil gjøre noen grep framover, hva er det da vi overlater til neste generasjon? Det er jo det dette handler om, mener jeg, og som jeg også påpeker i merknadene, at en har en gevinst i de mest konsentrerte områdene rundt byene i form av infrastruktur, som kanskje flere bør være med og bidra til, for det er klart at verdistigningen i slike områder er voldsom i forhold til det en har andre plasser i landet. Men det betyr altså ikke at vi ikke kan ta et ansvar for den generasjonen som kommer etter oss.

Det representanten Sande kommer med, overrasker meg litt, for det er godt kjent for meg – jeg har absolutt mine kilometer i bil hvert bidige år, fordi jeg bor slik til – men det er litt forunderlig at en velger å kikke i bakspeilet hele tiden og ikke kikker framover i kjøreretningen, der hvor vi har mangfoldige veier rundt omkring.

Så er vi selvfølgelig med på forslagene som er fremmet.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:02:13]: Veitrafikken fører til kø, lokal luftforurensning og støy, og det er, som flere har vært inne på, særlig et problem i de største byområdene våre. Samtidig er transportsektoren en stor kilde til klimagassutslipp, og vi må gjøre omfattende kutt i disse utslippene fram mot 2030 og også deretter.

I over ti år har vi hatt nullvekstmålet for persontransport med bil i de største byområdene, og hvis vi når målet, reduserer vi også de negative innvirkningene fra veitransporten.

Jeg mener derfor det er helt riktig at staten går inn med store tilskudd til de største byområdene. Vi vet hva som virker. Vi trenger en sterk satsing på kollektivtransport, sykling og gange sammen med effektiv arealbruk og restriktive tiltak mot biltransport.

Fremskrittspartiet foreslår å avvikle nullvekstmålet. Da må vi akseptere å stå mer i kø, at næringslivet vil få økte kostnader, at flere vil få helseplager. Og ikke minst blir vi nødt til å investere mye mer i veisystemet og oppprioritere mer areal til biltrafikk. Jeg mener det er en åpenbart dårlig måte å utvikle byene våre på.

Venstre og SV foreslår på sin side å utvide nullvekstmålet, både til å gjelde utenfor de største byene og til å inkludere næringstransporten. Jeg mener at dagens ordning, som er rettet inn mot de største byområdene, er et målrettet og godt virkemiddel. Potensialet for å øke bruken av kollektivtransport, sykling og gange er størst der vi har stort befolkningsgrunnlag og konsentrert bebyggelse.

Regjeringen prioriterer de inngåtte byvekstavtalene høyt, og vi arbeider med sikte på å inngå nye byvekstavtaler for Tromsø, Kristiansand og Nedre Glomma, slik flertallet i Stortinget har bedt oss om. Stortinget behandlet også nylig bypakker for både Nedre Glomma og Kristiansand, noe som vil være et viktig grunnlag for slike forhandlinger, og forhandlinger med Tromsø er i gang.

Samtidig legger vi til rette for klima- og miljøvennlig transport også utenfor de største byene, og mer effektiv og miljøvennlig næringstransport over hele landet. Her vil også andre grep innenfor klima- og transportpolitikken være viktige, bl.a. regjeringens politikk for å få en raskere overgang til nullutslippsteknologi.

Vi står overfor store utfordringer med å nå klimamålene framover, men vi må jobbe parallelt med forskjellige prosesser samtidig. Så må vi også, innenfor et redusert handlingsrom, klare å gjøre de riktige prioriteringene slik at vi når klimamålene, og det skal vi synliggjøre i ny Nasjonal transportplan.

Presidenten [16:05:16]: Det blir replikkordskifte.

Mona Fagerås (SV) [16:05:28]: Jeg har lyst til å peke på en litt pussig konsekvens av nullvekstmålet. I dag har regjeringen inngått en avtale med de store byene om at all transportvekst skal tas med kollektiv, sykkel og gange. Men i dag er det sånn at de byene som faktisk klarer å redusere biltrafikken, taper penger. For hva skjer når biltrafikken går ned? Jo, man får mindre bompenger, og med mindre bompenger får byene mindre penger til å finansiere kollektivtransporten.

Alt dette kunne vært unngått hvis en hadde gitt mer støtte til store kollektivprosjekt. Lykkeligvis står det i Hurdalsplattformen at store kollektivprosjekt skal ha 70 pst. statlig finansiering, mot dagens 66 pst. Når har ministeren tenkt å innfri Hurdalsplattformen på dette området? For han er vel enig med meg i at dette blir en pussig konsekvens?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:06:27]: Det er i hvert fall to ting det er viktig å ha klart for seg: Det ene er at vi har et mål om nullvekst. Det betyr i utgangspunktet ikke et mål om reduksjon i trafikken. Det betyr at veksten skal komme med alternative transportformer. Det er det viktig å ha klart for seg.

Så er det riktig at det er en del faktorer som har ført til inntektsnedgang, og det er også riktig at det er et slags paradoks her. En av utfordringene vi har sett, er bl.a. den økte elbilandelen. Det har regjeringen gjort noe med, nemlig ved at vi har sørget for at man nå kan prise dette på en bedre måte sånn at man opprettholder inntektene i de viktige bypakkenes våre.

Når det gjelder 70 pst. medfinansiering, er det riktig at det er et punkt i Hurdalsplattformen, og det er fortsatt regjeringens politikk. Men vi er jo i en situasjon hvor vi må prioritere tøft innenfor andre økonomiske rammer enn det vi så for oss for en god stund tilbake. Hvordan vi konkret skal håndtere det løftet, vil vi selvfølgelig måtte komme tilbake til når vi skal lansere en ny nasjonal transportplan.

Det er også viktig å ha klart for seg at det er gjort utvidelser av ordningen på vår vakt som er til gunst for byene.

Mona Fagerås (SV) [16:07:30]: Jeg vet ikke om jeg forstår ministeren rett, men står ministeren her og sier at det ikke er bra at også biltrafikken går ned?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:07:44]: Det må gjerne være slik at biltrafikken går ned. Jeg presiserte bare hva som var målet, hva nullvekstmålet betyr. Det betyr konkret at veksten i persontrafikken, den som ikke er gjennomgående, det er også et viktig premiss, skal tas med gange, sykkel og kollektiv. Så er det selvfølgelig sånn at hvis man klarer å redusere trafikken og få enda flere over på gange, sykkel og kollektiv, er det bra, men det er ikke det som er nullvekstmålet.

Presidenten [16:07:54]: Replikkordskiftet er avsluttet.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Erling Sande (Sp) [16:08:25]: Dette er eit forsøk på eit slags tilsvaret etter at eg kom i hovudssiktet for skytset til representanten Skjelstad. Eg synest eg, i all beskjedenheit, heldt eit balansert og godt innlegg, der eg nettopp sa at dette landet er forskjellig, og det overraskar

meg at representanten Skjelstad er ueinig i det. Han viser til Bremanger, den kommunen eg hadde gleder av å vekse opp i. Kjernen i kollektivtilbodet der er jo skulebussen – det er det fleire plassar. Det avgrensar seg til det.

Skal vi ha eit nullvekstmål der, seier ein samtidig at då er det ikkje rom for veldig mykje tilflytting eller folkeauke, for der er bilen heilt sentral. Men her i Oslo er problemstillinga ei heilt anna, og nettopp dette herlege mangfaldet landet vårt har, oppfordrar eg Venstre og representanten Skjelstad til òg å ta innover seg i politikktutforminga på dette viktige området.

André N. Skjelstad (V) [16:09:47]: Skjelstad er nok veldig klar over at dette landet er mangfoldig, så akkurat der tror jeg representanten Sande skal ta det helt med ro, men det er ganske mange eksempler. Vi har til og med bompenger i mitt distrikt, og da vi vedtok det, viste for så vidt Senterpartiet på mange måter sitt sanne ansikt. Der ble mitt parti – og Arbeiderpartiet med flere – fort enige om at vi skal legge til rette for elbilsatsing. Det er også en del av de visjonene vi kan ha for distriktene. I det tilfellet og i en rekke andre tilfeller var dessverre Senterpartiet på feil side.

Verden går framover. Man kan ikke se på verden i et retrospektiv. Ja, landet er mangfoldig, men vi må også se mulighetene som ligger framfor oss, og ikke hele tiden skue bakover.

Presidenten [16:10:51]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sakene nr. 17 og 18.

Då er me komne til enden på dagens kart. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Det er ikkje sett, og møtet er heva.

